

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Problematika písemného projevu ve výuce cizích jazyků na českých středních
školách se zaměřením na jazyk ruský

Problematics of Text Writing in Foreign Languages at Czech Secondary
Schools with Specialization in Russian

Mgr. Alena Drebitková Malá, Ph.D.

Vedoucí práce: PhDr. Hana Žofková, CSc.
Studijní program: Pedagogika
Studijní obor: Pedagogika

2018

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DISERTAČNÍ PRÁCE

Problematika písemného projevu ve výuce cizích jazyků na českých středních
školách se zaměřením na jazyk ruský

Problematics of Text Writing in Foreign Languages at Czech Secondary
Schools with Specialization in Russian

Mgr. Alena Malá

Vedoucí práce: PhDr. Hana Žofková, CSc.
Studijní program: Pedagogika
Studijní obor: Pedagogika

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma Problematika písemného projevu ve výuce cizích jazyků na českých středních školách se zaměřením na jazyk ruský vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 14.06.2016

Mgr. Alena Malá

Poděkování

Děkuji zejména paní PhDr. Haně Žofkové, CSc. za neúnavné vedení práce, cenné rady a trpělivost.

Také velmi děkuji PhDr. Martině Jarkovské, Ph.D. a PhDr. Heleně Confortiové, CSc. za jazykovou korekturu a praktické připomínky.

Děkuji za pomoc doc. PaedDr. Jaroslavě Vašutové, PhD. (in memoriam).

V neposlední řadě děkuji za pochopení a trpělivost manželovi a mamince.

Děkuji všem studentům a učitelům, kteří se účastnili mého výzkumu.

ABSTRAKT

Práce se zabývá problematikou výuky písemného projevu na českých středních školách se zaměřením na ruský jazyk. V teoretické části autor zmiňuje základy lingvistické, psycholingvistické a didaktické. Definuje písemný projev a mapuje jeho situaci v různých metodických směrech ve výuce cizích jazyků. Dále prezentuje požadavky na písemný projev v základních dokumentech: Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Evropské jazykové portfolio, mezinárodní zkoušky z ruského jazyka ТРКИ (Тест русского языка как иностранного) a česká státní maturitní zkouška z ruského jazyka. V praktické části nejprve podrobně analyzuje vybrané učebnice, které se využívají k výuce slohu na základních školách v Rusku a Česku a oba přístupy porovnává. Poté zkoumá vybrané učební soubory ruského jazyka české provenience, které se používají k výuce ruského jazyka v České republice, se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji písemného projevu. Dále hodnotí výsledky získané z dotazníků, které byly zadány studentům ruského jazyka (absolventům středních škol) a učitelům, kteří ruský jazyk na středních školách vyučují. Cílem bylo zjistit jejich vztah k písemnému projevu v ruském jazyce a jejich praktické zkušenosti a problémy.

Výsledkem práce jsou nově vytvořená cvičení na rozvoj písemného projevu pro ruský jazyk, pro úroveň A1-B1, která by měla sloužit učitelům středních škol jako inspirace při přípravě a zároveň napomoci středoškolským studentům k úspěšnému zvládnutí písemné části maturitní zkoušky z ruského jazyka na úrovni B1.

KLÍČOVÁ SLOVA

písemný projev, ruský jazyk, analýza, učební soubory, studenti, učitelé, cvičení

ABSTRACT

The dissertation analyses how to approach teaching of writing skills in Russian language at Czech secondary schools. In the theoretical part I define what a "writing skill" is. I focus on the linguistic, psycholinguistic and didactic aspects of the teaching of writing. I explain attitudes to writing skills in different teaching methods in history and nowadays. After that I set out the requirements for testing writing skills in some of the most common documents: Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, international exams in Russian language ТРКИ (Тест русского языка как иностранного) or TORFL (Test of Russian as a Foreign Language) and the state final exam in Russian language at Czech secondary schools.

In the practical part, I first analyse selected Czech and Russian textbooks for grammar schools to compare their approach towards teaching writing skills in native languages: Czech and Russian. Then I set out analysis of Czech textbooks used in the Czech Republic for teaching Russian, focusing in particular on the exercises used to teach writing. After that, I evaluate answers from two questionnaires that I gave to secondary school graduates and teachers of Russian. My goal was to understand the issues they face and any problems they experience in practice when learning and teaching writing skills in Russian.

The final part of the dissertation sets out a database of newly created exercises that could be used to practise writing skills in Russian language at A1-B1 levels. The exercises should serve secondary school teachers as inspiration for their class preparation and should help secondary school students to pass successfully the final Czech state exam in Russian language on the level B1.

KEYWORDS

writing skill, Russian, analysis, teaching material, students, teachers, exercises

1	Úvod.....	4
1.1	Úvod do problematiky	4
1.2	Vymezení základních pojmů	5
1.3	Metodologie zpracování	5
1.4	Současný stav problematiky a její řešení.....	6
1.5	Výchozí hypotézy	11
2	Teoretická východiska - PP jako řečová dovednost.....	12
2.1	Lingvistické základy PP	12
2.1.1	Písemný projev a textová lingvistika	13
2.1.2	Písemný projev a sociolingvistika.....	14
2.1.3	Písemný projev a pragmalingvistika	14
2.2	Psychologické a psycholingvistické základy PP	14
2.2.1	Písemný projev, mozek, myšlení, paměť a kognitivní procesy.....	14
2.2.2	Písemný projev a pohlaví	17
2.2.3	Písemný projev a tvořivost.....	17
2.2.4	Písemný projev a styly učení.....	18
2.2.5	Písemný projev, motivace a emoce	19
2.3	Didaktické základy PP.....	21
2.3.1	PP ve vztahu k řečovým dovednostem v didaktice CJ.....	21
2.3.2	PP v historickém vývoji metod výuky CJ	24
2.3.3	PP jako řečová dovednost v současnosti	27
2.4	PP v základních vzdělávacích a testovacích dokumentech uznávaných v ČR.....	31
2.4.1	Požadavky na dovednost PP v SERR.....	31
2.4.2	Požadavky na dovednost PP v Evropském jazykovém portfolio.....	34
2.4.3	Požadavky na dovednost PP v mezinárodních zkouškách z RJ (TPKI).....	36
2.4.4	Požadavky na dovednost PP z RJ u nových státních maturit (CERMAT).....	38
3	Praktická část.....	42
3.1	Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ jako mateřském na základě rozboru vybraných učebnic pro výuku ČJ a RJ jako mateřského pro ZŠ	42
3.1.1	Sloh ve vybraných českých učebnicích ČJ pro české ZŠ.....	42
3.1.2	Sloh ve vybraných ruských učebnicích RJ pro ruské ZŠ	43
3.1.3	Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ	45
3.1.4	Závěry vyplývající z porovnání českého a ruského přístupu k výuce slohu v učebnicích české a ruské provenience na ZŠ	53
3.2	Typologie cvičení zaměřených na rozvoj PP	54
3.2.1	Typologie cvičení na základě výuky slohu v ČJ.....	54
3.2.2	Typologie cvičení na základě českých a ruských didaktik pro výuku CJ.....	54
3.2.3	Typologie cvičení psaní na základě anglických a španělských didaktik a učebnic pro výuku CJ	56
3.2.4	Souhrnná typologie cvičení na rozvoj PP	57
3.2.5	Výsledná typologie cvičení na rozvoj PP využitá pro analýzu cvičení na rozvoj PP ve vybraných učebních souborech RJ.....	60
3.3	Analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení na rozvoj PP....	62
3.3.1	Analyzované učební soubory	63
3.3.2	Kvantitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP.....	66
3.3.3	Kvalitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP.....	73
3.3.4	Závěry kvantitativní a kvalitativní analýzy	83

3.4	Dotazníkové šetření mezi studenty ČZU týkající se výuky RJ na SŠ a přístupu studentů k problematice PP v RJ.....	84
3.4.1	Úvod.....	84
3.4.2	První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech.....	84
3.4.3	Druhá a třetí část dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na SŠ a vztahu studentů k PP v RJ.....	86
3.4.4	Závěr dotazníkového šetření mezi studenty.....	90
3.5	Vztah středoškolských učitelů RJ v ČR k roli PP ve výuce.....	91
3.5.1	Úvod.....	91
3.5.2	První část dotazníku – zhodnocení obecných údajů.....	92
3.5.3	Druhá část dotazníku – zhodnocení údajů týkajících se výuky PP.....	94
3.5.4	Závěr k dotazníkovému šetření mezi učiteli.....	97
3.6	Porovnání informací získaných dotazníkovým šetřením mezi učiteli RJ na SŠ a od absolventů SŠ, kteří na SŠ studovali RJ a nyní jej studují na ČZU v Praze.....	98
4	Materiál pro výcvik v písemném projevu.....	101
4.1	Obecné příklady cvičení na procvičování dovednosti PP pro úrovně A1 - B1 se zaměřením na slohové útvary.....	101
4.1.1	Obecné příklady cvičení pro úroveň A1.....	102
4.1.2	Obecné příklady cvičení pro úroveň A2.....	107
4.1.3	Obecné příklady cvičení pro úroveň B1.....	109
4.1.4	Cvičení vedoucí k psaní formou mini-projektů.....	112
4.2	Návrhy cvičení na procvičování dovednosti PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úrovně A1 - B1.....	115
5	Závěr.....	117
6	Literatura.....	122
6.1	Literatura primární.....	122
6.2	Literatura sekundární.....	127
6.2.1	Učebnice RJ se zaměřením na PP pro nerodilé mluvčí RJ.....	127
6.2.2	Učebnice RJ se zaměřením na PP pro rodilé mluvčí RJ.....	128
6.2.3	Učebnice RJ pro ruské žáky na ZŠ.....	128
6.2.4	Učebnice českého jazyka pro české žáky na ZŠ.....	129
6.2.5	Učebnice RJ pro české žáky ZŠ, studenty SŠ a jazykových škol.....	129
7	Přílohy.....	132
7.1	Příloha č. 1 - Analýza jednotlivých učebních souborů RJ s použitím kritéria počtu typů cvičení.....	132
7.2	Příloha č. 2 – Dotazník pro studenty.....	151
7.2.1	Dotazník k výuce RJ na SŠ a ke vztahu studentů k PP v RJ.....	151
7.2.2	Výsledky dotazníkového šetření mezi studenty.....	153
7.3	Příloha č. 3 – Dotazník pro učitele.....	166
7.3.1	Dotazník pro učitele českých SŠ k výuce PP v RJ.....	166
7.3.2	Výsledky dotazníkového šetření mezi učiteli.....	168
7.4	Příloha č. 4 – Návrhy cvičení na procvičování dovednosti PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úrovně A1 - B1.....	175
7.4.1	Úroveň A1.....	175
7.4.2	Úroveň A2.....	192
7.4.3	Úroveň B1.....	223
7.5	Příloha č. 5 - Vhodné fráze v dopisech.....	251
7.6	Příloha č. 6 - Spojky, spojovací výrazy a vsuvky na úvod vět.....	260

7.7	Příloha č. 7 - Metodické pokyny pro učitele	267
7.8	Příloha č. 8 - Přehled grafů.....	271
7.9	Příloha č. 9 - Přehled tabulek.....	272
8	Summary	276
9	Резюме.....	279

1 Úvod

1.1 Úvod do problematiky

Disertační práce se zabývá problematikou písemného projevu ve výuce cizích jazyků s důrazem na ruský jazyk na českých středních školách. Z odborné literatury je patrné, že k otázce písemného projevu existuje velké množství přístupů a názorů, které se vzájemně prolínají, doplňují nebo dokonce popírají. Nejednoznačnost je dána tím, že psaní souvislých textů v cizím jazyce je velmi složitý proces, na který působí mnoho proměnných.

- Od žáka/ studenta požaduje psaní textů motivaci, inteligenci, kritické a kreativní myšlení, praxi, čas, trpělivost, soustředění, znalost cizího jazyka, obsahu i žánru textu.
- Od učitele se očekává profesionální vedení, vybrání vhodných a zajímavých cvičení s komunikativním cílem a s ohledem na věk a znalosti žáků/ studentů a v neposlední řadě také zpětná vazba, oprava a hodnocení napsaného.
- Text sám o sobě vyžaduje dodržování určitých pravidel, má svou strukturu, logiku, obsah, formu, žánr, slohový postup a projevuje se v něm kultura daného jazyka a kontext komunikativní situace.

Neexistuje proto jedna jediná univerzální teorie, která by dokázala zahrnout vzájemné vztahy mezi všemi proměnnými a dovedla úspěšně všechny žáky a studenty ke zvládnutí psaní souvislých textů v cizím jazyce na výbornou. Učitel by měl znát své žáky/ studenty a odhadnout, co by jim mohlo pomoci v přípravné fázi k psaní textů, při samotné tvorbě i při závěrečném editování napsaného textu.

Disertační práce čerpá z odborné literatury z oblasti lingvodidaktiky, pedagogiky, stylistiky, rétoriky, jazykovědy a psychologie českých a ruských odborníků a také anglicky a španělsky píšících autorů.

Dalšími zdroji byly

a) vybrané učební soubory zaměřené na výuku:

- českého jazyka pro české žáky na ZŠ
- ruského jazyka pro ruské žáky na ZŠ
- ruského jazyka pro české žáky na ZŠ a pro studenty na SŠ i na jazykové škole

b) vybrané učebnice na výuku

- ruského jazyka pro cizince se zaměřením na písemný projev
- anglického jazyka pro cizince se zaměřením na písemný projev

Disertační práce chce přispět k vytvoření kvalitního výukového materiálu, který by mohl vést k zlepšení výuky písemného projevu v ruském jazyce na českých středních školách a k přípravě studentů k písemné části maturitní zkoušky.

1.2 Vymezení základních pojmů

Pojmy „písemný projev jako řečová dovednost“, „písemný projev“, „psaní souvislých textů“ a „psaní textů“ a v některých případech i „psaní“ považujeme za synonymní vyjádření a budeme je tak v našem textu střídat, aby se stále neopakoval stejný výraz. V práci budeme pro písemný projev také hojně využívat zkratku PP.

Pokud budeme v textu hovořit o žácích, jedná se vždy o žáky základních škol, zejména toto pojmenování budeme používat při rozboru učebnic pro základní školy. V analýze učebnic pro střední školy budeme využívat termínu studenti. Ve všech případech, které se budou týkat obecně jak žáků, tak studentů, budeme pro zjednodušení psát obecně student nebo studenti, případně pro zdůraznění žák/ student a žáci/ studenti.

Pro základní školu budeme často využívat zkratku ZŠ, pro střední školu SŠ a pro vysokou školu VŠ.

1.3 Metodologie zpracování

Disertační práce je rozdělena do dvou základních částí:

- Teoretická část
- Praktická část

Teoretická část zpracovává obecné poznatky o písemném projevu z odborné literatury ruské, anglické a španělské provenience a je rozdělena na následující podkapitoly:

- Lingvistické základy PP
- Psychologické základy PP
- Didaktické základy PP

Teoretická část je doplněna informacemi o PP ze základních vzdělávacích a testovacích dokumentů, které se využívají v České republice:

- Společný evropský referenční rámec pro jazyky (SEERR)
- Evropské jazykové portfolio (EJP)
- Mezinárodní zkoušky z ruského jazyka (TPKI)
- České státní maturity z cizího jazyka

Praktická část je nejobsáhlejší a má následující členění:

- Porovnání základních slohových útvarů v českém a ruském jazyce
- Typologie cvičení na rozvoj PP
- Analýza vybraných českých učebních souborů ruského jazyka se zaměřením na PP
- Dotazníkové šetření mezi studenty
- Dotazníkové šetření mezi učiteli
- Materiál pro rozvoj PP

Porovnávání základních slohových útvarů v českém a ruském jazyce vycházelo z rozboru vybraných českých a ruských učebnic mateřského jazyka pro ZŠ se zaměřením na cvičení PP.

Předpokládáme, že všichni studenti SŠ zdárně absolvovali výuku na ZŠ, proto budou se slohem v základních rysech obeznámeni.

Analýza vybraných učebních souborů ruského jazyka obsahuje jak analýzu kvantitativní, tak i kvalitativní. Cílem kvantitativní analýzy je přesně kvantifikovat počty cvičení a počty typů cvičení na rozvoj PP. Kvalitativní analýza slouží k posouzení učebních souborů s ohledem na rozvoj PP.

Dotazníkové šetření probíhalo mezi absolventy SŠ a učiteli SŠ. Všichni respondenti odpovídali na zadaný dotazník týkající se jejich vnímání, osobního vztahu a zkušeností s PP v ruském jazyce.

Poslední kapitola je hlavním výstupem práce. Jedná se o sestavení souboru cvičení vedoucích k písemnému projevu pro jazyk ruský, pro studenty středních škol, pro úroveň A1-B1. Tematicky navazuje na učební soubor Raduga i její aktualizovanou verzi Raduga po novomu. Kapitola byla zpracována na základě všech prostudovaných dokumentů, analýz a informací získaných dotazníkovým šetřením.

1.4 Současný stav problematiky a její řešení

V současné době se psaním souvislých textů teoreticky i prakticky zabývají vědečtí pracovníci v různých zemích. Zájem o PP se začal projevovat zejména od sedmdesátých let 20. století. PP v cizím jazyce se stal důležitým prvkem aktuálně převládající komunikativní metody, která nezapomíná na mezilidskou komunikaci písemnou formou.

Casanave¹ ve své publikaci shrnuje, že odborníci porovnávají postup využívaný při PP a rozdíly v něm mezi pisateli dobrými a špatnými, mezi pokročilými a začátečníky, mezi dětmi a dospělými v rodném jazyce (Flower, Hayes²) i v cizím jazyce (Zamel³) a snaží se zjistit, co dobrému a zkušenému pisateli při psaní textu pomáhá a co začátečníkovi chybí, co by se měl naučit, aby psal pro danou společnost přijatelně.

Jak již bylo zmíněno na úvod, při PP hraje roli řada faktorů vnějších i vnitřních, a proto psaní textů není jednoduché, jedná se o komplexní řečovou dovednost. Mezi vnější faktory můžeme zařadit například: formulace zadání úkolu vedoucímu k PP, jeho téma a očekávaný obsah, podmínky k PP ve školním prostředí, čas a pomůcky, které jsou k dispozici. K vnitřním faktorům řadíme rozpoložení pisatele, víru ve své schopnosti, v sebe sama, inteligenci, cit pro cizí jazyk, píli, schopnost soustředit se. Do obou skupin lze umístit motivaci. Vnitřní motivaci má pisatel, který chce napsáním svého textu dosáhnout určitého cíle, vyjádřit své myšlenky co možná nejprecizněji. Vnější motivací je například závěrečné hodnocení, student se snaží získat co nejlepší známku.

Při PP v cizím jazyce musíme brát v úvahu nejen úroveň znalostí daného cizího jazyka, ale také úroveň dovednosti PP jak v cizím, tak v rodném jazyce, zkušenosti a praxi s psaním textů i věk pisatele a s ním související kognitivní dovednosti.

¹ CASANAVE, Ch. P. *Controversies in Second Language Writing*. Michigan: University of Michigan, 2004.

² CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 76.

³ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 77.

V následujících odstavcích jsme se rozhodli nastínit některé obecné otázky týkající se PP, které nemají jednoznačnou odpověď. Výsledky výzkumů jsou nejednotné a občas dokonce i protichůdné. Je to způsobeno tím, že výzkum se provádí na limitovaném vzorku a respondenti pocházejí z různých zemí, mají rozdílné rodné jazyky, jsou jiného věku a mají nestejnou úroveň cizího jazyka. Je tak složité považovat výsledky za univerzálně platné, spíše mají výpovědní hodnotu pro výzkumem vymezenou konkrétní oblast a podmínky.

1. Lze využít znalosti PP v rodném jazyce pro PP v cizím jazyce?

Je pravděpodobné, že kulturní tradice pisatele v jeho mateřském jazyce se projeví v PP v cizím jazyce. Vystává otázka, jak velký vliv může kulturní zázemí mít, jestli bude působit nedorozumění a pokud ano, tak zda je možné ho vědomě regulovat a postupně zmenšovat.

Robert Kaplan⁴, který je představitelem směru kontrastivní rétoriky, se zabývá porovnáváním psaní v rodném a v cizím jazyce a využitím rodného jazyka při psaní v cizím jazyce. Dochází k závěru, že PP v rodném jazyce může být i dosti odlišný od PP v cizím jazyce a transfer znalostí z rodného jazyka do cizího by v tomto případě byl nežádoucí. Potvrzuje to John Hinds⁵, který porovnával PP asijských studentů s jejich PP v angličtině. Vzhledem k tomu, že čínština a angličtina anebo japonština a angličtina jsou dosti vzdálené jazyky, byly nalezeny určité rozdíly v psaní souvislých textů (například jiná logika uspořádání textu, jasnost ve vyjádření myšlenky).

Casanave⁶, která píše o výzkumu Kaplana a Hindse, shrnuje, že studenti na začátečnické úrovni mohou mít v cizím jazyce v psaní podobné problémy jako začátečníci nebo nezkušení pisatelé v psaní v rodném jazyce.

2. Je vhodné využívat při PP v cizím jazyce rodný jazyk jako pomůcku?

Obecně existují dva protichůdné názory týkající se myšlení při PP. První názor tvrdí, že při PP v cizím jazyce by se student měl naučit psát text rovnou v daném cizím jazyce a nic nepřekládat, měl by se naučit v cizím jazyce myslet, tím spíše na pokročilé úrovni. Pokud přemýšlí v rodném jazyce, bude rozpoznatelná syntax rodného jazyka v cizojazyčném textu, který následně může působit nepřírodně a uměle a bude zřejmé, že nebyl napsán rodilým mluvčím, může docházet k nechtěné interferenci. Bezpřekladový písemný projev na vyšší úrovni doporučuje ve své didaktice například Hendrich⁷.

Protichůdný názor tvrdí, že studentům by nemělo být bráněno přemýšlet a myslet v rodném jazyce, pak psát texty v cizím jazyce, zejména pokud se jedná o dospělé studenty, kdy je jejich myšlení na vyšší úrovni než jejich jazykové znalosti daného cizího jazyka.

Friedlander⁸ prakticky zjistil, že je příhodné studentům povolit používat rodný jazyk při přípravě textu, který se týká informací, jenž studenti znají z rodného jazyka a která souvisejí s jejich kulturou. Psaní v cizím jazyce je vhodné pro témata, která si studenti osvojili v cizím jazyce. Friedlander také ve své studii prokázal, že používání rodného jazyka může pomoci při plánování PP. Doporučuje text promýšlet v rodném jazyce, pokud je student v cizím jazyce začátečník. Obecně je při slohových pracích studentům také povolováno pracovat se slovníky, aby se s jejich pomocí mohli co nejpřesněji vyjádřit.

⁴ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 27.

⁵ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 28.

⁶ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 54.

⁷ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988. s. 239.

⁸ FRIEDLANDER, A. Composing in English: Effects of a First Language on Writing in English as a Second Language. In: Kröll, Barbara et al. *Second Language Writing: Research Insights for the Classroom*. Cambridge: CUP, 1990. s. 109.

3. Je dobrý čtenář také dobrým pisatelem?

William Grabe⁹ se zabývá vztahem mezi čtením a PP. Čím více student čte, tím by měl být schopnější podobný text napsat. Čtené je pro něj modelem. Čtením si také studenti rozšiřují svou slovní zásobu, seznamují se s novými syntaktickými strukturami, celkově si zvyšují svou jazykovou úroveň a tím se také zlepšují v PP. Z výše uvedeného ovšem nelze usoudit na to, že dobrý čtenář se automaticky stává dobrým pisatelem. Grabe doporučuje čtené texty se studenty analyzovat z hlediska struktury a využití jazykových prostředků, aby se studenti naučili, co je třeba v PP použít k dosažení komunikativního cíle. Považuje je za vzorové pro následné psaní textů studenty.

4. Je ve výuce cizích jazyků vhodnější zaměření na produkt nebo na proces psaní?

Tradičně se učitelé přikláněli k tomu, že nejdůležitější je produkt. V posledních dvou desetiletích se ale stále více prosazuje hnutí, které upřednostňuje proces (mezi průkopníky můžeme zařadit Annu Raimes a Tricii Hedge, mezi následovníky patří například: Donn Byrne, Jeremy Harmer, Ken Hyland a další). Produkt je výsledkem, který se na závěr hodnotí, proto by student měl vědět, jak má výsledný text vypadat. Měl by ovšem také být seznámen s jednotlivými kroky procesu psaní textu, jak má při PP postupovat tak, aby došel ke zdárnému cíli, vytvořil přijatelný výsledný text. V ideálním případě by se tak student měl seznámit jak s procesem psaní, tak i s produktem a s požadavky na něj.

5. Je při PP důležitější znalost cizího jazyka nebo schopnost myslet?

Myšlení při psaní hraje obrovskou roli. Myšlení a kognitivní procesy nelze od jazyka oddělit¹⁰. Při PP v rodném i cizím jazyce se často stává, že studenti, i když daný jazyk ovládají, nejsou schopni napsat požadovaný text. Může to být způsobeno tím, že je příliš složitý pro danou věkovou kategorii či jejich jazykovou úroveň nebo se jedná o slohový útvar, s kterým nemají zkušenosti a praxi a nemají k dispozici žádný model.

PP pomáhá v myšlení a uspořádání myšlenek. Abstraktní myšlenky se napsáním materializují a jsou lépe uchopitelné a dají se psaním upřesnit a jejich vyjádření zdokonalit. Psaní se tak zdá být prostředkem k myšlení, které je „hybnou silou“ složitého procesu psaní. Důkazem těžkosti je to, že mnozí rodilí mluvčí se nenaučí psát na odpovídající úrovni ve svém mateřském jazyce, což zmiňuje T. Hedge¹¹ hned v úvodu své knihy. Studentům cizího jazyka by tak měly být zadávány pouze splnitelné úkoly.

6. Má se při psaní textů dbát na čtenáře a jeho očekávání k obsahu a formě textu?

Podle Leki, kterou zmiňuje Casanave¹², by výuka PP měla probíhat tak, aby studenti psali způsobem, který naplňuje očekávání budoucího čtenáře, který je rodilým mluvčím a „nositel“ kultury cizího jazyka, ve kterém studenti text tvoří. U písemných zkoušek by studenti měli splnit očekávání hodnotitele své práce. Ann Raimes¹³ také považuje za důležité psát pro konkrétního čtenáře v daném kontextu.

Na druhou stranu Peter Elbow¹⁴ navrhuje, aby studenti psali bez ohledu na čtenáře. Podle jeho názoru myšlenky na čtenáře při PP pisatele jen zdržují a zbytečně zaměstnávají mysl, proto doporučuje na čtenáře nemyslet a při psaní textu se jím nezatěžovat.

⁹ GRABE, W. Reading and Writing Relations: Second Language Perspectives on Research and Practice. In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 245.

¹⁰ VYGOTSKIJ, L. S. *Myšlení a řeč*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.

¹¹ HEDGE, T. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991. s. 5.

¹² CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 44.

¹³ RAIMES, A. Anguish as a Second Language. Remedies for composition teachers. In: Fredman, Aviva et al. *Learning to Write: First Language/ Second Language*. London: Longman: 1979. s. 261.

¹⁴ ELBOW, P. *Everyone can write*. Oxford, OUP 2000.

7. Jakým způsobem má být napsaný text hodnocen?

Další otázkou je hodnocení, které může být zaměřeno na gramatickou správnost (*accuracy*), nebo spíše na plynulost (*fluency*) a originalitu textu. O tématu hodnocení produktivních řečových dovedností psala svou disertační práci Šárka Kletečková¹⁵.

Někteří vyučující pod vlivem gramaticko-překladové metody či kognitivněstrukturálních přístupů zastávají názor, že je třeba opravovat zejména chyby gramatické, soustředí se na gramatickou přesnost, která se ve škole nejčastěji procvičovává a nejsnadněji se opravuje, jelikož její oprava je jednoznačná.

Jiní, ovlivnění komunikativní metodou, se zaměřují na opravu obsahu, plynulosti textu, což je mnohem náročnější. Hodnotitel se musí snažit vcítit do způsobu myšlení studenta, do jeho myšlenkových pochodů a zjistit, zda jsou jeho myšlenky písemně vyjádřené výstižně a v logickém sledu tak, aby bylo možné je adekvátně pochopit a byl splněn komunikativní cíl. Existuje mnoho přijatelných variant výsledného textu, proto je oprava obsahové stránky obtížnější a často subjektivní, protože se v ní odrážejí i životní postoje a zkušenosti nejen studenta, ale i učitele.

Kletečková¹⁶ doporučuje kompromisní řešení, vyváženost mezi jazykovou správností (formou) a komunikativní funkcí (obsahem), což ovšem, jak sama přiznává, není jednoduché.

8. Jak se v textu projevuje osobnost studenta a při hodnocení osobnost učitele?

Liz Hamp-Lyons¹⁷ upozorňuje na to, že PP je individuálním projevem, záleží nejen na typu textu a jeho obsahu, věku studenta, jeho dosažené jazykové úrovni, ale také na denním rozpoložení, na náladě pisatele, na jeho motivaci. Může se stát, že jeden a tentýž pisatel napíše jeden typ textu na výbornou a s jiným typem textu bude mít velké problémy. Ne všichni jsou schopni napsat všechny typy textů.

Učitel při opravě textu může mít také jiný názor v závislosti na čase. Pokud dostane k opravě stejný text v různém časovém období, jeho oprava se může i poněkud lišit, jelikož se v hodnocení projevuje subjektivita a momentální rozpoložení.

9. Jakou roli mají počítače pro PP v cizím jazyce?

Další otázkou je role informačních technologií, zejména počítačů. V dnešní době většina studentů píše na počítači a psaní rukou ustupuje. Proto se na českých školách začíná uvažovat nad tím, zda od studentů ruského jazyka povinně vyžadovat psanou formu azbuky, když texty, které studenti čtou a texty, které produkují na počítači, využívají převážně tiskací formu azbuky. V případě ruštiny ale dávají studenti přednost psaní rukou (ale často tiskací formou), protože je pro ně komplikované vyhledávání písmen ruské abecedy na české klávesnici.

Pontecorvo, jehož závěry cituje Casanave¹⁸, ve svém výzkumu zjistil, že texty, které studenti píší na počítači, jsou delší než texty, které by studenti napsali rukou, a zároveň potvrdil, že texty psané na počítači se studentům jednodušeji, lépe a rychleji opravují. Pokud studenti dostanou obecně na výběr, zda psát rukou nebo na počítači, raději zvolí druhou variantu. Počítačový program sám automaticky opravuje překlepy a podtrhne barevně slova, která považuje za chybně napsaná a tím pisateli pomáhá a napovídá při opravě.

¹⁵ KLETEČKOVÁ, Š. *Problematika hodnocení písemného a ústního vyjadřování v cizojazyčné výuce (se zaměřením na výuku ruštiny na středních školách)*. Disertační práce. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2009. Školitel Jana Folprechtová.

¹⁶ KLETEČKOVÁ, Š. Problematika chyby v cizojazyčné výuce. In: *Cizí jazyky*, 2008-9, r. 52, č. 5, s. 149-153.

¹⁷ HAMP-LYONS, L. Writing Teachers as Assessors of Writing In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 164.

¹⁸ CASANAVE, Ch. P. *ibid.*

Vzniká ovšem nebezpečí kopírování, zejména při psaní delších prací (referáty, eseje). Studenti mohou kopírovat celé odstavce, aniž by uvedli zdroj. Jednoduše si přisvojují autorství myšlenek jiných pisatelů a dopouštějí se plagiátorství.

Na druhou stranu počítač umožňuje publikování textů na internetu. Při výuce je možné internetových stránek využít k publikaci studentských prací. Studenti jsou tak více motivováni, vědí, že nepiší pouze pro učitele, ale pro širší publikum.

Díky počítačům se píše častěji a psaná forma často používá prvky mluvené řeči, zejména v emailech, které jsou interaktivní a mluvené řeči blízké. Písemný projev se tak díky počítačům sblíží s promluvou.

10. Je třeba brát do úvahy u každého studenta budoucí využití PP v cizím jazyce?

Casanave¹⁹ považuje za důležité brát v úvahu, zda student bude PP v cizím jazyce využívat v běžném životě, ve své každodenní praxi či v práci, nebo je jeho hlavní snahou jen hodiny cizího jazyka zdárně absolvovat a na konci kurzu úspěšně složit závěrečnou písemnou zkoušku, jejíž součástí bude PP. Podle toho by se měl PP věnovat více či méně, v závislosti na cíli, kterého chce dosáhnout. Je také třeba zvážit školní situaci, zejména kolik času může reálně psaní textů student i učitel v rámci hodin cizího jazyka věnovat. Podle Leki²⁰ by si učitelé měli uvědomit, že pro některé studenty není psaní prioritou, proto by se psaní ve školním prostředí nemělo přehánět.

V disertační práci jsou zohledněny výše zmíněné otázky, nicméně hlavní měrou je práce zaměřená na třídění a tvorbu cvičení vedoucích k PP. V oblasti cvičení na rozvoj PP vycházíme z porovnání didaktiky mateřského jazyka (češtiny) s didaktikou ruského jazyka týkající se slohové tvorby. V zadání cvičení musí být zváženy následující faktory: jazyková úroveň a náročnost, věk pisatele a jeho úroveň myšlení a znalostí, komunikativní cíl, kontext, slohový útvar, očekávaný rozsah práce a zároveň je třeba stanovit, jaké stimuly a pomůcky je vhodné studentovi k PP poskytnout, aby se zdárně zhostil svého úkolu a psaní bylo efektivní. Hlavním praktickým výstupem práce je předložit studentům dostatečný počet různorodých cvičení zaměřených na rozvoj PP s nadějí, že budou při studiu RJ využita a přispějí k úspěšnému složení písemné části maturitní zkoušky z RJ.

¹⁹ CASANAWE, Ch. P. *ibid.* s. 46.

²⁰ LEKI, I. A challenge to second language writing professionals: Is writing overrated? In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 328.

1.5 Výchozí hypotézy

Základní výchozí hypotézy se týkají učebních materiálů pro výuku ruského jazyka, studentů i učitelů RJ. Celkem jsme stanovili deset hypotéz.

Hypotézy týkající se výukových materiálů

- 1) *Pracovní sešity obsahují **větší počet cvičení** na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.*
- 2) *Pracovní sešity obsahují **více typů cvičení** na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet typů cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).*
- 3) *Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.*

Hypotézy týkající se studentů

- 4) *Studenti pracují na SŠ převážně s učebním souborem Raduga a Raduga po novomu, přičemž učební soubor je využíván jako celek včetně pracovního sešitu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.*
- 5) *Studentům v rámci výuky ruského jazyka na SŠ chybí větší prostor pro psaní souvislých textů a při PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, neboť PP je většinou vyučován individuálně.*
- 6) *Studenti neznají postupy psaní, v důsledku čehož si své texty nedostatečně opravují.*
- 7) *Studenti nejraději píšou na obecně daná témata a neformální texty.*

Hypotézy týkající se učitelů

- 8) *Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.*
- 9) *Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevěnují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou větší důraz na výsledný produkt psaní než na postup.*
- 10) *Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, přičemž rozsah produkováného textu roste se zvyšující se obtížností.*

2 Teoretická východiska - PP jako řečová dovednost

2.1 Lingvistické základy PP

Mezi významné české jazykovědce, kteří ovlivnili výuku cizích jazyků, patří: V. Mathesius, B. Trnka, J. Vachek, L. Kopeckij, B. Havránek a další.

Mathesius²¹ již začátkem 20. století rozvíjí myšlenky týkající se slohu v českém jazyce. Sloh dělí na individuální (každý autor má svůj styl psaní) a na funkční (existují obecné vzorce). Každý sloh má svůj účel, cíl, svého adresáta. Důležitými vlastnostmi slohu je jasnost a plynulost. Mathesius použil termín „aktuální členění větné“ a dělení věty na dvě části: **základ** výpovědi (to, o čem se sděluje informace) a **jádro** výpovědi (to, co se sděluje, nová informace). Později byl v textové lingvistice zaveden termín **téma** (to, co je známé) a **réma** (to, co je nové). Mathesius také zmiňuje důležitost odkazovacích zájmen a spojek pro logickou návaznost vět v odstavci. Odstavec musí být soudržný, mít jasný začátek a konec a měl by rozvíjet jednu myšlenku. Adresátem písemného projevu může být jednotlivec nebo větší skupina.²²

Havránek²³ se také zabývá otázkami spisovné češtiny, jejím vznikem a vývojem a vztahem ke kultuře jazyka. Spisovným jazykem se zaznamenává lidský pokrok, civilizační proces, intelektuální rozvoj společnosti v různých sférách. Ke kodifikaci normy spisovné češtiny přispěly teze Pražského lingvistického kroužku z roku 1947.

Vachek²⁴ se věnuje definici normy psaného jazyka. Do normy zahrnuje nejen pravopis, ale i rozvržení textu do odstavců. Psanou a mluvenou normu považuje za rovnocenné, v jazyce dochází k jejich koexistenci, kdy každá má své místo a funkci. Rozvoj civilizace a kultury by bez psané normy nebyl možný.

Co se naší práce týče, tak důležité je uvedení dvou lingvistických disciplín: naukou o mluvené řeči je **rétorika** a vědou o písemném vyjadřování je **stylistika**. Ve stylistice jsou vybírány pisatelem vhodné jazykové prostředky vzhledem k: cíli, formě a konkrétní komunikační situaci. Stylistika zkoumá různé styly obecně i styly jednotlivých autorů/ spisovatelů (tak zvané ideostyly).

Podle Kaškina²⁵ je základem Jakobsonův model řečové komunikace, ve kterém na sebe působí autor a adresát (editor a recipient) v určité komunikační situaci, je produkován text prostřednictvím jazykového kódu a přenášen určitou formou, určitým kanálem spojení. Ve výzkumu je možné se zaměřit na různé části tohoto modelu.

V dnešní době v Rusku nalezneme několik lingvistických disciplín, které se zabývají textem. Zásadním problémem je ovšem definice textu. Jednotná definice zatím nebyla vytvořena, jelikož text je složitým a komplexním fenoménem, který může být zkoumán z různých hledisek (forma, struktura, logika, obsah, výběr a organizace jazykových prostředků, vyjádření myšlenek a postojů autora, cíl, vliv na adresáta, kontext, kultura a etika). Bolotnova²⁶ uvádí následující přehled vědních oborů. **Textologie** se zabývá autorstvím textu. Na základě porovnání variant rukopisů dokáže určit pravého autora. **Teorie textu** zkoumá příznaky a vlastnosti textu, jeho typy, strukturu, obsah a formu i funkci, tvorbu i porozumění textu. **Textová lingvistika**

²¹ MATHESIUS, V. *Řeč a sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1966.

²² MATHESIUS, V. *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha: Melantrich, 1947.

²³ HAVRÁNEK, B. *Studie o spisovném jazyce*. Praha: Akademie věd, 1963.

²⁴ VACHEK, J. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. 1964, r. 25, č. 2, s. 117-126.

²⁵ КАШКИН, В. Б. *Введение в теорию коммуникации*. Москва: Флинта Наука, 2014. s.70-71.

²⁶ БОЛОТНОВА, Н. С. *Фонологический анализ текста*. Москва: Флинта Наука, 2009.

(lingvistika textu) zkoumá pravidla sestavení souvislého textu, čerpá ze syntaxe, sémantiky a pragmatiky. Hledá obecné zákonitosti tvorby odstavců. **Stylistika textu** (В. В. Одинцов²⁷, Г. Я. Солганик²⁸) se zajímá o obsah, jak je zpracován a s jakým cílem. Stylistika se v dnešní době dále dělí na tři odvětví: stylistiku dekodování textu, funkční stylistiku a komunikativní stylistiku. **Stylistika dekodování textu** (И. В. Арнольд) se snaží dekodovat význam textu, ale nikoli význam, který do textu vložil autor, nýbrž jak je text vnímám čtenářem. **Funkční stylistika** (М. Н. Кожина²⁹) se věnuje textům různých stylů: vědecký, literární, publicistický, administrativní, hovorový a snaží se o přiřazení textů k příslušným funkčním stylům. **Komunikativní stylistika** (Н. С. Болотнова) zkoumá strukturu, sémantiku i pragmatiku textu jako formu komunikace a stylu autora. Pro text jsou tak důležité jak lingvistické, tak extralingvistické faktory. V textu se projeví i osobnost autora. Jedná se o systémově-činnostní přístup k textu.

Mezi vlastnosti textu Bolotnova zařazuje **čtyři** základní: informovanost (text informuje, ukazuje pohled autora na svět), strukturu (má svou strukturu, která zahrnuje kohezi, koherenci a uspořádání), regulaci (text reguluje poznávací činnost čtenáře, umožnění odhadu, rozvíjení textu, varianty interpretace), integraci (syntéza všech elementů k vyjádření obsahu textu v souladu s intencí autora).

Galperin³⁰ přiřazuje textu **deset** různých kategorií: informovanost, kohezi, logickou kontinuitu, členitost, sémantickou samostatnost, retrospekci a prospekci (vztah k předchozí a k následující informaci), modalitu, integraci, ukončenost. Vše je vzájemně propojeno a navzájem se ovlivňuje.

Bachtin, kterého cituje Bolotnova³¹, zdůrazňuje dialogičnost textu. V každém textu se skrývá pisatel a adresát/ čtenář. Důležitými kategoriemi textu jsou také: čas a prostor/ místo. Podle Bachtina jsou navzájem propojeny a působí na sebe, Bachtin pro ně zavádí termín „chronotop“. Třetí kategorií je událost/ situace nebo stav/ fakt. Událost popisuje proces, jak se děj v prostoru a čase vyvíjí, je popisem dynamickým. Stav je popisem statickým. V obou případech se jedná o réma textu.

V textu se projevuje mnoho různých aspektů a v závislosti na nich lze texty třídit podle rozličných parametrů. V naší práci se budeme držet základní klasifikace textů na vyprávěcí, popisný a úvahový, jelikož tato klasifikace je hojně využívána ve školních učebnicích.

2.1.1 Písemný projev a textová lingvistika

Textová lingvistika se zaměřuje na zkoumání textu, na jeho vlastnosti i jednotlivé části. Text by měl být adekvátní dané komunikativní situaci (princip komunikativnosti), koherentní, kohezní a gramaticky správný (princip systémovosti). **Adekvátnost** vychází z pragmatického komunikačního cíle, kterého chce pisatel dosáhnout. Respektuje sociální společenské a žánrové konvence. **Koherence**³² se vztahuje k logické organizaci textu do odstavců s cílem snadného

²⁷ ОДИНЦОВ, В. В. *Стилистика текста*. Москва: Либроком, 2010.

²⁸ СОЛГАНИК, Г. Я. *Стилистика текста*. Москва: Флинта Наука, 2009.

²⁹ КОЖИНА, М. Н., ДУСКАЕВА, Л. Р., САЛИМОВСКИЙ, В. А. *Стилистика русского языка*. Москва: Флинта Наука, 2014.

³⁰ ГАЛЬПЕРИН, И. Р. *Текст как объект лингвистического исследования*. Москва: Либроком, 2009.

³¹ БОЛОТНОВА, Н. С. *Филологический анализ текста*. Москва: Наука Флинта, 2009. s. 180.

³² HALLIDAY, M. A., HASSAN, R. *Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social Semiotic Perspective*. Oxford: OUP, 1990.

porozumění pro čtenáře. **Koheze**³³ se týká gramatické správnosti, vhodné slovní zásoby a jejího propojení odpovídajícími spojovacími výrazy. Využívá spojky a spojovací výrazy, zájmena, synonymní výrazy, opakování slov a interpunkci. Textová lingvistika také zkoumá intertextualitu, vliv daného textu na ostatní existující texty a zároveň využití jiných textů při jeho tvorbě a srozumitelnost textu pro čtenáře.

2.1.2 Písenný projev a sociolingvistika

Sociolingvistika³⁴ se zabývá jazykem a společností s jejími hodnotami, čerpá z antropologie a sociologie. Vychází ze sociokulturního kontextu. Z pohledu sociolingvistiky je tvorba textu zakořeněna v každém národě, v každé kulturní společnosti. Jsou dána určitá obecná pravidla pro psaní různých slohových útvarů a zejména korespondence. Dodržuje se úzus, který se historicky vyvíjel. Ke změnám dochází neustále, v dnešní době především v elektronické korespondenci a v dalších textech na internetu (chat, blog, atd.). Svá pravidla v dané společnosti mají profesionální texty akademické, novinářské, právnícké a vědecké. Cílem sociolingvistiky je napomoci dosáhnout efektivní písemné komunikace v dané situaci a v prostředí určitého jazykového společenství.

2.1.3 Písenný projev a pragmalingvistika

Pragmalingvistika³⁵ vychází z pragmatiky a jejího uplatnění na materiál jazykový. Hledá pragmatický způsob, jak co nejlépe vyjádřit intenci autora v konkrétní komunikační situaci. Zkoumá, jak jazyk funguje a jak ho co nejlépe účelně, efektivně a vhodně využít. Zaměřuje se jak na prvky lingvistické, tak i extralingvistické. Bere v úvahu různé faktory: sociální, psychologické a kulturní. Nezapomíná se na informaci, která se při komunikaci předává implicitně a měla by být adresátem správně interpretována. V písemném projevu je tak nutné mít komunikační cíl: co sdělovat (obsah), jakým způsobem (forma), komu (adresát), kým (pisatel) a za jakých podmínek (kontext).

2.2 Psychologické a psycholingvistické základy PP

2.2.1 Písenný projev, mozek, myšlení, paměť a kognitivní procesy

José Antonio Marina a María de la Válgoma³⁶ považují psaní za ukázkou myšlení. Kdo se umí písemně dobře logicky vyjádřit, dobře myslí. Některé myšlenky se mohou rozvíjet pouze díky psaní. Propagují moto: „učit dobře používat jazyk znamená učit dobře používat inteligenci“. Ch. Tribble³⁷ uvádí, že psaním se studenti vyvíjejí jako myslitelé. Pomocí psaní uvažují o světě. Alvarez³⁸ zastává názor, že psaní je mocným nástrojem myšlení.

Podle Blooma, kterého cituje ve své knížce Fisher³⁹, existují dvě úrovně myšlení: nižší a vyšší. Mezi nižší zařazuje: naučit se nazpaměť fakta, rozumět jim a umět je aplikovat. Mezi vyšší patří

³³ HALLIDAY, M. A., HASSAN, R. *ibid.*

³⁴ БОЛОТНОВА, Н. С. *Коммуникативная стилистика текста*. Москва: Наука Флинта, 2009.

³⁵ БОЛОТНОВА, Н. С. *ibid.*

³⁶ MARINA, J.A., de la VÁLGOMA, M. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. s. 120.

³⁷ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996. s. 42.

³⁸ ÁLVAREZ ANGULO, T. *Competencias básicas en escritura*. Barcelona: Octaedro, 2010. s. 14.

³⁹ FISHER, R. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál 2011. s. 14.

schopnost analýzy, syntézy a hodnocení. Učitelé by tak měli studentům klást takové otázky, aby u nich studenti museli myslet, ne aby jen opakovali to, co se naučili nazpaměť.

Z hlediska psychologie hraje při PP důležitou roli myšlení a paměť. Při psaní dochází k přemýšlení, myšlenky se vyvíjejí. Pisatel neví předem, jak přesně bude jeho výsledný text vypadat, protože jej neustále v průběhu psaní obměňuje. Během psaní řeší postupně různé úkoly a text vytváří. Rozvíjí se tak jeho kritické myšlení a tvořivost. Podle Hedge⁴⁰ se psaní a myšlení v procesu psaní neustále vzájemně prolínají, doplňují, vznikají nové myšlenky a společně vedou ke zlepšení tvořeného textu.

Neméně důležitou roli hraje vnitřní řeč⁴¹, v které se tvoří myšlenky. Jedna myšlenka se dá vyjádřit pomocí různých jazykových prostředků a vždy bude mít určitý významový odstín, bude stylistickou variantou. Student by měl být veden k tomu, aby byl schopen z nabízených zdánlivě synonymních výrazů vybrat ten nejvhodnější pro dané vyjádření/ daný kontext. Psaní není jednoduchá činnost, student se musí naučit správně rozhodovat, což je namáhavé a může být až vyčerpávající, jelikož nikdy nemá jistotu, že se rozhodl správně.

Cílem výuky by mělo být naučit studenta myslet ve studovaném cizím jazyce. Toho lze ale dosáhnout pouze na vyšší úrovni znalosti cizího jazyka. Málokdy student dosáhne úrovně rodilého mluvčího. Pro začátečníky je typické, že si svůj text nejprve připraví v mateřštině, ve které dokáže myslet a logicky uvažovat, a pak ho překládají do cizího jazyka. Nemělo by se jim tudíž bránit ve využívání svého rodného jazyka při psaní v cizím jazyce, aby zadaný úkol dokázali splnit na přijatelné a odpovídající úrovni. Toto je možné považovat za jednu z kompenzačních strategií.

V posledních letech se hovoří o kognitivních procesech, které jsou nezbytné pro písemný projev. Hedge⁴² je dělí na: plánování, psaní nanečisto a revizi (*planning, drafting, revision*). Harmer⁴³ popisuje kolo procesu (*process wheel*) jako kruh, kde se vzájemně doplňují a ovlivňují všechny části: plánování, psaní nanečisto, editování a výsledkem je finální verze. Psaní může začít v jakémkoli bodu kruhu a dokud není pisatel spokojen, nekončí. Podobný diagram představuje Mike Sharples⁴⁴, který části procesu nazývá: plánování, komponování textu a jeho revize. D.Cassany⁴⁵ je pojmenoval: plánování, textualizace a revize.

Hedge⁴⁶ upozorňuje na to, že při psaní probíhá simultánně několik operací. Někteří pisatelé používají strategie, které jsou pro psaní efektivní. Zdánlivě nepřehledný postup/ proces psaní by měl vést ke vzniku jasně formulovaného textu. Autor při tvorbě textu může části vyškrtnout, jiné části rozšířit, další přemístit. Může pracovat do nekonečna, ale většinou se nakonec s jednou ze vzniklých verzí spokojí. Dobří pisatelé se nejprve soustředí na obsah, později kontrolují gramatiku a jakými jazykovými prostředky vše vyjádří co nejefektivněji a nejpresněji.

Existuje mnoho modelů založených na kognitivních procesech. Nejznámější je podle Hedge⁴⁷ model Johna Hayese a Lindy Flowerové, kteří zkoumali, jak pracují zkušené a nezkušené pisatelé. Flower a Hayes⁴⁸ požádali zkušené i začínající pisatele, aby během psaní hovořili o

⁴⁰ HEDGE, T. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991. s. 22.

⁴¹ VYGOTSKIJ, L. S. *Myšlení a řeč*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.

⁴² HEDGE, T. *ibid.* s. 11.

⁴³ HARMER, J. *How to Teach Writing*. Harlow: Longman, 2004. s. 6.

⁴⁴ SHARPLES, M. *How We Write. Writing as Creative Design*. London: Routledge, 1999. s. 72.

⁴⁵ CASSANY, D. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s. 150.

⁴⁶ HEDGE, T. *ibid.* s. 19.

⁴⁷ HEDGE, T. *ibid.* s. 63.

⁴⁸ CASSANY, D. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s. 57.

tom, jak při psaní postupují, aby se snažili popsat, co probíhá v jejich mysli, a vše nahrávali. Záznamy byly později autory výzkumu zpracovány a analyzovány.

Zkušení produkují texty, které jsou pro čtenáře plně srozumitelné, nazývají je termínem „zaměřené na čtenáře“ (*reader based*). Nezkušení píšou texty bez ohledu na čtenáře, předpokládají, že čtenář ví vše, co je v jejich mysli, takže výsledné texty mohou být ambivalentní a méně jasné. Používají pro ně termín „zaměřené na pisatele“ (*writer based*).

Dalším modelem je model Carla Bereitera a Marlene Scardamalia⁴⁹. Ti rozdělili pisatele na zkušené a nezkušené. Zkušení zpracovávají data, o kterých píšou, vyjadřují vlastní myšlenky, transformují, řeší dané problémy (*knowledge transforming*). Nezkušení pouze píšou o tom, co se dozvědí, své myšlenky nepřidávají, píšou o tom, co si pamatují (*knowledge telling*).

F. S. Mata⁵⁰ zmiňuje, že pisatelé začátečníci potřebují pomoc učitele. Psaní, při kterém se musí soustředit na psaní slov, správné propojování slov do vět a vytváření textu (procesy nižší úrovně), jim brání v tom, aby se také soustředili na obsah a logiku textu (procesy vyšší úrovně). Vieiro Iglesias⁵¹ prokázala, že nejtěžší je plánování, kdy se má pisatel rozhodnout, co vše bude jeho práce obsahovat, na jakého čtenáře bude zaměřena a jakou formou bude psána. Podle jejího průzkumu zabírá plánování až dvě třetiny z procesu psaní.

Psaním si student procvičuje myšlení. Stephen Bowkett⁵² píše o takzvaných myšlenkových dovednostech (*thinking skills*) a navrhuje určité praktické techniky a strategie. Studenti by se měli naučit soustředit se, analyzovat, syntetizovat, zapojit logiku, vnímat všemi smysly, anticipovat, spekulovat ohledně minulosti a budoucnosti, umět vybírat a třídit dostupné informace, kombinovat a nově spojovat, vizualizovat (umět si něco představit) se zavřenými očima, pracovat systematicky, neustále o řešeném problému přemýšlet (i v podvědomí), umět klást otázky a hledat na ně odpovědi, být pozitivně a optimisticky naladěni. Studenti by měli být svým vyučujícím povzbuzováni, chváleni a kladně hodnoceni. Bylo by žádoucí naučit je rozlišovat, co je fakt a co jeho hodnocení nebo vyjádření názoru o něm a čím je vše podloženo. Studenti by měli být sebevědomí a pro řešení daného problému zapálení, pracovat s entusiasmem, snažit se překonat překážky a nevzdávat se.

Mezi kreativní myšlenkové dovednosti se podle Bowketta řadí: asociování, brainstorming, zobecňování, tvorba hypotéz, úsudků, vynalézání, vytváření analogie, personifikace, předpovídání (anticipace), řešení problémů, rozhodování se, vyvozování závěrů, argumentování, porovnávání (shody a rozdíly), určení příčiny a důsledku. Poslední tři dovednosti se hojně projevují v eseích daných zaměření.

Dalšími známými postupy v uvažování jsou indukce, kdy student vychází z teorie, a dedukce, kdy student vyvodí závěry na základě příkladů. Bowkett také doporučuje dívat se na problém z různých úhlů pohledu, očima různých postav, novým, neobvyklým způsobem a také se dívat na pozitivní a negativní stránky jedné věci nebo zkoumat, co je pro a co je proti navrhovanému řešení.

Při psaní dochází ke spolupráci mezi krátkodobou (operativní/ pracovní) pamětí a pamětí dlouhodobou. Ideálně by jazykové prostředky měly být uloženy v paměti dlouhodobé (trvalé), jejich znalost by měla být automatická, aby s nimi mohla krátkodobá paměť operativně

⁴⁹ BEREITER, C., SCARDAMALIA, M. Does learning to write have to be so difficult? In: Freedman, A. a kol. *Learning to Write: First Language/ Second Language*. London: Longman, 1995. s. 20-33.

⁵⁰ MATA, F. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volumen II. Escritura*. Madrid: EOS, 2008. s. 55.

⁵¹ VIEIRO IGLESIAS, P. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid: Pirámide, 2007.

⁵² BOWKETT, S. *100+ Ideas for Teaching Thinking Skills*. London: Continuum, 2007.

pracovat a tvořit požadovaný text. Je žádoucí, aby nedošlo k předimenzování krátkodobé paměti a k jejímu zablokování.

Louis Timbal-Duclaux⁵³ upozorňuje na to, že během psaní v mozku pisatele probíhá boj mezi pravou a levou hemisférou. Pravá hemisféra se věnuje tvůrčí činnosti, vymyšlení textu, je motorem. Levá hemisféra text koriguje, přirovnává ji k brzdě. Pokud fungují naráz, stav pisatele se blokuje. Bowkett⁵⁴ nazývá pravou hemisféru uměleckým mozkem (*artist brain*) a levou hemisféru logickým mozkem (*logic brain*). Peter Elbow⁵⁵ doporučuje, aby pisatel nejprve psal tvůrčím způsobem a nedbal na gramatiku, logiku a syntax, aby pouze psal vše, co ho k danému tématu napadne. Když své nápady vyčerpá, začne napsané zpracovávat do souvislého koherentního a kohezního textu a ten teprve opraví. Pisatel se stává prvním kritickým čtenářem svého textu. Elbow považuje za nejtěžší psát jako učitel jazyků, protože ten je zvyklý vše zpočátku kontrolovat a je pro něj těžké se uvolnit a nechat zprvu pracovat jen pravou hemisféru.

2.2.2 Písemný projev a pohlaví

Na základě výzkumů bylo prokázáno, že existují určité rozdíly mezi pohlavím. Muži dávají přednost obecným tématům (například politika), ženy se raději vyjadřují k tématům blízkým (rodina, přátelé, škola). Ženy rády hovoří o sobě. Podle Tannerové⁵⁶ chtějí muži v konverzaci „... docílit převahu, zachovat si nezávislost a vyhnout se selhání“. Ženy se snaží přitakávat, ukazovat spoluúčast, cílem je dosáhnout shody. Ženy více projevují své city a empatii. Muži oznamují, věcně informují, kdežto ženy se radí, čekají na radu. Muži jsou ve svém přesvědčení sebevědomější, ženy potřebují podpořit.

Obecně bylo na základě zkoumání částí mozku zjištěno⁵⁷, že ženy mají lepší schopnosti verbální komunikace a vyjadřování, jelikož mají až o 20 procent větší Brocovo centrum mozku (řečová motorika, abstrakce, struktury vět) a o 30 procent větší Wernickeho centrum mozku (logické zpracování řeči). Z toho vyplývá, že ženy jsou nadanější při učení se cizím jazykům, mají k tomu lepší předpoklady.

Ve výzkumné části naší práce jsme tak k pohlaví přihlíželi a zkoumali, zda se určité rozdíly v odpovědích dívek/ žen a chlapců/ mužů projeví.

2.2.3 Písemný projev a tvořivost

Při tvůrčím psaní hraje svou roli **kreativita, fantazie, imaginace**. Student by se neměl bát riskovat a zkusit si vymýšlet, hrát si, neomezovat se v tvorbě, odklonit se od daných schémat, klást si otázky a hledat nekonvenční odpovědi. Podle G. Rodari⁵⁸ má k tvůrčí činnosti každý student předpoklady a je úkolem učitele je rozvíjet. J. A. Marina a M. de la Válgoma⁵⁹ připomínají, že tvůrčí psaní propagoval již známý francouzský pedagog Celestine Freinet ve své pedagogice volného textu. Založil školní časopis, ve kterém byly publikovány studentské práce. Snažil se o zvýšení sebevědomí studentů, jejich důvěru v texty, které napsali.

⁵³ TIMBAL-DUCLAUX, L. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de redacción*. Madrid: Edaf, 2004. s. 105-6.

⁵⁴ BOWKETT, S. *ibid.* s. 6.

⁵⁵ ELBOW, P. *Everyone Can Write*. New York: OUP, 2000.

⁵⁶ STERNBERG, R. J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál, 2009. s. 369-371.

⁵⁷ LACHOUT, M. *Neurolingvistika ve vztahu k vyučování cizím jazykům* In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 15-30.

⁵⁸ RODARI, G. *Gramática de la fantasía*. Barcelona: Planeta, 2007.

⁵⁹ MARINA, J. A., de la VÁLGOMA, M. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. s. 98-99.

Podle Bowketta⁶⁰ jsou všichni lidé přirozeně kreativní: rádi spojují, zkoumají, vytvářejí vzory, imitují a inovují, získávají nové zkušenosti a překonávají překážky. Lidé jsou zvědaví, pozorují a kladou otázky. Kreativita je ale úzce propojena s emocemi, se sebevědomím a sebeúctou.⁶¹ Úkolem vyučujícího je tak vytvářet při výuce prostředí, ve kterém by kreativita byla podporována a kladně hodnocena, nikoli kritizována či zesměšňována.

Studenti by se neměli bát tvorby, neměli by být líní a pohodlní, ale měli by toužit po poznání, zkoumání, objevování a zkoušení nového. Měli by si tvoření textu „užívat“ jako hru s jazykem.

Tvořivé neboli divergentní myšlení lze při psaní⁶² vhodně uplatnit. Studenti se učí dívat se na problém z nového nebo jiného úhlu pohledu, například popisují z úhlu pohledu jiné postavy nebo pro jiného adresáta. Vědí, že neexistuje jediná správná odpověď, ale spousta alternativ, mohou si tak vymýšlet a být originální. Při psaní mohou řešit určitý problém, snažit se pomoci někomu napsat text za určitým účelem či se zadaným cílem, nebo sami nejprve řešení vymyslet, a pak o tom napsat například v dopise kamarádovi. Studenti také mohou vymýšlet části příběhu: úvod (co předcházelo), stať (co se stalo) a závěr (jak to dopadlo, co z toho plyne). Studenti se mohou vžít do určité role a psát jako kdyby byli někdo jiný (role play). Tvůrčí myšlení může být vyprovokováno otázkou: co by se stalo, kdyby .../ co bys dělal, kdyby .../ jakou postavou bys chtěl být ... / jaký život bys chtěl mít ... Další možnou tvůrčí aktivitou je například popis obrázku a následně jeho nakreslení jiným studentem na základě vytvořeného popisu, jak bude zmíněno v kapitole o typologii cvičení, nebo psaní na základě pocitů vzniklých při poslechu zvuků či hudby nebo po shlédnutí filmu.

Tvořivé myšlení vyžaduje čas, a pokud se studentům podaří vymyslet něco zajímavého, baví se u toho a mají z tvorby radost. Podle Fishera⁶³ se „tvořivému myšlení lze učit a lze je rozvíjet.“ Je třeba vedení dobrého učitele, který zadává úkoly vedoucí k myšlení a nutí tak studenty myslet.

2.2.4 Písemný projev a styly učení

Každý student má vypracovaný určitý způsob učení, který mu vyhovuje. Podle základního dělení existuje typ vizuální, auditivní, kinestetický a taktilní⁶⁴. Student vizuálního typu vše nejlépe vnímá a učí se zrakem, pomáhají mu obrázky, plánky, diagramy, videa. Když něco vidí, lépe si to zapamatuje a porozumí tomu. Student auditivního typu má potřebu vše slyšet, pomáhá mu mluvené slovo a nahrávky. Snáze si zapamatuje to, co si poslechne. Student kinestetického typu vyžaduje pohyb. Když se má něco naučit, vyhovuje mu například chození. Takoví studenti jsou často ve školách považováni za hyperaktivní a je jim vyčítáno, že na hodinách vyrušují, nevydrží sedět klidně na svém místě. Student typu taktilního při učení rád pracuje manuálně, vyrábí prostorové modely nebo kreslí.

Podrobněji se učebními styly na českých školách zabýval Jiří Mareš⁶⁵, který zdůrazňuje, že je třeba brát v úvahu individuální zvláštnosti žáků a studentů. Učitelé by se měli snažit žákův/ studentův učební styl diagnostikovat a výuku mu přizpůsobit a v případě potřeby pomoci, naučit žáka/ studenta, novým strategiím, jak se lépe učit. Ve výuce by se tak měly využívat různé postupy, aby si každý žák/ student vybral a využil to, co vyhovuje jeho učebnímu stylu. Žák/

⁶⁰ BOWKETT, S. *100+ Ideas for Teaching Creativity*. London: Continuum, 2007. s. 7.

⁶¹ BOWKETT, S. *ibid.* s. 23.

⁶² FRANK, C., RINVOLUCRI, M. *Creative Writing*. Helbling Languages, 2007.

⁶³ FISHER, R. *ibid.* s. 98.

⁶⁴ HYLAND, K. *Second Language Writing*. Cambridge: OUP, 2003. s. 43.

⁶⁵ MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998. s. 129.

student by měl usilovat o autoregulaci učení, měl by znát své styly učení a neustále je zdokonalovat, jeho cílem by mělo být celoživotní učení.

Student ovšem nemusí být vyhraněn, může své styly učení měnit podle kontextu, podle studovaného předmětu, podle vykonávané aktivity. Schopný student je flexibilní a vybere si to, co je pro danou situaci nejvhodnější a nejefektivnější v závislosti na tom, co má k dispozici a na poskytnutém čase. Styl učení se často mění s věkem a se stupněm studované školy (ZŠ, SŠ, VŠ). Svou roli také může hrát čas, někteří žáci/ studenti se lépe učí ráno a dopoledne, jiní odpoledne či večer. Také záleží na zkušenostech a praktické schopnosti přeorientovat se z jednoho stylu učení na druhý či například využít znalostí z mateřského jazyka pro jazyk cizí a naopak.

Psaní je důležité pro žáky/ studenty, kteří jsou v promluvě nesmělí, jsou považováni za introverty. V písemné formě mohou vyjádřit (jak v rodném, tak i v cizím jazyce) to, co by nedokázali říci kvůli svému ostychu. O daném tématu napíšou například email/ dopis, popis, vypravování nebo úvahu. Dále má psaní velký význam také pro žáky/ studenty, jejichž učební styl⁶⁶ je založen na psaní, které jim pomáhá v memorování a učení se obsahu. V tomto případě se ovšem nejedná o psaní souvislých textů, ale spíše o psaní výpisků a poznámek.

2.2.5 Písemný projev, motivace a emoce

Vnější i vnitřní motivace⁶⁷ při psaní je velmi důležitá. **Vnější motivace** je motivací ve školním prostředí, kde hraje zásadní roli **učitel**, který by měl studenty chválit. Pochvala, která je upřímná, objektivní a zasloužená, působí motivačně, je doprovázena pozitivním pocitem úspěšnosti. Motivující je také povzbuzení a vyjádření důvěry ve studentovy schopnosti. Důležitá je zpětná vazba, která vyzdvihne kladné body odvedené práce, nezaměří se jen na kritiku a chyby. Student se tak bude cítit v učení jistý, bude vědět, co dokáže a co by měl zlepšit.

Studenta motivuje, když řeší určitý **problémový úkol** a snaží se najít nejlepší řešení. Také je motivující, když existují různé možnosti správného řešení. Student má šanci přijít i s neotřelým originálním nápadem. Zadaný úkol by ovšem měl být splnitelný, neměl by být ani příliš snadný, ani příliš složitý. Terminologií Vygotského⁶⁸ by měl být v „zóně nejbližšího rozvoje“. A.A.Leont'jev⁶⁹ doporučuje postavit studenta do určité role a situace, ve které bude muset řešit daný problém za pomoci cizího jazyka, bude mít motiv a cíl. To se blíží myšlence projektového/ programového vyučování (J. Dewey⁷⁰). Úkol by měl být tvůrčí a zajímavý, aby se student chtěl podílet na jeho řešení. Leont'jev⁷¹ doporučuje určitou detektivní zápletku. Student může produkovat text spolu s hrdinou z knížky/ učebnice nebo na jeho místě (vezme na sebe určitou roli). Student by měl přijímat role takových situací, do kterých se může reálně ve svém životě dostat, například při návštěvě cizí země.

⁶⁶ VESELÝ, J. Princip komplexnosti při vyučování cizímu jazyku. In. *Cizí jazyky ve škole*. 1989-90, č. 5, s. 193 - 199.

⁶⁷ ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, 1993. s. 187.

⁶⁸ VYGOTSKIJ, L. S. *ibid.*

⁶⁹ ЛЕОНТЬЕВ, А. А. *Некоторые проблемы обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Московский университет, 1970. s. 35.

⁷⁰ DEWEY, J. *Škola a společnost*. Praha: nákladem Jana Laichtera, 1904.

⁷¹ ЛЕОНТЬЕВ, А. А. *ibid.* s. 36.

Motivovat studenty v cizím jazyce lze i tím, že jim je umožněno text **publikovat**. Pavla Zajícová⁷² doporučuje publikování na nástěnce nebo ve studentském třídním časopise. Studenti by měli vidět v psaní určitý **smysluplný cíl**. Buď mohou psát pro konkrétní reálné čtenáře (například své spolužáky), nebo psát pro využití v budoucnosti, v praktickém životě, především při dopisování (dopisy neformální a zejména formální). Když jsou vzniklé texty užitečné, student si je může uchovat jako vzory či příklady své práce v portfoliu.

Také je důležitý **pozitivní vztah** studenta k obsahu textu, který tvoří. Musí mít dostatečné informace o tématu, o kterém píše. Student by neměl psát o něčem, co psát nechce, nebo o tématu, ke kterému má odpor, neměl by psát z donucení. Ideálně by měl psát s radostí a optimismem a cítit se při psaní dobře.

Emocemi se u nás zabývá Věra Janíková⁷³. Emoce hrají důležitou roli při zapamatování si probíraného učiva. To, co je přijímáno studenty pozitivně a více kanály, si lépe a trvaleji osvojí. Důležité tak jsou pozitivní zážitky při výuce. Jako příklad uvádí Janíková využití tvůrčího psaní v cizím jazyce, kdy si mohou studenti tvůrčím způsobem s jazykem hrát a experimentovat a mít radost z vytvořeného originálního textu. Úspěch vyvolává jejich pozitivní emoce a zvyšuje motivaci již v počátečním stadiu cizojazyčné výuky. To potvrzuje i Pavla Marečková⁷⁴, která píše o tom, že emoce fungují jako stimul motivace. Obecně tak doporučuje vytvořit ve třídě příznivou emocionální atmosféru.

Vnitřní motivace vychází ze samotného studenta. Když si student věří, že text dokáže vytvořit, je hnán vnitřní touhou psát. Důležité je jeho sebevědomí. Podle Fischera⁷⁵ je sebevědomí sebeúctou a sebeúctu definuje jako: „tiché vnitřní vědění, že jsme dobří, že známe svou cenu a že ji znají ostatní. Je to cit respektu k sobě, prožitek vlastní hodnoty, vědomí, kdo jsme a co dokážeme.“ Mnohým studentům takové sebevědomí chybí, nebo ho mohou ztratit, když se sami přesvědčí o tom, že zadaný úkol je nad jejich reálné síly a zažívají pocit méněcennosti. Naopak víra ve své schopnosti a v úspěch je velkou motivací.

Motivaci je nutné neustále podporovat a studenta ve studiu povzbuzovat. Nation⁷⁶ doporučuje prožívání úspěchu, který je velmi motivující. Úspěchu napomůže předběžná příprava a správně zadané cvičení, které odpovídá zájmům a schopnostem studenta. Bez motivace, která je motorem činnosti, se stěží dosáhne cíle. Student by měl mít optimistický vztah k psaní a vnímat svou dovednost psát pozitivně.

⁷² ZAJÍCOVÁ, P. Kreativní psaní ve výuce němčiny. In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 114.

⁷³ JANÍKOVÁ, V. Emocionální aspekty ve výuce cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. 2003-4, r. 47, č. 2, s. 53-54.

⁷⁴ MAREČKOVÁ, P. Emoce a učení se cizímu jazyku In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 78-103.

⁷⁵ FISHER, R. *ibid.* s. 141.

⁷⁶ NATION, P. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. s. 94.

2.3 Didaktické základy PP

2.3.1 PP ve vztahu k řečovým dovednostem v didaktice CJ

2.3.1.1 Písemný projev - obecná charakteristika

Při popisu základních charakteristik písemného projevu v cizím jazyce se mnozí autoři didaktik shodují, případně doplňují. Vycházeli jsme hlavní měrou z textů J. Hendricha⁷⁷, E. Beneše⁷⁸, F. Malíře⁷⁹, S. Jelínka⁸⁰, A. A. Akišinové⁸¹ a A. N. Ščukina⁸².

Písemný projev je jednou ze čtyř základních dovedností ve výuce cizích jazyků a patrně se řadí mezi nejobtížnější⁸³, nejkompaktnější, časově nejnáročnější a také nejméně časté v praxi. O člověku se tvrdí, že umí cizí jazyk, když se v něm dokáže domluvit. Psaní se jako by zanedbává. PP můžeme považovat za určitou nadstavbu, za něco druhotného, za zdokonalení, které ne všichni potřebují a chtějí dosáhnout. Spolu s mluveným projevem patří mezi dovednosti produktivní/ aktivní. Na druhé straně se hovoří o dovednostech receptivních/ pasivních, ke kterým přiřazujeme poslech s porozuměním a čtení s porozuměním. Všechny čtyři dovednosti ale neexistují v praxi samy o sobě, naopak jsou propojeny a vzájemně se ovlivňují a doplňují. Velmi zřídka se setkáváme s jednou dovedností v izolaci, ale jeden člověk může ovládat různé dovednosti na nestejně úrovni. Jelínek⁸⁴ upozorňuje na to, že by ve výuce mělo docházet k rozvoji všech čtyř základních dovedností rovnoměrně. V následujících odstavcích se budeme věnovat jejich vzájemnému porovnávání.

Student ruského jazyka se musí nejprve seznámit z ruskou azbukou, s grafickým systémem, který se liší od latinských písmen. Psát azbukou se studenti učí stejně, jako se v dětství učili psát písmena české abecedy. Cvičí se ve vedení ruky, musí dojít ke koordinaci mezi mozkiem, okem a rukou. Píší podle vzoru nejprve jednotlivá písmena, pak cvičí napojování písmen, až vzniknou slova, která poté podle pravidel slovosledu a syntaxe uspořádají do vět. Dále se učí jednoduché věty spojovat do souvětí a z jednotlivých vět a souvětí by měli být schopni tvořit odstavce a ucelené souvislé texty a zároveň používat správnou interpunkci. Psaní slohu již ovládají ve svém mateřském jazyce a měli by své znalosti dokázat aplikovat i na jazyk cizí. Mnozí však nedokáží automaticky převést své znalosti do cizího jazyka a je úkolem učitele, aby studentům pomohl.

Ve výzkumu se nebudeme zabývat zkoumáním toho, jak se studenti naučí psát písmena a slova, ale zaměříme se na vyšší stupeň, na produkci cizojazyčných textů. Naším úkolem bude zkoumat, jak pomoci studentům k tomu, aby se naučili tvořit texty v cizím jazyce, jaké metody a zejména jaká cvičení jim nejvíce mohou pomoci.

⁷⁷ HENDRICH, J. *ibid.* s. 236 - 245.

⁷⁸ BENEŠ, E. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

⁷⁹ MALÍŘ, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.

⁸⁰ JELÍNEK, S. Формирование коммуникативной компетенции в письменной речи. In: Purm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s.180-189.

⁸¹ АКИШИНА, А. А., КАГАН, О. Е. *Учимся учить*. Москва: Русский язык курсы, 2004. s. 117 - 121.

⁸² ЩУКИН, А. Н. *Обучение речевому общению на русском языке как иностранному*. Москва: Русский язык курсы, 2015.

⁸³ PERCLOVÁ, R. Psaní – text, pisatel a čtenář. In: *Cizí jazyky*. 1996-97, r. 40, č. 7- 8, s.113 - 115.

⁸⁴ JELÍNEK, S. Písemný projev v komplexnosti vyučování cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. 1992-93, r. 36. č. 7, s. 242 - 247.

2.3.1.2 Písemný a mluvený projev

Písemný a mluvený projev jako produktivní činnosti mají mnoho společného, ale také mnoho rozdílného. Mluvený projev je považován za prvotní, v mateřském jazyce se dítě nejprve naučí spontánně mluvit přibližně od věku dvou let, později ve škole v šesti - sedmi letech se učí psát. Při osvojování mateřského jazyka je časové rozpětí mezi počátkem mluvení a výukou psaní několik let. Při výuce cizího jazyka se také zpočátku klade důraz na mluvení (ústní předstih – většinou až několikátýdenní audioorální kurz) a psaní je zařazováno postupně, v případě ruského jazyka nejprve jen pro záznam psaní písmen, slov, pak vět a nakonec v tvorbě krátkých textů, později i delších. Mluvení také začíná s výslovností jednotlivých hlásek a slabik, poté slov, pak krátkých vět, později delších a vznikají krátké mluvené texty, které se postupně rozšiřují.

Promluva je komunikací přímou, spontánní, dochází k okamžité interakci. Každý mluvčí má své tempo řeči⁸⁵. Posluchač je přítomen, vnímá kontext situace, sleduje gestikulaci a mimiku mluvčího, která mnohdy napoví více, než vyřčená slova. Důležitou roli u promluvy hraje intonace, která sama o sobě již také skrývá určitý význam (otázka, oznamovací věta, příkaz), a hlasitost. Mluvčí využívá hovorové výrazy, frekventovaná slova a kratší věty, eliptická vyjádření, různé vsuvky na vyplnění hezitačních pauz. Posluchač mluvčímu pomáhá svou interakcí, klade otázky, vyjadřuje vlastní názor (souhlas či nesouhlas), mluvčího doplňuje. Mluvení se tak zdá být snadnější než psaní, jelikož neprobíhá osamoceno, ale dá se říci, že dochází ke vzájemné „spolupráci“ mezi mluvčími. Na druhou stranu ale je porozumění mluvenému ztíženo rychlostí promluvy mluvčího a také různými přirozenými rušivými šumy v prostoru, kde se mluvčí nacházejí, které znesnadňují správné a rychlé dekodování uslyšeného.

Písemný projev se liší několika zásadními vlastnostmi od promluvy. Písmo⁸⁶ je uchovatelné v grafické formě. Pisatel a čtenář se mohou nacházet daleko od sebe navzájem v prostoru i v čase, proto musí být dostatečně výstižně popsán veškerý kontext. Psaní⁸⁷ je tak počtem využitých slov delší, slova jsou vybírána s rozmyslem, pečlivěji než u promluvy, aby byla dostatečně výstižná a čtenář pokud možno všemu porozuměl a dokázal si popisované představit. Psaní používá složitější syntax (delší věty a souvětí) a knižní slova s abstraktním významem, vytříbený jazyk, dodržuje se gramatická správnost. Text musí mít svou logiku. Pro názornost je uspořádán do odstavců a celkově je graficky rozlišen, je organizovaný a má svou strukturu a prostorové členění. Charakteristická je forma monologu.

Pisatel⁸⁸ má v ideálním případě na psaní a přemýšlení dostatek času, píše vlastním tempem a může využít různé pomůcky jako jsou například slovníky, gramatické příručky, učebnice a další materiály v tištěné i elektronické formě k vyhledání potřebné informace.

⁸⁵ VACHEK, J. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. 1964, r. 25, č. 2, s. 117 - 126.

⁸⁶ JELÍNEK, S. Písemný projev v komplexnosti vyučování cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. 1992-93, r. 36, č. 7, s. 242 - 247.

⁸⁷ FROLÍKOVÁ, Z. K problematice písemného projevu v cizojazyčném vyučování. In: *Cizí jazyky ve škole*. 1969-70, r. 13, č. 3, s. 75 - 80.

⁸⁸ HENDRICH, J. *ibid.* s. 237.

Podle A. A. Leont'jeva⁸⁹ se při psaní zapojuje vnitřní řeč, v ní pisatel hodnotí jazykové prostředky a vybírá podle svého uvážení ty nejuvhodnější. Při kontrole napsaného může využít hlasitého čtení, aby slyšel, jak napsaný text zní a podle potřeby ho upravil.

Psaní jako komplexní činnost je přirovnáváno k činnosti vynakládané kvůli řešení nějakého problému (*problem solving process*⁹⁰) nebo také ke kreativnímu procesu objevování (*discovery process*⁹¹). M. Sharples⁹² považuje psaní za neustálý boj, při kterém se autor snaží zaznamenat vlastní myšlenky a intence a zároveň je zachovat ve formě, která umožní jejich uložení a kopírování a bude srozumitelná pro čtenáře. PP není jednoduchý, není možné se úkolu zhostit rychle, úspěch se většinou nedostaví hned napoprvé, ale je to „běh na dlouhou trať“⁹³.

Písemný projev má vztah i k poslechu a čtení, jak bude vysvětleno v následující kapitole.

2.3.1.3 Písemný projev, poslech s porozuměním a čtení s porozuměním

Poslech a čtení se řadí k dovednostem receptivním, kdy posluchač nebo čtenář prokazují, že slyšený nebo psaný text vnímali a porozuměli mu. Při poslechu musí být posluchač schopen sluchem rozlišovat jednotlivé hlásky, slova a věty v cizím jazyce a přiřazovat k nim odpovídající významy. Také vnímá intonaci vět. Vše musí rychle probíhat v mozku posluchače: přijímá data a dekoduje je. Přenos dat ovšem může být narušen různými šumy (například: zvuk aut na ulici, hluk z blízké stavby). Poslech proto vyžaduje pozornost a soustředění.

Pro čtení s porozuměním je nutná nejen dovednost vizuálně rozeznávat jednotlivá písmena, což by mělo probíhat automaticky, ale pochopení smyslu celých vět a souvislých textů, ve kterých dochází k propojování starých a nových témat (téma - réma), spojených logickou návazností. Čtenář musí dešifrovat jazykový kód, nejprve přiřadit ke grafickým znakům určitý význam, pak se soustředit na celkové porozumění obsahu. V textu se odráží znalosti autora a při čtení se zapojují i znalosti čtenáře. Často text odkazuje na texty dříve vytvořené (intertextualita). Porozumět danému textu je proto komplexní záležitostí. Při čtení spolupracuje myšlení a paměť pracovní/ krátkodobá i paměť dlouhodobá. Texty také obsahují různé skryté významy, narážky (aluze), proto zběhlý čtenář dokáže číst tak zvaně mezi řádky, porozumí i tomu, co je v textu pro nezavěšené skryté. Čtenář může číst rychleji či pomaleji, záleží na tom, jak podrobně si potřebuje čtený text prostudovat⁹⁴.

Psaní a poslech jsou zdánlivě dovednosti vzdálené, ale přesto jsou propojené. Mnohdy psaním reagujeme na slyšené. Poslech nám v psaní pomáhá. To, co píšeme, si v duchu předem říkáme ve vnitřní řeči. Napsaný text čteme nahlas, abychom slyšeli, zda dobře zní. Poslechem a čtením napsané kontrolujeme. Pisatel je zároveň prvním čtenářem svého textu.

Všechny čtyři dovednosti se vzájemně doplňují. Psaný projev může vycházet z uslyšeného nebo přečteného textu či reagovat na promluvu. Psaní může být prostředkem pro přípravu promluvy, předvedení dialogů, přednesení prezentace či referátu. Při čtení si můžeme psát výpisky či

⁸⁹ ЛЕОНТЬЕВ, А. А. *Некоторые проблемы обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Московский университет, 1970. s. 10.

⁹⁰ CASANA VE, Ch. P. *ibid.* s.76.

⁹¹ CASANA VE, Ch. P. *ibid.* s.78.

⁹² SHARPLES, M. *How We Write. Writing as Creative Design*. London: Routledge, 1999. s. 59.

⁹³ ÚCAR, P., OLALLA, M. A. *Español escrito: idea y redacción*. Madrid: Universidad Pontificia Comillas 2013. s. 41.

⁹⁴ VACHEK, K. obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In. *Slovo a slovesnost*. 1964, r. 25, č. 2, s. 117 - 126.

shrnutí, abychom si obsah studovaného lépe zapamatovali a naučili. Psaní se tak stává prostředkem v učení. Při poslechu si můžeme zapisovat důležité body, klíčová slova, abychom byli schopni později reagovat na dotazy. Psaní je tak pomocníkem paměti a myšlení.

2.3.1.4 Písemný projev a hraniční útvary

Termín „hraniční útvary“ používáme pro texty, které jsou na pomezí mezi písemným projevem a promluvou a daly by se zařadit do obou skupin. Někdy je těžké striktně rozlišit, co je písemný projev a co má rysy spíše mluveného projevu. Tato otázka vzniká zejména u emailů a dalších textů produkovaných na internetu. Formou by patřily k písemnému projevu, ale výběrem výrazových prostředků se spíše řadí k promluvě. Z tohoto důvodu jsou pro studenty cizího jazyka vcelku snadné, studenti píšou tak, jak hovoří. Naopak přednáška může být předem napsaná, i když je přednášena a jedná se o mluvený projev. V některých případech jednoznačné zařazení textu není možné, protože neexistují přesně vymezené hranice.

2.3.2 PP v historickém vývoji metod výuky CJ

V této kapitole vycházíme z textů významných českých a ruských didaktiků, stručně shrnujeme historický vývoj metod výuky cizích jazyků a u každé metody roli písemného projevu.

Využili jsme didaktiky: J. Hendricha⁹⁵, E. Beneše⁹⁶, R. Choděry⁹⁷, S. Jelínka⁹⁸, L. Riese⁹⁹, F. Malíře¹⁰⁰, A. N. Ščukina, L.V. Moskovkina a jiných.

Metoda guvernantská/ přirozená¹⁰¹ je jednou z nejstarších. Byla založena na výuce cizího jazyka rodilým mluvčím, zejména v zámožných rodinách. Na hodinách se nepovolovalo používat mateřštinu. Důraz byl kladen na mluvení formou dialogů, které se studenti učili nazpaměť, a seznamování se s reáliemi a kulturou cizí země, často na základě čtení krásné literatury. Moskovkina a Ščukin¹⁰² uvádějí, že tato metoda se hojně využívala při setkávání Rusů s kupci a katolickými nebo protestantskými misionáři z jiných zemí, kdy bylo nutné se prakticky s cizími lidmi dorozumět. Psaní nebylo důležité.

Metoda gramaticko-překladová¹⁰³ vznikla již ve středověku při výuce latině v latinských školách. Podle Hendricha¹⁰⁴ se jedná o první „soustavný metodický systém vyučování CJ“. Důležité byly vědomosti o jazyce (morfologie, syntax, slovní zásoba), projevoval se princip uvědomělosti¹⁰⁵. Metoda byla založena na dovednosti čtení a doslovném překládání textu. Studenti se učili z paměti celé pasáže v originále a v překladu, byly kladeny vysoké nároky na

⁹⁵ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.

⁹⁶ BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

⁹⁷ CHODĚRA, R. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Academia, 2006.

⁹⁸ JELÍNEK, S. a kol. *Kapitoly z metodiky vyučování ruštině*. Praha: SPN, 1980.

⁹⁹ RIES, L. *Didaktika ruštiny. Vyučování jako komunikace, součinnost a hra. I. a II.* Ostrava: Pedagogická fakulta, 1987.

¹⁰⁰ MALÍŘ, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN 1967.

¹⁰¹ BENEŠ, E. *ibid.* s. 11.

¹⁰² МОСКОВКИН, Л. В. , ЩУКИН, А. Н. *История методики обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Русский язык Курсы, 2013. s. 18.

¹⁰³ BENEŠ, E. *ibid.* s. 11.

¹⁰⁴ HENDRICH, J. *ibid.* s. 257.

¹⁰⁵ HENDRICH, J. *ibid.* s. 260.

jejich mechanickou paměť¹⁰⁶. Slova se studenti učili izolovaně, mimo kontext. Forma byla důležitější než obsah. Učení se odvíjelo od dedukce a syntézy¹⁰⁷. Důraz byl kladen na rétoriku, na mluvený projev. Psaní se využívalo pouze pro lepší zapamatování textů a gramatických pouček, sloužilo jako nástroj. Písemný projev jako takový nebyl cílem.

Na tomto místě je třeba připomenout významného českého didaktika – Jana Ámose Komenského¹⁰⁸, který již v 17. století ve svých dílech propaguje principy výuky cizím jazykům, které mají platnost dodnes a dají se vztáhnout i na písemný projev. Mezi nejznámější patří: postupovat od jednoduchého ke složitějšímu, od konkrétního k abstraktnímu, princip názornosti (využívání obrázků)¹⁰⁹, princip aktivity, je nutná praxe, princip systematickosti, je vhodné vše názorně uspořádat, princip dostupnosti, kdy mají zadané úkoly odpovídat dané úrovni, a princip následnosti¹¹⁰, práce v logických sekvencích, které vedou k vytčenému cíli.

Metoda přímá¹¹¹ vzniká na konci devatenáctého století, mezníkem byl spis W. Vietora z roku 1882¹¹². Oficiálně byla pojmenována na začátku dvacátého století, vrací se k metodě guvernantské. Ideálním učitelem je rodilý mluvčí, kritizuje se paměťové učení gramaticko-překladové metody, důraz je kladen na dorozumění se v cizojazyčném prostředí, na poslech a ústní projev, na praktické dovednosti a návyky. Svou roli hraje instinkt a intuice, výuka si bere za vzor výuku dítěte rodnému jazyku. Význam slov se odvozuje z kontextu, ne pomocí slovníku, překlad se nepoužívá. Základem je dialog¹¹³. Zájem se odklonil od literatury ke kulturnímu prostředí.

Metoda zprostředkovací/ smíšená¹¹⁴ nebo také nazývána metoda analyticko-syntetická nebo metoda rozbořem a nápodobou¹¹⁵. Vzniká jako reakce na metodu přímou. Kromě intuice využívá rozbor. Hlavní je výcvik v poslechu a mluvení. Opět se vrací k literatuře, východiskem je souvislý text. Používá indukci i dedukci, později i překládání z mateřského jazyka. Porovnává mluvnické cizího jazyka s jazykem mateřským. Důraz klade stejně jako metoda přímá na ústní projev.

Metoda audioorální a audiolingvální vzniká s nástupem techniky, která umožnila pořízení nahrávek rodilých mluvčích. Student se hlavně cvičí v poslechu a ve schopnosti reagovat ústně na stimuly, vše opakuje tak často, až dojde k automatizaci. Cílem bylo naučit se cizímu jazyku co nejrychleji. Zejména bylo nutné připravit vojáky na invazi do nepřátelského území, kde se měli dorozumět. Metodu aplikovanou na výuku evropských a asijských jazyků vyvinuli v USA¹¹⁶. Je spojená s lingvistickou teorií amerického strukturalismu (deskriptivismu) a s psychologickou teorií behaviorismu. Mezi hlavní představitele směru patří: L. Bloomfield, Ch. C. Fries a R. Lado. Primární byl poslech a mluvení, čtení a psaní bylo sekundární. Vše se učilo napodobováním, opakováním, drilem, reakcí na stimuly. Pro výcvik byly vytvořeny speciální jazykové laboratoře. Učil se aktuální jazyk pro každodenní komunikaci.

¹⁰⁶ МОСКОВКИН, Л. В. , ЩУКИН, А. Н. ibid. s. 33.

¹⁰⁷ HENDRICH, J. ibid s. 258.

¹⁰⁸ KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. Praha: Nákladem dědictví Komenského, 1908.

¹⁰⁹ KOMENSKÝ, J. A. *Orbis Sensualium Pictus*. Praha: Trizonia, 1991.

¹¹⁰ JELÍNEK, S. . Общая характеристика истории обучения иностранным языкам. In: Purm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 220.

¹¹¹ BENEŠ, E. ibid. s. 11.

¹¹² HENDRICH, J. ibid. s. 260.

¹¹³ HENDRICH, J. ibid. s. 261.

¹¹⁴ BENEŠ, E. ibid. s. 11.

¹¹⁵ HENDRICH, J. ibid. s. 263.

¹¹⁶ HENDRICH, J. ibid. s. 266.

V Evropě vznikla v důsledku migrace pracovních sil podobná metoda – **metoda audiovizuální strukturně globální**¹¹⁷. Základy vytvořil P. Guberina ve výzkumném středisku ve Francii pro výuku francouzštiny jako cizího jazyka¹¹⁸. Využívá myšlenky evropského strukturalismu, jehož hlavním představitelem je F. de Saussure, a tvarové psychologie. Metoda vychází z reálné situace, z řečových modelů, kdy propojuje obraz se zvukem (diafilm a magnetofonová páska). Učí výslovnost nejen jednotlivých slov, ale i intonaci, melodii, rytmus. Zvuková stránka má přednost před psanou. Později se začalo systematicky nacvičovat i psaní a čtení a respektovat vliv mateřského jazyka.

Berlitzova bezpřekladová metoda vznikla v USA, od roku 1878 ji začal na svých školách využívat D. Berlitz¹¹⁹. Je ovlivněna asociační psychologií, výuka je založena na názornosti a na základě myšlenkových asociací, gramatika je vysvětlována na typických příkladech. Školy existují dodnes.

H. E. Palmer¹²⁰ propagoval čistě **orální metodu**, která je zaměřena na řečovou dovednost mluvení. Působil ve 20. letech 20. století v Japonsku, kde učil angličtinu. Zavedl do praxe substituční tabulky, podle něj byl důležitý princip imitace a učení se nazpaměť¹²¹.

Dalším významným vědcem byl M. West¹²², který učil angličtinu na Dálném východě a v Indii. Zkoušel zavést **čtecí metodu**, výuku cizích jazyků na základě čtení knih. U nás metodu propagoval V. Příhoda¹²³.

Dále existují různé moderní **alternativní metodické směry**¹²⁴, které čerpají z psychologie a psychiatrie, například: **sofrologie** A. Cavedocheho vycházející z tělesné relaxace, **sugestologie/sugestopedie** G. Lozanova založená na psychologických podnětech, které stimulují studenta. Student se učí rychle a podvědomě, zdánlivě bez námahy. Takové směry nejsou vhodné pro hromadnou výuku cizích jazyků na základních a středních školách, ale dají se využít pro výuku v malých skupinkách v jazykových školách či pro výuku individuální. Hlavním cílem těchto směrů je obvykle naučit se rychle se dorozumět v cizojazyčném prostředí, takže opět se v nich projevuje zaměření na mluvený projev.

V Rusku se vyvíjí metoda **uvědoměle srovnávací**¹²⁵ (navazuje na gramaticko-překladovou), jejíž hlavním představitelem byl L. V. Ščerba. A od padesátých let vzniká upravená přímá metoda podle I. E. Aničkova, kdy je důležitý komunikativní cíl a dovednost mluvení. Od sedmdesátých let se prosazuje **uvědoměle praktické vyučování**, kdy dochází ke spojení jazykové teorie (gramatika, slovní zásoba, fonetika) a řečové praxe (řečové dovednosti včetně psaní). Důraz je ovšem kladen na mluvení. Jeho zastánci jsou: B. V. Beljajev, A. A. Leont'jev. V osmdesátých letech položil základy **komunikativní metodě** J. I. Passov¹²⁶ a zároveň rozvíjí

¹¹⁷ HENDRICH, J. ibid. s. 266.

¹¹⁸ HENDRICH, J. ibid. s. 269.

¹¹⁹ BENEŠ, E. ibid. s. 15.

¹²⁰ BENEŠ, E. ibid. s. 17.

¹²¹ PURM, R. a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 222.

¹²² BENEŠ, E. ibid. s. 17.

¹²³ BENEŠ, E. ibid. s. 19.

¹²⁴ HENDRICH, J. ibid. s. 270.

¹²⁵ HENDRICH, J. ibid. s. 271.

¹²⁶ ШИБКО, Н., Л. *Общие вопросы методики преподавания русского языка как иностранного*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2014. s. 59.

svou koncepci intenzivní výuky s využitím poznatků Lozanova G. A. Kitajgorodskaja¹²⁷, její metoda nese název **metoda aktivizace možností osobnosti a kolektivu** (*метод активизации возможностей личности и коллектива*).

V českých zemích se v první polovině 20. století uplatňovala **zprostředkovací metoda** Hruškova¹²⁸, která kladla důraz na rozbor a nápodobu vzorů a na přirozený mluvený projev. Od 50. let se prosazovala **metoda uvědoměle srovnávací**¹²⁹ založená na uvědomělosti a systematickosti, na dovednosti čtení, překladu a osvojení si gramatiky. Od 60. let se postupně dostává do popředí komunikativní cíl.

Metoda komunikativní, která má spoustu variant, se zaměřuje na cizojazyčnou komunikaci v reálně možné situaci. Vzniká v sedmdesátých letech 20. století ve Velké Británii¹³⁰, kdy se objevují nové disciplíny jako aplikovaná lingvistika, sociolingvistika a pragmalingvistika. Využívají se a dále rozvíjejí klady metody audioorální a gramaticko-překladové při zapojení poznatků kognitivní psychologie. Metodu doporučuje do škol od roku 1982 Rada Evropy¹³¹. Passov¹³² vyjmenovává, co vše má na komunikaci vliv. Mimo jiné je to: motivace, cíl a smysl komunikace, řečová a myšlenková aktivita, osobní vztah a zainteresovanost komunikujícího, spojení tématu komunikace s určitou činností, vzájemné ovlivňování komunikujících, emoce a empatie, pochopení situace, situační zakotvenost, funkční přístup, sdělení něčeho nového, řešení určitého problému, ... Je brán ohled na humanizující a kulturologický aspekt¹³³. Přestože je kladen důraz na komunikaci ústní, objevuje se zájem i o komunikaci písemnou formou, kdy psaní neslouží jen jako nástroj/ prostředek, ale je cílenou samostatnou řečovou dovedností.

Na závěr této kapitoly musíme zmínit článek Jarmily Mothejzlíkové¹³⁴, ve kterém připomíná, že deklarace Lisabonského procesu z roku 2001 doporučuje nevyužívat pouze jednu metodu k výuce cizích jazyků, ale „všechny metody a postupy, které se kdy osvědčily jako účinné“.

2.3.3 PP jako řečová dovednost v současnosti

V současné době se projevuje tendence nepoužívat pouze jednu metodu jako univerzální v absolutní podobě, doporučuje se kombinovat¹³⁵ s ohledem na všechny podmínky výuky. Je podporován individuální přístup ke studentovi, který je považován za myslící a tvůrčí subjekt s vlastními styly učení. Student je veden k samostudiu, autoregulaci učení a autokorekci, k autonomii a autonomnímu učení. Učitel se stává partnerem v komunikaci, který studenta

¹²⁷ ШИБКО, Н., Л. *ibid.* s. 61.

¹²⁸ BENEŠ, E. *ibid.* s. 16, s. 19.

¹²⁹ HENDRICH, J. *ibid.* s. 273.

¹³⁰ CHODĚRA, R. *ibid.* s. 96, s. 106.

¹³¹ CHODĚRA, R. *ibid.* s. 95.

¹³² ПАССОВ, Е. И. *Концепция коммуникативного иноязычного образования (теория и её реализация)*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2007. s. 30-31.

¹³³ CHODĚRA, R. *ibid.* s. 98.

¹³⁴ MOTHEJZLÍKOVÁ J. Didaktika cizích jazyků v novém evropském kontextu II. In *Cizí jazyky*, 2005-6, r. 49, č. 5, s. 172.

¹³⁵ JELÍNEK, S. Общая характеристика истории обучения иностранным языкам. In. Purm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003.

vede, stimuluje a opravuje, poskytuje zpětnou vazbu¹³⁶. Mělo by docházet k individuálnímu přístupu¹³⁷ učitele ke studentům.

Od sedmdesátých let dvacátého století dochází k výzkumu v oblasti písemného projevu, nejprve v rodném jazyce, pak i v cizím jazyce. Tendence přichází z USA, kde studuje velké množství cizinců, kteří musí psát písemné práce v angličtině, která není jejich rodným jazykem.

Ch. Tribble¹³⁸ popisuje **tři** základní přístupy ve výuce psaní: zaměření na formu, na pisatele a na čtenáře. Zaměření na **formu** je založeno na modelových textech, které se studenti snaží imitovat. Cílem je napsat text pomocí imitace nebo adaptace vzoru s co nejmenším počtem chyb. Zaměření na **pisatele** se zabývá procesem psaní, kterým pisatel postupně prochází, od počátečního vyhledávání, přes několikrát upravování a přepisování, až se dosáhne finálního textu. Zaměření na **čtenáře** se soustřeďuje na kontext komunikativní situace a tím na textový žánr pro ni vhodný, který by vedl k dosažení vytčeného cíle, k úspěšnému předání informace.

Podle španělského didaktika Cassanyho¹³⁹ existují **čtyři** základní zaměření při výuce písemnému projevu: zaměření na gramatiku, na komunikaci, na proces psaní a na obsah.

Zaměření na **gramatiku**: v metodě gramaticko-překladové se student pomocí psaní učí a procvičuje standardní gramatiku. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Napiš text, ve kterém vysvětlíš výhody a nevýhody života na vesnici a ve městě.*

Zadání není blíže specifikováno, není určeno, komu student píše, proč musí vysvětlit výhody a nevýhody života ve městě a na venkově. Není vymezen slohový útvar ani jeho rozsah. Cílem práce je, aby student předvedl své znalosti gramatiky – umí gramaticky správně vyjádřit například porovnání.

Typická cvičení pro gramaticko-překladovou metodu jsou: diktáty, psaní textů, transformování věty, syntaktická cvičení, cvičení na doplňování. Využívá se dedukce: vysvětlení gramatického pravidla, uvedení příkladů, cvičení mechanického typu, psaní blíže nespecifikovaných textů na obecně daná témata, oprava textu s důrazem na gramatiku.

Zaměření na **komunikaci**: metoda komunikativní se snaží navodit atmosféru reálné komunikace, využívá deskriptivní a funkční gramatiku. Opírá se o poznatky z pragmatiky, textové lingvistiky a sociolingvistiky. Studenti se musí naučit rozlišovat žánry textů, analyzují modely, pak tvoří konkrétní texty s ohledem na čtenáře a kontext. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Tvá sestrnice se bude stěhovat, ale není si jistá, zda chce zůstat na vesnici, kde bydlí, nebo se přestěhovat do velkého města. Napiš jí dopis, ve kterém vysvětlíš svůj názor a poradiš jí.*

Typická cvičení komunikativní metody jsou: čtení, porozumění a analýza modelových textů, řízená písemná produkce, výsledný text je určen pro specifického čtenáře v konkrétním kontextu. Opravují se hlavně chyby, které by bránily v porozumění. Mezi další cvičení patří: změnit registr textu, doplnit/ dopsat text, uspořádat zpřeházené části textu.

Metoda zaměřená na **proces psaní**: klade větší důraz na proces než na výsledný produkt. Proces sestává ze tří základních částí: plánování, textualizace a revize. Typické zadání k psaní

¹³⁶ JELÍNEK, S. К характеристике современной дидактики иностранных языков. In: Purm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003.

¹³⁷ JELÍNEK, S. К диагностике индивидуальных особенностей учащихся при обучении иностранным языкам. In: *Cizí jazyky*. 1995-96. r. 39, č. 7-8, s. 111.

¹³⁸ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996.

¹³⁹ CASSANY, D. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005.

v učebnicích daného směru je například: *Napiš si seznam výhod a nevýhod bydlení na vesnici a ve velkém městě. Rozděl nápady do skupin. Rozviň své myšlenky o příklady a vlastní názory. Napiš první text nanečisto. Text si přečti a zkontroluj, zda obsahuje všechny důležité myšlenky.* Typická cvičení metody zaměřené na proces psaní jsou: analyzovat situaci, hledat myšlenky/informace, uspořádat je, napsat text nanečisto, opravit ho, napsat načisto. Opravuje se kvalita textu, ale také se klade důraz na pracovní postup, který využívá autor.

Metoda zaměřená na **obsah psaní**: se zejména rozvíjí na amerických univerzitách, kde studuje mnoho zahraničních studentů, pro které je AJ cizím jazykem. Jedná se o využití psaní na akademické půdě při výzkumu a zpracování výsledků. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Najdi informace o životě na vesnici: doprava, zdraví, ... Zadej dotazník svým spolužákům. Zeptej se některých lidí: lékařů, příslušníků policie, ekologů, ... Pomocí syntézy získaných informací vytvoř schéma. Napiš první text nanečisto, ve kterém vysvětlíš výsledky svého výzkumu.*

K.Hyland¹⁴⁰ dělí přístupy k psaní v cizím jazyce na **šest** různých směrů: zaměření na jazykové/ gramatické struktury, na funkce, na kreativitu, na proces, na obsah a na žánr.

Zaměření na **jazykové/ gramatické struktury** – vychází ze strukturální lingvistiky a behaviorismu. Student je nejprve seznámen s potřebnou gramatikou a slovní zásobou, pak se seznámí se vzorovými texty, které následně imituje. Na závěr píše vlastní text podle daného vzoru. Psaní je považováno za pokračování, nadstavbu gramatických cvičení, ve výsledném produktu je tak hlavní měrou hodnocena gramatika.

Zaměření na **funkce, funkční přístup** – díky určitým jazykovým formám lze dosáhnout efektivní komunikace. Student se učí komunikativní funkce, které nejvíce odpovídají jeho potřebám. Zejména studenti na amerických vysokých školách se věnují technikám psaní různých druhů odstavců (hlavní úvodní věta – *topic sentence*; věty, které podporují tvrzení první věty – *supporting sentences*; na závěr jsou prostředky, které zajišťují přechod k tématu dalšího odstavce – *transitions*). Student cvičí psaní odstavců podle daných vzorů. Odstavec je považován za syntaktickou jednotku, z kterých jsou posléze tvořeny eseje.

Zaměření na **kreativitu** – je převzato od Elbowa, který propagoval psaní v rodném jazyce (angličtině). Studenti mají psát na základě osobních zkušeností a prožitků a využívat své kreativity, snažit se o vyjádření svých pocitů, myšlenek a názorů. Doporučuje se volné psaní (*free writing*) a psaní deníku. V textu se hodnotí myšlenky, nikoli gramatické chyby.

Zaměření na **proces** – důraz je na myšlení studenta, na kognitivní procesy, které u něj při psaní textu probíhají. Student se musí naučit plánovat, definovat problém (zejména u psaní eseje), navrhnout řešení a na závěr vše zhodnotit. Dochází k plánování, psaní nanečisto, revizi a psaní načisto. Fáze procesu ovšem neprobíhají lineárně, ale vzájemně se prolínají po celou dobu tvorby textu. V USA toto zaměření převládá zejména na univerzitách, v kurzech angličtiny pro cizince.

Zaměření na **obsah** – studenti se učí pracovat s informací, čím jsou pokročilejší, tím více informací zpracují. Učí se sbírat data, vyhledávají potřebné údaje v knihovnách a na internetu, dělají průzkum mezi spolužáky (dotazníky, rozhovory). Studenti spolupracují. Učí se získané

¹⁴⁰ HYLAND, K. *Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003.

informace logicky uspořádat a zpracovat do výsledného textu. Se vzorovými texty se seznámí extenzivním čtením. Témata se týkají jejich studijní specializace.

Zaměření na **žánr** – pisatel píše za určité situace a chce něčeho dosáhnout, má určitý cíl. Žánry se odvíjejí od kultury daného jazyka, mají obecně přijatou strukturu, jsou dány konvencí. Studenti analyzují vzorové texty a na jejich základě píší vlastní.

Hyland zastává názor, že mnohé záleží na učiteli, který může různá zaměření kombinovat v závislosti na věku a pokročilosti studentů, na jejich jazykové úrovni a také s ohledem na cíl zadaného úkolu. Všechna zaměření se mohou navzájem prolínat a vzájemně se doplňovat. Proto by ve výuce mělo být zastoupeno zaměření podle vhodnosti, v závislosti na daném úkolu, tématu, cílovém textu.

Podle nás by ideálně každé zadání k úkolu psaní mohlo obsahovat kontext, návodné pokyny či otázky i rady k získání potřebné informace. Záleželo by na výběru učitele i na studentech, kteří by se sami nebo s učitelovou pomocí rozhodli, které pokyny využijí k tomu, aby zdárně splnili zadaný úkol.

2.4 PP v základních vzdělávacích a testovacích dokumentech uznávaných v ČR

2.4.1 Požadavky na dovednost PP v SERR

Společný evropský referenční rámec (SERR)¹⁴¹ charakterizuje jednotlivé referenční úrovně ovládní cizího jazyka. Cílem je zlepšit kvalitu komunikace mezi Evropany a umožnit studovat a pracovat každému občanovi Evropské Unie v jakékoli členské zemi v rámci EU. Za tímto účelem je snahou sjednotit systém hodnocení znalostí ovládní cizího jazyka. Pokud student dosáhne například úrovně B1, v každé zemi EU budou vědět, na jaké úrovni se dotyčný student umí v cizím jazyce vyjádřit a komunikovat.

Existují tři základní úrovně: A (uživatel základů jazyka), B (samostatný uživatel) a C (zkušený uživatel), které se dále specifikují, dohromady na šest úrovní: A1 (průlom - *breakthrough*), A2 (na cestě - *waystage*), B1 (prahová úroveň - *threshold level*), B2 (existují tři možné názvy: rozhled - *vantage level*, omezená operační způsobilost - *limited operational proficiency* nebo adekvátní operační způsobilost - *adequate operational proficiency*), C1 (účinná operační způsobilost - *effective operational proficiency*) a C2 (zvládnutí - *mastery* nebo celková operační způsobilost - *comprehensive operational proficiency*). Každému studentovi trvá různou dobu než se dostane ve studovaném cizím jazyce z jedné úrovně do úrovně vyšší. Obecně ovšem platí, že nejnižší úrovně se dosáhne nejrychleji a k získání úrovně vyšší je třeba stále více hodin studia. Zároveň také může docházet k tomu, že některé dovednosti, zejména receptivní (například čtení), může mít student na vyšší úrovni, než dovednosti produktivní (například psaní). V deskriptorech jsou dány informace o tom, co student na dané úrovni dokáže a jak dobře.

V následujících odstavcích stručně shrneme informace z jednotlivých tabulek rámce (SERR), které se věnují PP, abychom zjistili hlavní charakteristiky PP pro jednotlivé úrovně, zejména pro A1, A2 a B1.

Tabulka písemného projevu pro sebehodnocení¹⁴²

Jako první tabulka týkající se PP je tabulka písemného projevu pro sebehodnocení, která nehovoří o slohových útvarech, ale o tvorbě textů a dopisů a jejich obsahové stránce a náročnosti.

Pro úrovně A1-B1 student píše pouze o tom, co je mu blízké a co se týká jeho zájmů, píše pozdrav na pohlednici, jednoduché soukromé dopisy popisující zážitky a zájmy a jednoduché souvislé texty o známých tématech. Také je schopen vyplnit formulář se základními údaji o sobě.

Od úrovně B2 by měl umět obhajovat nebo vyvracet určitý názor, vše odůvodnit, vyjádřit se k dané problematice, psát podrobné texty na témata související s jeho zájmy. Od úrovně C1 se umí podrobně písemně vyjádřit i ke složitým tématům a bere ohled na čtenáře, text dokáže vhodně uspořádat a vyjadřuje se jasně. V úrovni C2 pracuje s různými styly a logikou textu. Píše složité dopisy a články.

¹⁴¹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002.

¹⁴² Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 26-27.

Tabulka všeobecné stupnice¹⁴³

Z tabulky všeobecné stupnice vyplývá, že v úrovni A1 se jedná o psaní jednotlivých vět a v úrovni A2 již věty spojují do jednoduchých souvětí pomocí spojek *a, ale, protože*. Od B1 vznikají jednoduché souvislé texty v lineárním sledu.

Od B2 jsou texty podrobné a student dokáže pracovat s informacemi z různých zdrojů. V úrovni C1 umí argumentovat a psát jasné texty na složitá témata. V úrovni C2 je schopen správně vybrat styl a jeho text je plynulý a logický. Tato tabulka všeobecné stupnice je podobná úvodní tabulce pro sebehodnocení.

Tabulka samostatného písemného projevu¹⁴⁴

Tabulka samostatného písemného projevu obsahuje zmínky o jednotlivých slohových útvarech. V úrovni A1 se píše jednoduché věty o blízkém tématu, v A2 již sled vět, jednoduché texty (popisy, vypravování, životopisy) týkající se blízkých osob, bezprostředního okolí, známých témat, zážitků, událostí. Pro B1 je zmíněn podrobný popis blízkých témat, ale i zážitku, události či výletu a vyprávění příběhu (vypravování).

V úrovni B2 se pokračuje v podrobném popisu známých témat, událostí a zážitků, přidává se recenze filmu, knihy nebo hry. Dodržují se ustálené konvence daného žánru. V úrovni C1 se bere ohled na čtenáře, píše se podrobné a rozvinuté popisy. V úrovni C2 se správně vybírá stylová rovina pro zvolený žánr. Píše se jasně, plynule a poutavě.

Tabulka – zprávy a pojednání¹⁴⁵

Tato tabulka začíná od úrovně B1, ve které student dokáže napsat pojednání a zprávy o tématech, která ho zajímají, týkají se jeho oboru. Je schopen vyjádřit svůj vlastní názor.

V úrovni B2 rozvíjí argumentaci (pro a proti, výhody a nevýhody), dokáže pracovat s různými zdroji a řešit daný problém. V úrovni C1 je schopen napsat o složitém tématu stať podpořenou argumenty a příklady, ve které vyjádří své názory. V úrovni C2 píše složité články, zprávy a pojednání, které zahrnují jeho kritické hodnocení. Stavba textu je efektivní a logická.

Tabulka písemná interakce – všeobecná stupnice¹⁴⁶

Všeobecná stupnice písemné interakce se týká zejména psaní dopisů. V úrovni A1 dokáže student v dopise požádat o osobní informace a své sdělit. V úrovni A2 píše krátká sdělení týkající se bezprostředních potřeb, osobního života. Od úrovně B1 je schopen v osobních dopisech psát nejen o konkrétních věcech, ale i o abstraktních tématech, o problémech a jejich řešeních, o tom, co považuje za důležité.

Od úrovně B2 písemně podává informace a vyjadřuje vlastní názory a reaguje na podobná sdělení. V úrovni C1 se přidává jasnost, přesnost a ohled na adresáta. Úroveň C2 není charakterizována.

Tabulka korespondence¹⁴⁷

Tabulka korespondence je zaměřena na psaní dopisů. V úrovni A1 se píše pozdrav na pohlednici, v úrovni A2 jednoduché osobní dopisy, které mohou obsahovat například poděkování a omluvu (různé funkce). Od úrovně B1 osobní dopisy popisují zážitky, pocity, události i abstraktní a kulturní témata, například hudba a filmy.

¹⁴³ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 63.

¹⁴⁴ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 64.

¹⁴⁵ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 64.

¹⁴⁶ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 85.

¹⁴⁷ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 85.

V úrovni B2 vyjádří míru pocitu a zdůrazní důležitost událostí a zážitků, reaguje na zprávy a názory pisatele, kterému odpovídá. V úrovni C1 umí popsat emoce, narážky a vtipy, vyjadřuje se jasně a přesně. Úroveň C2 není charakterizována.

Tabulka – poznámky, vzkazy a formuláře¹⁴⁸

Již od úrovně A1 dokáže student vyplňovat formuláře a dotazníky se základními údaji o sobě. V úrovni A2 je schopen písemně zaznamenat krátký vzkaz a napsat jednoduché poznámky týkající se jeho základních potřeb. Od B1 píše krátká sdělení a vzkazy pro lidi ze svého okolí doma a na pracovišti/ ve škole, umí se dotázat i podat vysvětlení. Úroveň B1 odpovídá i úrovním B2, C1 a C2, v kterých se krátká sdělení a vzkazy zdokonalují jen minimálně.

Tabulka ortografické kompetence¹⁴⁹

Jednou z kompetencí, která je zařazena mezi kompetence nutné pro psaní, je kompetence ortografická. Tabulka ortografické kompetence stručně shrnuje ovládnutí ortografie pro každou úroveň. Pro úroveň A1 a A2 je student schopen opsat známá slova a fráze, i když nutně neovládá jejich správný pravopis. Od úrovně B1 dokáže vytvořit srozumitelný souvislý text.

Na úrovni B2 již zná pravidla úpravy textů a výstavby odstavců a také má znalosti týkající se interpunkce, i když občas se projeví vliv mateřského jazyka. V úrovni C1 již dobře ovládá úpravu textu, výstavbu odstavců i interpunkci, chyby jsou nahodilé. Na úrovni C2 by měl produkovat z ortografického hlediska již bezchybný text. V této tabulce jsou na nižších úrovních tolerovány chyby studenta. S rostoucí úrovní by se počet chyb měl zmenšovat a text by měl být stále dokonalejší.

Tabulka rozvinutí tématických složek¹⁵⁰

Další tabulkou je tabulka rozvinutí tématických složek. V ní jsou zmíněny pouze dva základní slohové útvary: vypravování a popis. Deskriptor pro nejnižší a nejvyšší úroveň ale není k dispozici. V případě úrovně C2 se odkazuje na úroveň nižší – C1.

Již od úrovně A2 student dokáže vypravovat (vypravování) a popisovat (popis). Pro A2 je vypravování a popis prostý, pro B1 jednoduchý a lineární.

V úrovni B2 se vyskytuje popis rozvinutý s uvedením relevantních podrobností a příkladů a pro C1 je spleťtý a pečlivě promyšlený včetně začlenění vedlejších témat, rozvinutí myšlenek a zakončení vhodným závěrem. Stejně platí pro C2.

Tabulka koherence¹⁵¹

Písemný produkt by měl být koherentní a kohezní. Podle tabulky koherence umí student v úrovni A1 využít základní lineární spojovací výrazy pro sloučení (*a*) a časové vyjádření následnosti (*pak, potom*). V úrovni A2 se přidávají spojky vyjadřující odpor (*ale*) a příčinu (*protože*) a student již může napsat vypravování a popis. Od úrovně B1 vyjádří lineární sled myšlenek.

Od úrovně B2 již dokáže používat rozmanité spojovací výrazy. Až v C1 ovládá sloh, spojovací a kohezní prostředky. V C2 je již tvorba ideální, dokáže vytvořit koherentní a kohezní texty.

Koherence a koheze se vzájemně prolínají. Koherence je zaměřena na srozumitelnost, logičnost a strukturu textu, koheze na vhodné spojovací výrazy. V tabulce koherence se nejprve zaměřují spíše na kohezi a od B2 i na koherenci, proto by tabulka kvůli lepší výstižnosti měla být nazvána spíše tabulka koheze a koherence.

¹⁴⁸ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 86.

¹⁴⁹ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 120.

¹⁵⁰ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 127.

¹⁵¹ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 128.

Písemný projev není detailně rozpracován, některé deskriptory v tabulkách různého zaměření se opakují, některé chybějí, případně odkazují na jinou úroveň, zejména úroveň C2 je nedopracovaná. Většinou se charakterizuje, co student dokáže, co umí napsat, někdy s ohledem na formu, jindy na obsah (téma) či obojí. Vše je naznačeno pouze rámcově a obecně, SERR nemůže obsahovat veškeré detaily.

V naší práci se budeme snažit o podrobnější zpracování a přiřazení jednotlivých slohových útvarů k daným úrovním. Budeme brát ohled na slohový útvar, na strukturu a logiku textu, na obsahovou náplň (jazykové prostředky: slovní zásoba a gramatika), na vhodné spojovací výrazy a vše budeme podřizovat dané úrovni A1-B1. Úroveň B2 zatím nebudeme zpracovávat vzhledem k tomu, že momentálně je maturitní zkouška pouze na úrovni B1. O úrovních C1 a C2 neuvažujeme, jelikož na státních středních školách studenti těchto úrovní v ruském jazyce zatím nedosáhnou.

2.4.2 Požadavky na dovednost PP v Evropském jazykovém portfoliu

Evropské jazykové portfolio bylo sestaveno pro čtyři věkové kategorie: pro žáky do 11 let, pro žáky ve věku 11-15 let, pro studenty ve věku 15-19 let¹⁵² a pro dospělé¹⁵³. Český text je přeložen do AJ, NJ a FJ, aby vyplněnému portfoliu rozuměli i v zahraničí, když jej bude český student předkládat při přijímacím pohovoru na školu nebo do zaměstnání v rámci Evropské unie.

Cílem portfolia je naučit žáka/ studenta hodnotit sama sebe, sledovat svůj pokrok a údaje si zaznamenávat do portfolia a také si ukládat své nejlepší práce, které je třeba průběžně obměňovat, aktualizovat a doplňovat vysvědčením a dosaženými jazykovými certifikáty, nejlépe na mezinárodní úrovni. Portfolio by mělo sloužit jako vizitka o cizojazyčných dovednostech majitele.

Portfolio také podněcuje studenta k zamyšlení se nad tím, jak se jazyky učí, co mu při studiu vyhovuje, co pomáhá, čeho je schopen ve studovaném jazyce vyjádřit a čemu porozumí v rámci řečových dovedností: čtení a poslech s porozuměním, mluvení (samostatný ústní projev a interakce v rozhovoru) a psaní (písemný projev). Vede jej k autonomnímu a celoživotnímu učení.

Portfolio pro nejmladší obsahuje kromě tabulek a řádků k vyplňování také různé obrázky. Se zvyšující se úrovní ubývá hravých cvičení – psaní básničky, říkanky, sestavování křížovky je pouze v portfoliu pro nejmenší. V hodnocení dosažené úrovně A1 - C2 pomáhají vyučující. Od věku 15 let student také hodnotí, zda umí využívat komunikační strategie a jaké zná jazykové prostředky.

Portfolio tvoří tři základní části: **jazykový pas** (údaje o dosažené úrovni), **jazykový životopis** (záznamy o tom, jak se žák/student učí, kde se učí/ učil a co se naučil formou sebehodnocení, co mu pomáhá a v čem se chce zlepšit) a **sbíрку prací a dokladů** (nejlepší práce, vysvědčení, certifikáty, diplomy).

Vzhledem k tomu, že se zabýváme PP studentů středních škol na úrovních A1-B1, případně v budoucnu i B2, dovolili jsme si shrnout požadavky Portfolia pro věkovou kategorii 15-19 let a Portfolia pro dospělé pro první čtyři úrovně (A1-B2) se zaměřením na PP a vše zapsat do tabulky č. 1 na následující straně.

¹⁵² *Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let v České republice*. Příbram: Scientia, 2002.

¹⁵³ *Evropské jazykové portfolio pro dospělé v České republice*. Příbram: Scientia, 2004.

Tabulka č. 1 - Charakteristiky psaní v Portfoliu pro studenty od 15 do 19 let ¹⁵⁴ a pro dospělé¹⁵⁵

A1	Umím ve formuláři vyplnit základní údaje o sobě: jméno, národnost, bydliště, věk, zaměstnání, zájmy). (formulář) Dokážu napsat jednoduché blahopřání k narozeninám. (blahopřání) Umím napsat kamarádovi na pohlednici jednoduchý pozdrav, například pozdrav z dovolené. (pohlednice) Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme. (vzkaz) Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, například kde bydlím a co dělám. (popis)
A2	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a vzkazy. (vzkaz) Umím v jednoduchých větách popsat události a říci, co se kdy a kde stalo (například večírek nebo nehoda). (popis nebo vypravování) Umím v jednoduchých větách popsat aspekty svého každodenního života (lidi, místa, práci, školu, rodinu, koníčky). (popis) Umím ve formulářích vyplnit údaje o svém vzdělání, své práci, zájmech a zvláštních znalostech. (formulář) Umím se v krátkém dopise jednoduchými větami představit (rodina, škola, práce, koníčky). (dopis) Umím napsat krátký dopis s použitím výrazů pro pozdravy, oslovení, dotaz, prosbu nebo poděkování. (dopis) Umím napsat krátké věty a spojit je větnými spojkami (<i>a, i, ale, protože</i>) Umím používat větné spojky tak, aby byla správně vyjádřena časová posloupnost mého sdělení (<i>nejprve, potom, později</i>).
B1	Umím jednoduše a jasně psát o známých zajímavých věcech. Umím napsat jednoduché texty na různá témata, jež mne zajímají, a umím písemně vyjádřit své názory a mínění. (popis nebo úvaha) Umím vytvořit pro studentský nebo zájmový časopis jednoduché krátké texty o událostech a zážitcích, například o nějaké cestě. (článek) Umím napsat dopisy svým přátelům a známým, v nichž jim vyprávím o událostech nebo sděluji novinky a na novinky z jejich života se ptám. (dopis s prvky vypravování) Umím napsat osobní dopis, v němž vyprávím o přečtené knize, o shlédnutém filmu nebo o koncertě. (dopis s prvky recenze) V dopise umím vyjádřit pocity jako smutek, radost, zájem, politování, soucit. (dopis) Umím písemně odpovědět na inzerát a zároveň požádat o bližší informace o výrobku (například o autě nebo jazykovém kurzu). (formální dopis – odpověď na inzerát) Umím napsat fax, e-mail nebo oběžník obsahující krátkou věcnou zprávu. (email – zpráva) Umím napsat strukturovaný životopis. (CV)
B2	Umím psát jasně a podrobné texty na různá témata, která mne zajímají, v podobě referátu, slohové práce nebo zprávy. (referát, zpráva) Umím psát shrnutí článků, jež se týkají běžných témat. (shrnutí) Umím písemně shrnout informace z různých pramenů a médií. (shrnutí) Umím diskutovat o tématu ve slohové práci nebo v dopise do novin, a umím argumentovat pro a proti určitému názoru. (úvaha, dopis s prvky úvahy) Umím v písemné práci vysvětlit určitý problém, udat důvody pro nebo proti určitému stanovisku a vysvětlit klady a zápory různých alternativních řešení. (úvaha) Umím psát podrobné a čtivé texty o událostech a skutečných či fiktivních zážitcích. (popis nebo vypravování) Umím napsat krátkou recenzi filmu nebo knihy. (recenze) V osobních dopisech umím vyjádřit nejrůznější pocity a postoje, vypravovat o denních aktualitách a jasně formulovat, co je pro mne na dané události důležité. (osobní dopis)

¹⁵⁴ Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let v České republice. Příbram: Scientia, 2002.

¹⁵⁵ Evropské jazykové portfolio pro dospělé v České republice. Příbram: Scientia, 2004.

2.4.3 Požadavky na dovednost PP v mezinárodních zkouškách z RJ (ТРКИ)

ТРКИ (*Тест по русскому языку как иностранному*) – „Test z ruského jazyka jako cizího“ je mezinárodně uznávaná zkouška z ruského jazyka. Při testování se testují obecné znalosti na dané úrovni. Test sestává z pěti částí: slovní zásoba s gramatikou, čtení, poslech, písemný projev a ústní projev. Při PP je možné využít výkladový slovník. Úspěšný student musí zvládnout každou z pěti částí testu minimálně na 75 procent pro úroveň A1 a A2 a minimálně na 66 procent pro úroveň B1, B2 a C1.

Písemná část obsahuje dva úkoly. První úkol navazuje na text, který si student přečte a odpoví na otázky k jeho obsahu, dochází k reprodukci. Druhý úkol se zabývá podobným tématem, které je ovšem vztaženo k osobě studenta, jedná se o produkci. Je dán rozsah počtem vět či slov a také čas, který je určen k vypracování úlohy. S narůstající úrovní jsou produkovány delší texty a studenti mají více času na vlastní tvorbu. Psaní je v každé úrovni hodnoceno o něco menším počtem bodů než ostatní řečové dovednosti a jazykové prostředky, které jsou bodovány přibližně stejnou měrou. Je tak zřejmé, že v testování se klade důraz na ústní promluvu a PP je až na posledním místě.

Tabulka č. 2 – Bodové ohodnocení testů ТРКИ

	slovní zásoba a gramatika	čtení	poslech	písemný projev	ústní projev	celkem	minimum z každé části
<i>Элементарный уровень A1</i>	100	120	100	80	130	530	75%
<i>Базовый уровень A2</i>	110	180	180	80	180	730	75%
<i>I сертификационный уровень B1 (пороговый уровень)</i>	165	140	120	80	170	675	65%
<i>II сертификационный уровень B2 (постпороговый или пороговый продвинутый уровень)</i>	150	150	150	65	145	660	66%
<i>III сертификационный уровень C1 (уровень компетентного владения или уровень профессионального владения)</i>	100	150	150	100	150	650	66%

V písemné části testu plní studenti na úrovni A1-B1 dva úkoly. První zadání se váže na text, který mají nejprve přečíst a následně odpovědět na otázky k textu. Jedná se o částečnou či výběrovou reprodukci přečteného. V úrovních A1+A2 píšou studenti ve druhém úkolu krátký text (5-10 vět), který se podobá čtenému, ale vztahují vše ke své osobě, jedná se o produkci s využitím vlastních informací.

Od úrovně B1 má student odpovídat na otázky k zamyšlení, vyjádřit vlastní názor k dané problematice a vysvětlit, jak je řešena v jeho zemi. V prvním úkolu si musí přečíst 4 texty a ke

všem pak píše odpovědi na dané otázky. Ve druhém zadání doplňuje formulář a píše formální dopis.

V úrovni B2 a C1 jsou texty ke čtení mnohem delší a také studenti musejí produkovat delší texty, většinou dopisy. Ve druhé části píšou také formální dopisy. Nově je součástí zkoušky ještě i třetí část, ve které píšou na úrovni B2 neformální dopisy, kdežto v úrovni C1 je jako třetí úkol napsat úvahu nebo esej.

Můžeme tak shrnout, že v první části studenti vždy pracují s tištěným textem, z kterého následně vycházejí při vlastním PP. Musí prokázat, že jsou schopni číst s porozuměním a na čtené reagovat a přidat vlastní názory. Hlavním výstupem písemné komunikace jsou dopisy, na nižších úrovních jsou to dopisy neformální, od B1 se objevují dopisy formální. V nejvyšší úrovni C1 se jako nejsložitější texty píšou úvahy a eseje.

Tabulka č. 3 – Obsah písemné části zkoušek ТРКИ

Název testu/ certifikátu	První část	Druhá část	Třetí část	Čas
<i>Элементарный уровень А1</i>	přečíst text (max 200 slov) a odpovědět na dvě otázky k textu (reprodukce)	napsat něco podobného o sobě – minimálně 5 vět (tři otázky) (produkce)	není	50 minut
<i>Базовый уровень А2</i>	přečíst text – odpovědět na šest otázek k textu (reprodukce)	napsat soukromý dopis , napsat o sobě, minimálně 10 vět, dány návodné otázky (produkce)	není	50 minut
<i>I сертификационный уровень В1 (пороговый уровень)</i>	přečíst 4 texty a písemně odpovědět na otázky k nim 1. text - 6 otázek k obsahu textu, poslední se ptá na znalosti studenta – vztah problematiky textu k jeho zemi – jak se řeší v jeho zemi 2. text - 3 otázky k obsahu textu, 3 otázky k zamyšlení a vyjádření vlastního názoru k danému problému 3. text - 6 otázek k textu – téma ruské realie 4. text - úvaha – vyjádřit vlastní názor na názory autora v textu	a) doplňte anketu o sobě + doplňte anketu za někoho vyplnit formulář b) napsat žádost – šest témat, na každé minimálně pět vět napsat dopis	není	30 minut na každou část, 60 minut dohromady
<i>II сертификационный уровень В2 (постпороговый или пороговый продвинутый уровень)</i>	napsat doporučující dopis , přečíst text 180 slov, čas 15 (20) minut, napsat 50-70 slov	napsat formální dopis , čas 15 minut, napsat 50-70 slov	napsat neformální dopis (obsahující charakteristiku osoby), čas 20 minut, napsat 100-150 slov	55 minut
<i>III сертификационный уровень С1 (уровень компетентного владения или уровень профессионального владения)</i>	přečíst text 400-500 slov dopis oznámení – analýza a ocenění informace z textu čas 20 minut, napsat 200-250 slov argumentování (přesvědčování, ocenění) na závěr napsat vlastní vztah k problematice přečteného	přečíst text 300-350 slov formální dopis/fax čas 15 minut, napsat 50-70 slov	psaní bez čtení úvaha, esej (indukce/dedukce, resumé-závěr) čas 30 minut, napsat 150-200 slov dány body, které musí práce obsahovat	75 minut

Informace o mezinárodních zkouškách jsme uvedli jen z důvodu srovnání. Na naši práci ruské mezinárodní zkoušky nemají takový vliv, jelikož se snažíme studentům pomoci uspět u českých maturitních zkoušek z ruského jazyka, kterým se věnuje následující kapitola.

2.4.4 Požadavky na dovednost PP z RJ u nových státních maturit (CERMAT)

Písemná práce z cizího jazyka je nezbytnou součástí nové maturitní zkoušky. Vzorem pro přípravu maturitní zkoušky z cizího jazyka mohly posloužit mezinárodně uznávané britské zkoušky z anglického jazyka¹⁵⁶, které mají dlouholetou tradici a praxi. Český student musí v rámci maturitní zkoušky napsat dvě slohové práce. V jedné si může vybrat téma ze dvou nabízených, ve druhé je zadáno jednotné téma bez možnosti výběru. První a druhá práce se liší rozsahem a slohovým útvarem. V obou případech se jedná o široce otevřené úlohy. V rámci celé maturitní zkoušky z cizího jazyka má psaní slohových prací váhu 25 procent (didaktický test 50 procent a ústní zkouška také 25 procent).

Maturitu bylo možné skládat z úrovně B1 a z úrovně B2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V rámci mezinárodních zkoušek úrovně odpovídají ТРКИ I. a ТРКИ II. (*Тест русского языка как иностранного*). Úrovně se liší složitostí, v nižší úrovni jsou zadání v českém jazyce, ve vyšší úrovni je text zadání v ruském jazyce. Zadání obsahuje 3-5 dílčích požadavků (dílčích bodů v zadání), specifikuje situaci/ téma, typ a rozsah textu, adresáta/ příjemce sdělení. Jako stimul může posloužit kromě textu i obrázek nebo náčrt.

Základní úroveň obtížnosti studenti píšou 60 minut. První slohová práce má mít rozsah 120-150 slov. Typem požadovaného textu může být: **korespondence, charakteristika, vyprávění, esej, článek, zpráva** nebo **popis**. Pro druhou slohovou práci je vymezen rozsah 60-70 slov, jako typ textu se může vyskytovat: **korespondence, popis, zpráva, vzkaz, instrukce/návod**.

Nižší úroveň obtížnosti požaduje po studentovi jednoduchost: jednoduché slohové útvary, jednoduchá organizace odpovídající typu textu, jednoduché vyjádření a sled myšlenek, sdělení vlastního názoru z osobní perspektivy jednoduchým způsobem. Témata se týkají běžných situací každodenního života a oblasti zájmů studenta. Student musí prokázat způsobilost v používání běžných prostředků textové návaznosti (PTN), mezi něž se řadí hlavně spojky a spojovací výrazy. Píše nekomplikované věty a souvětí.

Základní úroveň obtížnosti¹⁵⁷ klade na studenta následující požadavky v oblasti psaní:

Tabulka č.4 – Požadavky na PP v základní úrovni obtížnosti maturitní zkoušky

- popsat místo/ cestu/ věc/ osobu/ zážitek/ událost/ zkušenost/ děj (popis)
- popsat a/ nebo představit sebe i druhé (popis)
- popsat pocity/ reakce, například: libost/ nelibost, souhlas/ nesouhlas, překvapení, obavu
- vyjádřit názor/ postoj a morální stanovisko, například: omluvu, lítost
- vyjádřit vlastní myšlenky
- vyjádřit úmysl, přání, žádost, prosbu, nabídku, pozvání, doporučení
- zdůvodnit určité činnost a/ nebo skutečnosti
- vysvětlit problém a/ nebo navrhnout řešení problému
- vysvětlit a/ nebo zdůraznit, co považuje za důležité
- sdělit/ ověřit si informace a zprávy
- požádat o informace (žádost)
- shrnout a/ nebo využít předložené faktografické informace (shrnutí)
- zeptat se na názor, postoj, pocity, problém
- zodpovědět jednoduché dotazy

¹⁵⁶ <http://www.cambridgeenglish.org/exams/>

¹⁵⁷ <http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

Studenti dokazují své dovednosti v psaní jednoduchých slohových útvarů: **formální a neformální dopis, e-mail, vzkaz, vyprávění, popis**. Nejvíce se vše projeví v dopise, který může obsahovat část popisnou i vyprávěcí a zároveň vyjádřit mnohé jazykové funkce, například žádost, omluva, lítost. Student musí také dodržovat zdvořilostní normy a daný úzus.

Témata se týkají oblasti osobní (například: vztahy, bydlení, cestování, zábava, koníčky), veřejné (například: doprava, služby, společenské události), vzdělávací (například: výuka, jazykový kurz) a okrajově profesní oblasti (například: budoucí povolání).

Vyšší úroveň obtížnosti studenti píšou 90 minut. Rozsah první slohové práce je stanoven na 210-240 slov. Typem textu může být: **korespondence, charakteristika, vyprávění, esej, zpráva, kritika/ recenze/ článek**. Druhá písemná práce je kratší - s rozsahem 100-120 slov. Typ textu může být zvolen mezi následujícími: **korespondence, charakteristika, zpráva, shrnutí, kritika/ recenze/ článek, instrukce/ návod**.

Tato úroveň obtížnosti již vyžaduje argumentaci a detailní rozpracování komplikovanějších myšlenek. Student by měl umět zdůvodňovat, vysvětlovat, obhajovat vlastní názor, vyjadřovat svůj postoj, zhodnotit danou problematiku, sumarizovat. Témata mohou být konkrétní, ale i abstraktní a nemusí se vztahovat pouze k oblastem studentova zájmu. Student by měl být schopen se vyjádřit k danému tématu z různých perspektiv. Koheze by se projevila variabilitou použitých prostředků textové návaznosti (PTN) a různorodostí vět a souvětí souřadných a podřadných.

Vyšší úroveň obtížnosti¹⁵⁸ klade na studenta následující požadavky v oblasti psaní:

Tabulka č.5 – Požadavky na PP ve vyšší úrovni obtížnosti maturitní zkoušky

- popsat podrobně osobu/ místo/ věc/ skutečné nebo smyšlené události/ zážitky (popis)
- popsat podrobně pracovní postup (instrukce)
- sdělit podrobné informace a zprávy a reagovat na ně (zpráva)
- zformulovat dotazy a reagovat na ně
- uvést potřebné detaily
- vyjádřit myšlenky a vztahy mezi nimi
- zformulovat žádost, nabídku, stížnost, reklamaci (obchodní dopis)
- vyjádřit své názory a reagovat na názory jiných
- uvést důvody pro a proti určitému názorovému stanovisku
- vysvětlit/ porovnat výhody a nevýhody různých možností/ přístupů
- vysvětlit běžné problémy a/ nebo navrhnout řešení problému
- zhodnotit různé návrhy řešení problému
- zdůraznit důležité myšlenky
- zdůraznit důležitost událostí a zážitků z osobního hlediska
- vyjádřit míru pocitu
- rozvinout hlavní kompoziční složky a doložit je relevantními podrobnostmi/ příklady
- shrnout a skloubit informace a argumenty i z více zdrojů (shrnutí)
- rozvinout systematicky argumentaci
- posoudit kriticky film, knihu, divadelní hru (recenze)

Student prokazuje své dovednosti v následujících slohových útvarech: **formální a neformální dopis, email, vzkaz, životopis, vyprávění, referát, článek, kritika, úvaha, recenze, smyšlený příběh**.

Témata se týkají oblasti osobní (například: vztahy, zábava, koníčky), veřejné (například: doprava, služby veřejné a zdravotní), vzdělávací (například: výuka, jazykový kurz) a profesní oblasti (například: porada, prezentace na konferenci).

¹⁵⁸ <http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

Studenti mohou u obou úrovních používat při psaní tištěné slovníky překladové či výkladové, které ovšem nesmí obsahovat pasáže věnující se slohu a napomáhající studentům v psaní slohových útvarů.

Pro hodnocení je důležité, zda student splnil zadání, zakomponoval požadovanou informaci, napsal srozumitelný a čitelný koherentní a kohezní text, projevil lexikální a gramatickou kompetenci. Po přečtení zadání bude student vědět, jak dlouhý text musí napsat, jakého typu, pro koho, jaký bude stupeň formálnosti textu, jaký je jeho účel a jaké komunikační situace se týká a co vše má text zahrnovat po obsahové stránce.

V akademickém roce 2012-13 došlo k legislativní úpravě a maturita byla zjednodušena pouze na základní úroveň B1. Rozhodnutí bylo přijato na základě zkušeností z maturity ve školním roce 2011-12, kdy si vyšší úroveň obtížnosti vybralo pouze malé procento studentů. Studenti, kteří by mohli skládat vyšší úroveň obtížnosti (B2), si vybrali úroveň nižší (B1), aby měli jistý pěkný výsledek při menší míře přípravy, námahy a stresu. Demotivující byl také fakt, že vysoké školy nepřihlížely ke splnění obtížnosti maturitní zkoušky z cizího jazyka během přijímacího řízení.

V březnu 2013 byly na internetových stránkách¹⁵⁹ zveřejněny pokyny k písemné práci z českého a z cizího jazyka, které byly vypracovány CERMATEm. Jsou zde umístěny podrobné informace o struktuře zadání k písemné práci a jejímu vypracování, včetně ukázek studentských prací. Je dán typ textu, rozsah, adresát, stupeň formálnosti, formální náležitosti textu, účel, komunikační situace (téma) i dílčí požadavky, které má text obsahovat. Jednotlivé body zadání lze považovat za osnovu textu. Je důležité, aby si studenti zadání pozorně přečetli a žádný z požadovaných bodů nevynechali, jelikož se při hodnocení vše započítává. Studenti by také měli dodržet požadovaný slohový útvar a formální náležitosti typu textu týkající se dělení textu na odstavce.

Takovýmto podrobným zadáním jsou studenti svázáni a nemají dostatek prostoru pro fantazii. Maturita ovšem testuje dovednost psaní souvislých logických textů v cizím jazyce, využití vhodné slovní zásoby, gramatiky, spojovacích výrazů a pravopis. Netestuje fantazii, originalitu a kreativitu. Student nemusí nic složitějšího vymýšlet, zadání již obsahuje hlavní myšlenky, které má do textu zahrnout a prokázat, že je schopen je v cizím jazyce na odpovídající úrovni vyjádřit. Tím je úkol ulehčen a i slabší studenti by po řádné přípravě mohli napsat obsahově i jazykově nekomplikovaný text a u maturity uspět.

V první části může student získat maximálně 24 bodů, píše text v rozsahu 120-150 slov. Ze druhé části je možné obdržet 12 bodů a požadovaný rozsah je 60-70 slov. Celkem tedy může student dostat 36 bodů za 180-220 slov ve dvou textech dohromady. Čas k dispozici je přesně 60 minut. Minimálně musí student získat 16 bodů (44%), aby byl v PP úspěšný. Pokud tedy napíše první text minimálně na 16 bodů, uspěje, aniž by druhý text psal.

Útvary, kterými se budeme v naší práci zabývat, jsou přiřazeny do jednotlivých úrovních (A1-B2) v následující tabulce, která byla námi vytvořena shrnutím informací věnovaných písemnému projevu ve Společném evropském referenčním rámci a v Portfoliu a na základě maturit. Ruské mezinárodní zkoušky nás příliš neovlivnily, byly spíše uvedeny pouze pro srovnání a pro inspiraci.

¹⁵⁹ <http://www.novamaturita.cz/publikace-k-maturite-2014-1404036219.html>

Tabulka č. 6 - Shrnutí témat a slohových útvarů pro úrovně A1-B2

úroveň	obsah: témata a slohové útvary
A1	osobní informace, vyplňování formulářů a dotazníků blahopřání k narozeninám, pohlednice z prázdnin, z dovolené vzkaz (kde se nacházím, kde se setkáme)
A2	poznámky a vzkazy popis události (večírek, nehoda) popis (lidí, místa, práce, školy, rodiny, koníčků) formuláře (CV vlastní i smyšlený) dopis - představit rodinu, školu, práci, koníčky a další blízká témata dopis - dotaz, dopis - prosba, dopis - poděkování
B1	vyjádřit osobní názory a mínění (jednoduchá úvaha) článek pro studentský časopis (události, zážitky, například cesta) dopis (události, novinky) dopis s prvky recenze - o knize/ filmu/ koncertě/ hudbě dopis s následujícím vyjádřením: smutek, radost, zájem, politování, soucit dopis - odpovědět na inzerát, požádat o více informací (o autě, o vzdělávacím kurzu, ...) krátká věcná zpráva (fax/ email/ oběžník) strukturované CV vzkaz - dotazy a vysvětlení problémů (text-rady)
B2	podrobný popis a vypravování recenze filmu, knihy, hry pojednání nebo zprávy, kde systematicky rozvíjejí argumentaci (pro a proti, výhody a nevýhody) podávat informace i vyjádřit své názory shrnutí - zpracovat informace z různých zdrojů dopis s následujícím vyjádřením: míra pocitu, zdůraznění důležitosti události a zážitků vzkaz - dotazy a vysvětlení problémů (text - rady)

3 Praktická část

3.1 Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ jako mateřském na základě rozboru vybraných učebnic pro výuku ČJ a RJ jako mateřského pro ZŠ

Porovnání základních slohových útvarů v českém a ruském jazyce vychází z aktuálně využívaných učebnic českého a ruského jazyka pro rodilé mluvčí pro základní školy v Česku a Rusku. Nejprve jsme zmapovali, s kterými slohovými útvary se žáci seznámí v každém ročníku, pak jsme porovnávali, zda se slohové útvary v českém a ruském jazyce výrazně liší, abychom zjistili, zda jsou čeští žáci dostatečně připraveni k psaní slohových útvarů a může u nich při psaní v ruském jazyce docházet k pozitivnímu transferu znalostí z psaní v mateřském jazyce, nebo bude působit negativní interference.

3.1.1 Sloh ve vybraných¹⁶⁰ českých učebnicích ČJ pro české ZŠ

V učebnicích českého jazyka jsou kapitoly věnované slohu zařazeny do druhé poloviny učebnice. Nově se také na českém trhu objevily specializované učebnice, které se plně věnují pouze slohu. Následně prezentujeme závěry, ke kterým jsme došli rozbořením tří sad učebnic od 6. do 8. třídy.

6. třída

V šesté třídě se žáci seznámí s následujícími útvary v jejich základní formě: vypravování, popis (osoby, předmětu, krajiny, místa, pracovního postupu), výpisky a výtah, ze soukromé korespondence to je osobní dopis a dopis s blahopřáním. Co se týče úřední korespondence, žáci se naučí psát: objednávku, inzerát (koupě/ prodej) a žádost. Také si zkusí vyplňovat tiskopisy

¹⁶⁰ STYBLÍK, V., ČECHOVÁ, M. a kol. *Český jazyk pro 6. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1994.

STYBLÍK, V., ČECHOVÁ, M. a kol. *Český jazyk pro 7. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1995.

STYBLÍK, V., ČECHOVÁ, M. a kol. *Český jazyk pro 8. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1995.

KRAUSOVÁ, Z., TERŠOVÁ, R. *Český jazyk učebnice pro 6. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2003.

KRAUSOVÁ, Z., TERŠOVÁ, R.: *Pracovní sešit Český jazyk pro 6. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2003.

KRAUSOVÁ, Z., TERŠOVÁ, R. *Český jazyk učebnice pro 7. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004.

KRAUSOVÁ, Z., TERŠOVÁ, R. *Pracovní sešit Český jazyk pro 7. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004.

KRAUSOVÁ, Z., PAŠKOVÁ, M. *Český jazyk učebnice pro 8. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005.

KRAUSOVÁ, Z., PAŠKOVÁ, M. *Pracovní sešit Český jazyk pro 8. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005.

RUDOLF, S., HRDLIČKOVÁ, H., BERÁNKOVÁ, E. *Český jazyk – II. díl – Komunikační a slohová výchova 6*. Praha: Alter, 1998.

HORÁČKOVÁ, M. a kol. *Český jazyk – II. díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 7. ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 1999.

HORÁČKOVÁ, M. a kol. *Český jazyk – II. díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 8. ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2000.

HORÁČKOVÁ, M. a kol. *Český jazyk – II. díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 9. ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2001.

jako: poukázka, podací lístek, telegram (který ovšem již není aktuální). Dále píše zprávu a oznámení, vzkaz a pozvánku.

7.třída

Popis se nově věnuje popisu uměleckých děl a rozvíjí ostatní druhy popisu, které se žáci naučili již v šesté třídě. Dalším útvarem je charakteristika vnější a vnitřní. Ve vypravování se učí jeho důležité části: úvod (expozice), zápletka, rozvíjení děje, vyvrcholení a rozuzlení. Novým slohovým útvarem je líčení přírody a města. Procvičuje se: výtah, výpisky a žádost. V neposlední řadě je zařazen životopis souvislý (stylizovaný) a strukturovaný.

8.třída

V osmé třídě se píše charakteristika literárních postav. Cvičí se psaní líčení, přičemž někteří žáci mohou vylíčit své pocity formou deníkového zápisu nebo dopisu. Pokračuje se v procvičování výkladu a výtahu, které jsou důležité pro další studium. Jako nový útvar se objevuje úvaha a psaní úvahy formou novinového článku pro školní časopis.

Ve všech učebnicích se žáci seznamují s každým slohovým útvarem jak teoreticky, tak i prakticky. Jsou dány definice a typické jazykové prostředky a prezentují se vzory/ modely a další příklady. Žáci se učí pracovat s textem, členit text na odstavce, text rozvádějí nebo zjednodušují, opravují práce jiných žáků, učí se korektuře. Vyhledávají v textu hlavní myšlenky. Jsou vedeni k tomu, jak začít na slohu pracovat, učí se přemýšlet a nacházet vhodné myšlenky, slova a slovní spojení, ve výkladu i odbornou terminologii. Výsledný text musí dodržovat logický sled. Také se cvičí v převyprávění textu z úhlu pohledu jiné postavy.

3.1.2 Sloh ve vybraných¹⁶¹ ruských učebnicích RJ pro ruské ZŠ

V učebnicích ruského jazyka je slohu věnováno vždy několik stránek mezi částmi zaměřenými na morfologii a syntax (gramatiku). Písemný projev se pravděpodobně cvičí zejména v předmětu rétorika a kultura řeči a také v literatuře, kde se píše práce po rozboru literárních děl, na hodinách ruského jazyka se studenti slohu příliš nevěnují.

5.třída

V páté třídě se žáci seznámí se třemi hlavními slohovými útvary: vypravování, popis a úvaha. Ve vypravování se popisují události tak, jak se odehrály za sebou, proto se hojně využívají spojovací výrazy, které odkazují na čas a také slovesa dokonavého vidu, která zdůrazňují

¹⁶¹ ЛАДЫЖЕНСКАЯ, Т. А. и др. *Русский язык 5 - учебник для 5 класса общеобразовательных учреждений*. Москва: Издательство Просвещение, 2009.

ЛАДЫЖЕНСКАЯ, Т. А. и др. *Русский язык 6 - учебник для 6 класса общеобразовательных учреждений*. Москва: Издательство Просвещение, 2008.

РАЗУМОВСКАЯ, М. М. и др. *Русский язык 5 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009.

РАЗУМОВСКАЯ, М. М. и др. *Русский язык 6 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009.

РАЗУМОВСКАЯ, М. М. и др. *Русский язык 7 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2002.

РАЗУМОВСКАЯ, М. М., ЛЬВОВА, С. И., КАПИНОС, В. И., ЛЬВОВ, В. В. *Русский язык 8 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа 2009.

РАЗУМОВСКАЯ, М. М., ЛЬВОВА, С. И., КАПИНОС, В. И., ЛЬВОВ, В. В. *Русский язык 9 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009.

ukončení děje. Použitím sloves nedokonavého vidu, se klade důraz na to, že děj trval dlouho. Při využití přítomného času se čtenáři zdá, že děj probíhá před jeho očima.

Popis se dělí na popis předmětu (věci, zvířete, člověka), popis místa a popis stavu (přírody, člověka). Popisují se typické znaky a vlastnosti, hojně se využívá přídavných jmen, přirovnání. Ve vědeckém a administrativním stylu je popis přímý, neutrální, kdežto v uměleckém stylu je citově zabarvený, vykresluje se obraz, který vidí autor.

Úvaha obsahuje tezi, tvrzení, které je třeba dokázat pomocí argumentů a příkladů a na závěr je vyústění, ve kterém se opakuje původní teze. Žákům jsou doporučeny vhodné spojovací výrazy na přechodech mezi úvodem, statí a závěrem.

Z krátkých textů administrativního stylu se v páté třídě píše inzerát o ztrátě domácího mazlíčka (kočičky nebo pejska).

6.třída

Žáci se učí rozeznávat jednotlivé slohové útvary. V jednom textu se často vyskytují různé typy řeči: vypravování, popis místa, popis stavu a hodnocení skutečnosti i úvaha. Aby byl lépe pochopen rozdíl mezi popisem, vypravováním a úvahou, je vše přirovnáno k fotografování. Popisovaný předmět či situaci lze vyfotit pouze jednou fotografií, zatímco pro vypravování příběhu je potřeba série obrázků. Úvahu vyfotit nelze.

Žáci se seznamují s literárním žánrem povídky, která zahrnuje většinou dva typy řeči: popis a vypravování. Pokoušejí se napsat příběh zábavným způsobem s využitím ironie.

Texty popisů činností mohou obsahovat všeobecné instrukce nebo rady k činnostem, jak se co má provádět. Nejtypičtější jsou recepty nebo návody k práci.

Z krátkých textů administrativního stylu píšou žáci oznámení o tom, co se bude organizovat ve škole.

7.třída

V sedmé třídě se žáci nově seznamují s publicistickým stylem. Dozvědí se, že úvaha (*рассуждение*) se dělí na tři základní typy: *рассуждение – доказательство* (dokazování/ důkaz), *рассуждение – объяснение* (vysvětlování/ vysvětlení) a *рассуждение – размышление* (přemýšlení/ uvažování). Procvičí si popis stavu člověka (v českém pojetí - líčení). Dalším útvarem je charakteristika, která se zaměřuje na vnější a vnitřní popis osoby.

8.třída

Žáci si zopakují základní typy řeči: vypravování, popis a úvahu. Nově se seznamují s reportáží, která je vypravováním očitého svědka. Dalším probíraným publicistickým útvarem je článek. Třetím novým útvarem publicistického stylu je portrétní črta.

9.třída

Žáci si opakují znalosti o stylech a typech řeči. Novým útvarem je esej, zápisky z cest a recenze na shlédnutý film, divadelní představení, koncert, na přečtenou knihu. Z písemností oficiálního administrativního stylu se naučí psát: žádost, plnou moc, stvrzenku (potvrzení o zaplacení či převzetí peněz nebo dokladů), stylizovaný životopis a charakteristiku.

Žáci se učí psát texty na základě modelových textů, z nichž mnohé jsou převzaty z klasické literatury. K dispozici jsou také žákovské texty, na kterých se žáci učí opravovat a vhodně upravovat text. Žáci jsou vedeni k přemýšlení, k vyhledávání vhodných slov (klíčová slova) a slovních spojení a spojovacích výrazů, k psaní osnovy, k vymýšlení či přiřazování názvu k textu nebo odstavce (zjištění hlavní myšlenky celého textu i každého odstavce). Probraný slohový útvar je teoreticky charakterizován, včetně určení částí a zároveň je zmíněno, jakou gramatiku nejvíce využívá a jaká slova jsou nejčastější (typické jazykové prostředky). Žáci se

učí, jak se správně provádí typologický rozbor textu a jak se sestavuje text. Pracují s textem a netextem, učí se psát odstavce, rozlišovat téma (dané) a réma (nové), dva typy uspořádání textu: paralelní a řetězové. Jsou postupně vedeni od opravování žákovských textů k reprodukci a produkci. Zamýšlejí se i nad budoucím adresátem/ čtenářem textu.

3.1.3 Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ

Rozborem slohových útvarů vyskytujících se v učebnicích českého jazyka pro Čechy a ruského jazyka pro Rusy bylo zjištěno, že jsou používány následující slohové postupy:

- Popisný
- Vyprávěcí
- Úvahový
- Výkladový
- Informační

Výkladový a informační postup však nebyl v ruských učebnicích nalezen. Hlavní zjištěné údaje o slohových útvarech byly zaznamenány do tabulek. Tabulky obsahují: základní dělení útvaru, jeho charakteristiky, typické části, vhodné jazykové prostředky (slovní spojení, slovní zásoba, gramatika), dále styly a žánry, tematický obsah a v neposlední řadě vyskytující se typy cvičení. Na závěr byly charakterizovány jednotlivé funkční styly.

3.1.3.1 Slohové útvary v ČJ

Tabulka č. 7 - **Popis** v českých učebnicích češtiny

typ textu v ČJ	popis – postup popisný
základní dělení - druhy textu	popis místa (bytu, pokoje), popis předmětu, popis člověka, popis krajiny, popis cesty popis pracovního postupu/ instrukce popis uměleckého díla: co je v popředí (v první plánu), co je uprostřed (druhý plán) a jaké je pozadí (třetí plán) charakteristika vnější a vnitřní (často se prolínají) popis statický a dynamický subjektivně zbarvený popis – líčení (vnímat zrakem, sluchem, čichem a hmatem, osobní vztah, personifikace) hádanka na základě popisu
hlavní charakteristiky	Postup popisu: - od celku k částem - od nápadných znaků k méně nápadným - od nejdůležitější části k méně důležitým - v určitém směru: zřepředu dozadu, zleva doprava, shora dolů, zdola nahoru, od blízkého ke vzdálenému i naopak - podle toho, k čemu jednotlivé části slouží, jak fungují - podle toho, jak za sebou jednotlivé části následují - popis pracovního postupu: názorný, úplný, srozumitelný, přehledný
typické části textu - schéma	1. úvod – seznámení s popisovaným předmětem/ jevem 2. stať – vlastní popis celku a jednotlivých částí podle předem zvoleného postupu

	3. závěr – zhodnocení popisovaného předmětu, celkový dojem
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>nejprve, nato, než, jakmile, po chvíli, nakonec</i> – pro popis pracovního postupu
jazykové prostředky: vhodná slova	podstatná a přídavná jména (velikost, vzhled, barva, materiál), přirovnání, synonyma, antonyma hodnotící výrazy
jazykové prostředky: vhodná gramatika	několikanásobné větné členy postupně rozvíjející přívlasky přirovnání, rčení
styly	popis prostý, odborný, umělecký, publicistický
žánry	reklama, cestopis, reportáž, charakteristika, dopis, povídka, román
tematický obsah	popis nejoblíbenějšího místa popis zvířete popis příbuzného, kamaráda, známého, spolužáka, osobnosti popis na základě knížky/ filmu/ historie popis práce doma a na zahradě, návod ke hře, výroba výrobku, recept
typy cvičení	sestavit si osnovu rozčlenit text na odstavce popis na základě daných vhodných slov popis na základě vizuálního stimulu: obrázku/ schématu/ plánu/ fotografie popis na základě modelového textu popis na základě daného tématu (možnost výběru) charakteristika hrdiny z přečtené knížky napsat popis jako hádanku, ostatní hádají kdo je popsán/co je popsáno najít vzorový text v literatuře opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka č. 8 – **Vypravování** v českých učebnicích češtiny

typ textu v ČJ	vypravování – postup vyprávění
základní dělení - druhy textu	vypravování v minulosti, v přítomnosti, v budoucnosti
hlavní charakteristiky	časová návaznost/ posloupnost, příčinná souvislost, dějové napětí
typické části textu - schéma	úvod, zápletka, rozvíjení děje, vyvrcholení a rozuzlení
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>nejprve, pak, potom, poté, následně, když, hned, najednou, náhle, nakonec</i>
jazykové prostředky: vhodná slova	dějová a činnostní slovesa, přímá řeč vypravování podle výběru jazykových prostředků: veselé, humorné, smutné, vážné, napínavé
jazykové prostředky: vhodná gramatika	vypravování v 1. osobě (vypravěč hrdinou, protagonistou) vypravování ve 3. osobě (vypravěč svědkem) přímá řeč
styly	prostě sdělovací, umělecký, publicistický
žánry	vyprávění příhod, vzpomínek, povídka, novela, román, reportáž, črta, fejeton

tematický obsah	vyprávění vlastního zážitku z prázdnin (produkce) převyprávění příběhu z knihy, z filmu (reprodukce)
typy cvičení	sestavit si osnovu přečteného nebo k psaní převyprávět z jiného úhlu pohledu dopsat (vymyslet) úvod, prostřední část nebo konec příběhu vypravování na základě série obrázků vypravování na základě modelového textu vypravování na základě zhlédnutého filmu (například jen napínavá scéna)/ divadelního představení/ přečtené knihy napsat příběh s využitím daných slov a slovních spojení vymyslet nadpis k příběhu zprávu zpracovat jako vypravování (transformace) najít vzorový text v literatuře opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka č. 9 - **Úvaha** v českých učebnicích češtiny

typ textu v ČJ	úvaha – postup úvahový
základní dělení - druhy textu	nespecifikováno
hlavní charakteristiky	týká se často aktuálních společenských jevů, logičnost a zkušenosti autora, vyjádření vlastního názoru a subjektivního postoje, podpořit argumenty, vyvrátit protiargumenty návrh nebo naznačení řešení aktuálního problému, nebo úvaha otevřená, bez řešení
typické části textu - schéma	úvod (první odstavec), stať (ideálně tři odstavce) a závěr (poslední odstavec) úvod (položená otázka), hlavní část (fakta, argumenty a protiargumenty) a závěr (hodnocení a vlastní názor)
jazykové prostředky: vhodná spojení	úvodní slova každého odstavce <i>položme si otázku, zamysleme se nad, je důležité si uvědomit, ...</i>
jazykové prostředky: vhodná slova	hodnotící a obrazná vyjádření, subjektivní postoj autora
jazykové prostředky: vhodná gramatika	otázky vedlejší věty přípustkové a podmínkové, příčinné a důsledkové
styly	publicistický, vědecký, hovorový, umělecký
žánry	novinový článek, recenze, referát, esej odborný článek/ odborná kniha (často ve spojení s výkladem), úvodník, komentář, fejeton, kritika, povídka, román
tematický obsah	úvaha o hudbě, knize, divadle, filmu, televizi, sportu, zdraví, práci, politice
typy cvičení	nejprve problém prodiskutovat ve třídě sestavit si osnovu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka č. 10 – **Výklad** v českých učebnicích češtiny

typ textu v ČJ	výklad – postup výkladový
základní dělení - druhy textu	nespecifikováno

hlavní charakteristiky	součástí výkladu je odborný popis - využívá odbornou terminologii a složitější souvětí - vlastnosti výkladu: jasný, přesný, jednoznačný a srozumitelný - vysvětluje podstatu jevů, vnitřní vztahy, souvislosti, příčiny a uvádí důsledky - popisuje celek a části jevu a osvětluje vztahy mezi nimi.
typické části textu - schéma	úvod, hlavní část a závěr
jazykové prostředky: vhodná spojení	spojovací výrazy pro vyjádření: příčiny (<i>protože</i>), podmínky (<i>když, jestliže</i>), přípustky (<i>přestože, ačkoli</i>), důsledku (<i>proto</i>)
jazykové prostředky: vhodná slova	odborná terminologie (odvozování, zkracování, skládání), objektivní přístup
jazykové prostředky: vhodná gramatika	vedlejší věty příčinné, podmínkové, přípustkové a důsledkové
styly	publicistický, odborný
žánry	odborný článek, odborná kniha, učebnicový text, součást komentáře a reportáže
tematický obsah	podle zájmu studenta
typy cvičení	sestavit osnovu psát podle modelu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka č. 11 – Zpráva a oznámení v českých učebnicích češtiny

typ textu v ČJ	zpráva, oznámení – postup informační
základní dělení - druhy textu	viz. žánry v této tabulce
hlavní charakteristiky	konstatuje fakta, stručnost, jednoznačnost, výčet dat/ faktů, s komentářem
typické části textu - schéma	kdo, co, kdy, kde, proč
jazykové prostředky: vhodná spojení	nespecifikováno
jazykové prostředky: vhodná slovní zásoba	<i>oznamujeme, nabízíme, provádíme, zajišťujeme</i> <i>na slavnostní otevření přišli</i> <i>prodám, nabízím, vyměním, koupím</i> synonymní vyjádření
jazykové prostředky: vhodná gramatika	jednoduché věty vyjádření hodnocení
styly	publicistický, odborný, administrativní, prostě sdělovací
žánry	zpráva, oznámení, reklama, inzerát, dopis, úřední korespondence, pozvánka, plakát, heslovité útvary: formulář, tiskopis, dotazník
tematický obsah	sport, kultura, politika, společenské události
typy cvičení	zformulovat nadpis porovnat dva texty určit adresáta psát podle modelu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Způsob výběru tematických (obsahových) a jazykových prostředků a jejich využití a uspořádání v jazykových projevech vytváří styl. V následující tabulce jsme zaznamenali hlavní charakteristiky každého stylu v českém jazyce.

Tabulka č. 12 – **Funkční styly** v českém jazyce

Funkční styly textu v ČJ	Charakteristika stylu
prostě sdělovací/ běžně dorozumivací/ hovorový	neutrální nebo hovorové prostředky (někdy i citově zbarvené), jednoduchá větná stavba a jednoduchá kompozice
umělecký	styl literárních děl, působí na city a fantazii čtenáře
vědecký/ odborný a administrativní	odborné termíny, větná stavba sevřenější, logicky propracovaná
publicistický	cílem je informovat, přesvědčovat, vychovávat základními vlastnostmi jsou: aktuálnost, zajímavost, rozmanitost

Kromě textů popisných, vyprávěcích, úvahových, výkladových a informačních se žák seznámí také s psaním výpisků (slov, slovních spojení a hesel, vět a souvětí), citací (doslovné vypsání části textu s uvedením zdroje) a výtahu (vystihuje přehledně stavbu původního textu a jeho obsah). Zejména v textech popisných, vyprávěcích a úvahových se cvičí i psaní osnovy (formou slovních hesel, vět či otázek).

Nejrozmanitější je informační slohový postup, který obsahuje jednoduché komunikační žánry: soukromé dopisy (pozdrav, vlastní text, závěr), pozvánky, vzkazy, smsky, e-maily, blahopřání, oznámení (informace o skutečnosti, která má nastat: veřejná/ společenská a soukromá o tom, kdo, co, kdy a kde bude pořádat, bývá spojeno s výzvou), zprávy (informace o skutečnosti, která se stala, obsahuje hodnocení proběhlé události), inzeráty, reklamy i úřední písemnosti/ korespondence: žádost, objednávka, přihláška, životopis, upomínka (urgence), reklamace, výpověď. Také jsou přiřazovány útvary heslovitého rázu: vyplňování jednoduchých tiskopisů, například poštovní poukázka, podací lístek, telegram.

Některé texty informačního slohového postupu se řadí také mezi texty publicistické, objevují se v novinách a časopisech, dnes i na internetových stránkách. Publicistické útvary můžeme rozdělit do tří skupin: zpravodajské, analytické (úvahové) a beletristické. Ke zpravodajským řadíme: zprávu, oznámení, inzerát, reklamu, mezi úvahové přiřazujeme: úvodník, komentář, kritiku, recenzi. K beletristickým patří: reportáž, fejeton, črta a sloupek. S beletristickými publicistickými útvary se žáci seznámí čtením. Cílem není naučit se je psát, ale umět je rozlišovat.

3.1.3.2 Slohové útvary v RJ

Tabulka č. 13 – **Popis** v ruských učebnicích pro Rusy

typ textu v RJ	Popis - описание
základní dělení - druhy textu	popis místa, popis předmětu (věci, zvířete, člověka), popis stavu (přírody, člověka)
hlavní charakteristiky	<i>одновременные признаки</i> popsat detailně příznaky tak, aby si vše popisované čtenář dokázal konkrétně představit rozměr, forma, vlastnosti

typické části textu - schéma	úvod, stať a závěr obecný dojem, popis příznaků, hodnocení
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>близко, недалеко, недалеке, поблизости, вблизи, возле, справа, с правой стороны от, слева, с левой стороны от, перпендикулярно к, посередине, около, в нескольких шагах, здесь, рядом с, прямо ...</i>
jazykové prostředky: vhodná slovní zásoba	v závislosti na tématu: přídavná jména, podstatná jména, příslovce synonyma metafora, metonymie, personifikace vyjádření vlastností popisovaného
jazykové prostředky: vhodná gramatika	porovnání, přirovnání
styly	publicistický, vědecký, hovorový, umělecký
žánry	dopis, charakteristika, povídka, román, zápisky z cest, črta, reportáž
tematický obsah	popis krajiny, popis zvířete, popis místnosti, popis předmětu, popis člověka
typy cvičení	napsat reprodukci (stručnou nebo rozšířenou) na základě přečtené ukázky napsat popis na základě obrazu/ fotografie najít text popisu v literatuře připravit popis formou hádanky pro ostatní napsat osnovu, pak popsat obraz pokračovat v započaté větě a napsat popis zbavit žákovský text opakování slov napsat popis a použít dané předložkové výrazy napsat popis a použít daná slova k tématu určit, který typ textu se hodí k danému nadpisu

Tabulka č. 14 – **Выpravování** v ruských učebnicích pro Rusy

typ textu v RJ	Выpravování - повествование
základní dělení - druhy textu	выправování v minulosti, v přítomnosti, v budoucnosti v 1.osobě nebo ve 3.osobě
hlavní charakteristiky	<i>последовательные действия</i> zobrazuje pohyb v čase a prostoru
typické části textu - schéma	<i>завязка, развитие действия, кульминация, развязка, заключение</i> <i>зачин, основная часть, концовка</i>
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>затем, потом, после того, вдруг, немного погодя, позднее, дальше, тут, тогда, во-первых, во-вторых, наконец</i> <i>и тут, но тут, спустя, однажды, как-то раз, неожиданно, через некоторое время, вот так, дело было, но вот и вот, ...</i>
jazykové prostředky: vhodná slovní zásoba	hlavní jsou slovesa v odpovídajícím čase
jazykové prostředky: vhodná gramatika	slovesa dokonavého vidu pro rychlé akce za sebou slovesa nedokonavého vidu pro zdůraznění trvání přítomný čas pro navození atmosféry právě probíhajícího děje
styly	publicistický, vědecký, hovorový, umělecký

žánry	dopis, povídka, román, vzpomínky
tematický obsah	vypravování na základě vlastních zážitků studenta: prázdniny, výlet, příroda „Jak jsem poprvé ...“ vyprávět něco zajímavého/ neobvyklého, co zažili, nějakou příhodu příběh se zvířetem „Jednou ...“
typy cvičení	vypravovat něco zajímavého kamarádovi v dopise najít klíčová slova vymyslet vhodný nadpis opravit žakovskou práci reprodukovat na základě přečtené ukázky vyprávět na základě série obrázků napsat vypravování k danému nadpisu zeptat se příbuzných na zadané téma a na základě jejich výpovědi napsat vypravování vymyslet a dopsat konec vypravování vymyslet a dopsat začátek vypravování najít text vypravování v literatuře napsat příběh vážně, ironicky, zábavně rozlišit v textu různé části vypravování určit, který typ textu se hodí k danému nadpisu

Tabulka č. 15 – **Úvaha** v ruských učebnicích pro Rusy

typ textu v RJ	У́вага - рассу́ждение
základní dělení – druhy textu	<i> рассу́ждение-доказательство, рассу́жение-объяснение, рассу́ждение-размышление</i>
hlavní charakteristiky	<i>причины свойств или явлений</i> vztahy mezi předměty a jevy něco objasnit, rozvinout, dokázat nebo vyvrátit, vyjádření myšlenek odpovědět na úvodní dotaz logické propojení
typické části textu	úvod (první odstavec), stať (ideálně tři odstavce) a závěr (poslední odstavec) 1. teze/ tvrzení, které chce autor dokázat 2. argumenty, důkazy a příklady, které podporují tezi 3. závěr
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>потому что, так как, поэтому, таким образом, так, следовательно</i> <i>значит, а, но, однако</i> <i>во-первых, во-вторых, наконец</i>
jazykové prostředky: vhodná slovní zásoba	úvodní fráze pro vyjádření vlastního názoru: <i>я думаю, я считаю, мне кажется, на мой взгляд, по-моему</i> abstraktní slova
jazykové prostředky: vhodná gramatika	1. osoba jednotného čísla delší složená souvětí
styly	publicistický, vědecký, hovorový, umělecký

žánry	novinový článek, recenze, referát, esej
tematický obsah	škola, čtení knih, podstata štěstí, jazyk, polemický text
typy cvičení	vymyslet nadpis sestavit osnovu napsat vlastní úvahu podle daného polemického textu opravit žakovskou práci najít text úvahy v literatuře určit, který typ textu se hodí k danému nadpisu

V ruských učebnicích se žákům ukazuje, že různé typy textů se mohou prolínat a vzájemně doplňovat. Uprostřed vypravování může být umístěn popis, nebo po úvodním popisu pokračuje vypravování. Jeden žánr může být vložen do druhého, nebo ho následovat. Například povídka obsahuje vypravování a popis. K vypravování řadí ruské učebnice popis pracovního postupu a psaní receptů (*деловое повествование*).

Z krátkých žánrů se cvičí až v deváté třídě pouze žádost, plná moc, stvrzenka a životopis. Z publicistických útvarů se studenti seznámí s reportáží, portrétní črtou (popis zevnějšku, popis práce, životopisné údaje, popis charakteru, příběh/ epizoda ze života, která ukazuje charakter), zápisky z cest, esejem (dojmy, asociace, přemýšlení o životě a událostech, originální pohled, zajímavé myšlenky na aktuální témata) a recenzí (kritické hodnocení přečteného díla, divadelní hry, koncertu, filmu obsahuje úvahu s hodnocením).

Tabulka č. 16 – Funkční styly v ruském jazyce

Styl textu v RJ		Charakteristika stylu a cíl	Žánry
hovorový	<i>разговорный</i>	neoficiální situace vyjádření názoru autora emocionálnost jednoduché věty	soukromé dopisy
knižní	a) umělecký - <i>художественный</i>	emocionální slova, konkrétní nakreslit slovy obraz, vyjádřit vztah k zobrazovanému, vyvolává pocit krásy cílem je zapůsobit na pocity a představivost čtenářů	umělecká díla povídka
	b) administrativní - <i>деловой</i>	přesnost, jasnost, stručnost, výstižnost minimum slov, maximum informace forma předepsána/ dána úzusem, standardizace, klišé cílem je informovat	oznámení žádost zákonodárné dokumenty formální dopisy
	c) vědecký - <i>научный</i>	přesný, obecný, neutrální, logický knížní slova a výrazy, neosobní pojmy vědecké termíny, abstraktní slova složená souvětí cílem je sdělit vědeckou informaci, vysvětlit příčiny jevů	vědecké publikace (články, práce) učebnice
hovorový i knížní	publicistický <i>публицистический</i>	knížní i hovorové výrazy, standardní i expresivní výrazy, věty tázací i zvolací inverze (obrácený slovosled) kvůli zdůraznění oslovení čtenáře, aktuální témata cílem je zapůsobit na čtenáře	noviny, časopisy reportáž krátká zpráva článek črta fejton

3.1.4 Závěry vyplývající z porovnání českého a ruského přístupu k výuce slohu v učebnicích české a ruské provenience na ZŠ

Porovnáním učebnic českého jazyka pro české školy a ruského jazyka pro ruské školy jsme dospěli k závěru, že čeští žáci se na základní škole učí slohu podrobněji (dělení na slohové útvary je v české lingvistice propracovanější), a proto by po slohové stránce měli být k psaní textů dobře připraveni.

Český a ruský jazyk jsou oba jazyky slovanské, možná to je důvodem k tomu, že se základní slohové útvary v obecných rysech příliš neliší. Popis, vypravování, úvaha mají podobné charakteristiky, využívají stejných jazykových prostředků i slohových principů a postupů. Vždy se dodržuje psaní úvodu, stati a závěru. Žáci budou vědět, co je to popis, vypravování a úvaha a měli by být ze základní školy připraveni tyto slohové útvary psát, budou znát postupy psaní a každý bude mít vytvořen svůj styl. Úkolem učitele na hodinách cizího jazyka nebude učit žáky slohu, ale zopakovat (s odkazem na mateřský jazyk) různé typy textů a obecné postupy při jejich tvorbě.

Srovnání českých a ruských učebnic neukázalo výraznější rozdíly v psaní textů. Menší odchylky byly objeveny ve stylu administrativním (ve formálních/ úředních dopisech), který se řídí danými pravidly, dodržuje určitý úzus s ustálenou formou psaní adresy odesílatele a adresáta, umístěním oslovení, podpisu a data a využitím vhodných slov a slovních spojení a frází-klišé. Žáci nebudou mít těžkosti v psaní popisu, vypravování a úvahy a soukromého dopisu, který může všechny útvary v různých kombinacích obsahovat.

Problémy mohou nastat zejména v oblasti znalostí slovní zásoby a gramatiky ruského jazyka. Proto bude pro české studenty nejdůležitější naučit se ruskou slovní zásobu, gramatiku a vhodná slovní spojení k danému tématu.

Styl¹⁶² je zaměřen na určitou sféru využití, na komunikační situaci. Má svůj cíl. Používá typické jazykové prostředky (slovní zásobu a gramatiku). Každý styl je vhodný pro určité žánry. Text dodržuje kánon svého žánru, kulturní úzus, vhodný styl a zároveň se v něm projevuje i styl autora.

Neexistuje přesné a jednoznačné dělení textů. Texty odpovídají žánrům jen v obecných hlavních rysech. V mnohých textech můžeme nalézt rysy různých žánrů. Některé žánry a styly se prolínají, zejména v literatuře: popis přechází do vypravování a dále do úvahy a zpět k popisu atd. Nelze přesně vymezit hranice. Jasně hranice obsahují pouze učebnicové texty, kde je vše zjednodušeno kvůli tomu, aby bylo dělení co nejsrozumitelnější pro žáky/ studenty. V učebnicích se pracuje se základními typy textů. V praxi je pak vše mnohem komplikovanější a méně jednoznačné, slohy čisté se vyskytují zřídka, v praxi většinou převládají slohy smíšené.

¹⁶² Афанасьева, Н. А., Попова, Т. И. *Палитра стилей*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2007.

3.2 Typologie cvičení zaměřených na rozvoj PP

V této kapitole jsou popsány různé způsoby třídění cvičení týkajících se písemného projevu. Byly použity didaktiky pro výuku jazyků: českého, ruského, anglického a španělského.

3.2.1 Typologie cvičení na základě výuky slohu v ČJ

Marie Čechová¹⁶³ dělí cvičení písemného projevu jako řečové dovednosti na tři skupiny: reprodukce, upravená reprodukce a produkce. Reprodukce může být věrná, zkrácená a výběrová (opět věrná nebo zkrácená). Textová cvičení rozděluje na kompoziční (sestavování osnovy, členění textu na odstavce), kompozičně stylizační (zkracování či rozšiřování textu) a komplexní (písemná práce s přípravou i bez přípravy). Textová cvičení jsou komplexní, pracují s celým textem nebo s odstavci. Vyvrcholením jsou komplexní produkční práce bez přípravy (bez opory).

Josef Hubáček¹⁶⁴ dělí cvičení na a) cvičení v invenci – invenční (shromažďování obsahového materiálu, využití fantazie), b) cvičení v kompozici – kompoziční (utřídění materiálu), c) cvičení ve stylizaci – stylizační (výběr jazykových prostředků, využití logiky). Tyto tři typy odpovídají postupu v procesu psaní. Cvičení se pojí se stimulem obrazovým nebo textovým (čteným i poslechovým). Hubáček klade důraz na sekvenci, je důležité, co předchází a co následuje. Reprodukce může být doslovná, věrná, volná, kombinovaná (například volná v obsahu, doslovná v přímé řeči), stručná a s obměnou (například změna času, osoby, rozšíření textu, vlastní zakončení). Mezi slohové postupy řadí tři základní: informativní (zpráva, oznámení), popisný (popis) a vyprávěcí (vypravování).

3.2.2 Typologie cvičení na základě českých a ruských didaktik pro výuku CJ

Beneš¹⁶⁵ a Frolíková¹⁶⁶ rozlišují cvičení průpravná (procvičování jazykových prostředků, transformační cvičení přepisování textu s obměnami času, osoby, místa, stylizační cvičení na uspořádání, hledání synonym), cvičení reprodukční (tvorba vět, dokončení vět, písemné odpovědi na otázky, souvislá reprodukce čteného nebo slyšeného) a cvičení produkční (samostatný písemný projev). Mezi slohové útvary řadí následující: zpráva, vypravování, popis, líčení, pojednání, úvaha.

Hendrich¹⁶⁷ a Jelínek¹⁶⁸ kladou důraz na sekvenci, ve které by mělo dojít ke gradaci, obtížnost by postupně narůstala, vše by na sebe logicky navazovalo a vyvrcholením by byl samostatný písemný projev. Hendrich upozorňuje na to, že v mnohých učebnicích tento poslední úkol chybí, sekvence nejsou zakončeny samostatným písemným projevem. Jelínek zdůrazňuje navození atmosféry reálné komunikace, situačního kontextu, aby byli studenti motivováni. Hendrich dělí cvičení na předřečová (přípravná) a řečová (samostatný písemný projev). Předběžná příprava (stimul) k psaní může obecně být: zraková, sluchová či smíšená.

Vizuální stimul se dále dělí na obrazový (obrázky, fotografie, plánky), grafický (psaný text) a předmětový (předmět, model, hračka). Stimuly se dají různě kombinovat. Podle stupně řízenosti

¹⁶³ ČECHOVÁ, M. *Vyučování slohu*. Praha: SPN, 1985.

¹⁶⁴ HUBÁČEK, J. *Didaktika slohu*. Praha: SPN, 1989.

¹⁶⁵ BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

¹⁶⁶ FROLÍKOVÁ, Z. K problematice nácvičku písemného projevu v cizojazyčném vyučování. In: *Cizí jazyky ve škole*. 1969-70, r. 13, č. 3, s. 75-80.

¹⁶⁷ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.

¹⁶⁸ JELÍNEK, S., PURM, R. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Praha: SPN, 1991.

seskupuje cvičení na receptivní (týkající se porozumění), reproduktivní (opisování, dopisování) a produktivní (samostatný písemný projev).

Podle Hendricha lze k rozvíjení samostatného písemného vyjadřování využít volného diktátu. Studenti si vyslechnou text, který jednou přečte vyučující, a snaží se co nejvíce zapamatovat. Poté začnou psát. V případě tvůrčího diktátu učitel diktuje slova a studenti vymýšlejí věty, ve kterých musí nadiktovaná slova využít.

Malíř¹⁶⁹ dělí cvičení na reprodukci, parafrázi a produkci. Považuje za důležitou ústní přípravu ve třídě, která předchází psaní za domácí úkol. Schopnější studenti píšou delší slohové útvary, slabší studenti píšou kratší texty.

Míkula a Barkarová¹⁷⁰ také dělí cvičení na reprodukci a produkci (psaní slohových útvarů). Reprodukce může být podrobná, výběrová, stručná a tvořivá. Tvořivá reprodukce je reprodukce doplněna tvořivými úkoly, například převyprávění příběhu z jiného úhlu pohledu, změna osoby vyprávěče z první osoby na třetí a naopak, doplnění závěru, přidání epizody/ rozšíření textu. Slohové práce (produkci) dělí na spjaté s literaturou (charakteristika postav, převyprávění obsahu), s obrazem a s vlastními zážitky a zkušenostmi. Lze je považovat za stimuly: textový, obrazový a vlastní zkušenosti.

Gal'skova a Gez¹⁷¹ rozděluje cvičení na přípravná (tréninková) a na řečová (komplexní). Řečová cvičení jsou zaměřena na obsah a dále se dělí na čtyři podskupiny: a) reprodukce s využitím opory (například jsou dána klíčová slova, osnova textu), b) reprodukce s oporou na text (jsou dány písemné dotazy, má se doplnit nebo zkrátit text, transformuje se dialog do monologu, charakterizuje se postava na základě dialogu), c) produkce s vizuální oporou (popis obrázku, pohlednice, příběh na základě série obrázků, dialog na základě obrázku), d) produkce s oporou na vlastní zkušenosti. Zjednodušeně se dá říci, že se jedná o dva druhy reprodukce a dva druhy produkce.

Kapitonova a Moskovkin¹⁷² doporučují pracovat v závislosti na úrovních. Nejprve se student cvičí v diktátech, odpovědích na otázky a v opisování textu. Pak pracuje s textem: vyhledává hlavní myšlenky, dělí text na odstavce, sestavuje osnovu k textu, zkracuje text, transformuje text. Poté dochází k převyprávění přečteného, pak slyšeného (reprodukce – *изложение*). Nakonec píše vlastní text na určité téma (produkce – *сочинение*). Mezi slohové útvary řadí: vypravování, popis, oznámení, úvahu a texty smíšeného typu s prvky úvahy.

Existují dva přístupy k práci s textem: syntetický (od částí – jednotlivých vět - k celku - textu) a analytický (od modelu a jeho analýzy k tvorbě/ vytvoření textu). Důraz kladou na vyjádření vlastních myšlenek studenta.

Kazarceva a Višnjakova¹⁷³ se zaměřují pouze na reprodukci (*пересказ, изложение*), kdy musí nejprve dojít k porozumění, a pak k převyprávění, které může být podrobné, stručné či výběrové. K reprodukci ale také řadí interpretaci textu (komentář, analýza, kritika). Rozvíjí se dovednosti řečové i myšlení.

Ščukin¹⁷⁴ zařazuje mezi cvičení psaní odpovědi na otázky k textu, sestavení osnovy přečteného nebo vyslyšeného textu (nejprve formou otázek, pak formou oznamovacích vět), diktáty volné (studenti si text vyslechnou, pak píšou, co si pamatují) a tvůrčí (studentům je nadiktován začátek a musí sami text dopsat do konce), které jsou přípravou pro reprodukci a samostatnou tvorbu textů (popis, vypravování, úvaha). Reprodukce může být stručná, rozvinutá nebo volná. Stručná

¹⁶⁹ MALÍŘ, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.

¹⁷⁰ MIKULA, D., BARKAROVÁ, A. *Písemný projev v ruštině a jeho komunikativní funkce*. Praha: SPN, 1989.

¹⁷¹ ГАЛЬСКОВА, Н. Д., ГЕЗ, Н. И. *Теория обучения иностранным языкам*. Москва: Академия, 2006.

¹⁷² КАПИТОНОВА, Т. И., МОСКОВКИН, Л. В. *Методика обучения*. Санкт - Петербург: Златоуст, 2005.

¹⁷³ КАЗАРЦЕВА, О. М., ВИШНЯКОВА, О. В. *Письменная речь*. Москва: Наука Флинта, 1998.

¹⁷⁴ ЩУКИН, А.Н. *Практическая методика обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Русский Язык, 2003.

reprodukce je přípravou k psaní anotace a referátu. V rozvinuté reprodukci studenti doplňují popis osob a dalších detailů a dějství, které se odehrává před nebo po daném vyprávění. Obecně záleží na věku studentů, jejich studijním zaměření a budoucím uplatnění cizojazyčného psaní a na jejich jazykové úrovni. Začátečník se učí psát zejména soukromé dopisy a krátké texty – miniatury (minitexty), s narůstající úrovní se student naučí obchodní dopisy, anotace, referáty a studenti filologie budou psát recenze literárních děl a filmů.

3.2.3 Typologie cvičení psaní na základě anglických a španělských didaktik a učebnic pro výuku CJ

D. Cassany¹⁷⁵ dělí textová cvičení do následujících skupin:

- a) práce s odstavcem: vymyslet nadpis, přidat větu, napsat úvodní nebo závěrečný odstavec
- b) práce s textem: změnit registr/ styl, vytvořit souvislý text z daných vět, uspořádat věty do odstavce a odstavce do textu (uspořádací), změnit kontext: změnit čtenáře, změnit účel/ cíl, změnit autora, změnit žánr textu (transformace)
- c) kreativní cvičení: napsat text, který bude obsahovat určitá slova nebo věty/ zakomponovat slovo do věty/ napsat text, který začíná nebo končí danou větou/ zakomponovat slova a věty do daného textu – text rozšířit.
- d) transformace dat: z obrázku, z předmětu, z nahrávky do písemného textu

I. S. P. Nation¹⁷⁶ dělí úkoly na čtyři druhy: zkušenostní úkoly (*experience tasks*), které jsou založeny na předchozí zkušenosti, student musí mít dostatek zkušenosti k tomu, aby byl schopen zadaný úkol splnit. Další skupinou jsou sdílené úkoly (*shared tasks*), při kterých studenti spolupracují a navzájem si pomáhají, a tak dokáží úkol splnit. Třetí skupinou jsou řízené úkoly (*guided tasks*), kdy je poskytována potřebná podpora pro tvorbu textu, v zadání jsou dána určitá vymezení. Poslední jsou samostatné úkoly (*independent tasks*), při kterých student pracuje samostatně bez jakékoli podpory či nápovědy, musí řešit vše sám.

M. Sharples¹⁷⁷ je zastáncem procesu psaní. Cvičení seskupuje podle procesu: plánování (*planning*), kompozici (*composing*) a opravování (*revising*). Mezi plánování patří: seznamy slov, clustering, myšlenkové mapy (*mind maps*), sestavování osnovy. Heuristické techniky vhodné pro plánování jsou stručně vysvětleny v tabulce č. 17 (v oddíle invenční cvičení) v následující kapitole.

T. Hedge¹⁷⁸ také podporuje proces psaní a cvičení dělí podrobněji do pěti skupin: kompozice, komunikace, tvoření, vylepšování, hodnocení (*composing, communicating, crafting, improving, evaluating*). Kompozice je první fází, kdy student sbírá myšlenky a píše první text nanečisto. V části komunikace se zaměřuje na vymezení kontextu: adresát, komunikativní situace. Tvoření je samotná tvůrčí činnost, vytváření koherentního a kohezního textu. Ve fázi vylepšování se upravuje, vylepšuje napsaný text. Závěrečné hodnocení provádí učitel.

K. Hyland¹⁷⁹ rozlišuje cvičení psaní na úkoly reálné (*real world tasks*) a na úkoly pedagogické (*pedagogic tasks*) určené k procvičování žánrů a kompozice. Student musí při psaní v reálné situaci znát vše: obsah (co chce napsat), jazykový systém (jaké jazykové prostředky a formy využije), proces psaní (plánování, samotné psaní a revize textu), žánr (komunikativní cíl,

¹⁷⁵ CASSANY, D. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 74-75.

¹⁷⁶ NATION, P. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. s. 95.

¹⁷⁷ SHARPLES, M. *ibid.*

¹⁷⁸ HEDGE, T. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991.

¹⁷⁹ HYLAND, K. *Second Language Writing*. New York: CUP, 2003.

struktura textu) a adresáta (komunikační kontext). Hyland cituje Nunana¹⁸⁰ a v tabulce rozlišuje u každého úkolu pět komponentů: vstupní informace (input), cíl (studijní cíl úkolu), organizace provedení úkolu (organizace práce ve třídě i mimo třídu), role (jakou roli plní učitel a jaké role mají studenti a jaké jsou mezi nimi vztahy), samotná aktivita (jak student pracuje se vstupní informací, aby splnil zadání).

Hyland je zastáncem spolupráce při psaní. Studenti mohou pracovat ve dvojicích i ve skupinkách, vzájemně si radit a diskutovat. Nakonec píše každý svůj text samostatně, ale má možnost čerpat z myšlenek a nápadů ostatních. Vytvořený text je výsledkem autonomie studenta. Kdyby na úkolu pracoval student sám, pravděpodobně by potřeboval mnohem více času a určitě by nebyl schopen vymyslet více. V reálném životě pisatel také využívá myšlenek přátel, kteří mu radí.

J. Harmer¹⁸¹, A. Brooks a P. Grundy¹⁸² i Ch. Tribble¹⁸³ doporučují propojení cvičení psaní různých žánrů se zaměřením na proces psaní. Studenti píší analogický text podle daného vzorového modelu a zároveň postupují podle procesu psaní od úvodního vyhledávání myšlenek až k napsání výsledného textu. J. Harmer zdůrazňuje, že je třeba organizovat práci tak, aby studenti psali často a pravidelně, aby se psaní nebáli. Je vhodné využít psaní různých projektů, stačí i miniprojektů nebo psaní deníkových záznamů. Čím častěji student píše, tím lépe, protože si tak psaní procvičuje. A. Brooks a P. Grundy zmiňují důležitost adresáta, na kterého je třeba při psaní myslet. Ch. Tribble upozorňuje na to, že vybraný žánr musí odpovídat komunikační situaci, aby byl splněn komunikační cíl.

Jill a Charles Hadfield¹⁸⁴ jsou také zastánci zaměření na proces psaní. Nabízejí zajímavé pojmenování cvičení, ve kterých dochází ke spolupráci různých dovedností. Prvním typem je tak zvaný typ *zeptej se a piš* (*ask and write*). Student se musí zeptat spolužáků na určité údaje, pak vše zpracuje a písemně shrne informace o celé třídě. Typ *napiš a udělej* (*write and do*) spočívá v tom, že studenti píší různé pokyny, ostatní je musí předvést. Typ *napiš a nakresli* (*write and draw*) se využívá zejména při popisu. Jeden student popíše obrázek nebo cestu. Spolužák podle popisu kreslí. Typ *napiš a uhádni* (*write and guess*) je příkladem sestavení hádanky. Student si vymyslí a napíše hádanku (většinou popis nějakého předmětu či osoby), ostatní hádají, co je popsáno/ kdo je popsán.

3.2.4 Souhrnná typologie cvičení na rozvoj PP

Na základě prostudované literatury a vlastních zkušeností jsme se v následující výsledné tabulce č. 17 pokusili shrnout různé možnosti třídění cvičení psaní v závislosti na vybraných kritériích. Mezi kritéria řadíme jak výsledný produkt, tak části procesu, řízenost cvičení, nebo bereme ohled na všechny činitele komunikační situace (pisatel, adresát, kontext), stimuly, formy práce, umístění cvičení v sekvenci, komunikační cíl, formálnost textu, spolupráci, jazykovou úroveň a čas.

¹⁸⁰ HYLAND, K. *ibid.* s. 116.

¹⁸¹ HARMER, J. *How to Teach Writing*. Harlow: Longman, 2004.

¹⁸² BROOKS, A., GRUNDY, P. *Writing for Study Purposes*. Glasgow: CUP, 1991.

¹⁸³ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996.

¹⁸⁴ HADFIELD, J., HADFIELD, Ch. *Simple Writing Activities*. Oxford: OUP, 2000.

Tabulka č. 17 - Dělení cvičení na rozvoj PP

Kritéria dělení	Druhy cvičení
podle výsledných slohových postupů	informační vyprávěcí popisný výkladový úvahový
podle umístění v procesu/ části procesu	1) invenční: plánování, shromažďování informace 2) selekční a organizační: výběr jazykových prostředků a jejich uspořádání 3) kompoziční/ psaní nanečisto: tvorba prvního textu 4) modifikační/ stylizační: úprava textu do výsledné podoby
podle gradace/ podle stupně řízenosti žákovy/ studentovy reakce	1) průpravná: jazyková, pravopisná, přepisování textu s obměnami, stylizační cvičení 2) reprodukční: písemné odpovědi na otázky, souvislá reprodukce: doslovná, věrná, adaptovaná (zkrácená/ stručná, výběrová, upravená/ s obměnou/ s doplňkovým zadáním/ tvořivá/ kombinovaná, volná) 3) produkční/ komplexní s přípravou/ oporou a bez přípravy/ opory
podle metodických cílů	a) předřečová/ přípravná/ tréninková/ dílčí b) řečová/ komplexní
podle typu stimulu/ opory/ inputu	obrazový/ vizuální předmětný grafický/ textový/ slovní vlastní zkušenosti žádný
podle jazykové úrovně	pro začátečníky A1 pro mírně pokročilé A2 pro středně pokročilé B1 pro pokročilé B2
podle způsobu/ formy práce	výběrová doplňovací/ dopisovací/ navazovací obměňovací substituční – stejná struktura, různý obsah transformační – mění se syntaktická stavba vět, obsah zůstává stejný, vyjadřuje stejnou myšlenku (protikladová, spojovací, rozpojovací) uspořádací diktát: výběrový, tvůrčí, volný
podle řízenosti kompozice	kontrolovaná kompozice (<i>controlled composition</i>) řízená kompozice (<i>guided composition</i>) volná kompozice (<i>free composition</i>)
podle spolupráce	a) kolektivní: ve dvojicích ve skupinkách jako celá třída b) individuální/ samostatná tvorba
podle zaměření na	obsah jazykové prostředky a gramatiku proces žánr kontext (komunikační situace) funkce kreativitu
invenční cvičení	<i>listing</i> – psaní seznamů <i>freewriting</i> – rychlé psaní myšlenek bez ohledu na gramatiku a interpunkci <i>looping</i> – rychlé psaní myšlenek, po 5 minutách zastavení a shrnutí napsaného, pak opět pokračování v psaní

	<i>clustering</i> – vypisování různých myšlenek, jejich následné zakroužkování a propojení <i>cubing</i> - 6 způsobů zkoumání tématu: popis, porovnání, asociace, analýza, aplikace, argumentace <i>questioning</i> – zodpovězení otázek: kdo, co, kde, jak, proč <i>mind maps</i> – znázornění myšlenkové mapy asociogram sestavování osnovy
podle místa psaní	psaní na hodině - ve škole psaní za domácí úkol - doma
podle formálnosti výsledného textu	vznikne neformální text vznikne formální text
podle pisatele	pisatel je sám sebou pisatel se vžije do role pomocníka – pomáhá někomu něco psát pisatel přijímá roli někoho jiného – hraní rolí (<i>role play</i>) – píše jako kdyby byl někdo jiný
podle adresáta	reálný adresát – spolužáci, čtenáři novin/ časopisu vymyšlený adresát učitel pisatel se stává adresátem, píše pro sebe sama bez adresáta/ adresát blíže nespecifikován
podle komunikační situace	reálná situace vymyšlená situace reálně možná nereálná situace, fantazie
selekční, organizační a kompoziční	a) lexikálně-sémantické/ lexikálně-stylizační zaměřeno na slovní zásobu b) syntakticko-stylistické/ syntakticko-stylizační zaměřeno na věty, syntaktické struktury a spojovací výrazy c) logicko-kompoziční zaměřeno na odstavce/ text, sestavování osnovy
podle umístění v sekvenci	úvodní cvičení „na zahřátí“ (<i>warm up</i>) hlavní cvičení (<i>main activity</i>) následné/ závěrečné cvičení (<i>follow up</i>)
podle typu textu, který vznikne	popis vypravování úvaha osnova textu seznam, jídelní lístek (menu) recept dopis, pozdrav, blahopřání, pozvání, vzkaz adresa dotazník/ anketa oznámení, zpráva, inzerát, reklama recenze literárního díla/ filmu/ divadelního představení
podle komunikačního cíle/ funkce	informovat, oznamovat a poděkovat za informaci žádat a odpovědět na žádost (kladně i záporně) nabízet a poděkovat za nabídku (přijmout nebo odmítnout) poděkovat radit a poděkovat za radu doporučit a poděkovat za doporučení gratulovat a poděkovat za gratulaci přesvědčit argumentovat vysvětlit a poděkovat za vysvětlení omluvit se a přijmout omluvu stěžovat si a odpovědět na stížnost (kladně i záporně)
podle času k dispozici	čas vymezen neomezený čas

Výcvik studentů by měl být promyšleně řízený, měla by se dodržovat zásada přiměřenosti, gradace náročnosti a kontextualizovanost cvičení. Také se doporučují úlohy situačně motivované (například student někomu fiktivnímu v psaní textu pomáhá). Vhodné střídání a sled různých druhů cvičení a jejich logická návaznost přispívá k efektivnosti výuky a udržení motivace studentů. U řečových cvičení se předpokládá vysoký stupeň automatizace užívání jazykových prostředků. Výsledným cílem je ovládnutí komplexní řečové dovednosti psaní souvislých textů.

Každý z autorů prezentuje svůj pohled na danou problematiku. Některá dělení jsou podobná, jiná jsou založena na odlišném přístupu a jiných kritériích. Jedno cvičení je možné zařadit do několika skupin/ podskupin/ kategorií. Někdy je těžké jednoznačně přiřazení, záleží na přesvědčení autora, na jeho úhlu pohledu a na cvičení, které předchází a následuje (sekvence). Neexistuje jednoznačné třídění cvičení. Hranice mezi cvičeními předřečovými a řečovými se stírají. Pro analýzu cvičení v učebních souborech ruského jazyka jsme vybrali hlediska, která jsou přehledně vyložena v následující kapitole.

3.2.5 Výsledná typologie cvičení na rozvoj PP využitá pro analýzu cvičení na rozvoj PP ve vybraných učebních souborech RJ

Na základě výše uvedených materiálů bylo rozhodnuto postupovat při analýze cvičení vedoucích k psaní jako řečové dovednosti v učebních souborech ruského jazyka následujícím způsobem. Nejprve bylo nutno si ujasnit, zda je cvičení určeno k ústní nebo písemné produkci, jelikož v mnohých případech toto nebylo jednoznačné. Problematické se jevílo, když se v zadání objevovaly pokyny: popište, vyprávějte, ale ne napište. Po zvážení byla i tato cvičení zařazena mezi cvičení na psaní, jelikož u nich záleží na rozhodnutí učitele.

Je zřejmé, že neexistuje obecně platné třídění cvičení vedoucích k písemnému projevu, autoři didaktik a učebnic se ve svých názorech rozcházejí. Hlavní důraz byl tak kladen na výsledný produkt (typ textu), protože zaměření na proces psaní je novější záležitostí, která zatím v mnohých učebních souborech využita nebyla.

Do analýzy jsme zařadili pouze cvičení, která se týkala celého textu (textová cvičení), nikoli psaní vzájemně nesouvisejících vět (i když se může jednat o cvičení stylizační), dále útvary administrativního charakteru jako jsou formuláře, dotazníky a korespondence (dopis, pohlednice, telegram, vzkaz, psaní adresy na obálku). Texty jsme třídili podle příslušnosti ke slohovému útvaru (zejména popis, vypravování, úvaha). Několik vět, které tvoří souvislý text k danému tématu, jsme označili speciálním termínem „krátký text-věty“ (minitext) a přiřadili k odpovídajícímu slohovému útvaru. Mezi texty jsme započítali i seznam, jestliže jako takový tvořil komunikativní celek (například nákupní lístek, jídelní lístek). Básničky a hádanky, či texty pro zábavu byly považovány za „text k pobavení“. Dalším sledovaným textem bylo psaní shrnutí a osnovy textu (součást procesu psaní).

U cvičení bylo hodnoceno využití stimulů (obrázek, text, předmět, hudba, poezie) a slovních opor (osnova, otázka, klíčová slova, nadpis, prostorové rozvržení textu – kostra textu s několika slovy či větami). Podle formy práce s textem lze cvičení dělit na doplňovací/ dopisovací, uspořádací, substituční a transformační či jejich vzájemnou kombinaci. Dále bylo hodnoceno, zda jsou cvičení v sekvenci, která vede k samostatnému písemnému projevu (produkci) či pouze k reprodukci. Podle pokynů ke cvičením bylo také určeno, zda je studenti plní samostatně, ve dvojicích, ve skupinách, nebo kolektivně jako třída. Analýza si všímala kontextualizace cvičení, je-li určen adresát a rozsah výsledného textu. V neposlední řadě byl brán ohled na jazykovou úroveň a zda jí náročnost cvičení odpovídá.

Při analýze cvičení na rozvoj PP jsme využili deseti kritérií, které byly pro přehlednost umístěny do následující tabulky č. 18.

Tabulka č. 18 - Kritéria pro hodnocení cvičení na rozvoj PP

1	druh textu: slohový útvar či minitext (popis, vypravování, úvaha, zpráva, oznámení), text k pobavení (básničky, hádanky), seznam, administrativní text (psaní adresy, formuláře na vízum, celní prohlášení), shrnutí, osnova, korespondence (dopis neformální a formální), vzkaz
2	reprodukce (čistá nebo s obměnou) / produkce
3	stimul: obrázek, série obrázků, film (úryvek z filmu), text (čtený/ slyšený), předmět, hudba, poezie, vlastní zkušenosti
4	forma práce: dopisování (dopsat: úvod, stať, závěr), uspořádací, substituční na základě daného modelu a transformační (změna pisatele, adresáta, komunikačního cíle, žánru, typu textu, místa, doby, času, rozšíření/ zúžení textu)
5	pořadí v sekvenci (pokud ano, tak: na začátku, v polovině, na závěr)
6	umístění v lekci (na začátku, v první polovině, ve druhé polovině, na konci)
7	stanovení/ vymezení budoucího čtenáře/ adresáta textu (ano/ ne)
8	rozsah textu určen (ano/ ne)
9	způsob práce: samostatně/ ve dvojici/ ve skupinách/ celá třída dohromady
10	úroveň A1- B1

V zadání ke cvičení mohou být kombinovány různé stimuly, výsledný text může být podrobně vymezen, nebo naopak může být studentovi dána volnost k využití vlastní fantazie. Řízenost s rostoucí úrovní ustupuje. Výběr a vhodná kombinace cvičení záleží na vyučujícím, který by měl dobře znát své studenty a umět každého postupně dovést k přijatelné samostatné písemné produkci.

3.3 Analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení na rozvoj PP

Analýza byla provedena s cílem popsat učební soubory ruského jazyka, které byly u nás publikovány a také se využívají ve výuce ruského jazyka v České republice jako materiál pro výuku PP. V učebních souborech byl hodnocen počet cvičení na rozvoj PP, jaké typy cvičení na PP se v učebních materiálech vyskytují a jaké typy textů (slohové práce) studenti v ruském jazyce píšou a jaké stimuly k tomu využívají. Ukázalo se jako vhodné rozdělit analýzu na dvě části:

- Kvantitativní část analýzy
- Kvalitativní část analýzy

Pro analýzu bylo v první fázi vybráno pět sad učebnic ruského jazyka, které byly vydány v České republice po politických změnách v roce 1989. Mezi analyzované učebnice byly zařazeny tři učební soubory pro výuku ruského jazyka pro studenty středních škol (Raduga, Raduga po novomu a Klass), dvě učebnice pro dospělé (Ruština nejen pro samouky, Ruština pro pokročilé) a jeden učební soubor pro výuku na základních školách a víceletých gymnáziích (Pojechali). Byla tak zajištěna pestrost úrovní (A1-C1) i pokrytí různých věkových kategorií (ZŠ, SŠ a dospělí). Na základě souběžně probíhajících dotazníkových šetření mezi studenty a učiteli bylo však zjištěno, že se na SŠ používají zejména Raduga, Raduga po novomu, Pojechali a Klass, přičemž Raduga je postupně nahrazována Radugou po novomu. S ohledem na tuto skutečnost byla tak provedena podrobná analýza pouze tří hlavních učebních souborů:

- Raduga po novomu
- Pojechali
- Klass

Analýza je zaměřená na cvičení písemného projevu jako cílové řečové dovednosti. Nezabývá se proto jazykovými cvičeními, která slouží k upevnění jazykových prostředků, či cvičeními, která vedou k osvojení si grafické stránky jazyka, k výuce psaní písmen azbuky. Rovněž tak mezi objekty analýzy nebyla zařazena cvičení, která se týkají tvorby jednotlivých vět, neboť analýza je zaměřena na cvičení, jejichž výsledkem je **text jako celek**, nikoli jednotlivé vzájemně na sobě nezávislé a spolu nesouvisející věty. Do analýzy byla zařazena cvičení, jejichž výsledkem je logický souvislý text a také cvičení na vyplňování různých tabulek, formulářů, dotazníků a psaní různých seznamů, výpisků, osnov a psaní adresy, kdy student netvoří úplné věty, ale dokument jako celek má komunikativní cíl a smysl.

Dalším faktorem pro zařazení jednotlivých cvičení do analýzy bylo jejich přesné zadání. Do analýzy byla zahrnuta i cvičení, v jejichž zadání nebylo použito slova „*napište*“, ale pouze například „*vyprávějte*“, „*popisujte*“, kdy záleží na rozhodnutí učitele, zda bude vyžadovat písemné zpracování daného úkolu, nebo zda se spokojí pouze s ústní formulací. Na druhé straně do analýzy nebyla zařazena cvičení, u kterých byl výslovný pokyn: „*řekněte*“.

Cvičení byla následně rozčleněna podle výsledného produktu, to jest podle vzniklého slohového útvaru. Jmenovitě to jsou tyto útvary: **seznam, vzkaz, popis, vypravování, dopis/ e-mail, blahopřání, text na pohlednici (pozdrav, blahopřání), inzerát/ reklama, úvaha, výklad, formulář, dotazník/ anketa, životopis, deník, resumé/ shrnutí, recenze filmu/ knihy, zápis do knihy návštěv, výtah, článek do novin/ časopisu, reportáž, referát, prezentace.**

U cvičení v sekvenci, která měla například tři části (a, b, c) a přitom a) a b) byly pouze přípravou pro závěrečné samostatné psaní a nedocházelo u nich postupně ke vzniku souvislého textu typově a obsahově odlišného od závěrečného, byla celá sekvence započítávána jako jedno samostatné cvičení. Pokud v průběhu plnění cvičení a), b) vznikaly ucelené slohové útvary různého druhu či obsahu, každá část byla započítána jako samostatné cvičení. V případě, že ve cvičení b) vznikl souvislý text na základě dosazení slov do dané kostry textu, cvičení bylo také započítáno.

Ke slohovým útvarům byla zařazována bez rozdílu cvičení reproduktivní i produktivní. Z reproduktivních cvičení byla vyřazena doslovná opisování či přepisování, jelikož cílem analýzy bylo sledovat cvičení, při kterých musí student vyvinout určitou tvůrčí myšlenkovou činnost.

Sledovali jsme, zda se v učebních souborech jako **stimul** k psaní používá pouze textový materiál (čtený a slyšený) nebo také obrazový, a to formou obrázků, náčrtků, plánek, fotografií a reprodukcí uměleckých děl či vhodná slova a slovní spojení, role play (student se vžívá do něčí role a v dané roli něco píše), úvodní věta/ věty nebo začátky vět, návodné otázky k obsahu, kostra textu (mohou být vynechaná slova i celé věty), vhodné spojovací výrazy a osnova textu.

3.3.1 Analyzované učební soubory

Název: **Raduga po novomu**¹⁸⁵

Autoři: Jelínek Stanislav, Hříbková Radka, Žofková Hana, Alexejeva Ljubov Fjodorovna

Datum vzniku: 2007-11

Cílová skupina: SŠ studenti

Počet dílů: 5 (5 učebnic, 5 pracovních sešitů, 5 metodických příruček)

Nakladatelství: Fraus

Jazyková úroveň: A1-B1

Obecné informace – Raduga po novomu

Jedná se o přepracovaný a aktualizovaný původní soubor Raduga. Začíná se od počáteční výuky azbuky, první dva díly připraví studenty na úroveň A1, další dva na úroveň A2 a v posledním pátém dílu se studenti dopracují na úroveň B1. Každý díl obsahuje 5 - 6 lekcí.

Struktura každé lekce začíná úvodními obrázky a textem. Pak následují cvičení fonetická a lexikální. Činnostní pojetí výuky je podporováno zejména v gramatických cvičeních v

¹⁸⁵ JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1. Plzeň: Fraus, 2007.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5. Plzeň: Fraus, 2011.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2007.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2011.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2011.

sekvencích. Vychází se od praxe k teorii, ke gramatickým pravidlům, která jsou uvedena v barevných rámečcích. Dále jsou umístěna komplexní cvičení řečové produkce po čtení, v rámci navazujících úloh. Studenti jsou vedeni k práci se slovníkem a k odhadu neznámé slovní zásoby. Postupně rozvíjejí své učební strategie a seznamují se s autentickými texty. Cílem je dovést studenta k autonomnímu učení.

Napříč učebním souborem se v lekcích objevuje postava české studentky Zuzany Maškové, která studuje v Moskvě, jelikož tam její matka jako žurnalistka dostala práci. Zuzana se setkává s ruskými přáteli (například: Táňa, Dima) a zároveň je v kontaktu i s českými (například: Jan, Jakub), postupně dochází k různým dialogům v každodenních situacích.

Název: **Pojechali**¹⁸⁶

Autoři: Žofková Hana, Eibenová Klaudiva, Liptáková Zuzana, Šaroč Jaroslav

Datum vzniku: 2002-11

Cílová skupina: ZŠ žáci, studenti víceletých gymnázií

Počet dílů: 6 (6 učebnic, 6 pracovních sešitů, 6 metodických příruček)

Nakladatelství: Albra

Jazyková úroveň: A1-B1/B2

Obecné informace - Pojechali

Autorský kolektiv využil poslední trendy z teorie didaktiky cizích jazyků a zároveň poznatky z praxe a přání žáků. Učební soubor je vhodný pro výuku na základní škole i na víceletých gymnáziích, je určen věkové kategorii do 18 let, vede žáky/ studenty od úrovně A1 k B1/ B2, může dovést až k maturitní zkoušce. Jeden díl obsahuje 7 - 10 lekcí, pouze 1. díl má lekcí 15. Každá lekce začíná úvodním tematickým obrázkem, pak následují dialogy, poslechová a fonetická cvičení (doprovodné CD), vysvětlení gramatiky a gramatická cvičení, čtení krátkých textů a psaní e-mailů. Celou kapitolou se prolínají různé hry, aby se děti učily zábavnou formou. Nechybí doprovodný obrazový materiál formou vhodných ilustrací. K procvičení učiva z učebnice slouží pracovní sešit. Prosazuje se osobnostní přístup, žáci jsou vedeni k autonomii v učení a sebehodnocení. Každý má využívat to, co mu při učení vyhovuje (typ vizuální, auditivní, kinestetický). Uplatňuje se zřetel k mateřskému jazyku a k ruským realitám. Procvičují se všechny čtyři základní řečové dovednosti (poslech, čtení, mluvení, psaní).

¹⁸⁶ ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1*. Praha: Albra, 2002.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2*. Praha: Albra, 2004.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3*. Praha: Albra, 2005.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4*. Praha: Albra, 2006.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5*. Praha: Albra, 2008.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6*. Praha: Albra, 2011.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2002.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2004.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2005.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2006.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2008.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2011.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1 metodická příručka*. Praha: Albra, 2002.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2 metodická příručka*. Praha: Albra, 2004.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 metodická příručka*. Praha: Albra, 2005.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4 metodická příručka*. Praha: Albra, 2006.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5 metodická příručka*. Praha: Albra, 2008.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6 metodická příručka*. Praha: Albra, 2011.

Název: **Klass**¹⁸⁷

Autoři: Orlova Natálie, Vágnerová Marta, Kožušková Mirka

Datum vzniku: 2010-12

Cílová skupina: SŠ studenti

Počet dílů: 3 (3 učebnice, 3 pracovní sešity, 3 metodické příručky na CD)

Nakladatelství: Klett

Jazyková úroveň: A1-B1

Obecné informace - Klass

Soubor pro úrovně A1, A2 a B1 sestává každý z učebnice, pracovního sešitu, dvou nahrávek na CD a metodické příručky na CD. Autoři se snaží o komunikativní přístup k výuce jazyka, kladou důraz na poslech a ústní komunikaci. V každé lekci převládají poslechová cvičení a předposlední stránka lekce obsahuje cvičení fonetická. Učebnice používá aktualizovanou slovní zásobu se zaměřením na zájmy mládeže. Gramatika je v pozadí, gramatický přehled se nachází na poslední stránce lekce a procvičuje se v pracovním sešitu.

V učebnici se mnoho textů věnuje realitám. Hlavní hrdinkou knížky je česká studentka Veronika, která odjela s rodiči do Petrohradu. Její rodiče přednášejí na univerzitě a ona studuje na ruské střední škole. Seznamuje své nové ruské přátele s českou kulturou a sama poznává kulturu ruskou.

Učební soubory byly hodnoceny jak podle jednotlivých dílů, tak i podle úrovně, pro kterou jsou určeny.

Tabulka č. 19 – Úroveň jednotlivých dílů

	Raduga po novomu					Pojechali						Klass			
	díly učebních souborů														
úroveň	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	1.	2.	3.	
A1	■	■				■	■					■			
A2			■	■				■	■				■		
B1					■					■	■			■	

¹⁸⁷ ORLOVA, N. a kol. *Klass 1*. Praha: Klett, 2010.

ORLOVA, N. a kol. *Klass 2*. Praha: Klett, 2011.

ORLOVA, N. a kol. *Klass 3*. Praha: Klett, 2012.

3.3.2 Kvantitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP

Kvantitativní analýza obsahuje hodnocení učebních souborů z hlediska množství cvičení zaměřených na rozvoj PP a počtu jejich typů.

Základními hodnotícími kritérii kvantitativní analýzy byly:

- Počty cvičení zaměřených na rozvoj PP
- Počty typů cvičení zaměřených na rozvoj PP

Cílem kvantitativní analýzy bylo potvrzení následujících hypotéz:

*1) Pracovní sešity obsahují **větší počet cvičení** na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.*

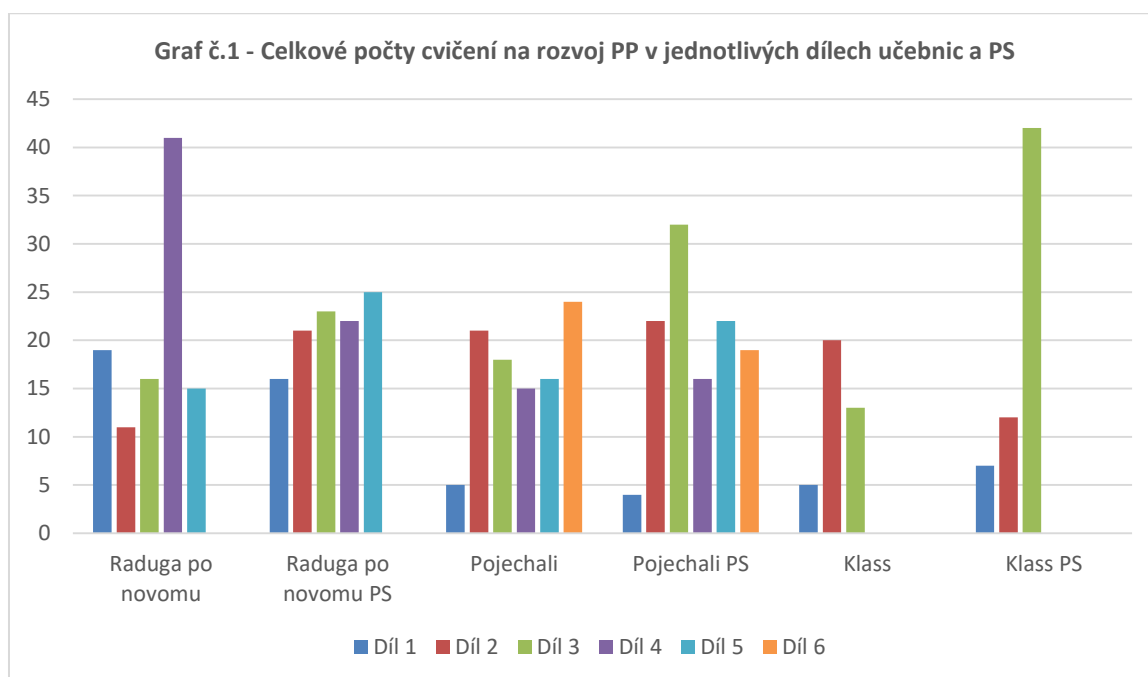
*2) Pracovní sešity obsahují **více typů cvičení** na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet typů cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).*

3) Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

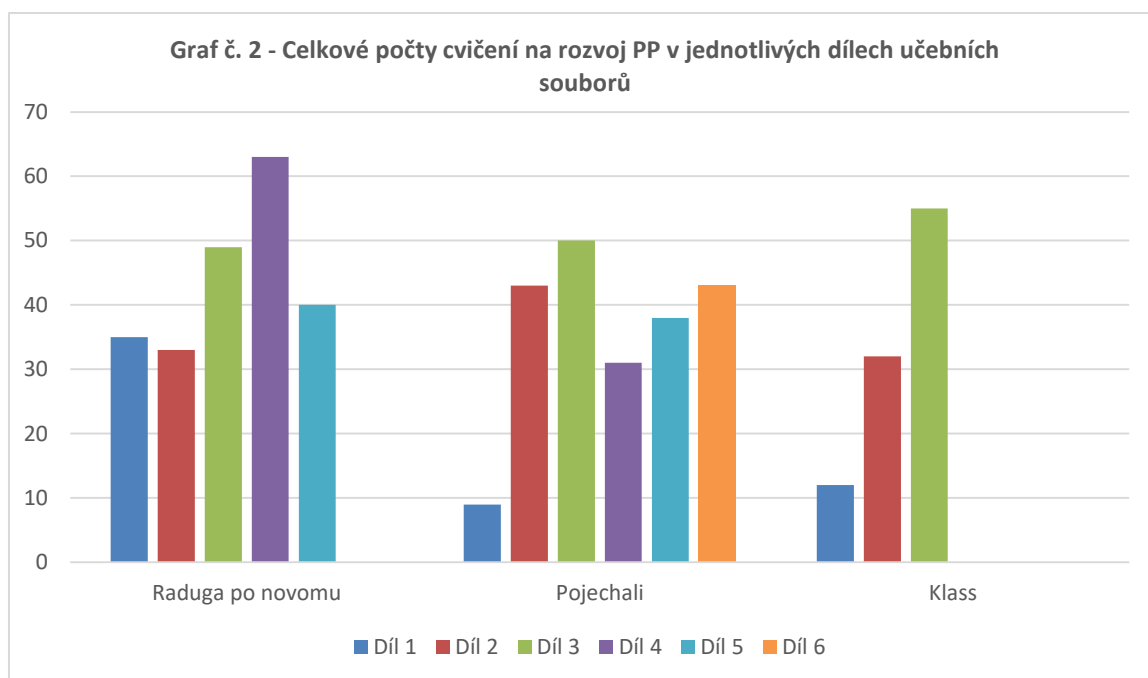
Cvičení byla počítána tak, že pokud měla sekvence označená jedním číslem několik částí (označených například jinými písmeny: a, b, c) a v každé části vznikl jiný slohový útvar nebo stejný, ale na jiné téma, tak byla každá část započítána jako samostatné cvičení.

Hypotéza č.1

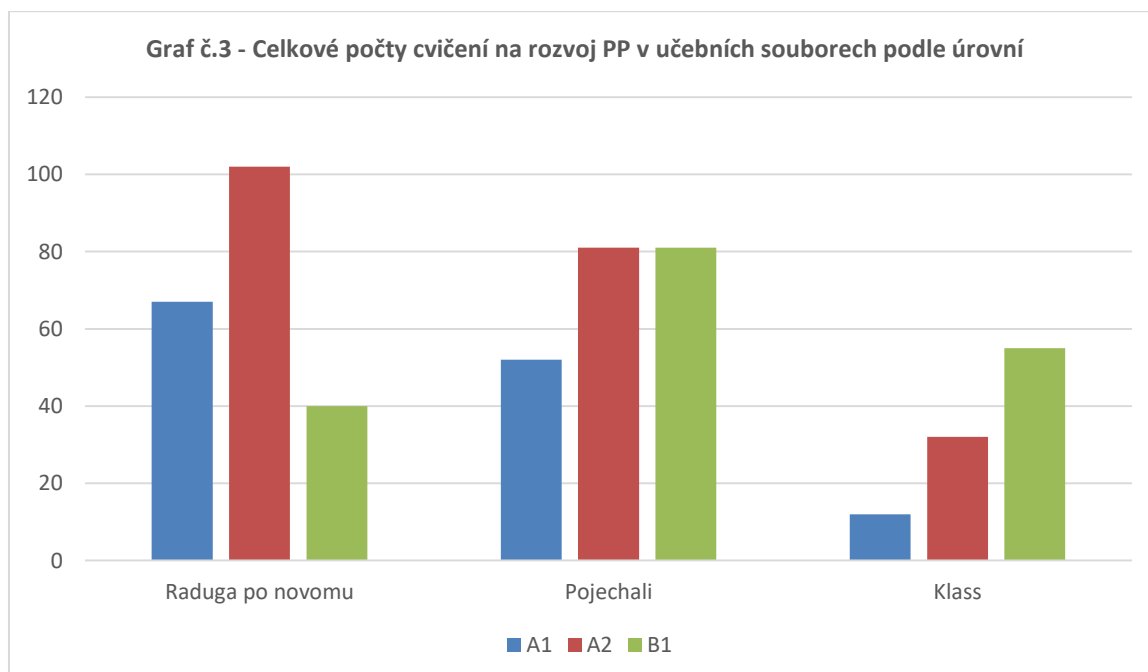
Pracovní sešity obsahují větší počet cvičení na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.

V grafu č.1 je provedeno srovnání celkového počtu cvičení zaměřených na rozvoj PP, kterým se nepodařilo prokázat, že by pracovní sešity obsahovaly vždy více cvičení na rozvoj PP než učebnice. Pokud se rozdíly vyskytují, jsou většinou malé a v některých případech má dokonce učebnice cvičení na rozvoj PP více než pracovní sešit. Učebnice a pracovní sešit tvoří ucelený soubor a paralelně probíhající dotazníkové šetření potvrdilo jejich souběžné používání. Z grafu je také patrné, že pouze Raduga po novomu pracuje již od prvního dílu s vyšším počtem cvičení a studenti tak mají možnost hned od začátku studia rozvíjet písemný projev.

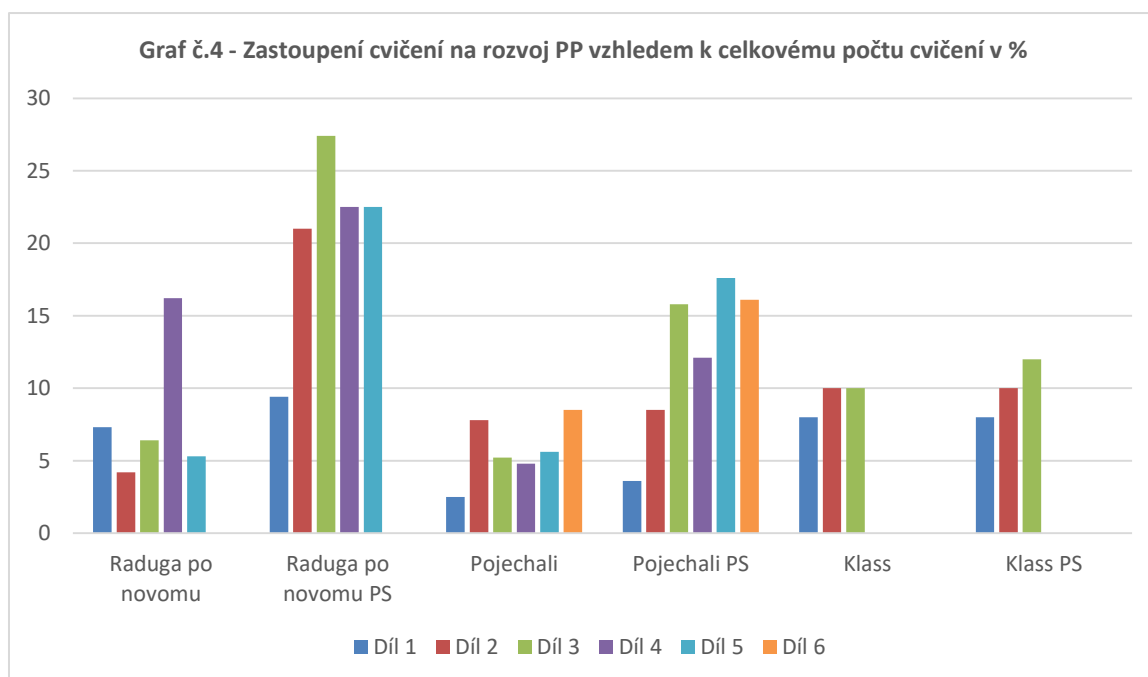

V grafu č. 2 bylo provedeno srovnání jednotlivých dílů jako celků (učebnice a pracovní sešity dohromady). Při použití tohoto principu učebnice Klass vykazuje jasnou závislost mezi počtem cvičení a rostoucí úrovní jednotlivých dílů. U další dvou učebních souborů toto pozorovat nelze. Počet cvičení v jednom dílu se až na drobné výjimky pohybuje mezi 30 – 50. Porovnáme-li toto zjištění se závěry dotazníkového šetření týkajícími se frekvence psaní cvičení na rozvoj PP na SŠ, můžeme říci, že jeden díl obsahuje dostatečný počet cvičení na jeden školní rok při frekvenci psaní 2 x měsíčně (jednou na hodině a jednou za domácí úkol) a v některých případech poskytují učební soubory dokonce dostatek materiálu pro procvičování písemného projevu 4 x měsíčně (Raduga po novomu 3, 4, 5, Pojechali 2, 3, 6 a Klass 3).

Při porovnání učebních souborů podle vyučované úrovně, jak je provedeno v grafu č. 3, je patrné, že opět neexistuje jednoznačná závislost počtu cvičení na úrovni. Takovou závislost má

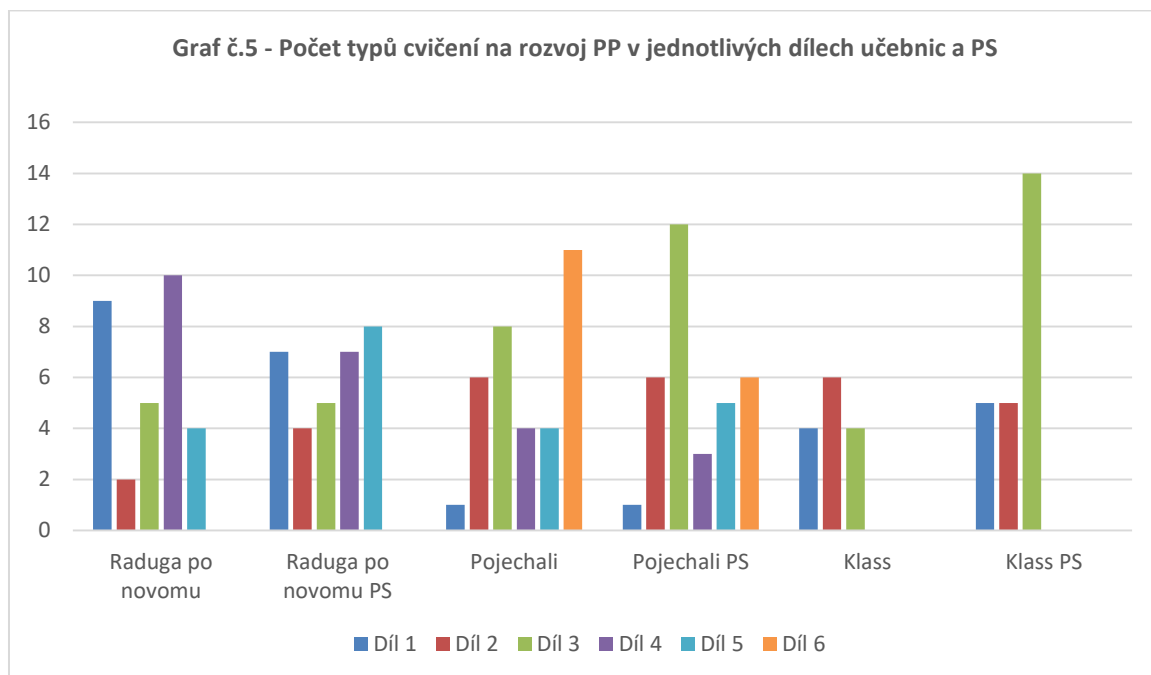
pouze učební soubor Klass, jak již bylo ukázáno i v grafu č. 2, protože v jeho případě jeden díl odpovídá jedné úrovni. Soubor Pojechali nabízí stejný počet cvičení na rozvoj PP pro úroveň A2 i B1, zatímco u souboru Raduga po novomu dochází k poklesu počtu u úrovně B1, což je způsobeno tím, že pro B1 je určen pouze jeden díl oproti dvěma dílům pro úroveň A2.

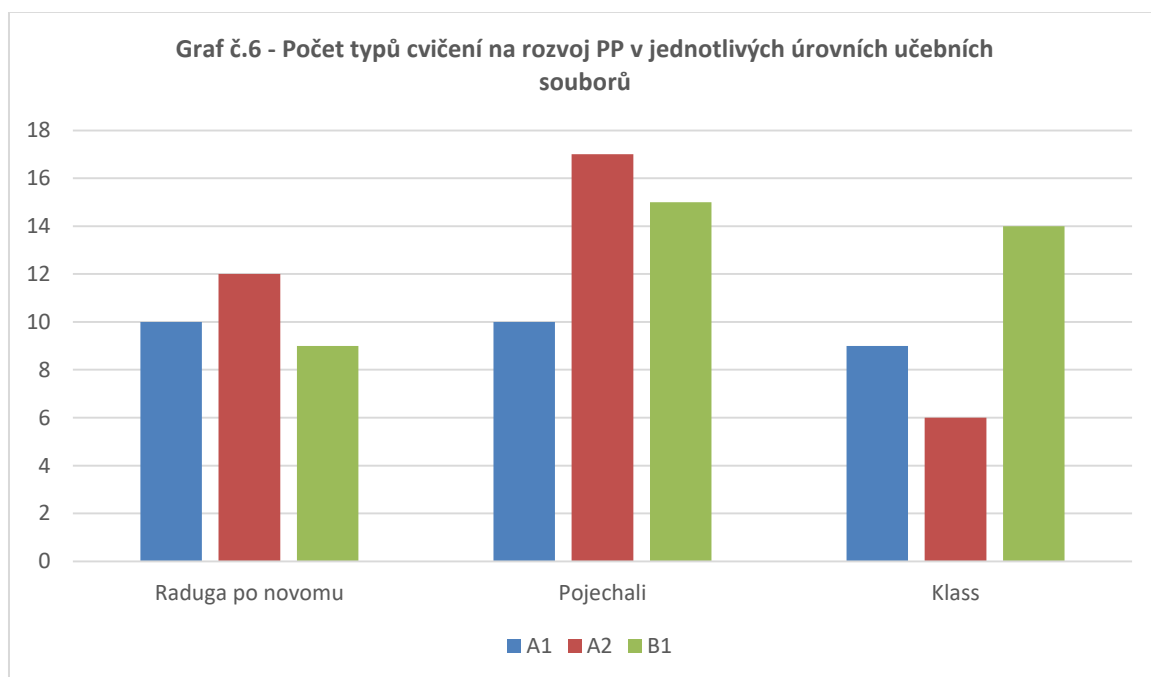
Zajímavá je také informace, jakou měrou jsou zastoupena cvičení na rozvoj PP ve vztahu k ostatním cvičením. Získané informace jsou uvedeny v grafu č. 4, ve kterém lze pozorovat, že ve většině dílů je podíl cvičení na rozvoj PP mezi 5 až 15 %, s jedinou výjimkou, kterou jsou pracovní sešity Raduga po novomu, kde zastoupení dosahuje hodnot vyšších než 20 %.

Hypotéza č. 2

Pracovní sešity obsahují více typů cvičení na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet typů cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).

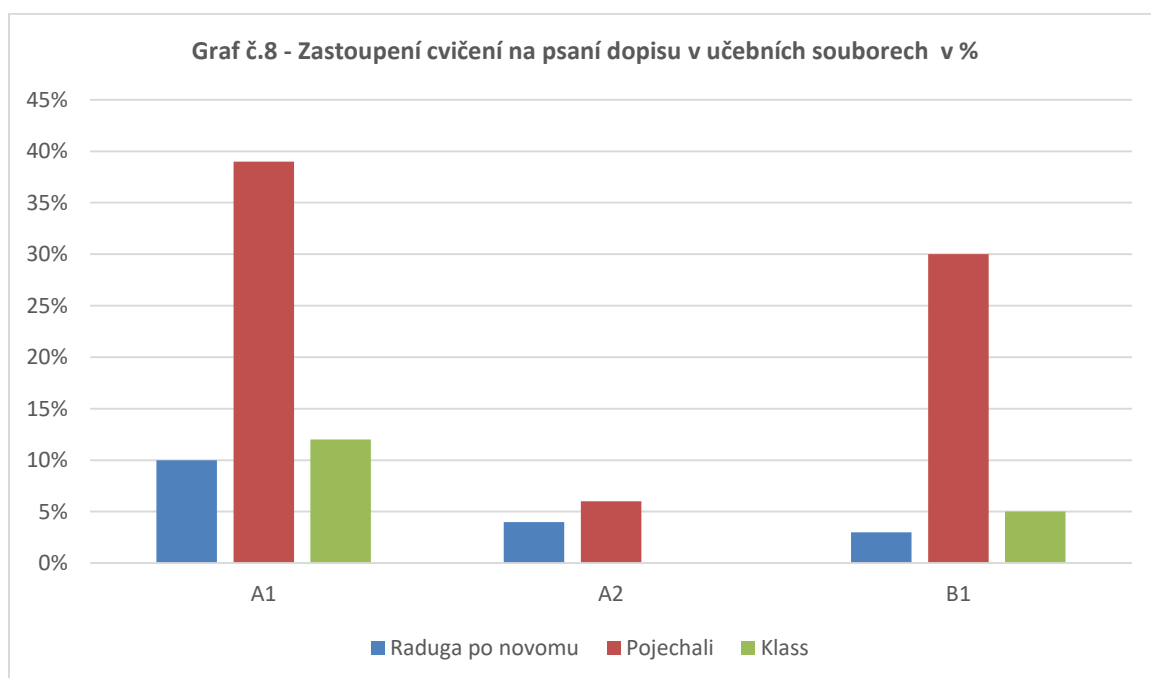
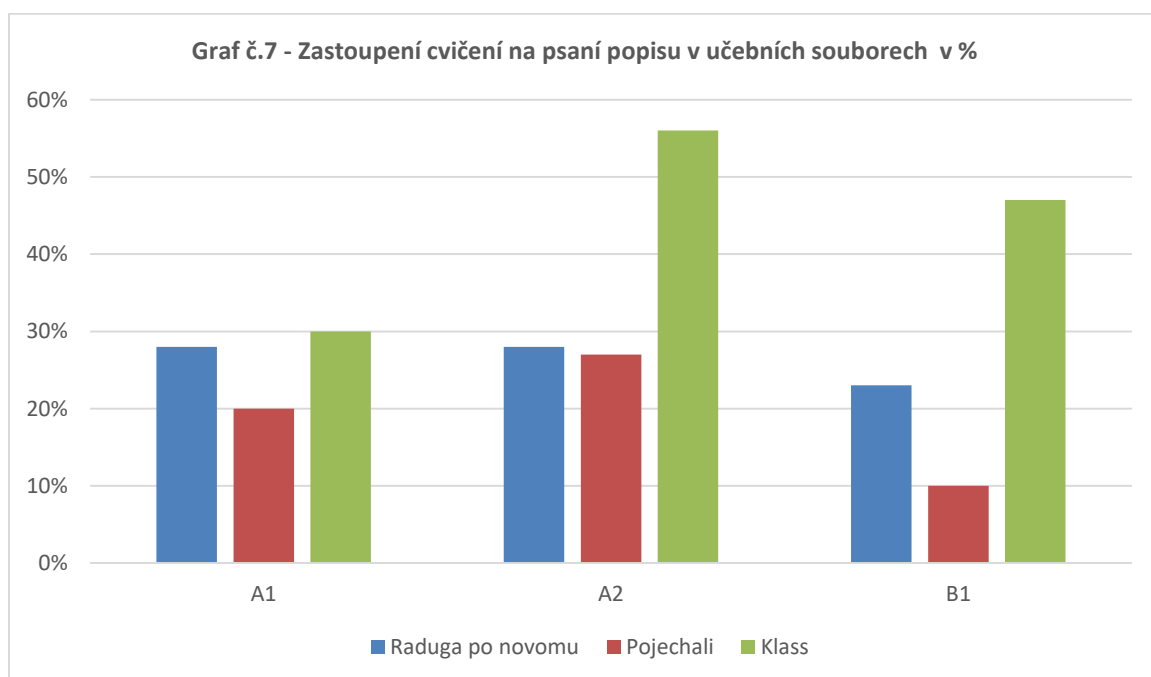
V grafu č. 5 není možné pozorovat skutečnost, že by pracovní sešity obsahovaly pestřejší škálu typů cvičení na rozvoj PP a ani rostoucí tendence mezi jednotlivými díly není zjevná.

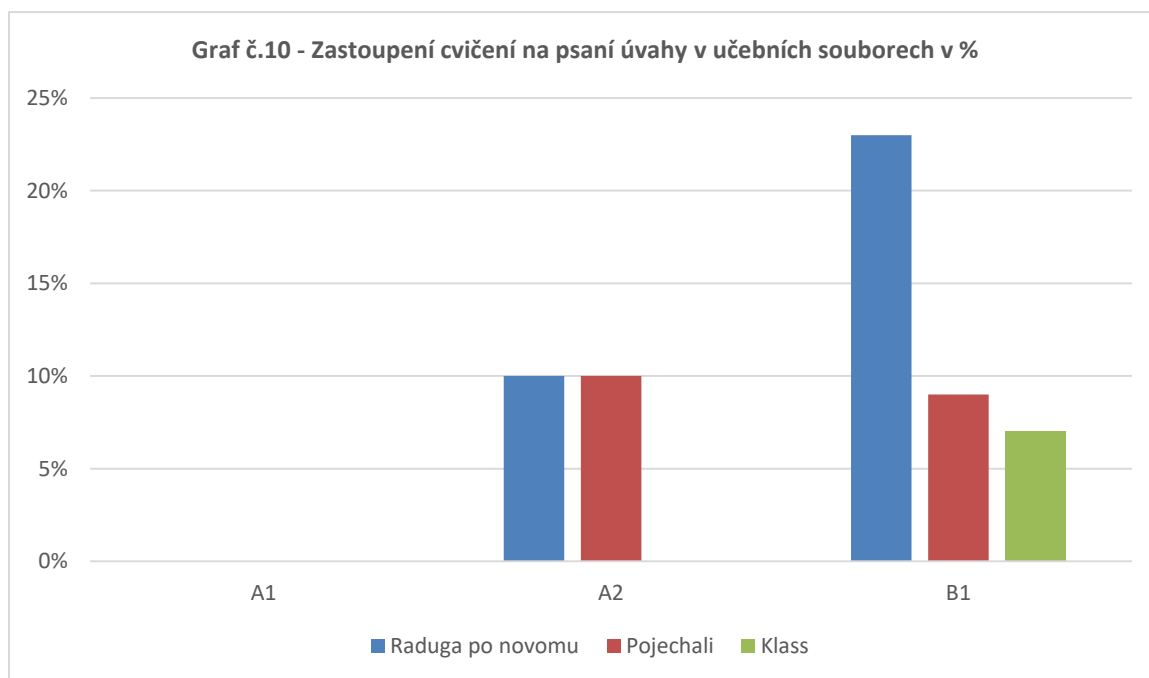
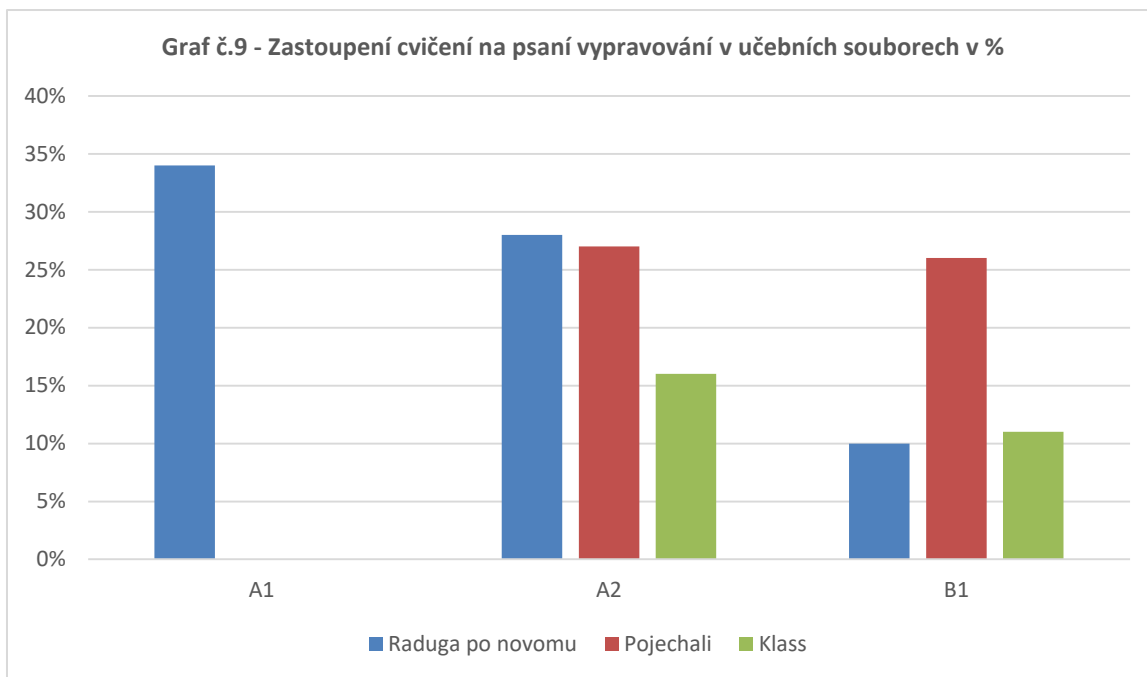

Porovnání pestrosti typů cvičení na rozvoj PP napříč díly opět neukazuje závislost na úrovni, lze však vysledovat, že většina dílů obsahovala mezi 5 až 11 typy cvičení na rozvoj PP. Nejvíce typů obsahuje třetí díl souboru Klass a to 15. Provedeme-li toto srovnání mezi úrovněmi tak, jak je ukázáno v grafu č. 6, můžeme pozorovat stabilní počet typů u souboru Raduga po novomu a nárůst počtu typů u Pojechali.

Hypotéza č. 3

Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

Detailní rozbor jednotlivých dílů učebnic a pracovní sešitů potvrdil hypotézu, že nejčastějšími typy cvičení na rozvoj PP jsou popis, dopis a vypravování. Tyto tři typy tak vytváří základ výuky písemného projevu. Byla proto provedena detailní analýza zastoupení těchto typů cvičení v jednotlivých učebních souborech. Výsledky jsou shrnuty v grafech č. 7 - 10. Bylo zjištěno, že zatímco u učebního souboru Klass hraje významnou roli psaní popisu, tak u Pojechali je to psaní dopisu. Raduga po novomu využívá zpočátku nejvíce vypravování, které je poté na vyšších úrovních nahrazováno úvahou.

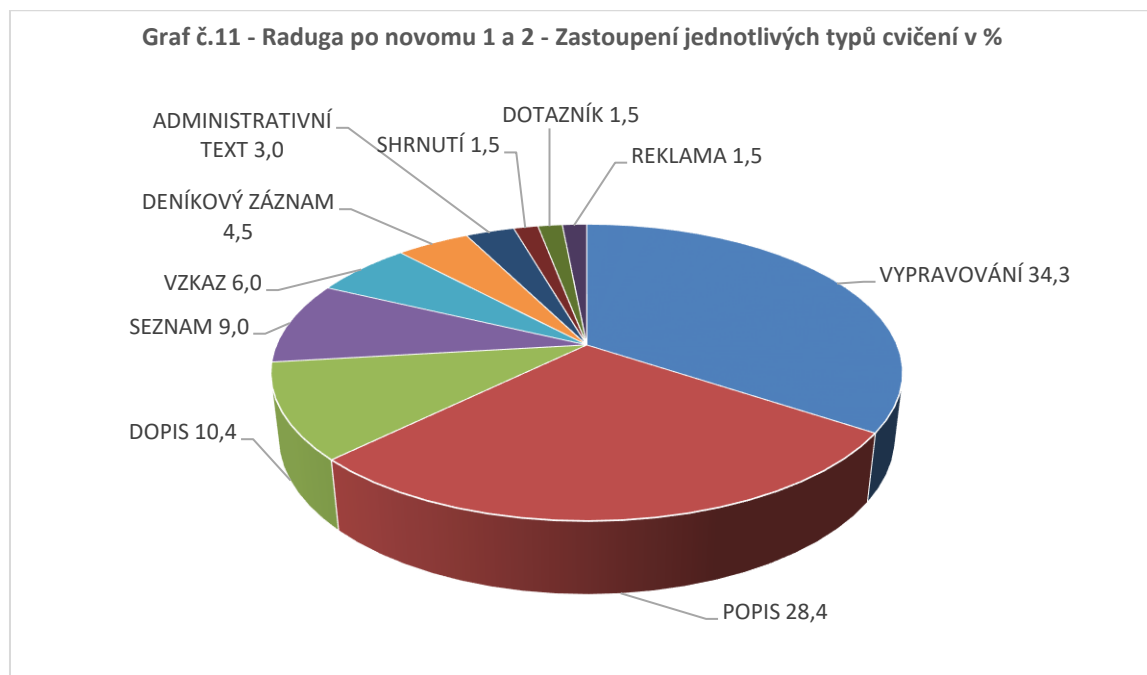
Podrobná kvantitativní analýza všech učebnic a pracovních sešitů jednotlivě se nachází v Příloze č. 1 (7. 1).

3.3.3 Kvalitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP

Raduga po novomu

Raduga po novomu - ÚROVEŇ A1

První dva díly učebního souboru jsou určeny pro úroveň A1. Dohromady obsahují 10 typů cvičení v celkovém počtu 67 cvičení na rozvoj PP. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní vypravování a popisu. (graf č. 11)

Charakteristickým rysem prvních dvou dílů Raduga po novomu, jak vyplynulo z kvantitativní analýzy, je, že výuka písemného projevu probíhá od začátku. Je postavena zejména na psaní popisu a vypravování, které jsou doplněny širokou škálou dalších typů cvičení. Vysoký počet cvičení na psaní vypravování je další specifickou vlastností tohoto učebního souboru na úrovni A1.

Při vypravování studenti převyprávějí přečtený nebo slyšený příběh (reprodukce), pak tvoří podobný ze svého života (produkce), nebo vymýšlejí konec přečteného příběhu a stručně převyprávějí českou legendu o Bruncvíkovi v ruštině. Při reprodukci s obměnou dochází například ke změně gramatického času z přítomného na minulý nebo ke změně osoby z první na třetí či se mění úhel pohledu vypravěče.

Studenti se seznámí s popisem osoby, a to jednak osoby známé (popis kamarádky, sebe sama, člena rodiny) i osoby neznámé (člověk na fotografii či dívka popsána z textu). Dále pracují se cvičeními na popis místa (škola a město), popis cesty (jak se kam kdo dostane), plánů na odpoledne, nakupování, plánů na prázdniny.

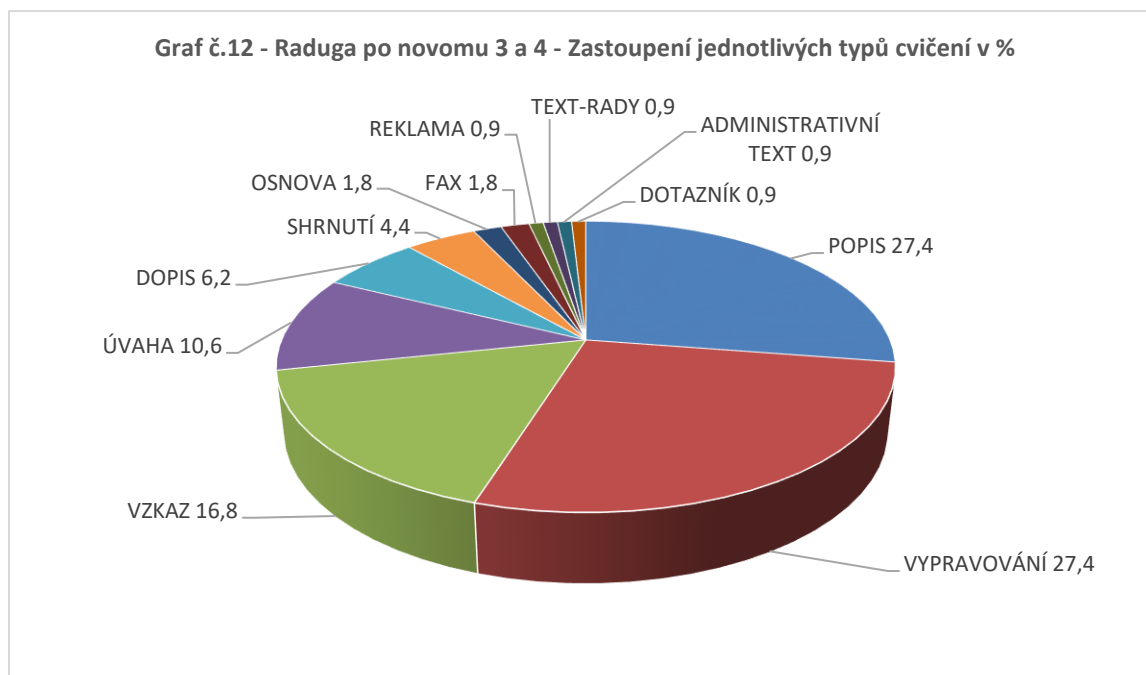
Studenti také píší neformální dopisy na témata: škola, pozvání na návštěvu, popis cesty, poděkování za pozvání a vyjádření přání.

Jako hlavní stimul slouží přečtený text, text určený k poslechu nebo kostra daného textu. V menší míře se objevují další stimuly jako přijímání rolí (*role play*) a přinesená fotografie, uvedená vhodná slova a slovní spojení, návodné otázky, obrázek a plánek metra. Adresát je určen pouze u všech dopisů.

Absolvováním obou dílů studenti získávají dostatečné znalosti pro dosažení úrovně A1.

Raduga po novomu - ÚROVEŇ A2

Třetí a čtvrtý díl jsou zaměřeny na výuku úrovně A2. Dohromady obsahují 12 typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 113 cvičení. (graf č. 12)

Nejpočetněji jsou zastoupena opět cvičení na psaní vypravování a popisu. Nově se objevuje úvaha, a to v poměrně značném počtu (10,6 %).

U nejhojněji zastoupeného popisu studenti vycházejí ze znalostí z předchozích dílů, které však rozšiřují. Při popisu osoby je nutné brát v úvahu jeho začlenění do širších souvislostí, například: kdo se komu podobá, ideální partner, ideální prodavač, popis osoby v kontextu policejního pátrání. Následují popisy aktivit během dne (program dne), města, země, obrázku, předpovědi počasí a ročních období.

Cvičení na vypravování začínají krátkým příběhem s využitím uvedených slov a slovních spojení, studenti dokončují příběh na základě daných úvodních vět a vymýšlejí příběh k nadpisu nebo podle série obrázků, kdy si sami volí jejich pořadí. Další vypravování jsou tematicky zaměřena na prázdniny, na návštěvu, na cestování a záchranu mořských želv.

Úvaha se věnuje šťastnému člověku, ekologii, ochraně přírody a rozdílu mezi všedními dny a víkendem a jejich oblíbě u studentů a tématu, co je pro mladého člověka v životě důležité.

Cvičení na korespondenci se opět věnují zejména psaní neformálního dopisu. Dopis obsahuje vypravování, popis osoby, rady a návrhy k řešení situace. Adresátem je vždy nějaký kamarád. Poprvé se však objevuje i formální dopis ve formě žádosti adresované redakci rádia.

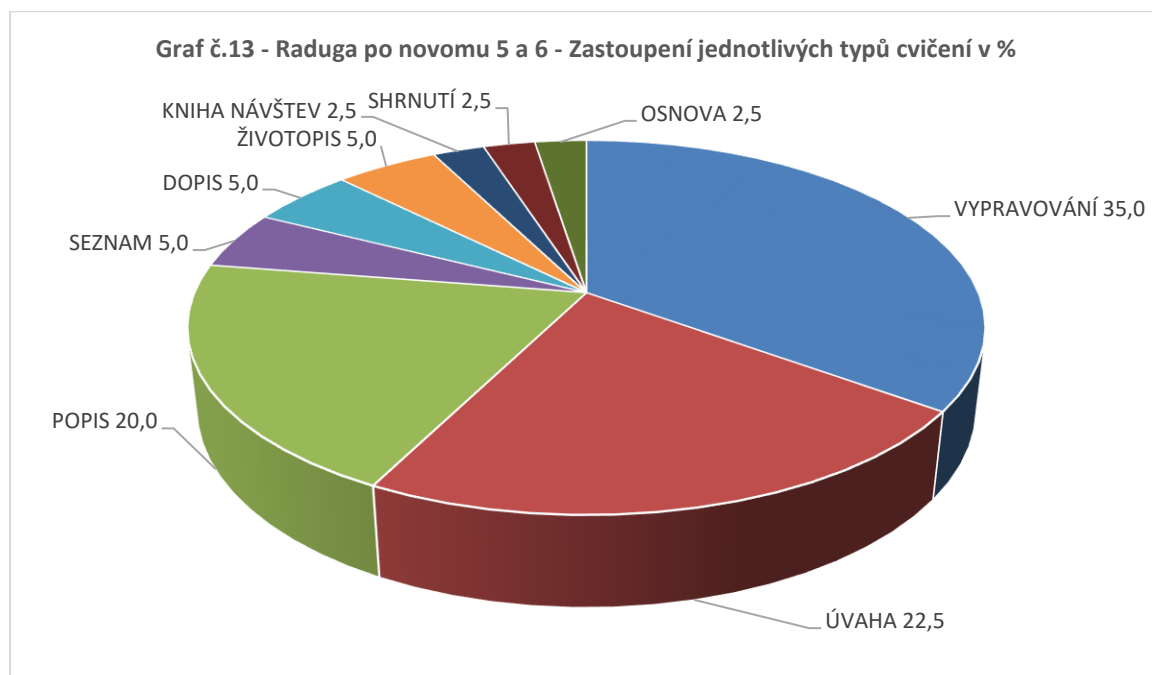
Hlavní procvičované oblasti jsou doplňovány dalšími typy cvičení pro prohlubování znalostí PP. Studenti se učí napsat shrnutí a osnovu textu. Tvoří také reklamu pro ruskou leteckou společnost Aeroflot a cestovní kancelář, vyplňují celní deklaraci a píšou formální fax o oznámení příjezdu na pracovní cestu. Takováto cvičení dodávají patřičnou hloubku a pestrost do dovednosti PP.

Po absolvování 3. a 4. dílu již umí studenti napsat jednoduché vzkazy, popsat události s vyjádřením co a kdy se stalo, a to jak formou popisu, tak formou vyprávění. Jsou schopni popsat svůj každodenní život a zdůraznit důležité detaily vyplývající z kontextu. Píšou neformální dopisy, v kterých jsou schopni vyjádřit žádost, rady či návrh. Při psaní již využívají širokou škálu výrazů pro pozdravy, oslovení a poděkování.

Všechny tyto znalosti plně odpovídají požadavkům pro úroveň A2. Objevují se však i cvičení k zvládnutí znalostí pro úroveň B1 jako úvaha či formální dopis.

Raduga po novomu - ÚROVEŇ B1

Poslední pátý díl je určen pro úroveň B1. Má k dispozici 9 typů cvičení zaměřených na rozvoj PP při celkovém počtu 40 cvičení. Hlavní pozornost je opět soustředěna na procvičování psaní vypravování, úvah a popisu. (graf č. 13)

Cvičení tohoto dílu plně staví na znalostech získaných v předchozích dílech. Při vypravování již nestačí seznámit čtenáře s vypravovanou událostí, ale je nutné vyjádřit vlastní názor na události, uvádět popsané situace do širšího kontextu. Studenti tak například píšou o sportovním zápase a známém sportovci, nebo se zamýšlejí nad svým vztahem ke sportu a zdraví a nad tím, jak se mění jejich nálada, kdy je dobrá a kdy špatná.

Také popis musí být psán mnohem komplexněji. V popisu bytu či domu se tedy nevystačí s pouhými informacemi o vybavení bytu a jeho dispozici, ale zahrnuje představy o ideálním bydlení a vyjádření, zda má každý dům svou atmosféru. To vše rozvíjí kreativitu studentů.

Úvahy jsou zaměřeny zejména na zamyšlení se nad tématem výuky a osvojení si cizích jazyků. Studenti se seznámí s oficiálními obchodními dopisy. Psaní shrnutí si procvičují na základě samostatně vybraného textu o zdraví z českých novin/ časopisů. Mezi poslední cvičení patří zápisy do knihy návštěv. Jsou dány úvodní věty a studenti mají pokračovat a vyjádřit rozdílné názory: pochvalu i kritiku. Rozsah všech textů je vymezen v pracovním sešitě počtem volných řádků.

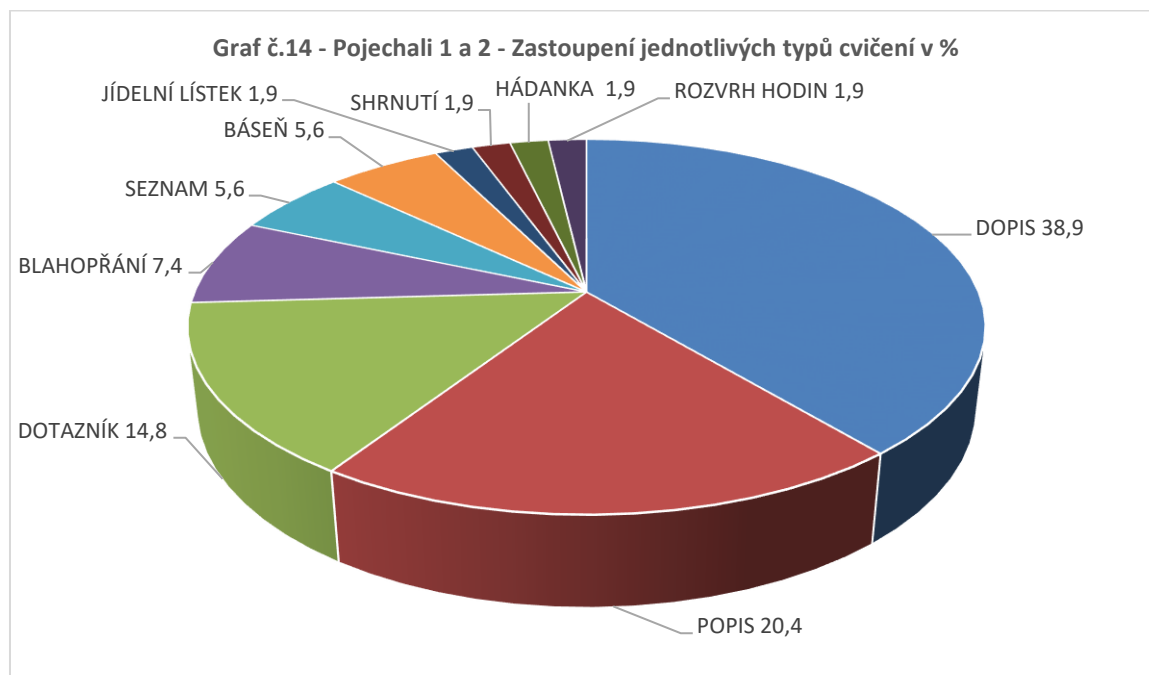
Studenti píšou o známých věcech, tématech, jež je zajímají a umí o nich vyjádřit své názory a mínění, a to jak formou popisu, tak v úvaze. Jsou schopni napsat dopisy svým přátelům a známým, v nichž vypráví o událostech nebo sdělují zajímavosti. Dovedou se zeptat na novinky z jejich života. V dopise také umí vyjádřit pocity. Dokážou napsat i formální dopis. Znájí formu reklamy, inzerátu a odpovědi na něj či strukturovaný životopis.

Je tedy patrné, že třetí a čtvrtý díl vede k osvojení znalostí na úrovni B1.

Pojechali

Pojechali - ÚROVEŇ A1

První dva díly učebního souboru jsou určeny pro úroveň A1. Dohromady obsahují 10 typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 54 cvičení. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní dopisu a popisu. (graf č. 14)

U prvních dílů Pojechali je překvapivě vysoký počet cvičení na psaní dopisů. Žáci si nejprve přečtou ukázkový dopis, pak doplní nabízená slova do dané kostry. Na závěr sekvence napíší podobný text o sobě. Adresát je vymezen, žáci píší fiktivním ruským kamarádům, s kterými se chtějí seznámit. V pracovním sešitu jsou k psaní dopisu dány volné řádky a všechna cvičení odkazují na zadání v učebnici. Po napsání a zkontrolování dopisu žáci znovu napíší slova a slovní spojení, ve kterých chybovali. Jsou vedeni k autokorekci. V dopisech žáci píší především o sobě, o své škole, o denním režimu.

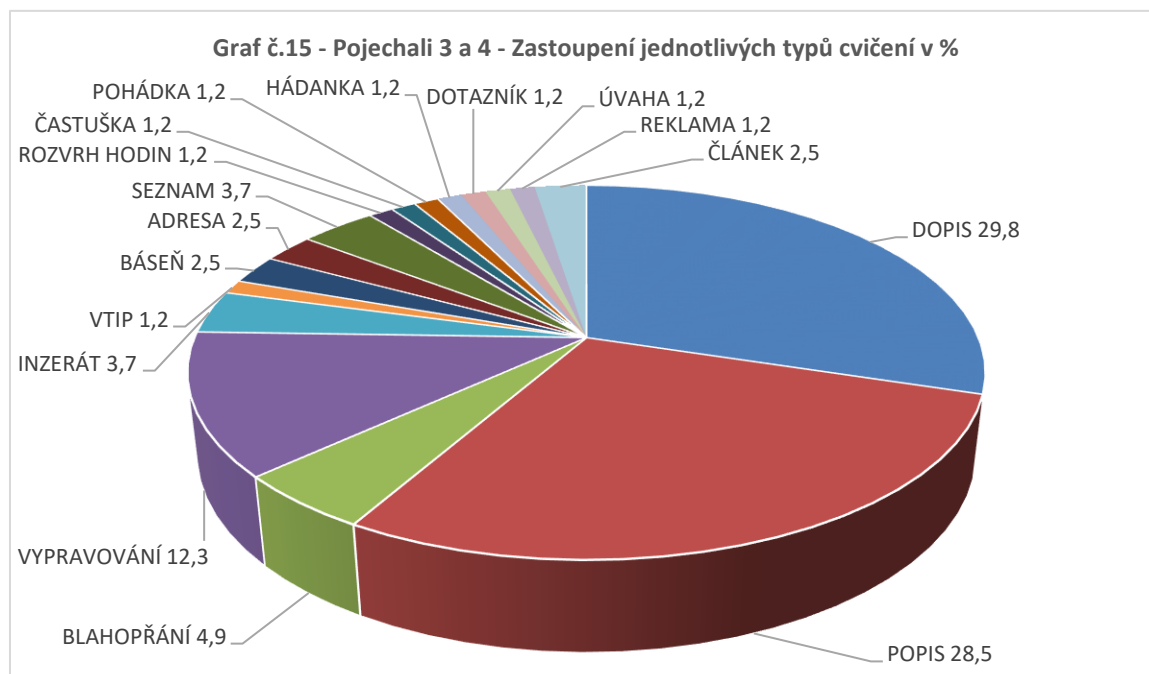
Vedle dopisu je velký důraz také kladen na procvičování popisu. S popisem se začíná ve druhé části prvního dílu. Žáci popisují obrázky úvodních pěti lekcí. Jedná se o obrázky dnů v týdnu, měsíců, zobrazení času a volnočasových aktivit. Žáci také popisují sebe sama či dívku. V daném dialogickém textu je popsán chlapec, takže dochází k převádění slov tvaru mužského rodu do tvarů rodu ženského (reprodukce s obměnou). Na závěr sekvence studenti popíší spolužáka, ostatní hádají, kdo byl popsán. Popis v lekci je završen popisem mimozemšťana, kterého žáci i nakreslí. Vzorový text i obrázek je v učebnici. Dalšími typy popisů jsou popisy měst a rodiny, kdy se žáci zaměřují na to, kdo je komu podobný.

Na závěr si žáci vybírají obrázky ze všech předchozích lekcí a ty mají popsat (popis) nebo k nim vymyslet příběh (vypravování).

Dovednosti žáků v PP jsou dále rozvíjeny pomocí cvičení, kdy píší blahopřání k narozeninám, sestavují rozvrh hodin, jídelní lístek a hádanku. Pokoušejí se o napsání básně obměnou slov v daném vzoru. Nechybí ani vyplňování dotazníků.

Pojechali - ÚROVEŇ A2

Třetí a čtvrtý díl je zaměřen na výuku úrovně A2. Dohromady obsahují 17 typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 81 cvičení. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní vypravování a popisu. (graf č. 15)

Procvičování psaní popisu je zaměřeno zejména na rozšiřování znalostí z předchozí úrovně. Žáci opět popisují osoby, avšak s využitím dalších prvků. Jedná se například o popis osoby zahrnující vzhled a oblečení, popis zvířete (psa) a jeho pána, popis lidí na obrázku včetně popisu situace, v které se na obrázku nacházejí, nebo obecná definice slušného člověka. Popis osob je také doplněn o představení známého sportovce či porovnání tří spolužáků. Stejně tak u popisu denních aktivit je od žáků vyžadováno vyjádření vlastního názoru, například když se snaží popsat ideální a všední den. Mezi tématy nechybí ani aktivity, kterým se věnují odpoledne, a jaké povinnosti mají členové jejich rodiny.

U cvičení na psaní dopisu převládají dopisy neformální s rozšiřujícím se okruhem témat. Žáci již nepišou pouze o sobě, ale začínají psát o domácích mazlíčcích, o sportu, o Praze. Náročnost cvičení narůstá, neboť žáci se neomezují pouze na jednoduchý dopis s prvky popisu, ale musí již být schopni vyjádřit poděkování, omluvu či poskytnout radu. Berou na sebe roli někoho jiného, kdo má dopis napsat. Objevuje se také již dopis formální adresovaný spisovateli. V dopise svému učiteli se omlouvají za to, že nepřišli na trénink.

Vypravování využívá fantazii žáků. Ti se řídí buď modelovým textem, obrázky nebo vymýšlejí krátký příběh, ve kterém by každé slovo vybraným písmenem začínalo. V pozdější fázi studia píšou příběh na základě obrázků nebo s využitím daných slov a také vymýšlejí konce příběhu. Jednou je dána kostra příběhu s nabídkou vhodných slov k doplnění. Převyprávění přečteného textu (reprodukce) píšou žáci pouze dvakrát. Mají převyprávět obsah textu o rytíři a mohou si vybrat rozsah od 15 do 5 vět, kdy vytvořit nejkratší text je nejtěžší. Stejný text se také snaží převyprávět z úhlu pohledu hlavního hrdiny (reprodukce s obměnou), berou na sebe roli rytíře. V souladu s narůstající náročností se začínají objevovat úvahy, ve kterých se mají žáci zamyslet nad problémem a vyjádřit svůj vlastní názor, argumentovat. Tématem pro úvahu je například špatné chování a domácí zvířata ve městě.

Výuka PP je také doplněna dalšími typy cvičení. Žáci píší přátelům blahopřání k Vánocům a k Novému roku, reklamu, která popisuje vybrané české město pro ruské turisty, opravují inzerát. Dalším úkolem k pobavení je psaní básničky. Na základě vzorové básničky píší žáci vlastní, je dána kostra, kterou doplňují a mají pokračovat složením dalších slok. Ve druhém úkolu vymýšlejí pouze závěrečné dvojverší. Vtip píší také podle vzoru, mají zaměnit slova. Psát adresu na ruskou obálku si cvičí v páté lekci, včetně ruského způsobu psaní poštovního směrovacího čísla. Danou adresu mohou v praxi využít a požádat reálnou organizaci o zprostředkování kontaktu s ruskými dětmi.

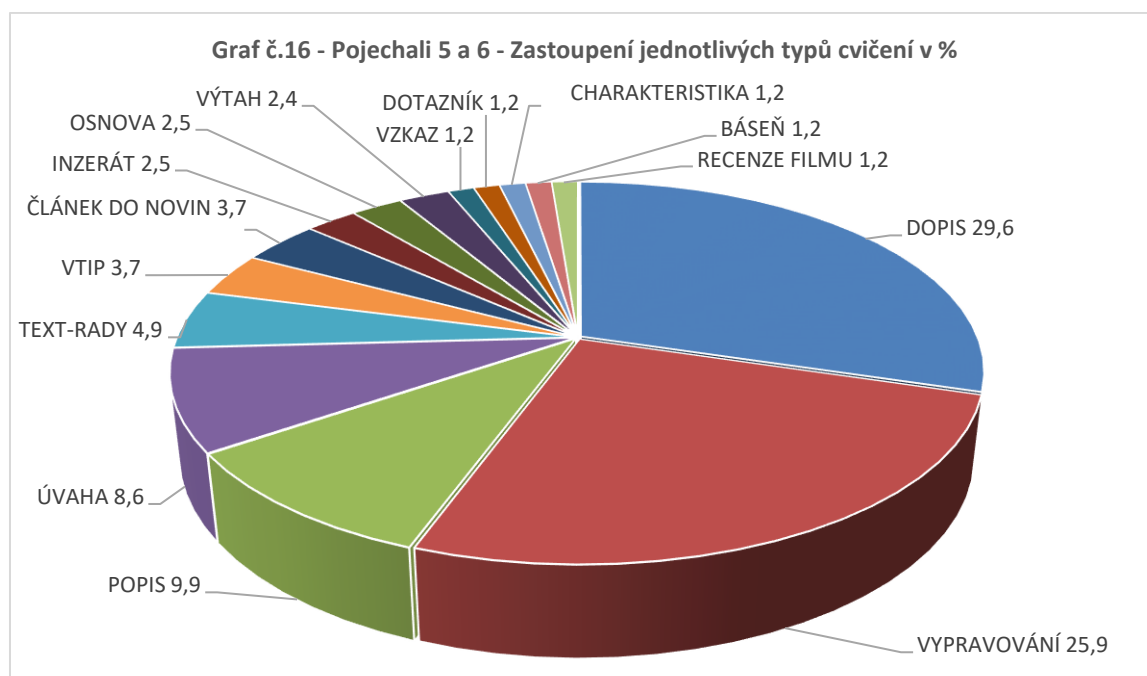
Delším textem je článek o oblíbeném sportovci, který je doporučen pouze zdatnějším žákům (označen hvězdičkou). Žáci úkol píší s pomocí. Nejprve si přečtou údaje o sportovci v češtině a informaci dosadí do kostry textu v ruštině. Poté napíšou podobný článek o svém oblíbeném sportovci. Vyhledají potřebné informace, pokud je neznají, pak využijí doplněného textu jako modelového a pokusí se napsat text vlastní.

Žáci píší seznamy, rozvrh hodin, pohádku, hádanku, v úvodní lekci skládají vlastní častušky, inspirují se slyšenými.

Téměř všechna cvičení jsou uspořádána do sekvencí, které většinou začínají čtením a končí psaním textu. Rozsah textu je určen kostrou, v jiných případech vymezen není. Cvičení psaní jsou v lekci umístěna do druhé poloviny a na konec. Mezi stimuly k psaní učebnice nabízí text určený k čtení, vhodná slova a slovní spojení či úvodní věty i návodné otázky k obsahu budoucího textu a ojediněle obrázky.

Pojechali - ÚROVEŇ B1/B2

Poslední dva díly jsou určeny pro úroveň B1, přičemž šestý díl přesahuje do úrovně B2. Mají k dispozici 15 typů cvičení na rozvoj PP při celkovém počtu 81 cvičení. Hlavní pozornost je soustředěna na procvičování psaní vypravování, úvah a popisů. (graf č. 16)

Z korespondence si žáci procvičí pouze psaní neformálních dopisů kamarádům. Psaní dopisů je vždy v sekvenci ke konci lekce, většinou se začíná čtením dopisu, pak se píše odpověď dotyčnému autorovi a jako třetí úkol je napsat vlastní dopis svému kamarádovi na podobné téma (prosba o radu, o pomoc). Patrný je opět nárůst okruhu témat. Mezi témata patří dopis

adresovaný carovi Petru I., odpověď na obdržžený dopis v roli ředitele sanatoria či oficiální (formální) dopis do sanatoria, v němž se žáci ptají na zdraví kamaráda, který se tam léčí. Následuje dopis Marii s dotazy na Moskvu, dopis do budoucnosti nebo se vžijí do role mladíka. Široká škála témat se objevuje i u vypravování: pohádka na ekologické téma (geoskazka), dokončení daného příběhu, školní příběh, autonehoda, cestování. U vypravování je zdůrazněno, že má úvod, stať a závěr. Jako stimul může sloužit osnova, vhodná slova, daný začátek textu, série obrázků. Žák je upozorněn na možnost využití přímé řeči a přítomného času pro zvýšení dějového napětí. V úkolu zadaném v učebnici je odkaz na pracovní sešit, kam mají žáci text zapsat.

V dalším vypravování mají žáci nejprve sestavit osnovu přečteného, poté text převyprávět (reprodukce). První text je dán v češtině (o kočkách, které hlídají Ermitáž), druhý v ruštině (příběh narkomana). Ve čtvrté lekci doplňují každý odstavec daného vypravování několika větami a vymýšlejí závěr. Pak vypravují o svých plánech na zítřek. V šesté lekci nejprve dokončují vypravování několika větami, následně píší vypravování formou produkce s využitím daných sousloví na téma „Poznal jsem ho po hlase“.

Dále žáci vyprávějí například o svém prvním dnu ve škole, o přípravě na písemnou práci, o svém volném čase, příběh ze života. Psaní příběhu je často označeno hvězdičkou jako úkol pro nadanější žáky.

Žáci píší úvahy rovnoměrně jak v učebnici, tak i v pracovním sešitu. Vyjadřují vlastní názory na předložené problémy (tradice, invalidita, zdraví), s kterými se seznámí na základě čtení textů. Úvahu píší také jako reakci na přečtené články z učebnice, mají vyjádřit svůj názor na popis dění v ruské škole - první den prvňáčků v první třídě a na život invalidů ve společnosti nebo si mohou vybrat druhou možnost a psát o svém zdraví. Žáci si přečtou krátké články o ekologii, a potom v úvaze vyjádří k problému vlastní názor. Na závěr píší o ekologických otázkách, které je zajímají a o problémech regionu, ve kterém žijí.

Žáci se také seznamují s recenzí filmu, kdy si ji přečtou, a pak napíšou kamarádovi dopis o filmu. Dále doplňují slova do recenze filmu „Obecná škola“, poté dokončují věty o filmu, který stojí za to vidět a nakonec píšou o novém současném filmu, zejména, co se jim líbilo a co se jim nelíbilo.

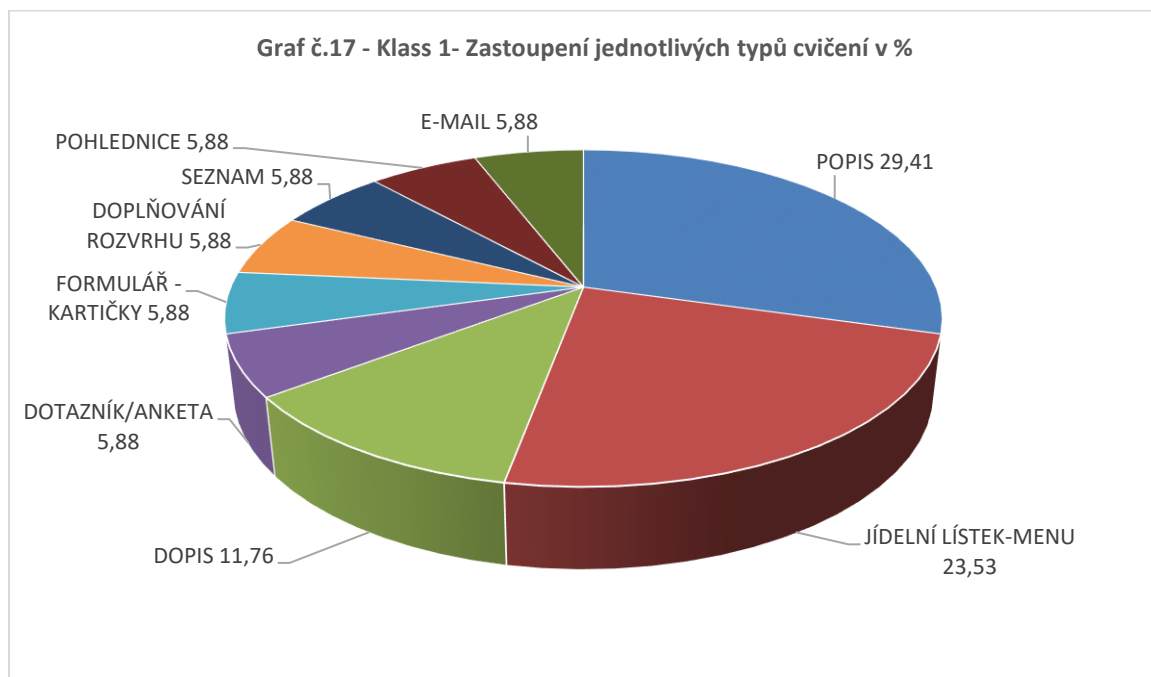
Žáci také píšou další texty – rady, vtip, charakteristiku autora, básničku o svém životě, inzerát na seznámení, vzkaz, anketu. Výtah sestavují na základě přečteného dopisu a přiloženého odborně zaměřeného textu o ekologických problémech.

Analýza pátého a šestého dílu učebního souboru prokázala, že studenti jsou systematicky vedeni k osvojení si dovednosti PP odpovídající úrovni B1 (s přesahem do B2). Žáci jsou schopni vyjádřit své názory a mínění a vytvářet jednoduché krátké texty o událostech a zážitcích, vyprávět o různých problémech. Jejich písemný projev již obsahuje vyjádření pocitů, například smutek, radost, zájem, politování, soucit a znají slohové útvary jako inzerát, strukturovaný životopis či recenzi. Také dovedou napsat neformální i formální dopis.

Klass

Klass - ÚROVEŇ A1

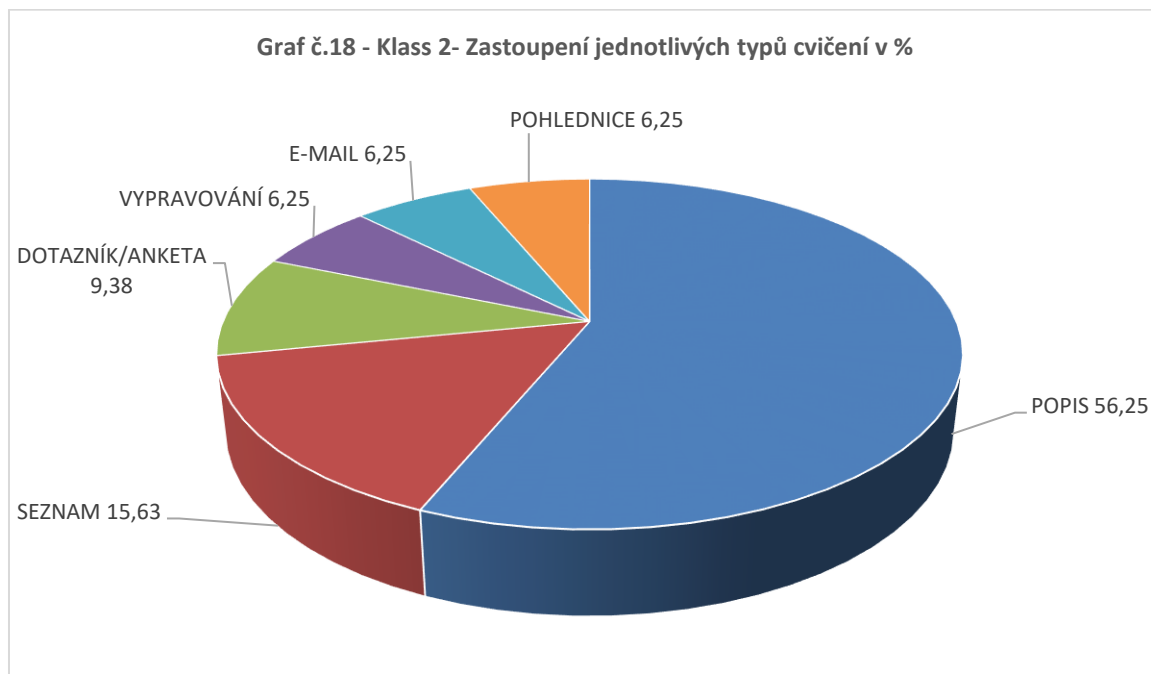
První díl obsahuje 9 různých typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 17 (graf č. 17). Většina cvičení se vyskytuje pouze jednou a nejvíce cvičení se týká popisu. Jako zajímavost lze zmínit poměrně velký počet cvičení na tvorbu jídelního lístku.

Studenti se učí popsat město, kavárnu, zájmy svého kamaráda a již by měli být schopni stručných popisů základních situací. Seznámí se také se slohovými útvary jako formulář, pohlednice či jídelní lístek. Cvičení na formulář jsou formou doplňování a například u přání na pohlednici se jedná pouze o využití vzorů z internetu a není tedy vyžadována jeho samostatná tvorba. První díl učebnice poskytuje cvičení na dosažení uvedené úrovně A1, otázkou je však jejich množství a míra samostatnosti při jejich tvorbě.

Klass - ÚROVEŇ A2

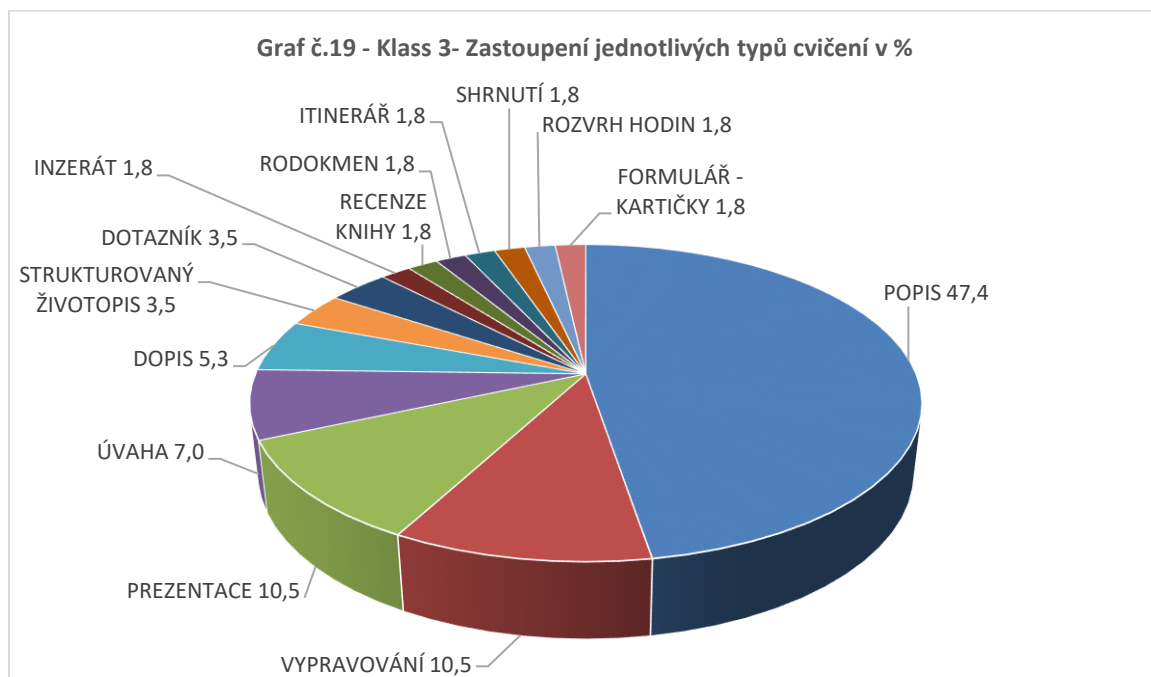
Ve druhém dílu narostl počet cvičení zaměřených na rozvoj PP na 32 při menším počtu typů cvičení - 6. (graf č. 18) Typologie cvičení je postavena na převládajícím popisu, který tvoří více jak polovinu všech cvičení.

Skladba cvičení druhého dílu poskytuje velký prostor pro osvojení si schopnosti popisu osob (známá osobnost, spolužák), měst, programu dne (popis ideálního dne). Prohlubuje se znalost tvorby pohlednice či blahopřání a pracuje se s e-mailem. Co však zcela chybí, je psaní dopisu, ve kterém by se studenti naučili či procvičili výrazy pro pozdrav, oslovení, dotaz, prosbu a poděkování. V prvním díle byla cvičení na psaní dopisu pouze ve formě doplňování slov. Ve druhém díle studenti samostatně dopis nepsali, ačkoliv by toho již měli být schopni, jelikož na úrovni A2 je tato znalost vyžadována.

Klass - ÚROVEŇ B1

Třetí díl obsahuje z celé série nejvíce cvičení zaměřených na rozvoj PP. Jedná se o 57 cvičení a 14 různých typů. (graf č. 19) Patrná je opět jasná převaha popisu - téměř 50 %. Vzhledem k tomu že se jedná o díl, který již má zajišťovat dosažení úrovně B1, obsahuje několik cvičení na vypravování a úvahu.

U cvičení je patrný nárůst obtížnosti plně v souladu s požadavky SERR pro úroveň B1. Studenti opět tvoří popis města, tentokrát však formou prezentace, která musí být koncipována tak, aby vyvolala zájem zahraničních turistů. Tvoří popisy, které již obsahují názory a mínění, například popis zaměstnání členů rodiny a jejich vztah k němu či názor na blízkou budoucnost ve vztahu k technologiím.

Ostatní slohové útvary se objevují pouze v malé míře, většinou jen jedno cvičení daného typu v celém souboru: formulář, rozvrh hodin, shrnutí, rodokmen, inzerát, itinerář a recenze knihy.

3.3.4 Závěry kvantitativní a kvalitativní analýzy

Jako zatím nejlépe propracovaný učební materiál v oblasti psaní se ukázaly učební soubory Pojechali (pro žáky základních škol a víceletých gymnázií) a Raduga po novomu (pro studenty středních škol), které vedou k psaní od prvního dílu. Psaní je v zadáních jasně určeno a úzce propojeno s pracovním sešitem. Je řízené a postupně vede žáka/ studenta k samostatnému písemnému projevu a zároveň k autokorekci. Učební soubor Klass pro střední školy se však psaní klasických slohových útvarů příliš nevěnuje, jelikož je spíše zaměřen na ústní produkci, podporuje více práci na projektech a přípravu prezentací. Až v závěrečném dílu pracovního sešitu se projevuje rozmanitost typů cvičení na PP.

Opravami napsaného se zabývá jen pracovní sešit Pojechali, kdy jsou za některými cvičeními psaní volné řádky, na které má žák znovu napsat slova a věty, ve kterých chyboval. Tím je veden k tomu, aby se ze svých chyb učil a zvykl si sám sebe opravovat.

Učebnice Raduga po novomu a Pojechali často k psaní využívají cvičení v sekvenci, kdy v první části je uveden vzorový text, ve druhém cvičení s ním studenti/ žáci pracují, mohou ho obměňovat, odpovídat na otázky, doplňovat údaje do neúplného textu. Na závěr píše podobný text podle úvodního vzoru na téma vztahující se k osobě pisatele. Učební soubor Klass pracuje se cvičeními v sekvenci v mnohem menší míře a většinou se jedná pouze o vzorový text a následné psaní.

Forma výsledného textu byla u prvních dvou učebních souborů převážně určena. V pracovních sešitech Pojechali a Raduga po novomu byl rozsah textu naznačen počtem volných řádků u cvičení nebo informací danou počtem vět, většinou 10-15. Klass ovšem neurčuje vždy formu, ani rozsah, výjimečně jsou k dispozici volné řádky.

Ve všech nových souborech se projevuje vliv informačních technologií, studenti píše hlavní měrou e-mail. V učebním souboru Klass se objevují i texty z blogu a facebooku.

Studentům je všemožně pomáháno pomocí různých stimulů a nápověd (slovní zásoba, věty, osnova, sekvence, kostra textu, návodné otázky, obrázky, apod.), aby se i slabší studenti dokázali v základních textech písemně srozumitelně vyjádřit.

3.4 Dotazníkové šetření mezi studenty ČZU týkající se výuky RJ na SŠ a přístupu studentů k problematice PP v RJ

Dotazník pro studenty a jeho podrobné výsledky se nacházejí v Příloze č. 2 – 7. 2. 1 a 7. 2. 2.

3.4.1 Úvod

Na základě odpovědí na dotazník jsme chtěli získat údaje o studentech a jejich studiu ruského jazyka na střední škole. Zejména nás zajímaly otázky výuky písemného projevu na středních školách a dále názory studentů k dané problematice a přání studentů do budoucna, co by se rádi naučili v ruském jazyce psát.

Základní otázkou takového dotazníkového šetření je, jak zajistit co největší reprezentativnost dotazované skupiny. V našem konkrétním případě jsme vycházeli ze skutečnosti, že studenti ČZU pocházejí z různých částí České republiky a různých typů českých středních škol. Pro zajištění přesnosti dotazníkového průzkumu byl dotazník zadán ve dvou po sobě následujících akademických rocích. V příloze jsou uvedeny výsledky šetření z jednotlivých let a také jejich srovnání, ze kterého je patrné, že nebyly nalezeny významné rozdíly v odpovědích.

V první části dotazníku byl zjištěn počet, pohlaví a věk respondentů. Druhá část se věnovala otázkám k výuce ruského jazyka na střední škole se zaměřením na písemný projev. Třetí část se týkala osobního vztahu studenta a jeho zkušeností s písemným projevem v ruském jazyce.

Před tvorbou dotazníku jsme připravili hypotézy, které měly být dotazníkem potvrzeny nebo vyvráceny.

4) Studenti pracují na SŠ převážně s učebním souborem Raduga a Raduga po novomu, přičemž učební soubor je využíván jako celek včetně pracovního sešitu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.

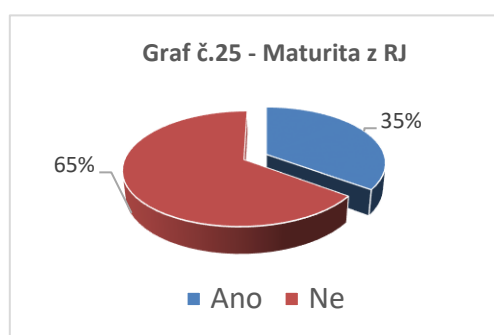
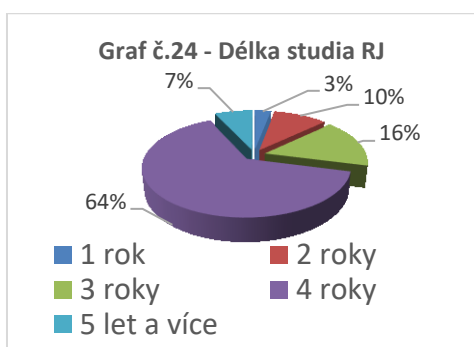
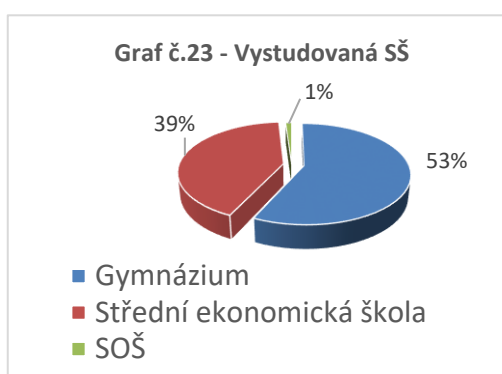
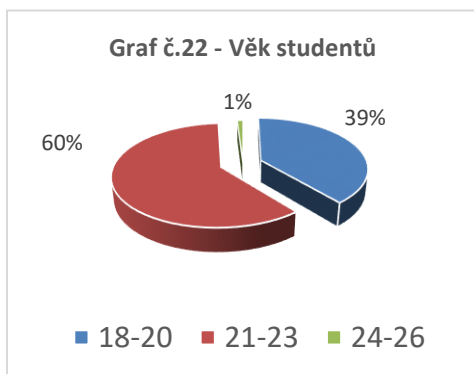
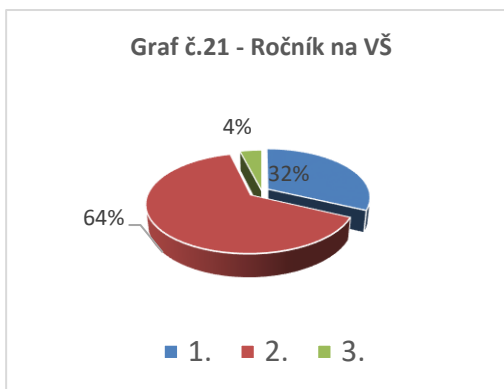
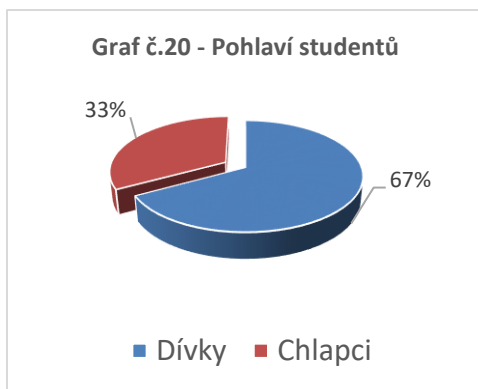
5) Studentům v rámci výuky ruského jazyka na SŠ chybí větší prostor pro psaní souvislých textů a při PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, neboť PP je většinou vyučován individuálně.

6) Studenti neznají postupy psaní, v důsledku čehož si své texty nedostatečně opravují.

7) Studenti nejraději píšou na obecně daná témata a neformální texty.

3.4.2 První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech

Tato část obsahovala 6 otázek zaměřených na obecné informace. S pomocí těchto dat je možné popsat skupinu respondentů. Vyhodnocení odpovědí je ukázáno na následujících grafech. (graf č. 20, 21, 22, 23, 24 a 25)

Na dotazník odpovědělo celkem 113 studentů ČZU v Praze, kteří se zapsali do kurzu ruského jazyka úrovně A2 nebo B1 v akademickém roce 2013-14 (skupina A – 62 studentů) a v akademickém roce 2014-15 (skupina B – 51 studentů). Museli tudíž absolvovat výuku ruského jazyka na střední škole či ve škole jazykové nebo na soukromých hodinách. Úroveň A2 je určena pro studenty, kteří studovali ruský jazyk pouze 1-2 roky, ale studenti ČZU se tímto doporučením bohužel neřídí a raději volí kurzy nižší úrovně, aby pro ně jazyk nebyl tak náročný a aby co nejjednodušeji získali zápočet a splnili zkoušku v rámci svého studijního programu. Proto kurz označený jako A2 není homogenní, ale vyskytují se v něm často i studenti, kteří by měli být v kurzu B1 (kterých je většina) nebo dokonce B2. Proto jsme oslovili stejným způsobem (zadáním identického dotazníku) také studenty úrovně B1 a výsledky získané od studentů z obou úrovní (A2 a B1) jsme v rámci našeho výzkumu zpracovali dohromady. Skupina respondentů byla tvořena z 67 % dívkami. Nejvíce bylo zastoupení studentů ve věku 21 až 23 let (60 %), přičemž nejčastější délka studia RJ byla 4 roky. Studenti povinně studují cizí jazyk na ČZU v prvním a ve druhém ročníku. Výjimečně si neúspěšný student „přetahuje“ jazyk do ročníku třetího. Mezi respondenty převažovali tedy studenti 2. ročníku vysoké školy. Pouze jedna třetina žáků složila maturitu z RJ.

Z výsledků první části dotazníku vyplynulo, že respondenti představovali reprezentativní vzorek pro vytvoření popisu situace výuky písemného projevu na SŠ z pohledu studentů, neboť se jednalo o studenty, kteří studovali RJ na SŠ, pokračují dále se studiem RJ na VŠ a neuplynula dlouhá doba od ukončení jejich středoškolského studia.

3.4.3 Druhá a třetí část dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na SŠ a vztahu studentů k PP v RJ

Na úvod druhé části dotazníku znovu opakujeme, že zde jsou zahrnuty odpovědi pouze těch studentů, kteří studovali ruský jazyk na střední škole, tudíž 21 chlapců a 32 dívek (skupina A) a 13 chlapců a 38 dívek (skupina B).

Hypotéza č. 4

Studenti pracují na SŠ převážně s učebním souborem Raduga po novomu, přičemž učební soubor je využíván jako celek včetně pracovního sešitu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.

Tabulka č. 20 – Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ

Raduga	Raduga po novomu	Raduga celkem
24 %	69 %	93 %

Tabulka č. 21 – Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ

Využívám pracovní sešit	
ano	82 %
ne	18 %

Tabulka č. 22 – Práce s Evropským jazykovým portfolioem

Práce s Evropským jazykovým portfolioem	
ano	10 %
ne	90 %

V odpovědích studentů byly uvedeny učební soubory Raduga, Raduga po novomu, Klass a Pojechali. Nicméně v četnosti použití zcela převládl učební soubor Raduga a Raduga po novomu, který využívalo 93 % studentů. Zajímavá skutečnost vyplynula ze srovnání používání učebních souborů Raduga a Raduga po novomu mezi jednotlivými dotazovanými skupinami. U pozdější skupiny došlo k výraznému poklesu zkušeností studentů se souborem Raduga na 15 % oproti předchozímu roku, kdy to bylo 30 %, což by mohlo ukazovat na postupné opouštění od používání starší verze. Učební soubory byly používány jako celek skládající se z učebnice a příslušného pracovního sešitu a to u 82 % respondentů. Překvapující byly odpovědi na otázku týkající se práce s Evropským jazykovým portfolioem, kdy s ním 90 % studentů na SŠ nepracovalo.

Hypotéza č. 5

Studentům v rámci výuky ruského jazyka na SŠ chybí větší prostor pro psaní souvislých textů a při PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, neboť PP je většinou vyučován individuálně.

Tabulka č. 23 – Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ

Frekvence psaní slohu	na hodině	za domácí úkol
1 x týdně	32 %	51 %
1 x měsíčně	47 %	33 %
min. 1 x měsíčně	79 %	84 %

Tabulka č. 24 – Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací v RJ na hodinách na SŠ

Spolupráce mezi studenty při psaní	
pracují samostatně	56 %
spolupracují	36 %
Druhy spolupráce mezi studenty při psaní	
dvojice tvoří jeden text dohromady	44 %
spolupráce při úvodní diskusi k tématu	33 %
skupinka tvoří jeden text společně	23 %

Výsledky odpovědí na dotazy ohledně frekvence psaní ukazují, že více jak polovina dotazovaných studentů psala cvičení na PP jednou týdně za domácí úkol, zatímco na hodině psala jednou týdně pouze jedna třetina studentů.

Posoudíme-li však frekvenci na měsíční bázi, dostaneme se ke skutečnosti, že okolo 80 % studentů psalo na střední škole jednou měsíčně jak na hodině, tak za domácí úkol. Vyjdeme-li z 10 měsíčního školního roku, dostaneme se k 20 cvičením na PP ročně jako minimu, kdy ale někteří studenti píšou až 80 cvičení na PP ročně. Lze tedy usuzovat na to, že je na SŠ věnován dostatečný prostor výuce PP.

Pouze 36 % studentů uvedlo ve svých odpovědích, že má zkušenosti se spoluprací na cvičeních zaměřených na rozvoj PP. Při podrobnější analýze těchto odpovědí bylo zjištěno, že nejčastějším druhem spolupráce je tvorba textu ve dvojici nebo spolupráce při úvodní diskusi. Výsledek je možné shrnout do závěru, že pouze čtvrtina studentů psala někdy text ve dvojici či skupince a PP je vyučován z větší části individuálně. To je podpořeno i větší frekvencí domácích úkolů.

Hypotéza č. 6

Studenti neznají postupy psaní, v důsledku čehož si své texty nedostatečně opravují.

Tabulka č. 25 – Postup při psaní textu v RJ

Postup při psaní textu	
promýšlení tématu	78 %
vyhledávání slovní zásoby	74 %
napsání osnovy	33 %

Tabulka č. 26 – Počet oprav textu napsaného v RJ

Frekvence opravování textu napsaného v RJ	
text opravují jednou	50 %
text opravují dvakrát	16 %
text opravují vícekrát	16 %
celkem	82 %

Samotný postup při psaní je možné na základě odpovědí popsat následovně. Studenti si promýšlejí zadané téma, kdy pouze 20 % respondentů uvedlo, že píše bez rozmýšlení. Zajímavá je však skutečnost, že při zhruba 80 % studentů promýšlejících si psaný text, pouze 33 % připravuje osnovu zpracovávaného tématu. Při samotném psaní 82 % studentů text opravuje. Jedná se o poměrně velké číslo, nicméně při detailnější rozboru bylo zjištěno, že téměř 62 % studentů, kteří text opravují, tak činí pouze jednou.

Hypotéza č. 7

Studenti nejraději píšou na obecná témata a neformální texty.

Tabulka č. 27 – Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ

	1 - 2	2 - 3
obecné téma	83 %	33 %
dopis kamarádovi jako odpověď na obdržení	55 %	78 %
dopis kamarádovi jako reálná situace	51 %	73 %
	3 - 4	4 - 5
dopis v roli někoho jiného	72 %	39 %
esej/úvaha	57 %	68 %
oficiální dopis/text	57 %	79 %

Při hodnocení náročnosti psaní textů v RJ bylo možné pozorovat velice zřetelné rozdělení do dvou skupin. Vzhledem k tomu, že známkování složitosti textů je možné chápat jako prvek značně subjektivní, byly přidělené známky spárovány do dvojic 1-2, 2-3, atd. a tyto prvky využity k finálnímu vyhodnocení. Na jedné straně stojí psaní textů na obecná témata či dopisy kamarádovi, které byly hodnoceny jako nejjednodušší, zatímco na opačném pólu hodnocení se ocitly eseje, úvahy, oficiální texty, případně dopisy psané z pohledu jiné osoby.

Studentům byl také poskytnut prostor pro zdůvodnění odpovědí. Dozvěděli jsme se, že je pro ně jednodušší tvořit text na obecné téma především proto, že u obecného tématu si mohou vymyslet spoustu námětů, volit zaměření textu na oblast, kterou znají a zajímají se o ni. Jedná se zejména o témata, u kterých mají osvojenou slovní zásobu a mohou v nich využít neformální způsob psaní. Z typů cvičení žákům vyhovuje psaní dopisu, zvláště pokud se jedná o psaní neformálních dopisů kamarádům, při nichž je pro ně důležitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty považují za složité i v češtině a v ruštině je někteří z respondentů ani nikdy nepsali.

V odpovědích na druhou otázku, ve které měli studenti odůvodnit svůj výběr v otázce první týkající se jednoduchosti/ složitosti psaní různých textů, se chlapci vyjadřovali stručně v několika slovech a slovních spojeních a téměř nepsali věty. Jednodušší je pro ně tvořit text na známé téma s využitím známé slovní zásoby a psaní těch slohových útvarů, v kterých mají praxi. Při psaní dopisů kamarádům je pro ně důležitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty považují za složité i v češtině.

Dívky se v odpovědích na druhou otázku rozepsaly mnohem podrobněji a psaly souvislé věty, nebo i celé krátké odstavce. Pro dívky je jednodušší psát o tématech, která jsou jim blízká, baví je a při psaní kterých si mohou vymýšlet a použít svou fantazii a nápady. Za složitější považují tvorbu delších textů a textů, kvůli kterým je třeba vyhledávat potřebné informace. Psaní esejů, úvah a oficiálních dopisů je složité, protože v nich nemají praxi a jsou pro ně těžké i v mateřském jazyce. Ve většině témat tedy panovala shoda mezi chlapci a dívkami.

Tabulka č. 28 – Problémy při psaní souvislého textu v RJ

Problémy při psaní textu	
A - nedostatečná slovní zásoba	74 %
C - problémy s gramatikou	57 %
G - nedostatek času	38 %
D - problémy s pravopisem	35 %

Tabulka č. 29 – Pomůcky využívané při psaní textů v RJ

Zadání k psaní textu	
slovník elektronický	83 %
slovník tištěný	45 %
přehledy mluvnic a gramatické tabulky	31 %

Tabulka č. 30 – Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, když ...	
znám slovní zásobu, která se mi hodí.	64 %
mne napadne něco zajímavého, o čem mohu psát.	52 %
napiši text, se kterým jsem spokojen.	43 %
má smysl.	38 %

Tabulka č. 31 – Zaměření oprav slohových prací

Zaměření oprav slohových prací	
gramatika	94 %
pravopis	78 %
spojky a spojovací výrazy	63 %
slovní zásoba	62 %
slovosled	59 %
interpunkce	40 %

Mezi pomocnými prostředky pro psaní textu dominovaly tři, a to elektronické slovníky (83 %), tištěné slovníky (45 %) a přehledy mluvnic a gramatiky (31 %). Můžeme tedy pozorovat nahrazování tištěných slovníků elektronickými. Zároveň jsou tyto poznatky v souladu s odpověďmi na otázku týkající se problémů při psaní. Mezi hlavními problémy studenti uváděli nedostatečnou slovní zásobu (74 %), problémy s gramatikou (57 %) a pravopisem (35 %). Také v názorech studentů na situaci kdy je psaní baví, opět převládal stav, kdy studenti rádi píšou v případě, že znají slovní zásobu (64 %). Až poté následují další odpovědi jako například: když má text smysl, něco zajímavého je napadne nebo pokud jsou s produkováním textem spokojeni. Vrátime-li se k postupu během psaní, kdy 74 % respondentů uvedlo, že při psaní vyhledávají slova ve slovníku, vyplývá nám, že slovní zásoba hraje u studentů na této úrovni klíčovou roli pro úspěšné zvládnutí písemného projevu. To je také v souladu se zaměřením oprav slohových prací.

Tabulka č. 32 – Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ

Zadání k psaní textu	
rozsah práce	88 %
slohový útvar	79 %
důvod psaní	77 %
kontext psaní	71 %
adresát	70 %
pisatel	67 %

Neexistují převládající požadavky na způsob zadání u cvičení zaměřených na rozvoj PP, studenti vítají každou poskytnutou pomoc.

Tabulka č. 33 – Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU

Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU	
neformální email/ dopis	38 %
vzkaz	16 %
popis	50 %
vypravování	49 %
úvaha	11 %
formální email/ dopis	9 %
chat	12 %
sms	3 %
pozdrav/ pohlednici	7 %
referát	15 %

Chlapci by se rádi naučili psát úvahy, technické texty, formální emaily, obchodní dopisy a dopisy obecně. Jeden student projevil zájem naučit se psát články a druhý zmínil úvahy a vypravování s bohatou slovní zásobou. Objevilo se ale i několik negativních názorů na psaní. Někteří psaní nepovažují za důležité, stačí jim, když se v cizím jazyce domluví a nic se psát učit nechťejí.

Dívky by se chtěly naučit psát pokud možno vše, co budou potřebovat v reálném životě, od dopisů a neformálních textů popisů a vypravování přes eseje, referáty a úvahy k textům formálním, zejména obchodní dopisy a dokonce i odborné články. Mají zájem o texty smysluplné a chtějí se naučit psát jakékoli texty (na způsob maturitních otázek) bezchybně.

3.4.4 Závěr dotazníkového šetření mezi studenty

Hypotézy, které byly stanoveny na začátku průzkumu se nepotvrdily v plné míře. Nicméně na základě výsledků dotazníkového šetření lze popsat výuku písemného projevu na SŠ z pohledu studentů.

Výuka ruské jazyka na SŠ probíhá s využitím učebního souboru Raduga po novomu, který postupně nahrazuje starší vydání Raduga. Studenti nemají zkušenosti s Evropským jazykovým portfoliem. Výuce písemného projevu je věnován dostatečný prostor, kdy studenti píšou minimálně dvakrát měsíčně cvičení na rozvoj PP. Pracují převážně samostatně, pouze čtvrtina dotazovaných studentů někdy pracovala ve skupince nebo ve dvojici.

Pro studenty na úrovni A2-B1 je klíčovým faktorem pro vypracování cvičení zaměřených na rozvoj PP slovní zásoba a gramatika, což potvrzuje i skutečnost že se jedná o nejčastěji opravované části textů. Nepřekvapí tedy, že jako pomůcky studenti hojně využívají slovníky a gramatické přehledy. U slovníků je patrná převaha elektronických verzí před tištěnými. Studenti potvrdili, že nejraději píšou na obecná témata a neformální dopisy kamarádům.

3.5 Vztah středoškolských učitelů RJ v ČR k roli PP ve výuce

Dotazník pro učitele a jeho podrobné výsledky se nacházejí v Příloze č. 3 – 7. 3. 1 a 7. 3. 2

3.5.1 Úvod

Na konci školního roku 2012-13 byl v rámci našeho výzkumu zadán dotazník učitelům ruského jazyka na středních školách, abychom si ověřili, zda připravujeme odpovídající doplňkový materiál pro výuku písemného projevu v RJ.

Jako poměrně složité se ukázalo zjistit, na kterých školách se vyučuje ruský jazyk, jelikož žádný centrální seznam na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy v České republice neexistuje. Nicméně za pomoci krajských úřadů se podařilo získat seznamy škol, ale ne vždy obsahovaly informaci o výuce ruštiny na daných školách. Po vyhledávání dostupné informace na internetu (kdo z vyučujících má aprobaci RJ, na jaké škole je v rozvrhu RJ) bylo osloveno celkem 150 různých středních škol po celé ČR, převážně gymnázií.

Dotazník byl vypracován s pomocí aplikace na internetových stránkách <http://docs.google.com>, kde byl také posléze umístěn a odkaz na něj byl poslán na školy s žádostí o vyplnění. S prosbou byli osloveni ředitelé škol, ale pokud byly na internetu uvedeny oficiální emailové adresy učitelů, byl email poslán přímo jim.

Cílem bylo zmapovat celkovou situaci ve výuce ruského jazyka a zjistit, zda se učitelé na středních školách se svými studenty věnují procvičování písemného projevu a zda jsou spokojeni s používanými učebními soubory z hlediska cvičení zaměřených na samostatný písemný projev a pokud ne, tak jaké mají návrhy na materiál, který by jim a jejich studentům pomohl.

Za tímto účelem byl dotazník rozdělen na tři části. První část dotazníku se týkala obecných informací o učitelích, škole a výuce ruského jazyka (deset otázek s výběrem odpovědí - možnosti ze dvou, tří nebo čtyř).

Druhá část (devět otázek s výběrem odpovědí z daných možností a poslední otázka s otevřenou odpovědí) si kladla za cíl zmapovat výuku PP a jeho roli ve výuce RJ z pohledu učitelů. Jednalo se zejména o potvrzení následujících hypotéz.

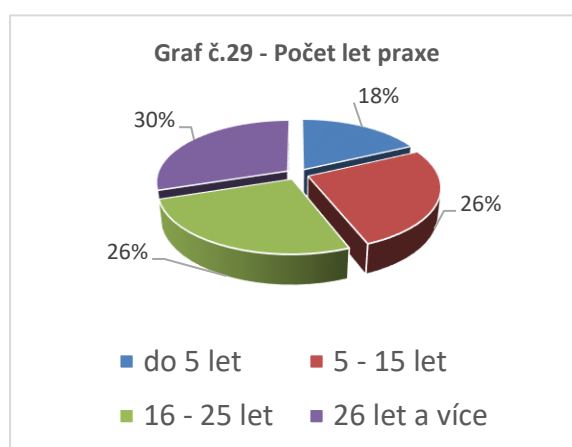
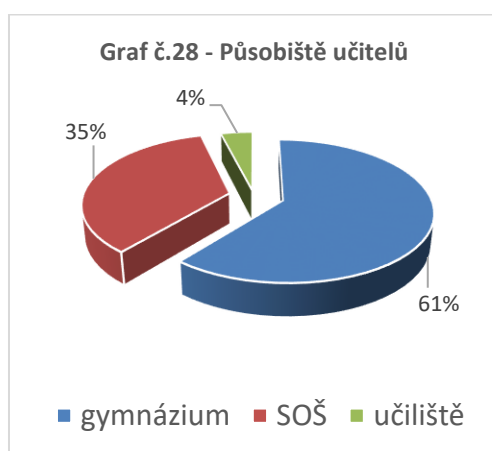
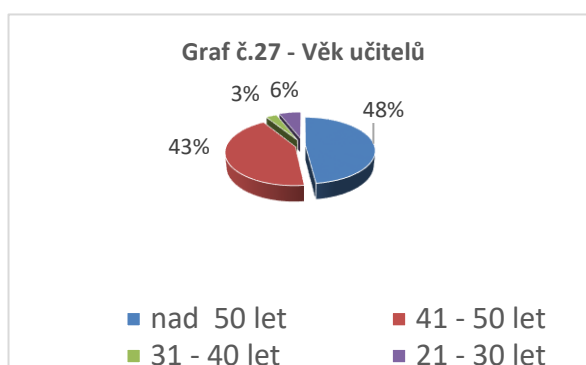
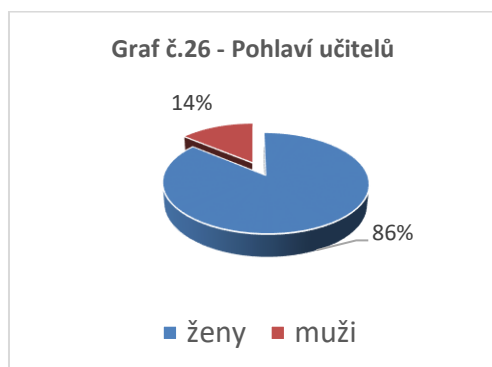
8) Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.

9) Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevěnují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou větší důraz na výsledný produkt psaní než na postup.

10) Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, přičemž rozsah produkováného textu roste se zvyšující se obtížností.

V závěrečné třetí části byl dán učitelům prostor k tomu, aby vyjádřili své požadavky na cvičení vedoucí k rozvoji písemného projevu.

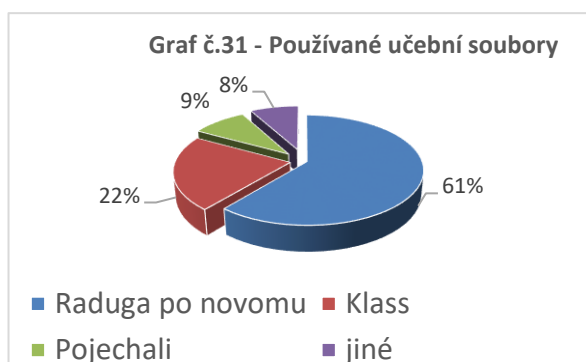
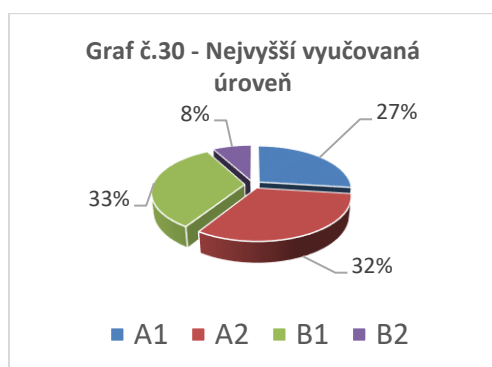
3.5.2 První část dotazníku – zhodnocení obecných údajů

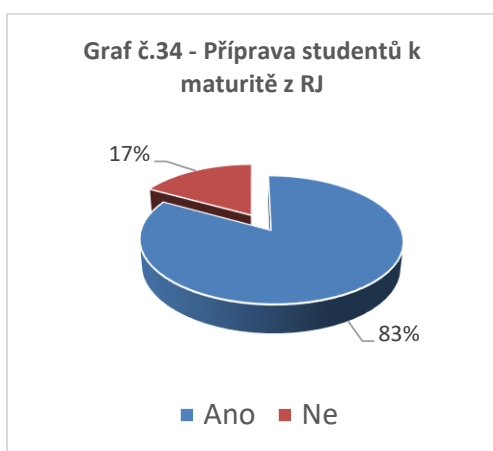
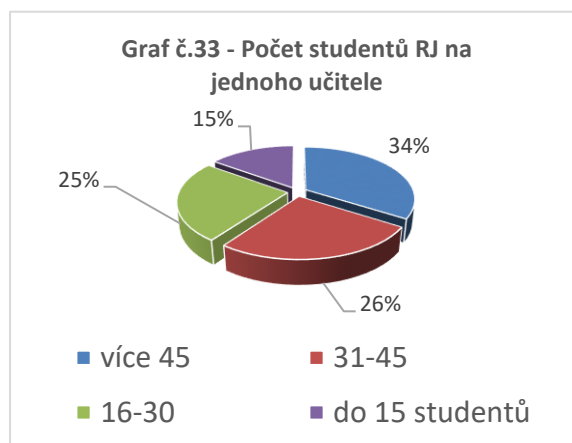
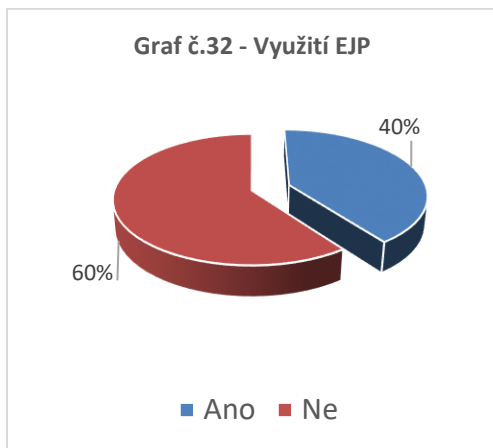

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 86 % žen a 14 % mužů. Takováto zdánlivá disproporce je dána zastoupením žen a mužů ve školství. Nejvíce byli zastoupeni učitelé starší generace (nad padesát let), kterých bylo 48 %, následovaných střední generací 41-50 let, kterých odpovědělo 43 %. Zbývajících 9 % tvořili mladí učitelé ve věku od 21 do 40 let. Toto složení respondentů se také promítlo do délky praxe učitelů, kde více než polovina učitelů měla praxi delší než 15 let a pouze 18 % respondentů mělo praxi kratší než 5 let. Dá se proto říci, že kromě menšího počtu nezkušených učitelů byly ostatní tři skupiny zastoupeny rovnoměrně, s nadpoloviční většinou zkušených.

Většina respondentů byli nerodilí mluvčí ruského jazyka (95 %), působící zejména na gymnáziích (61 %) a středních odborných školách (35 %).

Dotazník vyplnilo 65 učitelů (43 % oslovených), což lze považovat za relevantní návratnost.

Ve vyučovaných úrovních bylo zjištěno rovnoměrné rozložení úrovní A1-B1. Úroveň A1 vyučuje 27 % vyučujících, úroveň A2 učí 32 % a úroveň B1 vzdělává 33 % dotázaných. Nejméně učitelů vyučuje v kurzech úrovně B2, pouze 8 %. Tato informace podpořila náš plán připravit v rámci doktorské práce cvičení na rozvoj PP se zaměřením na úrovně A1-B1 a úroveň B2 zatím do tvorby výukových materiálů nezařazovat.

61 % učitelů využívá učební soubor Raduga po novomu. Respondenti dále používali učební soubory Klass (22 %) a Pojechali (9 %). 8 % učitelů využívá jiné učební materiály jako například učební soubor Vremena, Ruština pro samouky a příručky k přípravě na maturitu z ruského jazyka, například Ruština - maturitní příprava a Ruština - otázky a odpovědi nejen k maturitě.

Z průzkumu vyplynulo, že 60 % vyučujících na hodinách ruského jazyka nevyužívá „Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let“. V rámci Portfolia má student sbírat své úspěšně napsané písemné práce a do Portfolia si je zakládat jako důkaz toho, co již umí v cizím jazyce písemně vyjádřit.

83 % respondentů připravuje své studenty k maturitě z ruského jazyka. Je zde tak vidět zájem učitelů, kteří mají maturitní ročníky, o další učební materiály, o zpestření výuky a zlepšení přípravy k maturitní zkoušce.

Z průzkumu vyplývá, že 60 % učitelů učilo RJ více jak 30 studentů a 34 % mělo dokonce několik tříd a dohromady více jak 45 studentů. Výsledek vypovídá o tom, že ruský jazyk se opět začíná mezi studenty těšit popularitě.

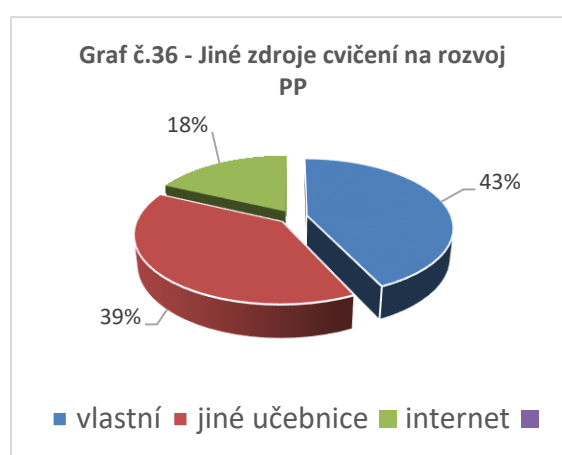
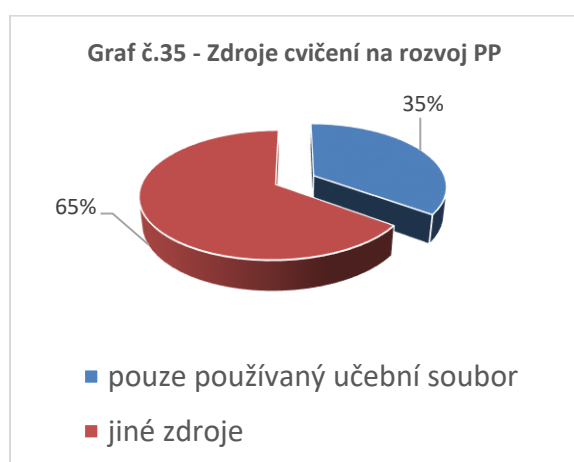
3.5.3 Druhá část dotazníku – zhodnocení údajů týkajících se výuky PP

Hypotéza č.8

Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.

Tabulka č. 34 - Dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech

Dostatek cvičení zaměřených na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech	
ano	46 %
ne	48 %
neumím posoudit	6 %

Tabulka č. 35 – Nedostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech

Nedostatek cvičení na rozvoj PP	
psaní úvahy	25 %
psaní vypravování	18 %
psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)	18 %
psaní popisu	15 %
psaní dopisů a emailů	14 %

Otázka na množství cvičení zaměřených na rozvoj PP rozdělila učitele na dvě skupiny s opačným názorem. Neexistuje tak jednoznačná odpověď a záleží vždy na konkrétním vyučujícím. To bylo potvrzeno také zjištěním, že jen 35 % respondentů používá pro výuku pouze cvičení z využívaného učebního souboru. Většina učitelů hledá další cesty pro získání vhodných cvičení. Jako hlavní zdroje uvádějí učitelé internet, jiné učebnice a také tvorbu vlastních cvičení. Učitelům chybějí nejvíce cvičení zaměřená na psaní úvah.

Hypotéza č. 9

Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevěnují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou větší důraz na výsledný produkt psaní než na postup.

Tabulka č. 36 – Frekvence tvorby textu na hodinách a za domácí úkol v RJ na SŠ

Frekvence tvorby textu	Na hodině	Za domácí úkol
1 x týdně	36 %	40 %
1 x měsíčně	54 %	58 %
min. 1 x měsíčně	90 %	98 %

Tabulka č. 37 – Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ

Spolupráce mezi studenty při psaní	
pracují samostatně	46 %
spolupracují	54 %
Druhy spolupráce mezi studenty při psaní	
dvojice tvoří jeden text dohromady	24 %
spolupráce při úvodní diskusi k tématu	65 %
skupinka tvoří jeden text společně	11 %

Tabulka č. 38 – Důraz při psaní textu

Důraz při psaní textu je kladen na	
výsledný produkt psaní	20 %
proces psaní – jak každý student postupoval – jednotlivé kroky	5 %
proces psaní i výsledný produkt	75 %

Druhá část dotazníku se zaměřila na zmapování organizace výuky písemného projevu. První hypotéza předpokládá nedostatečný časový fond pro výuku PP a jeho vnímání jako individuální činnosti.

Z výsledků je patrná snaha učitelů vyučovat PP rovnoměrně: jak individuálně, tak i týmovou prací. Při podrobnější analýze způsobů spolupráce bylo zjištěno, že hlavním způsobem spolupráce mezi studenty je úvodní diskuze o daném tématu. Společná spolupráce dvojic či skupinek během celého procesu psaní byla použita pouze ve třetině případů.

Učitelé ukázali také snahu procvičovat PP v co v největší míře. Vyjádříme-li výsledky na měsíční bázi, dostáváme se k četnosti psaní 90 % na hodinách a 98 % za domácí úkol.

Okolo 40 % učitelů procvičuje písemný projev každý týden jak na hodině, tak za domácí úkol. Lze tedy usuzovat na to, že je na SŠ věnován dostatečný prostor výuce PP.

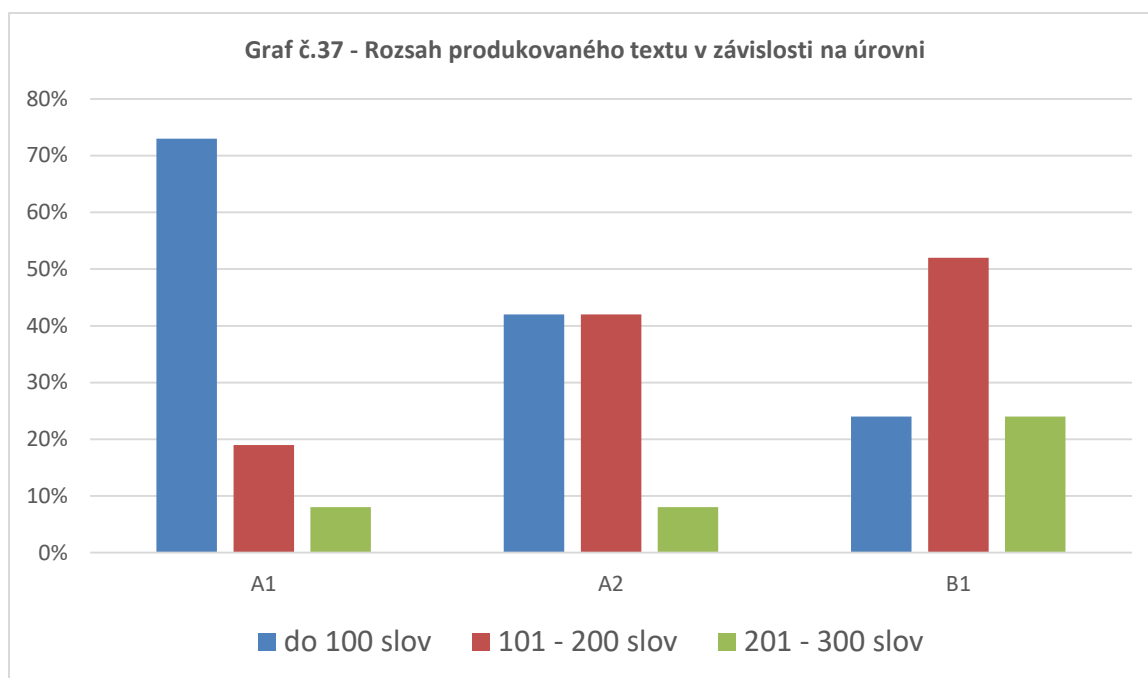
Většina učitelů (75 %) považuje za důležitý proces psaní i výsledný produkt, pouze 20 % upřednostňuje produkt a jen zanedbatelných 5 % dává přednost postupu psaní.

Hypotéza č. 10

Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, přičemž rozsah produkovaného textu roste se zvyšující se obtížností.

Další část dotazníku mapovala názor učitelů na samotná cvičení a to jak z pohledu jejich délky a způsobu jejich zadání, tak též z pohledu využití různých stimulů pro výuku.

Rozsah produkovaného textu je dle učitelů závislý na vyučované úrovni. Nejčastěji jsou tvořeny texty v rozsahu do 300 slov. Z výsledků je patrný pokles krátkých textů do 100 slov se zvyšující se úrovní. Zde se zřejmě vychází z maturitních požadavků, které jsou stanoveny maximálně na 150 slov. (graf č.37)

Tabulka č. 39 – Využívání návaznosti a stimulů ve cvičení na rozvoj PP

Návaznost pro nácvik PP	
psaní textu po probrání lekce v učebním souboru	37 %
psaní textu po prodiskutování tématu	28 %
psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby	23 %
psaní textu po probrání potřebné gramatiky	12 %
Stimuly pro nácvik PP	
psaní textu podle modelového textu (vzoru)	21 %
psaní textu podle osnovy	21 %
psaní textu na základě obrázků či jiného vizuálního materiálu	19 %
psaní textu na základě vhodných návodných otázek	16 %

Tato otázka (číslo 7) úzce souvisí s otázkou předchozí (číslo 6). Logicky je pro učitele důležité mít v zadání to, co jako stimul pro své studenty využívá, proto přibližně stejný počet učitelů vybral u obou otázek z nabídky osnovu.

Tabulka č. 40 – Vyhovující formulace zadání ke cvičení na rozvoj PP

V zadání by měl/a být uveden/a:	
komunikační kontext/ komunikační situace	21 %
výsledný slohový útvar	20 %
rozsah textu (počet slov, vět, stran)	18 %
osnova	16 %
adresát	11 %
seznam vhodné slovní zásoby	8 %
pisatel	4 %
seznam vhodných spojek a spojovacích výrazů	2 %

V této otázce se učitelé vyjadřovali k tomu, co by mělo obsahovat zadání ke cvičení na rozvoj PP. Za nejdůležitější považují komunikační kontext (21 %), pak požadovaný výsledný slohový

útvár (20 %) a rozsah (18 %). 16 % učitelů také vyžaduje osnovu. 11 % považuje za důležité určit adresáta. Seznam vhodné slovní zásoby by uvítalo 8 % učitelů. Pisatel by měl být určen jen podle 4 %. Pouze 2 % vyučujících se domnívají, že by bylo žádoucí uvést v zadání vhodné spojky a spojovací výrazy.

Poslední otázka byla s otevřenou odpovědí. Učitelé se rozepsali o tom, jak by měla vypadat učební pomůcka obsahující ideální cvičení na písemný projev pro jejich studenty. Na následujících řádcích jsme vypsali nejzajímavější a pro naši tvorbu nejvhodnější rady a nápady. Rozdělili jsme je do několika skupin.

obrazový materiál

- obrázky a osnova
- obrázková osnova
- obrazový materiál s následnými vhodnými otázkami
- obrázky představující kratší příběh

textový materiál

- otázky, témata, osnovy, doporučená slovní zásoba, spojky a spojovací výrazy
- vzorové práce, modelové vzory odstupňované podle úrovní
- ukázky jednotlivých slohových útvarů a řečové obraty pro dané slohové útvary
- příklady různých typů textů, návody na postupy, další zadání
- slohové útvary, které jsou u maturit, zadání podobná maturitní zkoušce
- texty z originálních ruských zdrojů (časopisy, noviny), autentické dokumenty

cvičení – přípravná práce s textem

- stylizační cvičení na vyjádření stejné myšlenky různými způsoby
- opravování chyb v textu
- skládání jednotlivých částí textu do logického/ chronologického sledu
- vymýšlení titulků a podtitulků k textu a jeho částem
- cvičení na logickou strukturu textu a na prostředky textové návaznosti (PTN), spojky
- doplnění částí písemné práce (například závěr příběhu)

cvičení - tvorba textu

- popis stejné situace z různých úhlů pohledu
- komunikativní situace, konkrétní situace ze života, praktické situace v dané věkové kategorii
- reprodukce textu na základě přečteného nebo slyšeného a osnovy
- různé typy cvičení na různé slohové útvary
- formální dopis a jeho náležitosti, užívaná lexika
- úvahy na atraktivní a zajímavá témata

Ze všech odpovědí na poslední otázku je zřejmé, že by učitelé uvítali tvorbu doplňkové učební pomůcky zaměřené na procvičení písemného projevu v ruském jazyce. Zejména by jim vyhovoval učební materiál, který by pomohl studentům v přípravě na písemnou část maturitní zkoušky. Tím se opět částečně potvrdila naše osmá hypotéza, že o systematický a kvalitní učební materiál k rozvoji písemného projevu je mezi učiteli zájem.

3.5.4 Závěr k dotazníkovému šetření mezi učiteli

Výsledky získané technikou dotazníkového šetření od středoškolských učitelů ruského jazyka v ČR byly pro náš výzkum velmi přínosné. Na reprezentativním vzorku jsme zjistili, že se ruský

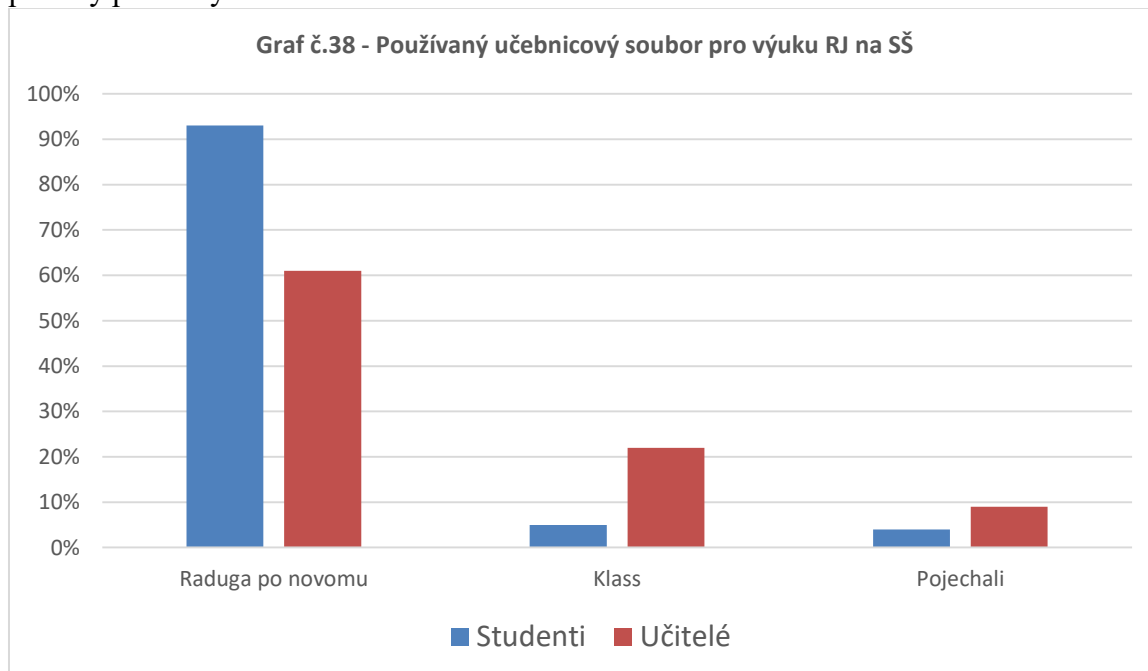
jazyk vyučuje hlavní měrou v úrovních A1-B1, což je v souladu s naším konceptem přípravy cvičení.

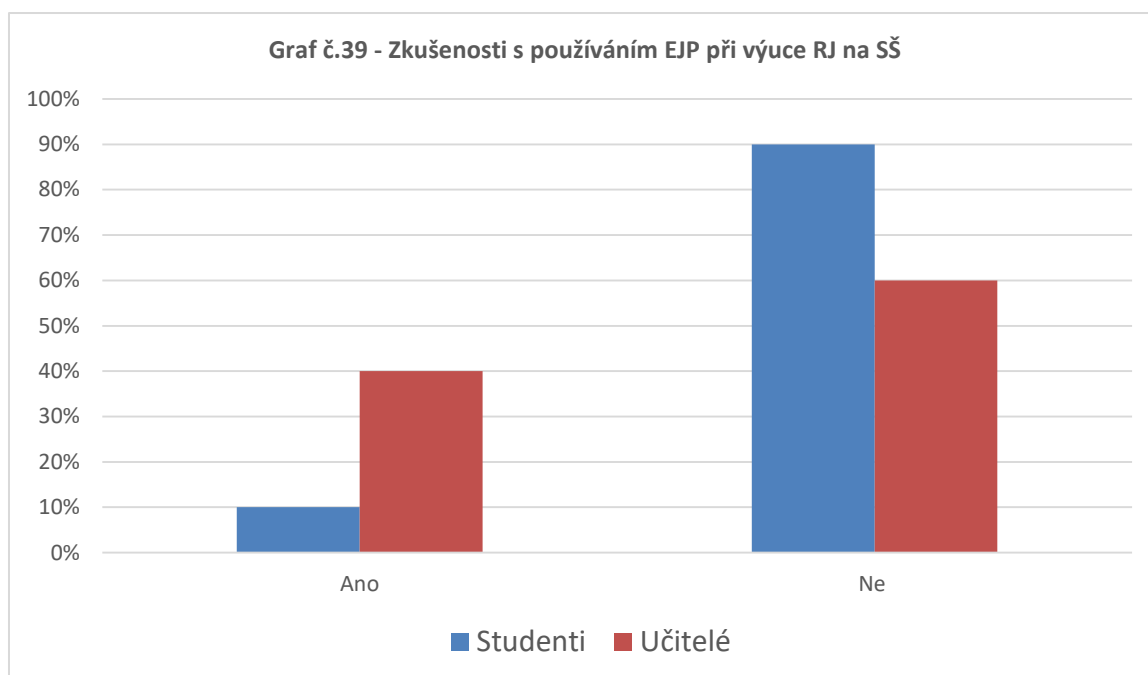
Podarilo se nám ověřit pouze poslední hypotézu. Na druhou stranu jsme získali dostatečné informace pro úpravu hypotéz a vytvoření uceleného obrazu na výuku psaného projevu na SŠ z pohledu učitelů. Učitelé nemají jednotný názor na dostupné učební materiály, nicméně potvrdili, že existuje poptávka po doplňkových materiálech. Učitelé se zejména snaží hledat na internetu nebo sami vhodná cvičení vytvářet. Výuce písemného projevu je věnován dostatečný prostor, kdy 90 % učitelů zadává cvičení na rozvoj PP minimálně 2 x měsíčně. Při samotné výuce je patrná snaha učitelů přistupovat k psaní jak individuálně, tak i zajistit určitou míru interakce mezi studenty. K procvičování PP se nejčastěji přistupuje po probrání lekce nebo daného tématu a učitelé se snaží klást důraz jak na výsledný produkt, tak i na proces psaní. To je vede k využívání stimulů, mezi kterými převládají vzorový text a osnova. Byl také potvrzen předpoklad o rostoucím rozsahu produkovaného textu v závislosti na zvyšující se obtížnosti.

3.6 Porovnání informací získaných dotazníkovým šetřením mezi učiteli RJ na SŠ a od absolventů SŠ, kteří na SŠ studovali RJ a nyní jej studují na ČZU v Praze.

Učitelé i studenti, kteří na dotazníky odpověděli, byli převážně z gymnázií a středních odborných škol. Získali jsme odpovědi od 65 učitelů ruského jazyka na středních školách v celé České republice a od 113 studentů, absolventů středních škol z různých krajů, kteří na střední škole studovali ruský jazyk a nyní v jeho studiu pokračují na ČZU v Praze.

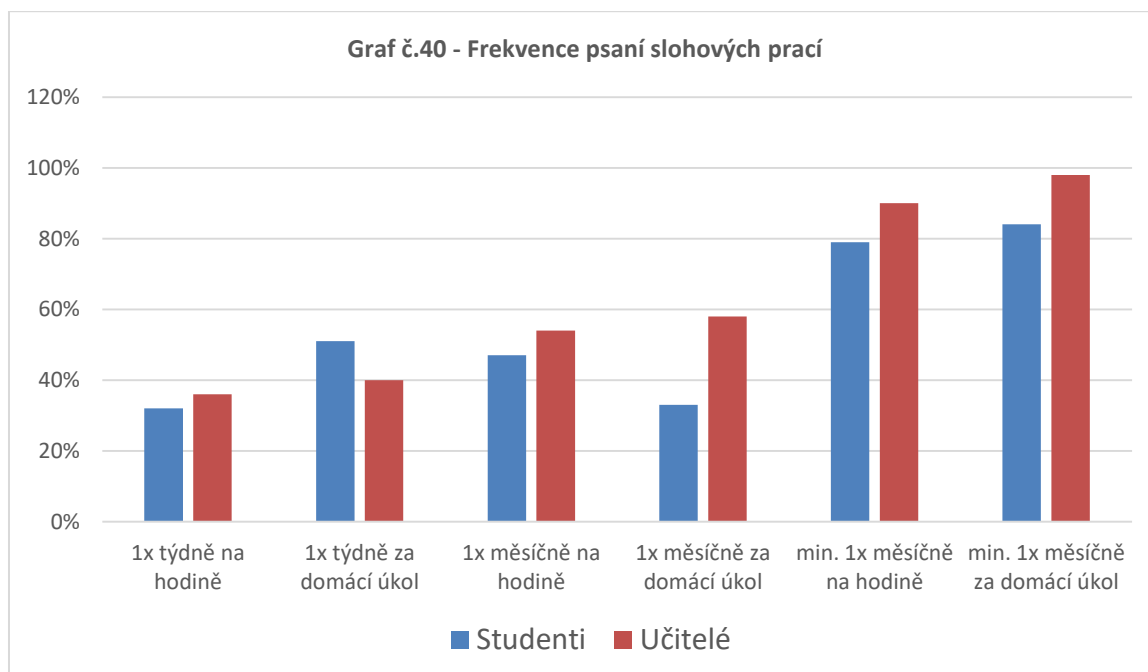
Srovnáním poznatků z obou dotazníkových šetření bylo získáno několik závěrů, které byly použity při analýze učebních souborů.

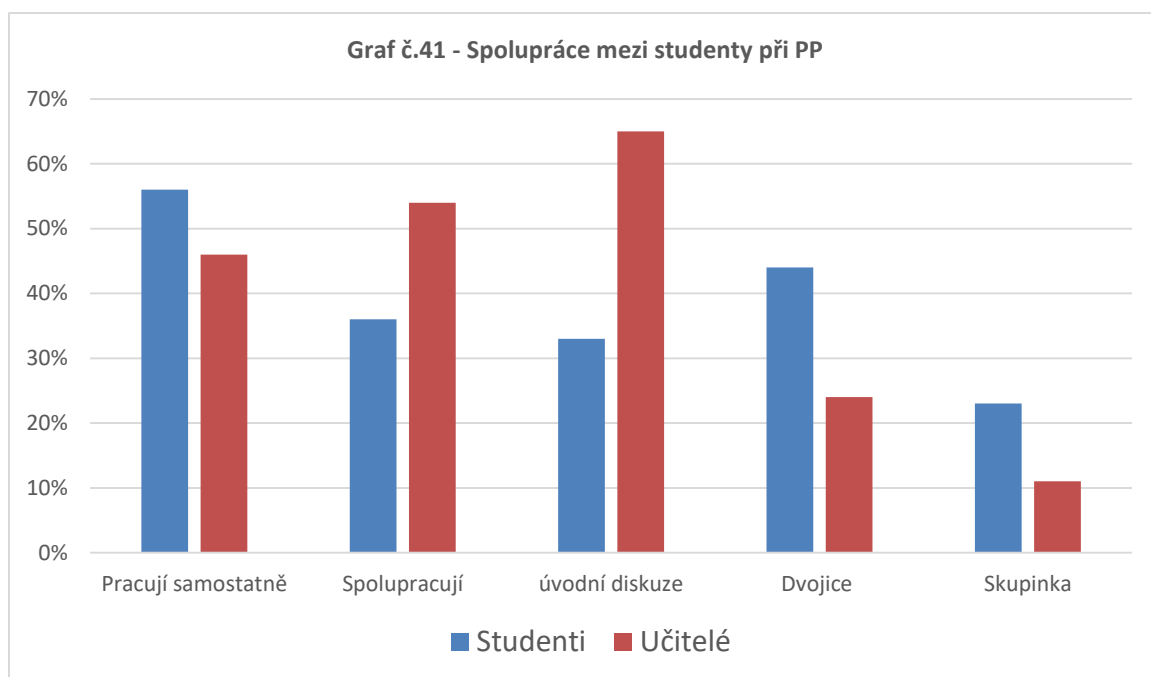
Jak učitelé, tak i studenti uvedli, že se k výuce ruského jazyka převážně používá učební soubor Raduga po novomu. S ohledem na skutečnost, že dalšími nejčastěji zmiňovanými učebními soubory mezi oběma skupinami byly Klass a Pojechali, byly tyto tři učební soubory vybrány pro detailní analýzu.

V otázce týkající se využití Evropského jazykového portfolia se ukázalo, že ho aplikuje ve výuce pouze 40 % učitelů a ze studentů s ním pracovalo na střední škole jen 10 % studentů. Je zde patrná disproporce mezi odpověďmi učitelů a studentů. Jestliže tedy 90 % studentů Evropské jazykové portfolio nezná, je možné, že s ním učitelé nepracují explicitně, ale pouze ho na hodinách využívají implicitně a studenty s ním detailně neseznamují.

Shoda panovala ve výsledcích odpovědí na četnost využívání cvičení na rozvoj PP. Bylo prokázáno, že minimální frekvence psaní cvičení na rozvoj PP je 2 x měsíčně a maximální

hodnoty frekvence lze odhadovat na 8 cvičení za měsíc. Při předpokladu 10 měsíčního školního roku by učební soubory měly obsahovat minimálně 20 cvičení na rozvoj písemného projevu a horní hranici lze předpokládat na hodnotě 80 cvičení. Tyto závěry byly zohledněny v kvantitativní části analýzy učebních souborů.

Získané údaje jsou důvěryhodné a objektivní a odrážejí reálný stav výuky ruského jazyka (se zaměřením na PP) na SŠ v České republice. Budou využity při tvorbě a úpravě cvičení vedoucích k procvičování řečové dovednosti PP v RJ a v odpovídajících metodických pokynech pro učitele a také v budoucnu při přípravě plánované učební pomůcky.

4 Materiál pro výcvik v písemném projevu

4.1 Obecné příklady cvičení na procvičování dovednosti PP pro úrovně A1 - B1 se zaměřením na slohové útvary

V této kapitole se věnujeme vhodným tématům pro psaní různých slohových útvarů v ruském jazyce na úrovních A1, A2 a B1. Inspiraci jsme čerpali z učebnic českých, ruských, anglických i španělských a snažili jsme se navrhnout cvičení tak, aby dodržovala požadavky Společného evropského referenčního rámce pro cizí jazyky, Evropského jazykového portfolia a maturity. Obecně se dá říci, že cvičení mohou vycházet z textu čteného či slyšeného nebo mohou být inspirovány obrazovým/ vizuálním materiálem. Studenti mohou přečtené/ uslyšené reprodukovat nebo využít daný text pouze jako model a psát podle jeho vzoru text podobný formou, ale lišící se obsahem, budou tak tvořit text nový a bude se jednat o produkci.

Stimulem pro psaní může sloužit kostra daného textu, která může být velmi podrobná, nebo naopak dosti volná. Studenti buď doplňují pár slov, nebo píší celé věty. Dalším pomocníkem může být například osnova nebo návodné otázky či seznam vhodné slovní zásoby.

Také je možné využít tvorbu samotných studentů. Jeden student napíše text (například vypravování), spolužák napíše shrnutí textu, jeden student napíše krátký text (například vzkaz), jeho spolužák text rozvede (například dopis).

Jinou možností je psát na základě informací získaných od spolužáka s využitím dotazníku nebo jen vyslechnutím popisu či příběhu. Studenti se tak cvičí v mluvení, a poté v psaní. Dalším způsobem spolupráce je kombinace, kdy první student píše začátek příběhu, druhý příběh dopíše. Studenti mohou také psát společně jeden text a navzájem si radit.

Studenty motivuje, když píší nejen pro sebe a svého učitele, ale pro celý kolektiv nebo pro ruský hovořící osoby. Snažili jsme se tak vymyslet reálný kontext, kdy studenti píší ruskému kamarádovi, který žije v Rusku, nebo se nachází v České republice. Další možností bylo psát ruským slavným osobnostem.

Tvůrčí témata byla navržena pro odreagování, zapojení více fantazie a pro pobavení. Nevycházejí z reálné situace, mají hravou formu a měla by pomoci studentovi uvolnit se, nebát se a brát psaní s humorem. Předpokládáme, že takováto cvičení student nebude psát častěji než cvičení reálného typu, ale budou vhodným zpestřením psaní.

Před psaním delších slohových útvarů: popis, vypravování a úvaha je vhodné využít technik vyvolávání myšlenek: brainstorming, myšlenkové mapy, asociogramy a další invenční cvičení. Studenti potřebují mít dostatek informací a nápadů k danému tématu, aby o něm mohli psát. Pokud neznají potřebná slova v ruském jazyce, mohou vhodnou slovní zásobu hledat ve slovníku.

Pro všechny typy textů platí obecné **otázky k zamýšlení** pro studenty před začátkem psaní:

1. Komu píší, kdo je adresátem?
2. Proč píší, s jakým cílem, čeho chci dosáhnout? Co chci sdělit?
3. Jak nejlépe logicky uspořádám své myšlenky?
4. Jaký typ textu mám napsat? Jaké má splňovat základní charakteristiky?
5. Jaký má být rozsah textu?
6. Potřebuji vyhledat vhodnou slovní zásobu?
7. Jaké zdvořilostní fráze, výrazy etikety mohu využít? (pro psaní dopisů)
8. Jaká spojení a spojovací výrazy by byly pro můj text vhodné? (pro vyšší úroveň)
9. Píši sám za sebe nebo v roli někoho jiného nebo někomu s psaním pomáhám?
10. Jakou očekávám odpověď/ reakci (formu i obsah)?

A také závěrečné otázky týkající se **kontroly** napsaného:

1. Měl jsem při psaní na vědomí adresáta mého textu?
2. Sdělil jsem to, co jsem chtěl, jasně a srozumitelně?
3. Je můj text logický a správně dělený na odstavce?
4. Odpovídá můj text požadovanému slohovému útvaru?
5. Splňuje můj text daný rozsah?
6. Obsahuje rozmanitou slovní zásobu a neopakují se často stejná slova?
7. Obsahuje fráze odpovídající kontextu?
8. Využil jsem vhodné spojky a spojovací výrazy? (pro vyšší úroveň)
9. Je text podle mne gramaticky a pravopisně bez chyb?
10. Nemám chyby v interpunkci? (pro vyšší úroveň)

Na následujících stránkách se nacházejí již zmíněná cvičení, u každého je slohový útvar, podtypy či témata, obecné schéma, občas návodné otázky a konkrétní zadání pro reálně možné i nereálně situace. Tento přehled byl sestaven za účelem inspirace pro učitele na středních školách, kteří chtějí se svými studenty procvičovat psaní různých slohových útvarů v ruštině, ale může být aplikován i na jiné jazyky, pokud se změní národnost adresáta.

Úkoly pro úroveň A1 je možné zadat i studentům na úrovních vyšších (A2 a B1). Rozdíl bude v časovém intervalu, který budou studenti k vypracování textu potřebovat, a také budou jejich texty delší a komplexnější. Zadání lze pro vyšší úroveň upravit tak, aby nebylo příliš jednoduché, ale nutilo studenty vyvinout určité úsilí, například využít širší slovní zásobu.

4.1.1 Obecné příklady cvičení pro úroveň A1

Tabulka č. 41 - úroveň **A1** - slohový útvar: vyplňování a tvorba **formuláře**

podtypy a podtémata	formulář na vízum, celní prohlášení, dotazník (základní osobní údaje, záliby, preference, koníčky), rozvrh hodin, kalendář/ diář, registrace na jazykový kurz, registrace v hotelu
obecné schéma	a) doplnit potřebné údaje do daného formuláře b) odpovědi ano/ne nebo s výběrem odpovědí nebo otevřené odpovědi
reálné úkoly	- každý student vyplní svůj dotazník, pak si formuláře ankety ve dvojici/ v malé skupince vymění a porovnájí, v čem se shodují a v čem se liší a napíše pár vět shrnující zjištěné shody a rozdíly v dané dvojici/ skupince - každý student má dotazník, obchází spolužáky a ptá se na jejich odpověď, kterou si zaznamená, pak napíše shrnující text o shodách a rozdílech mezi spolužáky - vyplněné diáře/ kalendáře lze využít pro navazující aktivity: studenti se ptají navzájem na informace: co má kdo v plánu, co musí dělat dnes/ tento týden/ tento víkend nebo si domlouvají schůzku a musí najít den a čas, kdy mají oba v kalendáři volno a mohou se sejít - studenti vyplní formulář/ dotazník/ diář na základě údajů z přečteného/ vyslyšeného textu, jako kdyby s vyplňováním někomu pomáhali nebo byli v roli protagonisty textu - každý vyplní formulář (záliby, preference, koníčky), pak se text využije jako hádanka a ostatní hádají, kdo co napsal, kdo je autorem - student správně vyplní údaje o sobě formulář na vízum, celní prohlášení, registrační formulář v hotelu a na jazykový kurz

tvůrčí úkoly	- studenti vyplňují formuláře jako někdo jiný – smyšlené postavy nebo postavy na daném obrázku, známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinové z filmu/ knížky, zvířata, historické postavy - studenti připravují formuláře pro smyšlené postavy nebo postavy na daném obrázku, známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, zvířata, historické postavy
návodné/ kontrolní otázky	1. Nevynechal jsem žádné políčko formuláře? 2. Rozuměl jsem všemu? 3. Nemám v doplněných slovech překlepy, chyby?

Tabulka č. 42 - úroveň **A1** - slohový útvar: **seznam**

podtypy a podtémata	jídelní lístek, oblíbená a neoblíbená jídla, co rádi snídají/ obědvají/ večeří, seznam ingrediencí na recept, nákupní lístek, oblíbené a neoblíbené oblečení, oblečení na léto/ na zimu/ na večírek/ na pláž/ do školy, rady, co je třeba dělat a co se nesmí dělat (povinnosti doma/ ve škole/ v práci/ na návštěvě/ v zoo/ v obchodě/ v parku/ v knihovně/ v jídelně/ v restauraci), koníčky, oblíbené a neoblíbené aktivity, desatero dobrého studenta
obecné schéma	seznam slov/ slovních spojení/ krátkých vět na dané téma
reálné úkoly	- každý student napíše svůj seznam podle zadaného tématu, pak si seznamy ve dvojici/ v malé skupince vymění a porovnají, v čem se shodují a v čem se liší a napíše pár vět shrnujících zjištěné shody a rozdíly - student píše nákupní lístek pro sebe, pro svou rodinu (pro různé osoby), na večírek (za různým účelem), nákupem je pověřen ruský kamarád - studenti připravují jídelní lístek pro restauraci, kavárnu, bar, svatbu, návštěvu doma pro ruské hosty - studenti napíše seznam na základě údajů z přečteného/ vyslyšeného textu, jako kdyby s psaním někomu pomáhali nebo byli v roli protagonisty textu - desatero dobrého studenta střední školy obecně nebo pouze pro studium ruštiny - co je třeba dělat a co se nesmí dělat, informace pro ruského studenta v ČR (doma/ ve škole/ v práci/ na návštěvě/ v zoo/ v obchodě/ v parku/ v knihovně/ v dopravním prostředku) - po seznamu ingrediencí na recept se může psát text receptu
tvůrčí úkoly	- nákupní lístek pro známou osobnost, pro pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ knížky, historickou postavu - oblíbená a neoblíbená jídla, co rádi snídají/ obědvají/ večeří známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinové z filmu/ knížky, historické postavy, zvířata, domácí mazlíčci - oblíbené a neoblíbené oblečení známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy - koníčky, oblíbené a neoblíbené aktivity známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy - ingredience na recept něčeho abstraktního – například dobrá nálada, láska, odvaha, přátelství - jídelní lístek na svatbě někoho známého/ pohádkových bytostí/ hrdinů z filmu/ knihy

Tabulka č. 43 - úroveň **A1** - slohový útvar: **pohlednice**

podtypy a podtémata	přání k narozeninám, přání k svátku, pozdrav z prázdnin/ z dovolené
obecné schéma	1. oslovení 2. hlavní sdělení (blahopřání nebo text o prázdninách) 3. podpis
reálné úkoly student píše:	- svému ruskému kamarádovi přání k narozeninám, k svátku, pozdrav z prázdnin - pohlednici na základě údajů z přečteného/ vyslyšeného textu, jako kdyby s psáním někomu pomáhal nebo v roli protagonisty textu - svému učiteli ruského jazyka pohlednici k narozeninám, k svátku, z prázdnin
tvůrčí úkoly	- přání k narozeninám/ k svátku pro zvíře, které žije v Rusku - pozdrav z prázdnin v roli zvířete, které patří ruskému majiteli, kterému pohlednici adresuje - přání k narozeninám pro známou osobnost, pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ knížky, historickou postavu - přání k narozeninám v roli známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy adresované jiné známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knížky, historické postavě

Tabulka č. 44 - úroveň **A1** - slohový útvar: **vzkaz**

podtypy a podtémata	kde se nacházím a v kolik se vrátím, kde a kdy se setkáme (domluvení si schůzky), co je třeba udělat (prosba), odmítnutí, výmluva, omluva, splnění úkolu/ přání, poděkování, plány, rada nebo žádost o radu, pozvání
obecné schéma	1. oslovení 2. hlavní sdělení (využití vhodných frází) 3. podpis
reálné úkoly český student píše vzkaz:	- svému ruskému spolubydlícímu - svému ruskému kamarádovi, který žije v ČR - svému ruskému kamarádovi, který je na návštěvě v ČR - svému učiteli ruštiny - svému ruskému sousedovi/ své ruské sousedce
tvůrčí úkoly	- vzkaz pro své zvíře/ svého domácího mazlíčka - vzkaz pro domácího robota z Ruska - vzkaz pro ruské pohádkové bytosti: Mrazík, Ivánek, ... - vzkaz pro mimozemšťana - vzkaz pro ruskou historickou postavu/ známou osobnost/ hrdinu z ruské knížky/ filmu - vzkaz v roli známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy pro jinou známou osobnost, pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ knížky, historickou postavu

Tabulka č. 45 - úroveň **A1** - slohový útvar: **inzerát** nebo **reklama**

podtypy a podtémata	seznámení, prodej, koupě (byt, věc, zvíře), darování, hledání členů do zájmového kroužku/ studentské kapely/ amatérského divadelního souboru, inzerát na práci/ brigádu, inzerát na výuku ruského jazyka (nabídka kurzů) i na hledání učitele ruského jazyka (soukromé hodiny)
obecné schéma	1. úvodní věta - co se inzeruje 2. důležité detaily, vlastnosti, další podrobnosti (například cena, plat) 3. kontakt (emailová adresa, telefon)
reálné úkoly český student píše inzerát/ reklamu, protože	- se chce seznámit s ruským studentem a dopisovat si s ním - se chce seznámit s ruským studentem a organizovat výměnu bytu během prázdnin - chce prodat nějakou věc/ zvíře a dává inzerát do ruských novin v ČR - chce darovat nějakou věc/ zvíře a dává inzerát do ruských novin v ČR - hledá ruské kamarády do zájmového kroužku/ studentské kapely/ amatérského divadelního souboru a dává inzerát do ruských novin v ČR - hledá práci/ brigádu v ruské firmě a dává inzerát do ruských novin v ČR i v Rusku - hledá doučování/ kurzy ruského jazyka a dává si inzerát do ruských novin - pomáhá napsat inzerát škole, která nabízí kurzy ruského jazyka pro Čechy/ českého jazyka pro Rusy - pomáhá někomu, kdo chce prodat byt/ dům a dává inzerát do ruských novin - pomáhá někomu, kdo chce koupit byt/ dům a dává inzerát do ruských novin
tvůrčí úkoly	- studenti píšou inzerát/ reklamu v roli smyšlených postav, věcí, zvířat - pohádková postava podává inzerát – například Ivánek si hledá nevěstu, ... - ruská historická osobnost podává inzerát – například Petr Veliký hledá rádce z Evropy, ... - ruská známá osobnost podává inzerát – například hledá ideálního partnera, spolupracovníka, zpěvačku, hudebníka, textaře, ... - studenti píšou inzerát/ reklamu na pohádkové kouzelné předměty (například létající koberec) - studenti píšou inzerát/ reklamu na vymyšlené věci/ předměty/ roboty

Tabulka č. 46 - úroveň **A1** - slohový útvar: **popis**

podtypy a podtémata	popis rodiny, popis pokoje/ bytu/ domu, popis cesty, popis aktivit během dne (popis programu dne), popis čtvrti ve městě, popis města
obecné schéma	1. úvod 2. popis první části/ prvního člena/ první věci/ dopoledne 3. popis druhé části/ druhého člena/ druhé věci/ odpoledne 4. popis třetí části/ třetího člena/ třetí věci/ večera 5. závěr
reálné úkoly český student rusky popisuje	- svou rodinu pro ruského kamaráda (může přinést fotografii) - svůj pokoj/ byt/ dům pro svého ruského kamaráda (může přinést fotografii, nakreslit plánek) - cestu z domova do školy/ na letiště/ na nádraží/ na zastávku pro svého ruského kamaráda, který má přijet na návštěvu - byt nebo cestu, druhý podle popisu kreslí jednoduchý plánek - osoby/ místo/ cestu na základě obrázků/ plánu/ fotografie - osoby/ místo/ cestu na základě vyslyšeného/ přečteného příběhu - pro svého ruského kamaráda, co dělá ve všední den a co o víkendu

tvůrčí úkoly český student rusky popisuje	- rodinu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - pokoj/ byt/ dům známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - pokoj starého x mladého člověka, může si i nakreslit - robota, kterého si může nejprve nakreslit - mimozemšťana, kterého si může nejprve nakreslit - vnitřek domu, když je k dispozici pouze fotografie zevnějšku - člověka na vybraném obrázku ze série nabízených a ostatní hádají, který obrázek je popsán - podezřelého pro policii podle vybraného obrázku ze série nabízených a ostatní hádají, který obrázek je popsán - den člověka na obrázku (denní aktivity od rána do večera) - byt/ dům podle daného plánu - den člověka (denní aktivity od rána do večera), ostatní hádají, jaké má zaměstnání - den zvířete (aktivity od rána do večera), ostatní hádají, jaké je to zvíře
návodné/ kontrolní otázky	popis rodiny: Kolik má členů? Jak se jmenují? Kolik je jim let? Co dělají? Jak vypadají? (zevnějšek) Jací jsou? (charakter) popis pokoje: Jaký je pokoj? Kde se nachází? Co je v pokoji? Jakou má každá věc barvu? Z jakého je materiálu? Kde se každá věc nachází? (uspořádání zleva doprava, do kruhu nebo zepředu dozadu) Jaký má pisatel vztah k pokoji? popis bytu: Jaký je byt? Kolik má pokojů a jaké? Kde se každý pokoj nachází? (popis zleva doprava od vchodu) Jaký má pisatel k bytu vztah? popis cesty: Kde začíná? Jakým směrem se jde? Co se mívá? Kam se dojde? Jakým se jede dopravním prostředkem, jak daleko, kolik stanic/ zastávek? Kde se končí? Kam se dojde? popis aktivit během dne: V kolik vstává? Co pak dělá? V kolik snídá? Jak jde/ jede do školy/ práce? V kolik začíná výuka/ pracovat? Co dělá? V kolik obědvá? Kdy končí výuka/ pracovat? Co dělá odpoledne? V kolik večeří? V kolik jde spát? popis čtvrť/města: Jak se část/ město jmenuje? Kolik má obyvatel? Jaké jsou tam významné budovy, obchody? Jaké je to místo? Jaký má k němu student vztah?

Tabulka č. 47 - úroveň **A1** - slohový útvar: **dopis/ e-mail** se zaměřením na **popis**

podtypy a podtémata	dopis-seznámení, dopis s prvky popisu, dopis odpověď
obecné schéma	1. oslovení 2. poděkování za dopis obdrženy 3. optání se, jak se dotyčnému daří 4. vysvětlení důvodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. závěr s dotazy pro adresáta 6. rozloučení a podpis
reálné úkoly český student píše dopis	- ruskému kamarádovi - popisuje svou rodinu, chce se seznámit - ruskému kamarádovi - popisuje svůj pokoj/ byt/ dům - ruskému kamarádovi - popisuje cestu do školy/ na letiště/ na nádraží/ na zastávku, aby se tu ruský kamarád vyznal, když bude u něj v ČR na návštěvě - známé osobnosti ruského kulturního života, se základními údaji o sobě, chce se stát členem klubu fanoušků, chce se něco zeptat

tvůrčí úkoly český student píše dopis:	- se základními údaji o sobě pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knížky, s kterým se chce seznámit - nějakému zvířeti o své rodině a bydlení, chce navázat kontakt - v roli pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky a popisuje jeho rodinu, způsob bydlení a absolvovanou cestu

4.1.2 Obecné příklady cvičení pro úroveň A2

Tabulka č. 48 - úroveň **A2** - slohový útvar: **vzkaz**

podtypy a podtémata	co nestihl nebo zapomněl udělat (omluva), aby někdo něco udělal (prosba): nakoupit, udělat domácí úkol, přinést do školy učebnici a sešit, vyzvednout balík a zaplatit složenku na poště, vynést odpadkový koš, umýt nádobí, uklidit v bytě/ v pokoji, vrátit knížku do knihovny, zaplatit rezervaci lístků do divadla/ kina/ na exkurzi, zalít květiny, nakrmit/ pohlídat domácího mazlíčka, jít na procházku se psem, vyzvednout oblek z čistírny, koupit dárek/ květiny, vyzvednout objednaný dort v cukrárně, zajít pro léky do lékárny, zavolat, setkat se, dostavit se, převzít ...
obecné schéma	1. oslovení 2. obsah vzkazu (omluva s odůvodněním, že něco nestihl či zapomněl udělat nebo prosba, aby někdo něco udělal) 3. podpis
reálné úkoly český student píše vzkaz:	- svému ruskému spolubydlícímu - svému ruskému kamarádovi, který žije v ČR - svému ruskému kamarádovi, který je na návštěvě v ČR - svému učiteli ruštiny - svému ruskému sousedovi
tvůrčí úkoly český student píše vzkaz pro:	- své zvíře/ svého domácího mazlíčka - domácího robota z Ruska - ruské pohádkové bytosti: Mrazík, Ivánek, ... - mimozemšťana, který umí číst rusky

Tabulka č. 49 - úroveň **A2** - slohový útvar: **vypravování**

podtypy a podtémata	večírek, nehoda, exkurze, výlet, návštěva, výstava, sportovní akce, ...
obecné schéma	1. úvod – co se stalo, o čem se bude psát 2. jak vše začalo (popis místa a účastníků) 3. jak pokračovalo, co se stalo 4. čím vše skončilo 5. závěr
reálné úkoly český student píše jako účastník akce	- vypravování formou dopisu svému ruskému kamarádovi (neformální) - vypravování do studentského časopisu v ruštině - vypravování formou dopisu svému učiteli ruštiny (rodilému mluvčímu) (formální)
tvůrčí úkoly český student píše dopis/ vypravování/ zprávu :	- v roli někoho jiného, kdo se akce zúčastnil (učitel, rodič) – z úhlu pohledu různých postav - na základě série obrázků - na základě přečteného/ vyslechnutého příběhu - na základě shlédnutého filmu - když je dán úvod, stať, nebo jen závěr a musí doplnit chybějící část/ části

	- s využitím daných klíčových slov
návodné/ kontrolní otázky	Co se stalo? Kde se to stalo? Jak to tam vypadalo? Kdo tam byl? Jak vypadal? Co přesně se stalo? Čím to skončilo?

Tabulka č. 50 - úroveň **A2** - slohový útvar: **popis**

podtypy a podtémata	popis lidí, rodiny, domácího mazlíčka, místa (pokoj, byt, dům, chata, město), práce, školy, koníčků, věci
obecné schéma	1. úvod 2. popis (1-3 odstavce) 3. závěr
reálné úkoly český student rusky popisuje:	- člověka z obrázku/ fotografie nebo vyslyšeného/ přečteného textu - svou rodinu pro ruského kamaráda - svůj pokoj/ byt/ dům/ chatu pro svého ruského kamaráda - cestu do školy/ na letiště/ na nádraží/ na zastávku pro svého ruského kamaráda, který má přijet na návštěvu - cestu/ byt/ dům/ plánek města (výsek), druhý student podle popisu kreslí jednoduchý plánek - cestu/ byt/ dům/ město na základě obrázku/ fotografie/ plánu - cestu/ byt/ dům/ město na základě vyslyšeného/ přečteného příběhu - pro ruského kamaráda práci (brigádu), s kterou má/ měl zkušenosti během roku nebo o prázdninách (doporučení a upozornění/ případně varování) - školu (jak vypadá, jaký je režim a pravidla), do které má přijít ruský student - své záliby a koníčky v dopise pro ruského kamaráda
tvůrčí úkoly český student rusky popisuje:	- rodinu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - pokoj/ byt/ dům známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - záliby a koníčky známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky nebo smyšlené postavy z obrázku - spolužáka nebo nějakou známou osobnost formou hádanky, ostatní hádají, kdo je popsán - nějakou věc formou hádanky, ostatní hádají, co to je
návodné/ kontrolní otázky	popis osob : Jak člověk vypadá? (postava, oči, vlasy) Co má na sobě? Jaký je? Jaké má koníčky? popis zvířat : Jak domácí mazlíček vypadá? (postava, oči, uši, srst) Jaké je barvy? Jaký je? Co rád dělá? Jaký má k němu pisatel vztah? popis rodiny : Kolik má členů? Jak se jmenují? Kolik je jim let? Jak vypadají? Jací jsou? Co dělají? popis pokoje : Jaký je pokoj? Kde se nachází? Co je v pokoji? Jakou má každá věc barvu? Z jakého je materiálu? Kde se každá věc nachází? (uspořádání zleva doprava, do kruhu nebo zepředu dozadu) Jaký má pisatel vztah k pokoji? popis bytu/ domu : Jaký je byt/dům? Kolik má pokojů a jaké? Kde se každý pokoj nachází? (popis zleva doprava od vchodu) Jaký má pisatel k bytu/ domu vztah? popis chaty : Kde je? Jaká je? Kolik má pokojů? Co v nich je? Jaký má k ní pisatel vztah? popis práce : Co je to za profesi? Kde se pracuje? Jaká je náplň práce a jaká je pracovní doba? popis školy : Kde je? Jaká je budova? Kolik má pater? Kolik má tříd? Co se nachází na každém patře? Kde je třída pisatele? Jaký má pisatel ke škole vztah? popis koníčků : Jaké má koníčky? Čím se každý koníček vyznačuje? Co se k němu potřebuje? Co pisatele baví nejvíce? popis věci : Co to je? Jaké má rozměry? Jakou formu? Jakou barvu? Z jakého je materiálu? Kde se obvykle nachází? K čemu slouží?

	popis města : Jak se část/ město jmenuje? Kolik má obyvatel? Jaké jsou tam významné budovy, památky, obchody? Jaký je průmysl, jaký je typický místní produkt? Jaké je to místo? Jaký má k němu student vztah?

Tabulka č.51 - úroveň **A2** - slohový útvar: **dopis/ email** se zaměřením na dotaz, odpověď, prosbu a poděkování

podtypy a podtémata	dopis-popis, dopis-dotaz, dopis-prosba, dopis-poděkování
obecné schéma	1. oslovení 2. poděkování za dopis obdrženy 3. optání se, jak se dotyčnému daří 4. vysvětlení hlavního důvodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. závěr s dotazy pro adresáta 6. rozloučení a podpis
reálné úkoly český student píše svému ruskému kamarádovi	- dopis - prosba o posláni něčeho, co sbírá/ o zaslání internetového odkazu/ o poskytnutí informace - dopis - poděkování za radu/ za pozvání/ za dárek/ za posláni objednaného - dopis - odpověď na dotaz - dopis - prosba o radu (například na jaký kurz se má v Moskvě zapsat, jakou učebnici si koupit, jak se učit ruštinu, ...)
tvůrčí úkoly český student píše	- svůj dotaz/ svou prosbu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knížky - poděkování známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knížky za posláni fotografie s podpisem, za zodpovězení otázek, za poslaný dárek, za pozvání ...

Tabulka č. 52 - úroveň **A2** - slohový útvar: **formulář**

podtypy a podtémata	strukturovaný životopis
obecné schéma	1. základní osobní údaje 2. vzdělání 3. zaměstnání 4. další dovednosti 5. jazykové znalosti
reálné úkoly český student píše:	- vlastní strukturovaný životopis - strukturovaný životopis pro jednotlivé členy své rodiny - strukturovaný životopis kamaráda, kterému pomáhá
tvůrčí úkoly český student píše strukturovaný životopis:	- pro člověka, který se hodí na danou pracovní pozici - známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - zvířete - mimozemšťana nebo robota - postavy z obrázku/ fotografie - postavy z přečteného/ vyslyšeného textu

4.1.3 Obecné příklady cvičení pro úroveň B1

Tabulka č. 53 - úroveň **B1** - slohový útvar: **zpráva**

podtypy a podtémata	co se organizovalo/ událo ve škole, co bylo organizováno nějakou organizací/ sdružením/ sportovním klubem

	o akci, které se student zúčastnil: večírek, exkurze, výlet, návštěva, výstava, sportovní soutěž, olympiáda z jazyka či jiného předmětu, ... o akci, kde byl student svědkem: nehoda, krádež, ...
obecné schéma	1. úvod – co se organizovalo/ stalo 2. kde a kdy se organizovalo/ stalo – popis místa a účastníků 3. co se odehrálo 4. čím vše skončilo 5. závěr – celkové zhodnocení události, poděkování, plány do budoucna, ...
reálné úkoly	student píše zprávu o konané akci/ události pro studentský časopis v ruštině
tvůrčí úkoly student píše:	- pohádku jako zprávu - vypravování jako zprávu (po přečtení/ poslechu textu vypravování) - smyšlenou nebo skutečnou zprávu o nějaké reálné osobnosti, ostatní mají hádat, zda je to pravda nebo ne - smyšlenou nebo skutečnou zprávu ze svého života, ostatní mají hádat, zda je to pravda nebo ne
návodné/ kontrolní otázky	Co, kde a kdy se organizovalo? Kdo tam byl? Jak to tam vypadalo? Jak akce probíhala? Jaký byl výsledek akce? Co se plánuje do budoucna?

Tabulka č. 54 - úroveň **B1** - slohový útvar: **článek** pro studentský časopis (**popis + vypravování + úvaha**)

podtypy a podtémata	cestování, seznámení (známá osobnost), kroužky, sportovní oddíl, amatérský divadelní kroužek, studentská kapela, výlet, práce (brigáda), ochrana životního prostředí (ekologie), novinky ze školy, soutěže ...
obecné schéma	1. úvod 2. první odstavec – popis situace a účastníků akce/ kroužku nebo oddílu 3. druhý odstavec – vypravování, co se odehrálo nebo jak kroužek/ oddíl funguje 4. třetí odstavec – úvaha o významu události/ o smysluplnosti existence kroužku/ oddílu 5. závěr
reálné úkoly	český student píše článek pro studentský časopis v ruštině nebo dopis svému ruskému kamarádovi o výše uvedených tématech, text může obsahovat prvky popisu, vypravování či úvahy
tvůrčí úkoly český student píše:	- o tématu článek v přijaté roli, jako někdo jiný (pohádková bytost, známá osobnost, hrdina z knížky/ filmu/ jako nějaké zvíře/ nějaká věc) - článek na základě přečteného nebo uslyšeného textu/ shlédnutého filmu
návodné/ kontrolní otázky	cestování/ výlet: Kam, s kým a kdy cestoval? Jak dlouho tam byl? Co tam zažil nebo viděl zajímavého? Co může doporučit? Jaký další výlet do budoucna plánuje? seznámení: S kým, jak, kde a kdy se seznámil? Co se dozvěděl? Jak se bude vztah vyvíjet? kroužky, sportovní oddíl: Co se v oddíle/ kroužku dělá? Čemu se věnuje? Co je k tomu třeba? Jak to probíhá? Kolik je tam členů? Kolikrát se scházejí? Jaké mají plány? studentská kapela: Jak se jmenuje? Kolik má členů a jak se jmenují? Jaké se věnují hudbě? Jak často a kde vystupují? Mají hodně fanoušků? Kdo chodí na jejich koncerty? Kdy bude další koncert?

	práce/ brigáda: Jaká je to práce? Kde je? Pro koho se pracuje? Co se tam dělá? Jakou má náplň? Jaká je pracovní doba? Jaké je finanční ohodnocení? Jaký má student k práci vztah? ekologie: Co se dá dělat pro ochranu přírody? Co mohou studenti dělat doma, ve škole, v práci? Na co je třeba upozornit? Co mohou změnit? Co se dá doporučit? novinky ze školy: Co se děje nového, kde, kdy a jak často a s jakým výsledkem? Jaké jsou plány do budoucna?

Tabulka č. 55 - úroveň **B1** - slohový útvar: **úvaha**

podtypy a podtémata	osobní názory na různá témata jako například: mezilidské vztahy, přátelství, láska, štěstí, úspěch, správná životospráva, dieta, tělesný pohyb, kouření, drogy, nemoc, mobilní telefon, počítač, počítačové hry, informační technologie, studium na vysoké škole, ochrana životního prostředí, globalizace, kultura ...
obecné schéma	1. úvod k tématu 2. samotná úvaha (1-3 odstavce/ 1-3 hlavní body) 3. závěr
reálné úkoly český student píše úvahu	- v dopise , ve kterém prezentuje vlastní názory a rady pro ruského kamaráda - jako článek do ruského časopisu pro své vrstevníky
tvůrčí úkoly český student píše úvahu:	- jako kdyby byl mimozemšťan, který ničemu nerozumí, je vším překvapen - v roli různých postav (pohádková postava/ hrdina z knížky/ filmu/ známá osobnost), vyjadřuje jejich názory na nabízená témata

Tabulka č. 56 - úroveň **B1** - slohový útvar: **dopis/ email**

podtypy a podtémata	mezilidské vztahy, správná životospráva, dieta, tělesný pohyb, kouření, drogy, mobilní telefon, počítač, počítačové hry, informační technologie, televize, studium na vysoké škole, studentské výhody karty ISIC, výlet, ...
obecné schéma	1. oslovení 2. poděkování za dopis obdrženy 3. optání se, jak se dotyčnému daří 4. vysvětlení hlavního důvodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. závěr s dotazy pro adresáta a poděkování předem za odpověď 6. rozloučení a podpis
reálné úkoly český student píše dopis ruskému kamarádovi obsahující:	dopis – dotaz/ prosba o informaci (výrobek, kurz, kroužek), dopis – doporučení (kniha, film, výstava, muzeum, koncert, divadlo), dopis – odpověď – rada, požadovaná informace
tvůrčí úkoly český student píše dopis:	- mimozemšťanovi s doporučením na knihu, film, výstavu, muzeum, koncert, divadlo - s prosbou o radu nebo doporučení v roli pohádkové postavy/ hrdiny z knížky/ filmu, adresát je odvozen z kontextu pohádky, knížky, filmu - známé osobnosti s prosbou o radu/ informace - jako odpověď známé osobnosti na obdrženy dopis s prosbou o radu/ informace

4.1.4 Cvičení vedoucí k psaní formou mini-projektů

Studenti spolupracují jako třída a společně tvoří knížku – brožurku, ve které bude jeden text od každého studenta nebo od skupiny studentů. Brožurka je zaměřena tématicky. Může být studentům k dispozici v elektronické formě na internetových stránkách třídy. Každý student tak píše text pro všechny spolužáky, kteří budou mít možnost si vše přečíst. Na začátečnické úrovni budou texty jednoduché a krátké, se vzrůstající úrovní budou delší a komplexnější. Texty je možné vhodně doplnit různými fotografiemi či obrázky dodanými studenty.

témata na mini- projekty

1) oblíbené místo na dovolenou

Mini-projekt je vhodný po návratu studentů z prázdnin. Každý popíše místo, které se mu o prázdninách nejvíce líbilo a svůj výběr odůvodní. Ostatní spolužáci si pak mohou přečíst, kde jejich vrstevníci tráví dovolenou.

2) oblíbené aktivity, zájmy a koníčky

Každý student napíše, jaké má záliby a koníčky. Na vyšší úrovni přidá jejich stručnou charakteristiku a jak často a kolik jim ze svého volného času věnuje.

3) oblíbený sport

Studenti se rozhodnou, zda budou psát o sportu, který aktivně provozují nebo o sportu, který rádi sledují živě na stadiónu nebo na televizní obrazovce. Napíší základní údaje ohledně pravidel a potřebné výbavy. Sport mohou doporučit ostatním.

4) oblíbený sportovec/ sportovkyně

Studenti napíší stručný text o svém oblíbeném sportovci. V textu uvedou základní údaje: jméno sportovce, národnost, věk, druh sportu, dosažené úspěchy. Odůvodní, proč si dotyčného váží, proč mu fandí, proč je pro ně vzorem.

5) oblíbená hudba

Každý student si vybere, zda bude psát o hudební skupině nebo zpěvákovi a vytvoří stručný text: jméno interpreta a základní informace o něm, zajímavé údaje z jeho života, odůvodnění oblíbenosti a na závěr oblíbené skladby s odkazem na ukázky na YouTube.

6) oblíbené knihy (recenze na knihu, doporučení)

Každý student si vybere knihu, kterou by mohl ostatním doporučit a napíše o ní základní údaje: název, jméno autora, stručně popíše hlavní hrdiny, situaci a děj, ale nebude prozrazovat závěr. Také vyjádří vlastní názor na přečtené a doporučí ostatním, aby si knihu přečetli.

7) oblíbené časopisy/ internetové stránky pro mládež (zábava, zajímavosti)

Mini-projekt mohou psát pouze studenti, kteří čtou časopisy nebo informace na internetových stránkách. Měli by uvést název/ internetový odkaz a stručně popsat, jaké je zaměření časopisu/ internetových stránek, jaké informace čtením získají a proč by takový zdroj doporučili ke čtení spolužákům.

8) oblíbený seriál/ pořad v televizi

Cílem je napsat základní charakteristiku seriálu/ pořadu. Studenti, kteří sledují stejný seriál/ pořad, pracují dohromady a tvoří jeden společný text. Měli by odpovědět na následující otázky:

Jak se seriál/ pořad jmenuje? Na jakém televizním kanálu ho dávají a kdy? Kde se odehrává děj? Kdo v něm vystupuje? O čem vypráví? Proč se studentům líbí, proč by seriál/ pořad doporučili svým spolužákům.

9) oblíbený film

Studenti, kteří mají stejný oblíbený film, mohou pracovat společně. V textu o filmu by měl student sdělit: název filmu, jména hlavních postav, herců a režiséra, stručný děj bez uvedení závěru filmu a doporučení ke shlédnutí. Úkol lze zúžit na české filmy.

10) oblíbené počítačové hry

Úkol budou psát pouze studenti, kteří hrají počítačové hry. Pokud několik studentů hraje stejnou hru, mohou psát text společně. Měli by uvést základní údaje ke hře a doporučení, vysvětlení proč je hra baví.

11) recepty na oblíbená jídla

Každý student napíše recept svého oblíbeného jídla: ingredience a základní postup přípravy. Pokud má několik studentů stejné oblíbené jídlo, mohou pracovat společně. Zadání může být blíže specifikováno na tři druhy: polévka, hlavní jídlo, zákusek.

12) oblíbený bar/ oblíbená kavárna či restaurace ve městě

Mini-projekt je vhodný pro větší města, kde je více kaváren, barů a restaurací, aby si studenti mohli vybírat. Studenti se stejnou volbou mohou pracovat dohromady ve skupince. Napíší, jak se zařízení jmenuje, kde se nachází, proč se jim líbí, co doporučují ke konzumaci. Výsledkem je průvodce po kavárnách/ barech a restauracích daného města.

13) oblíbené obchody

Tento mini-projekt bude spíše pro děvčata, která obecně raději tráví čas nakupováním než chlapani. Může být zaměřen na obchody s oděvy a s módními značkami nebo může zahrnovat obchody obecně i supermarkety. Texty by měly obsahovat následující informaci: jak se obchod jmenuje, kde se nachází, jaké zboží nabízí, proč je oblíbený.

14) turistická brožurka po okolí

Studenti vyberou ve svém kraji nebo jen v okolí svého města různé turistické zajímavosti (stavby, parky, pohostinství). Pak se rozdělí do skupinek a každá skupinka píše text obsahující základní údaje o místě, které by bylo zajímavé pro různé občany podle věku (malé děti, žáky, studenty, dospělé, důchodce), zájmu, vzdělání.

15) můj vzor (úspěšný podnikatel, politik, známá osobnost kulturního života)

Student si vybere osobu, která je pro něj vzorem a inspirací. Může se jednat o osobu žijící i někoho z minulosti. Student nemusí psát o známých osobnostech, ale o obyčejných lidech ze svého okolí, například o rodinných příslušnících. Student dotyčného jednotlivce představí, popíše a napíše, proč je mu vzorem, proč si ho váží, čím by se mu chtěl podobat.

16) brožurka o škole

Studenti budou tvořit brožurku pro rusky hovořící spolužáky. Rozdělí se na skupinky. První popíše školu jako budovu, rozmístění tříd, kabinetů, mohou nakreslit pláněk. Druhá skupinka napíše o historii školy. Třetí se zaměří na pravidla chování ve škole, školní řád, začátky a konce hodin. Čtvrtá skupinka vysvětlí vše týkající se hodnocení a známek. Pátá skupinka se bude věnovat různým kroužkům, které škola nabízí a organizuje. Dohromady podají kompletní informaci.

17) výkladový a obrázkový slovník o české kultuře pro ruské turisty

Cílem je vysvětlit význam českých slov, která se nedají jednoduše přeložit. Je třeba význam vysvětlit a je vhodné přidat fotku popisovaného. Většinou se bude jednat o jídlo nebo typicky český výrobek. Čtenář by se měl o výrobku dozvědět, z čeho je vyroben, co obsahuje, jaké má části a k čemu se používá. Informace o jídle by měla obsahovat ingredience k přípravě a stručný recept.

18) pravidla a povinnosti: co je třeba dělat a co by neměl dělat - určeno pro ruského studenta při pobytu v ČR (doma/ ve škole/ v jídelně/ v práci/ na návštěvě/ v zoo/ v obchodě/ v parku/ v knihovně/ v dopravním prostředku).

Každý student nebo skupinka si vezme na starosti určité prostředí a sepíše pro ně pravidla slušného chování a další doporučení pro ruského návštěvníka (desatero dobrého návštěvníka).

19) jak se v ČR slaví různé svátky

Studenti ve skupinkách dostanou za úkol popsat určitý český svátek: co se slaví, kdy, kde a jak, co se jí, co se dělá, jaký má oslava význam, proč se svátek udržuje i v dnešní době a jakou má oblibu u studentů. Mezi základní budou patřit: Vánoce, Nový rok, Velikonoce, sv. Mikuláš.

20) známí Rusové žijící v ČR (hudebníci, malíři, spisovatelé)

Studenti zjistí, zda v České republice žijí a působí představitelé ruské kultury. Každá skupinka si vybere jednu osobnost, o které napíše základní informace: jméno, původ, druh činnosti, místo, kde žije, dosažené úspěchy. (například: Alexander Shonert, Viktor Pivovarov)

Mini-projekty týkající se osobních zájmů studentů by měly napomoci jejich vzájemnému sblížení. Studenti se tak hlouběji poznají a budou si lépe rozumět a měli by se i více respektovat a naučit se spolupracovat. Najdou si kamarády, kteří mají podobné zájmy. Mini-projekty psané jako informace pro ruské studenty mohou být zajímavé také pro ostatní spolužáky, určitě se dozvědí o svém okolí a své zemi něco nového.

Kromě práce na mini-projektech je studentům obecně doporučováno zkusit si psát deník v ruštině. Psaním deníku se přestanou ruštiny obávat, cizí jazyk se jim v každodenním životě stane bližší a pomalu začnou v ruském jazyce i myslet. Deník je určen pouze pro samotného autora, neměl by být psán pro jiné čtenáře. Student se tak zbaví strachu, že bude text deníku někým čten, kritizován a opravován.

Výběr vhodných témat k psaní záleží na učiteli, který je obeznámen se situací ve třídě, zná své studenty, jejich záliby, silné a slabé stránky. Je na uvážení učitele, jaká cvičení psaní studentům zadá, jak často budou studenti psát a jakým způsobem budou při psaní spolupracovat a jak bude učitel napsané texty hodnotit.

Náš seznam témat není vyčerpávající, ale považujeme ho za dostatečně bohatý a pro výuku psaní na středních školách postačující. V následující kapitole jsme podrobněji připravili na reálná témata zadání ke cvičením na rozvoj písemného projevu v ruském jazyce. Cvičení jsou míněna jako doprovodná pro učební soubor Raduga po novomu.

4.2 Návrhy cvičení na procvičování dovednosti PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úrovně A1 - B1

V této kapitole stručně charakterizujeme cvičení na procvičování písemného projevu v ruském jazyce, která byla námi vytvořena jako doplňkový materiál k učebnímu souboru Raduga po novomu. Jedná se o psaní v reálně možných situacích, které mohou nastat při komunikaci s ruskými přáteli či obchodními partnery. Konkrétní návrhy cvičení jsou umístěny do Přílohy č. 4 (7. 4).

Cvičení byla sestavena v návaznosti na učební soubor Raduga po novomu a jsou řazena za sebou nikoli podle slohových útvarů, ale podle probíraných témat. U každé úlohy je uvedeno téma, typ výsledného textu (často je to kombinace prvků z různých slohových útvarů – většinou se jedná o dopis s prvky popisu, vyprávění nebo úvahy), stimul (potřebná slovní zásoba, otázky, obrázky, fotografie, mapky, plánky, informace z internetu, ukázky podobných textů), samotné zadání v češtině, doporučené výrazy v ruštině (vhodná slovní spojení) a návodné otázky také v ruštině.

Stimul někteří studenti vyžadují, jiní ne. Je v kompetenci učitele, aby rozhodl, kdo bude nápovědu, například formou vhodné slovní zásoby, potřebovat a v jaké míře. Někomu stačí podrobné zadání, jinému studentovi pomohou nabízené fráze a slovní spojení, další dává přednost vzorovému/ modelovému textu či návodným otázkám.

Úkol psaní by měl mít vztah ke studentovi a zároveň by se v něm měla projevit vazba k Rusku nebo Rusům a ruské kultuře. Student by měl považovat za smysluplné psát v dané situaci text v ruštině. Proto byla v mnoha cvičeních zvolena forma dopisu ruskému kamarádovi či kamarádce. Cílem je, aby všichni studenti získali veškeré potřebné informace, aby byli k písemnému projevu dostatečně připraveni a jejich výsledkem byla co možná nejlepší písemná práce.

Texty, které studenti tvoří na **úrovni A1**, jsou velmi jednoduché. Studenti využívají základní slovní zásobu a píšou krátké vzkazy (pozdání, domluvení si setkání, omluvu), texty na pohlednice a dopisy svým ruským kamarádům týkající se jejich zájmů, koníčků, volného času, rodiny a toho, co mají oblíbeného. Jednou si cvičí inzerát na seznámení a odpověď na něj. Texty dopisů jsou zaměřené zejména na popis a vyprávění o minulosti nebo do budoucnosti.

V textech na **úrovni A2** se mnohá témata z úrovně A1 opakují, ale dále se rozšiřují o novou slovní zásobu. Vzniklé texty jsou tak delší a obsahově komplexnější a detailnější. Studenti ve svých textech sdělí více informací. Mohou psát paralelní analogické texty, kdy dodržují stejnou formu, ale mění obsah (například čas minulý a budoucí) nebo píšou o zálibách, ale vždy se soustředí na jiný druh (sport, film, divadlo, tanec, hudba). V části věnované cestování píšou oficiální dopisy do cestovní kanceláře. Některá témata lze zpracovat v dopise ruským kamarádům, nebo o nich psát v krátkém článku pro mládežnický časopis v ruštině, zejména pokud se jedná o krátké studentské úvahy ze života nebo o realie týkající se České republiky.

V **úrovni B1** mohou psát studenti kromě dopisů zejména články do mládežnického časopisu v ruštině. V článku se využije stejné zadání jako pro psaní dopisu, ale student nebude psát úvodní oslovení a první a poslední odstavec s rozloučením. V článkách se projeví studentské názory a úvahy na různá témata. Studenti musí znát realie České republiky, nebo si je dohledat v článkách v češtině na internetu, a pak se k nim vyjádřit a zmínit vlastní zkušenosti. Na vyšší

úrovni se doporučuje práce se slovníkem, jelikož studenti budou o složitějších tématech přemýšlet v češtině a napadnou je slova, která nebudou automaticky umět vyjádřit rusky.

Pro některá témata bylo vytvořeno několik různých cvičení s poněkud odlišným zaměřením obsahu, ale s cílem procvičovat dané téma a slovní zásobu k němu. Studenti píší za sebe, nemusí se vžívat do role někoho jiného, proto by měli věnovat svou energii na přemýšlení o reálném tématu, ne na rozvíjení fantazie.

Před samotným samostatným psaním je vhodné se studenty o tématu hovořit, snažit se získat co nejvíce informací, například i formou brainstormingu, kdy každý řekne, co ho k tématu napadne, nebo využitím stručného dotazníku, kdy se studenti ptají na informace svých spolužáků a následně referují o výsledcích ostatním. Každý student si pak vybere, co považuje pro vyjádření svého názoru za relevantní a ve své práci využije.

V úkolech se kromě psaní dopisu ruským kamarádům občas vyskytuje i úkol napsat formální dopis do ruské cestovní kanceláře kvůli rezervaci dopravy, exkurze, ubytování, nebo do ruské firmy, když se nabízí spolupráce s firmou českou. Také se píše vizitka v ruštině. Jedná se o situace, ve kterých se studenti mohou vyskytnout v reálném životě: v roli turistů, nebo pokud budou pracovat v české firmě, která bude mít zájem navázat kontakt s ruským partnerem. Tyto úkoly tak byly zařazeny s ohledem na možné praktické využití v budoucnu.

Kvůli zjednodušení a procvičení určitých probíraných témat jsou dopisy tvořené studenty monotematické, i když v reálné korespondenci tomu tak není a dopisy běžně obsahují několik podtémat.

Jako doplněk ke cvičením byly do Přílohy č. 5 (7. 5) umístěny vhodné fráze pro psaní dopisů a do Přílohy č. 6 (7. 6) vhodné spojovací výrazy - prostředky textové návaznosti. V Příloze č. 7 (7. 7) se nacházejí stručné metodické pokyny k psaní pro učitele.

5 Závěr

Na závěr si dovolíme stručně shrnout naše poznatky z teoretické části i závěry z praktické části naší práce a naznačíme možnosti dalšího zkoumání v oblasti písemného projevu.

V teoretické části jsme se snažili o zmapování problematiky písemného projevu. Vycházeli jsme z tradiční literatury české a navázali na literaturu ruskou, anglickou i španělskou. Zmínili jsme lingvistické a psycholingvistické základy PP. Z historického hlediska jsme popsali vývoj role písemného projevu v didaktice cizích jazyků v jejích základních směrech. V současné době se psaní věnuje nejen didaktika slohu, ale nově se psaním textů zabývají i pomezí vědy jako textová lingvistika, sociolingvistika a pragmalingvistika. Vědecké poznatky z uvedených disciplín mají vliv na didaktiku cizích jazyků a taktéž na výuku PP. Při psaní hraje svou roli velké množství faktorů vnitřních i vnějších, mezi základní patří: myšlení pisatele, pohlaví, dosažená jazyková úroveň, motivace, čas k dispozici, stimuly v zadání, možnost využít různých pomůcek (slovníky, gramatické příručky) a spolupráce se spolužáky. V dnešní době ovšem neexistuje jeden hlavní proud, ale několik zaměření, která vždy upřednostňují jinou proměnnou (nebo několik ve vzájemné kombinaci): proces psaní, kontext, čtenář, pisatel, žánr, obsah, jazykové formy a prostředky (gramatika), forma (modelové texty). Výběr tak ponecháváme na učiteli, který se musí rozhodnout, jakým způsobem bude písemný projev ve škole učit v závislosti na slohovém útvaru, celkové učební situaci a svých studentech.

Na závěr teoretické části jsme shrnuli požadavky k písemnému projevu studentů v cizím jazyce v uznávaných oficiálních dokumentech jako je Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Evropské jazykové portfolio, požadavky v mezinárodních ruských zkouškách (ТРКИ) a podmínky písemné části maturity z ruského jazyka.

Hlavním cílem **praktické části** bylo vytvoření souboru návrhů cvičení na rozvoj PP pro ruský jazyk, pro studenty středních škol, pro úroveň A1-B1.

K dosažení tohoto cíle bylo nutné v první fázi získat dostatek informací o situaci s výukou písemného projevu ruského jazyka na SŠ. Tato fáze byla provedena ve čtyřech částech:

- Srovnání základních slohových útvarů v RJ a ČJ jako mateřského v učebnicích pro ZŠ
- Vytvoření typologie cvičení vedoucích k rozvoji PP
- Analýza učebních souborů RJ pro SŠ z hlediska cvičení vedoucích k rozvoji PP
- Dotazníkové šetření se zaměřením na PP mezi studenty RJ (absolventy SŠ)
- Dotazníkové šetření se zaměřením na PP mezi učiteli RJ na SŠ

Vytvoření takovéto struktury bylo vedeno snahou ověřit si nejprve, jaké znalosti o psaní slohu získávají žáci v mateřském jazyce na ZŠ. Následně byla sestavena základní typologie cvičení na rozvoj PP a byla použita v analýze učebních souborů. Analýza měla za cíl popsat učební soubory jak z hlediska počtu cvičení na rozvoj PP a jejich typů, tak z hlediska jejich kvalitativních parametrů jako například: způsob zadávání cvičení, rostoucí obtížnost či druhy použitých stimulů. Dotazníkové šetření probíhalo mezi studenty ČZU a učiteli RJ na SŠ.

Porovnání výuky slohu v českém jazyce jako mateřském s výukou slohu v ruském jazyce jako mateřském bylo provedeno na základě rozboru vzorku současných českých a ruských učebnic pro základní školy, ve kterých se všichni žáci s výukou slohu poprvé setkávají. Tento stupeň výuky byl vybrán proto, že jím projde každý žák v rámci povinné školní docházky. Na základě podrobného rozboru bylo zjištěno, že existují jen drobné odchylky v klasifikaci českých a ruských slohových útvarů. Způsob výuky je prakticky stejný, využívají se podobná cvičení.

Čeští žáci/ studenti by tak měli být z hodin slohu v českém jazyce řádně připraveni na psaní slohových útvarů co se formy týče nejen v jazyce českém, ale i v jazyce ruském. Učitel ruského jazyka by ovšem měl studentům připomenout jejich znalosti týkající se tvorby slohových útvarů v českém jazyce, jelikož ne všichni studenti si sami uvědomí, že naučeného slohového postupu mohou využít i pro psaní v jazyce ruském.

Při sestavování typologie cvičení na rozvoj PP jsme se detailněji věnovali aktuálním směrům týkajícím se PP v cizím jazyce a cvičení na rozvoj PP a jejich třídění v závislosti na zadání. Výsledkem bylo vytvoření přehledné tabulky různých druhů cvičení na rozvoj PP. Tabulka obsahuje všechny typy cvičení psaní, které se nám podařilo v učebnicích cizích jazyků i učebnicích českého jazyka nalézt.

S použitím tabulky vytvořené v předchozí části jsme provedli kompletní analýzu učebních souborů. Nejprve byla analýza prováděna na širším vzorku učebních souborů, který byl ale na základě dotazníkového šetření zúžen na tři soubory. Tím bylo dosaženo větší přehlednosti při zachování vypovídající hodnoty analýzy.

Snahou kvantitativní a kvalitativní analýzy učebních souborů bylo ověření těchto hypotéz:

1) Pracovní sešity obsahují větší počet cvičení na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.

2) Pracovní sešity obsahují více typů cvičení na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet typů cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).

3) Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

První dvě hypotézy se nám nepodařilo ověřit. Nelze pozorovat přímou závislost mezi počtem cvičení a úrovní či mezi počtem typů cvičení a úrovní, výjimkou byl učební soubor Klass. Zjistili jsme, že jeden díl souboru obsahuje dostatečný počet cvičení na jeden školní rok při frekvenci psaní 2 x měsíčně (jednou na hodině a jednou za domácí úkol) a v některých případech poskytují učební soubory dokonce dostatek materiálu pro procvičování písemného projevu 4 x měsíčně (Raduga po novomu 3, 4, 5, Pojehali 2, 3, 6 a Klass 3).

Třetí hypotéza byla potvrzena pouze v první části. Všechny učební soubory pracují v největší míře s jedním typem cvičení, každý však klade důraz na jiný z nich. Zatímco u učebního souboru Klass hraje významnou roli psaní popisu, tak u Pojehali je to psaní dopisu a Raduga po novomu využívá zpočátku nejvíce vypravování, které je na vyšších úrovních nahrazováno úvahou. Můžeme tedy konstatovat, že každý učební soubor je specifický a není možné definovat jednotný trend při tvorbě výukového materiálu pro SŠ.

Na základě provedené kvalitativní analýzy byly jako nejlépe zpracované učební soubory z hlediska výuky PP vyhodnoceny soubory Pojehali (pro žáky základních škol a víceletých gymnázií) a Raduga po novomu (pro studenty středních škol). Tyto soubory se věnují rozvoji PP již od prvních dílů. Zadání jsou koncipována tak, aby vedla žáka/ studenta k samostatnému písemnému projevu a k autokorekci.

Na druhou stranu učební soubor Klass pro střední školy je zejména zaměřen na ústní produkci a studenti jsou v něm spíše vedeni k tvorbě projektů a prezentací. Tím je pak způsobeno, že Klass není na výuku psaní klasických slohových útvarů příliš zaměřen. Počet cvičení postupně roste a až poslední díl obsahuje větší počet cvičení a jejich typů na rozvoj PP.

Kladným rysem učebního souboru Pojehali je jeho vedení studentů k opravování svých textů. Pracovní sešit umisťuje za některá cvičení zaměřená na rozvoj PP volné řádky, umožňující

žákům znovu napsat slova a věty, ve kterých chybovali. Žáci se tak učí ze svých chyb a zvyknou si sami sebe opravovat.

V učebních souborech Raduga po novomu a Pojechali se často využívají cvičení na psaní v sekvenci, kdy v první části je uveden vzorový text, ve druhém cvičení s ním studenti/ žáci pracují, mohou ho obměňovat, odpovídat na otázky, doplňovat údaje do neúplného textu. To je poté ukončeno napsáním obdobného textu podle úvodního vzoru. Učební soubor Klass pracuje se cvičeními v sekvenci v mnohem menší míře a většinou se jedná pouze o vzorový text a následné psaní.

Stejně tak je patrný rozdíl mezi soubory Pojechali, Raduga po novomu a Klass ve specifikaci výsledného textu. Ta je u prvních dvou přesně určena, zejména v pracovních sešitech, kde je rozsah textu naznačen počtem volných řádků nebo počtem vět, většinou 10-15. Klass neurčuje vždy formu, ani rozsah, výjimečně jsou k dispozici volné řádky.

Učební soubory obsahují širokou škálu různých stimulů a nápověd (slovní zásoba, věty, osnova, sekvence, kostra textu, návodné otázky, obrázky a jiné), které studentům dostatečně pomáhají a díky jim by se i slabší studenti měli být schopni písemně srozumitelně vyjádřit v základních textech. Projevuje se i vliv informačních technologií kdy studenti píšou hlavní měrou e-maily. V učebním souboru Klass se objevují i texty z blogu a facebooku.

Dotazníkové šetření probíhalo jak mezi absolventy SŠ, kteří pokračují se studiem RJ na VŠ (konkrétně ČZU), tak i mezi učiteli RJ, kteří působí na SŠ.

Průzkum mezi studenty sloužil k ověření několika hypotéz a také ke zmapování názorů studentů na výuku písemného projevu. Ověřovali se následující hypotézy:

4) Studenti pracují na SŠ převážně s učebním souborem Raduga a Raduga po novomu, přičemž učební soubor je využíván jako celek včetně pracovního sešitu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.

5) Studentům v rámci výuky ruského jazyka na SŠ chybí větší prostor pro psaní souvislých textů a při PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, neboť PP je většinou vyučován individuálně.

6) Studenti neznají postupy psaní, v důsledku čehož si své texty nedostatečně opravují.

7) Studenti nejraději píšou na obecně daná témata a neformální texty.

Hypotézy, které byly stanoveny na začátku průzkumu se nepotvrdily v plné míře. Podařilo se však získat dostatek informací o situaci s výukou písemného projevu na SŠ z pohledu studentů. Bylo zjištěno, že nejvíce se na středních školách využívá učební soubor Raduga po novomu, který postupně nahrazuje starší vydání Raduga. Studenti nemají praktické zkušenosti s Evropským jazykovým portfoliem. Za důležité je však možno považovat skutečnost, že výuce písemného projevu je věnován dostatečný prostor. Studenti psali během studia na SŠ cvičení na rozvoj PP minimálně dvakrát měsíčně a mají zkušenost s výukou PP jako individuální činností, pouze čtvrtina z nich někdy pracovala při PP ve skupince nebo ve dvojici. Studenti si své texty opravují převážně jen jednou.

Mezi studenty je nejoblíbenější psaní textů na obecná témata, nejlépe neformální texty kamarádovi. Nejdůležitější při psaní cvičení na rozvoj PP je pro ně slovní zásoba a gramatika, což je v souladu s tím, že nejčastěji používají slovníky, kdy je patrná převaha elektronických verzí nad tištěnými, a gramatické přehledy. Studenti také uváděli, že jim ve slohových pracích učitelé opravují zejména gramatiku a slovní zásobu.

Průzkum mezi učiteli měl za cíl ověřit následující hypotézy:

8) *Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.*

9) *Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevěnují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou větší důraz na výsledný produkt psaní než na postup.*

10) *Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, přičemž rozsah produkovaného textu roste se zvyšující se obtížností.*

Ze stanovených hypotéz se podařilo ověřit pouze poslední hypotézu. Bylo však možné popsat situaci týkající se výuky RJ na SŠ se zaměřením na rozvoj PP z pohledu učitelů. Učitelé nejsou jednotní v názoru na dostatek kvalitního materiálu. Nicméně průzkum ukázal, že velké množství učitelů využívá cvičení na rozvoj PP i z jiných zdrojů, než je používaný učební soubor. Jedná se zejména o tvorbu vlastních cvičení nebo jejich vyhledávání na internetu. Učitelé se nevěnují výuce PP pouze jako individuální činnosti, ale snaží se zavést i interakci mezi studenty. Patrná je také snaha učitelů o výuku postupu psaní, nesoustředí se pouze na výsledný produkt. Učitelé také využívají širokou škálu stimulů, když k tvorbě cvičení na PP dochází po probrání dané lekce nebo tématu.

Shrneme-li tedy závěry analýzy učebních souborů a dotazníkových šetření, můžeme konstatovat, že by bylo žádoucí cvičení zaměřená na PP lépe propracovat, nabídnout více témat, doplnit nabídku vhodných spojek a spojovacích výrazů, dát studentům k dispozici užitečné fráze a obraty, zejména pro korespondenci.

Učitelé by mohli studenty teoreticky explicitně seznámit s procesem psaní a prakticky je nechat postup pro základní slohové útvary (popis, vypravování, úvaha a dopis) vyzkoušet, aby si je v ruském jazyce procvičili a sami dokázali v praxi využít. Cílem je přípravu k psaní co nejvíce zjednodušit, aby studenti netrávili čas vyhledáváním potřebných informací, ale aby daný vhodný jazykový materiál zpracovávali a soustředili se na své myšlenky, logickou strukturu textu (kohezi) a na obsah (koherenci).

Na základě získaných informací jsme vytvořili soubor návrhů cvičení na rozvoj PP pro ruský jazyk, který je určen pro studenty středních škol, pro úroveň A1-B1. Tematicky i formou slohového útvaru jsou cvičení v souladu se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, s Evropským jazykovým portfoliem a s požadavky na maturitní zkoušku. Cvičení byla vytvořena jako doplňková k učebnímu souboru Raduga po novomu, který je na středních školách nejvíce využíván.

Soubor navržených praktických cvičení je umístěn do Přílohy č. 4 (7. 4) a je doplněn seznamem frází týkajících se etikety a jazykových funkcí při psaní dopisů (Příloha č. 5 – 7. 5), glosářem vhodných spojovacích výrazů s jejich překladem do češtiny (Příloha č. 6 – 7. 6) a metodickými pokyny pro učitele (Příloha č. 7 – 7. 7).

Hlavní praktický cíl práce byl splněn, byl vytvořen soubor návrhů cvičení, která by měla pomoci středoškolským českým studentům v procvičování psaní v ruském jazyce a dovést je ke zdárnému složení písemné části maturitní zkoušky z ruštiny pro úroveň B1.

Materiál bude k dispozici učitelům ruského jazyka. Do budoucna je plánována publikace učební pomůcky, která by pomohla učitelům v přípravě studentů na písemnou práci v rámci maturity z ruského jazyka. Před samotnou publikací bude třeba všechna vytvořená cvičení prakticky vyzkoušet ve spolupráci s učiteli středních škol, kteří projeví zájem se na projektu podílet.

Další výzkum v oblasti písemného projevu by se mohl zaměřit nikoli na klasické slohové útvary, kterými jsme se zabývali my, ale na texty, které vznikají díky informačním technologiím. Vývoj je velmi rychlý a má vliv na způsob psaní textů, jejich tvorbu a interpretaci. V dnešní době převažují emaily nad dopisy, hojně je využíván chat, blog, Facebook (sociální sítě), webové stránky, atd. Mnohé texty jsou doprovázeny obrázky a fotografiemi i audionahrávkami či videem. Studenti dnes musí spíše ovládat psaní pomocí klávesnice než psaní textu perem na papír. Mohou použít elektronické slovníky a překladače i automatické nástroje opravy zabudované v počítači, jejich práce je tak zdánlivě zjednodušena. Učitelé by měli umět využít výhod informačních technologií a zadávat studentům psaní textů v cizím jazyce nejen formou emailů, ale například i blogů. Tato problematika ovšem vyžaduje ještě mnoho výzkumu.

6 Literatura

6.1 Literatura primární

- АВЕРЯНОВА, Г. Н. и др. *Типовые тесты. Второй сертификационный уровень повседневного общения*. Санкт Петербург: Златоуст 1999. ISBN 5-86547-108-2.
- АВЕРЯНОВА, Г.Н. и др. *Типовые тесты. Третий сертификационный уровень повседневного общения*. Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-109-0.
- АКИШИНА, Алла Александровна, КАГАН, Ольга Евгеньевна. *Учимся учить*. Москва: Русский язык, 2004. ISBN 5-88337-044-6.
- ÁLVAREZ, Teodoro. *Didáctica del texto en la formación del profesorado*. Madrid: Síntesis, 2005. ISBN 84-9756-325-5.
- ÁLVAREZ, Teodoro. *Competencias básicas en escritura*. Barcelona, Octaedro, 2010. ISBN 978-84-9921-058-2.
- АНДРЮШИНА, Н. П., ВЛАДИМИРОВА, Т. Е. *Типовые тесты по русскому языку как иностранному, элементарный уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-105-8.
- АНДРЮШИНА, Н. П. и др. *Типовые тесты по русскому языку как иностранному, базовый уровень, общее владение*. Златоуст, Москва-Санкт Петербург, 1999. ISBN 5-86547-106-6.
- АНДРЮШИНА, Н. П. и др. *Стандарт по русскому языку как иностранному, первый уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-102-3.
- ARNAL, Carmen, RUIZ DE GARIBAY, Araceli. *Escribe en español*. Madrid: SGEL, 1996. ISBN 84-7143-581-0.
- ARNOLD, Jane, PUCHTA, Herbert, RINVOLUCRI, Mario. *Imagínate*. Madrid: SGEL, 2012. ISBN 978-84-9778-676-8.
- AUERSPERGER, Bohumil. *Průzkum dovednosti samostatného písemného vyjadřování při vyučování ruštiny na středních školách*. Diplomová práce. Praha, 2008. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jana Folprechtová.
- БАЛЫХИНА, Т. М., РУМЯНЦЕВА, Н. М., ЦАРЕВА, Н. Ю. *Адаптационные тесты. Первый уровень общего владения русским языком как иностранным*. Москва: Русский язык Курсы, 2006. ISBN 5-88337-127-2.
- БЕЛЯЕВ, Борис Васильевич. *Очерки по психологии обучения иностранным языкам*. Москва: Просвещение, 1965.
- БОЛОТНОВА, Нина Сергеевна. *Филологический анализ текста*. Москва: Наука Флинта, 2009. ISBN 978-5-9765-0053-2.
- БОЛОТНОВА, Нина Сергеевна. *Коммуникативная стилистика текста*. Москва: Наука Флинта, 2009. ISBN 978-5-9765-0789-0.
- BOWKETT, Stephen. *100+ Ideas for Teaching Creativity*. London: Continuum, 2007. ISBN 978-0-8264-9317-0.
- BOWKETT, Stephen. *100+ Ideas for Teaching Thinking Skills*. London: Continuum, 2007. ISBN 978-0-8264-8310-2.
- БЫЛКОВА, Светлана Викторовна, МАХНИЦКАЯ, Елена Юрьевна. *Культура речи Стилистика*. Москва: Флинта Наука, 2009. ISBN ISBN 978-5-89349-675-8.
- BENEŠ, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.
- BROOKES, Arthur, GRUNDY, Peter. *Writing for Study Purposes*. Glasgow: CUP 1991. ISBN 978-0-5213-5853-8.
- BYRNE, Donn. *Teaching Writing Skills*. Hong Kong: Longman 1991. ISBN 0-582-74651-5.
- CAMPS, Anna. a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona: Garo, 2003. ISBN 84-7827-310-7.

- CASANAPE, Christine Pearson. *Controversies in Second Language Writing. Dilemmas and Decisions in Research and Instruction*. Michigan: University of Michigan 2004. ISBN 0-472-08979-X.
- CASSANY, Daniel. *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama, 1993. ISBN 978-84-339-1392-0.
- CASSANY, Daniel. *Decscribir el escribir*. Barcelona: Paidós, 1989. ISBN 978-84-493-1751-4.
- CASSANY, Daniel. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. ISBN 84-493-0770-8.
- CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. ISBN 84-7635-612-9.
- Carabela. La expresión escrita en el aula E/ELE*. vol. 46. Madrid: SGEL, 1998. ISBN 84-7143-785-6.
- ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: UK, 1993. ISBN 80-7066-534-3.
- ČECHOVÁ, Marie. *Vyučování slohu*. Praha: SPN, 1985. ISBN 80-85866-32-3.
- ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-85885-96-4.
- DEWEY, John. *Škola a společnost*. Praha: nákladem Jana Laichtera, 1904.
- DÍAZ, Lourdes, AYMERICH, Marta. *La destreza escrita*. Espana: Edelsa 2003. ISBN 978-84-7711-433-8.
- ДЫМАРСКИЙ, Михаил Яковлевич. *Проблемы текстообразования и художественный текст*. Москва: КомКнига, 2006. ISBN 978-5-484-00539-0.
- ELBOW, Peter. *Everyone can write*. Oxford, OUP 2000. ISBN 0-19-510416-1.
- Evropské jazykové portfolio pro dospělé studenty v České republice*. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-313-4.
- FISHER, Robert. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-262-0043-7.
- FÍŠER, Zbyněk. *Tvůrčí psaní*. Brno: Paido 2001. ISBN 50-85931-99-0.
- FRANK, Christine, RINVOLUCRI, Mario. *Creative Writing*. Helbling Languages, 2007. ISBN 978-3-902504-99-9.
- FREEDMAN, Aviva. et al. *Learning To Write: First Language/ Second Language*. London: Longman, 1979. ISBN 978-0-5825-5371-2.
- FROLÍKOVÁ, Zora. K problematice nácviку písemného projevu v cizojazyčném vyučování. In: *Cizí jazyky ve škole*. r.13, č.3, s. 75-80. ISSN 0009-8205.
- ГАЛЬПЕРИН, Илья Романович. *Текст как объект лингвистического исследования*. Москва: Либроком, 2008. ISBN 978-5-397-00031-4.
- ГАЛЬСКОВА, Наталья Дмитриевна, ГЕЗ, Надежда Ивановна. *Теория обучения иностранным языкам*. Москва: Академия, 2006. ISBN 5-7695-2969-5.
- ГЛАЗУНОВА, О. И. *Грамматика русского языка в упражнениях и комментариях. Часть 2. Синтаксис*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2011. ISBN 978-5-86547-520-0.
- HADFIELD, Jill, HADFIELD, Charles. *Simple Writing Activities*. China: OUP, 2000. ISBN 019-442170-8.
- HALLIDAY, Michael. *Spoken and Written Language*. Oxford: OUP, 1989. ISBN 019-437153-0.
- HALLIDAY, Michael, HASAN, Ruqaiya. *Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social Semiotic Perspective*. Oxford, OUP 1990. ISBN 019-437154-9.
- HARMER, Jeremy. *How to Teach Writing*. Malaysia: Longman, 2004. ISBN 0-582-77998-7.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. *O spisovném jazyce*. Praha: Akademie věd, 1963.
- HEDGE, Tricia. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991. ISBN 0-19-437098-4.
- HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.
- HYLAND, Ken. *Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. ISBN 0-521-82705-1.
- HUBÁČEK, Josef. *Didaktika slohu*. Praha: SPN, 1989.

- CHODĚRA, Radomír. *Didaktika cizích jazyků. Úvod do vědního oboru*. Praha: Academia, 2006. ISBN 978-80-200-2274-5.
- ИВАНОВА, Т. А. и др. *Стандарт по русскому языку как иностранному, второй уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-103-1.
- ИВАНОВА, Т. А. и др. *Стандарт по русскому языку как иностранному, третий уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-104-X.
- ИВАНОВА, И. С. и др. *Синтаксис. Практическое пособие по русскому языку как иностранному*. Петербург: Златоуст, 2011. ISBN 978-5-86547-470-8.
- JANÍKOVÁ, Věra. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Havlíčkův Brod: GRADA, 2011. ISBN 978-80-247-3512-2.
- JANÍKOVÁ, Věra. Emocionální aspekty ve výuce cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. r. 47, č. 2, s. 53-54. ISSN 1210-0811.
- JELÍNEK, Stanislav. K diagnostice individuálních zvláštností žáků při vyučování cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. r. 39, č. 7 - 8, s. 111 – 113. ISSN 1210-0811.
- JELÍNEK, Stanislav. Písemný projev v komplexnosti vyučování cizím jazykům. In: *Cizí jazyky*. r. 36, č.7 - 8, s. 242-247. ISSN 1210-0811
- JELÍNEK, Stanislav. a kol. *Didaktika ruského jazyka*. Praha: SPN, 1991.
- JELÍNEK, Stanislav. a kol. *Kapitoly z metodiky vyučování ruštině*. Praha: SPN, 1980.
- КАЗАРЦЕВА, Ольга Митрофановна. *Культура речевого общения. Теория и практика обучения*. Москва: Флинта Наука, 2001. ISBN 5-89349-030-4.
- КАЗАРЦЕВА, Ольга Митрофановна, ВИШНЯКОВА, Ольга Викторовна. *Письменная речь. Учебное пособие*. Москва: Флинта Наука, 1998. ISBN 5-89349-020-7.
- КАЙДА, Людмила Григорьевна. *Стилистика текста от теории композиции к декодированию*. Москва: Флинта наука, 2004. ISBN 5-89349-665-5.
- КАПИТОНОВА, Тамара Ивановна, МОСКОВКИН, Леонид Викторович. *Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки*. Sankt Peterburg: Zlatoust, 2005. ISBN 5-86547-160-0.
- КАПИТОНОВА, Тамара Ивановна, ЦУКИН, Анатолий Николаевич. *Современные методы обучения русскому языку иностранцев*. Москва: Русский язык, 1987. ISBN 5-200-00036-X.
- КАШКИН, Вячеслав Борисович. *Введение в теорию коммуникации*. Москва: Флинта Наука, 2014. ISBN 978-5-9765-1424-9.
- KARNĚJEVA, Ljudmila. *Ruština maturitní příprava*. Olomouc: INFOA, 2011. ISBN 978-80-7240-755-2.
- KLETEČKOVÁ, Šárka. *Problematika hodnocení písemného a ústního vyjadřování v cizojazyčné výuce (se zaměřením na výuku ruštiny na středních školách)*. Praha, 2009. Disertační práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Školitel Jana Folprechtová.
- КОМЕНСКИЙ, Jan Ámos. *Orbis Sensualium Pictus*. Praha: Trizonia 1991.
- КОМЕНСКИЙ, Jan Ámos. *Velká didaktika*. Praha: Nákladem dědictví Komenského, 1908.
- КОРЧАГИНА, Е. Л. *Русский язык: успешные старты – удачный финиш. Тестовый практикум по русскому языку как иностранному для школьников. Элементарный и базовый уровни*. Москва: Русский язык Курсы, 2007. ISBN 978-5-88337-142-3.
- КОРЧАГИНА, Е. Л., СМЫКУНОВА, Н. В. *Русский язык: первые результаты. Тестовый практикум по русскому языку повседневного общения. Элементарный и базовый уровни*. Москва: Русский язык Курсы, 2007. ISBN 978-5-88337-143-0.
- КОРЧАГИНА, Е. Л. и др. *Типовые тесты. Пороговый уровень повседневного общения*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 2002. ISBN 5-86547-248-8.

- КОЖИНА, Маргарита Николаевна, ДУСКАЕВА, Лилия Рашидовна, САЛИМОВСКИЙ, Владимир Александрович. *Стилистика русского языка*. Москва: Флинта Наука, 2014. ISBN 978-5-9765-0256-7.
- KROLL, Barbara et al. *Second Language Writing: Research Insights for the Classroom*. Cambridge: CUP, 1990. ISBN 0-521-38383-8.
- KROLL, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. ISBN 0-521-52983-2.
- ЛЕОНТЬЕВ, Алексей Алексеевич. *Некоторые проблемы обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Издательство Московского университета, 1970.
- LITTLEWOOD, William T. *Foreign and Second Language Learning*. Cambridge: CUP, 1991. ISBN 978-0-5212-7486-9.
- LÓPEZ FERRERO, Carmen, MARTÍN PERIS, Ernesto. *Textos y aprendizaje de lenguas*. Madrid, SGEL 2013. ISBN 978-84-9778-679-9.
- LUCENO CAMPOS, José Luis. *Las competencias básicas en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe, 2008. 978-84-9700-441-1.
- MALÁ, Alena. Problematika písemného projevu ve výuce. In. *Vzdělávání učitelů cizích jazyků na počátku 21. století*. Praha, Pedf UK, 2004, s. 198-200. ISBN 80-7290-177-X.
- MALÁ, Alena. Writing Skills in Common European Framework for Languages –Theory and Practice. In. *FORLANG 2009*. Košice: Technická univerzita v Košicích, 2009. s. 10-13. ISBN 978-80-553-0325-3.
- MALÁ, Alena. Writing Skills in European Language Portfolios. In. *Moderní přístupy ve výuce odborného cizího jazyka na VŠ III*. Ústí nad Labem: Univerzita J. A. Purkyně, 2009. s.76-80. ISBN 987-80-7414-178-2.
- MALÁ, Alena. Teaching Writing Skills in Foreign Languages at the CULS Prague. In. *ERIE*. Praha: PEF ČZU, 2010. s. 209-216. ISBN 978-80-213-2084-0.
- MALÁ, Alena. *Současné tendence v rozvíjení písemné kompetence ve španělském jazyce na základě analýzy učebnic*. Praha, 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Bohumil Zavadil.
- MALÁ, Alena. La expresión escrita en los manuales de ELE en la República Checa. In. *Universitas Comeniana Philologia XXI*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2011. s. 307- 31. ISBN 978-80-223-3017-6.
- MAREŠ, Jiří. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-246-7.
- MALÍŘ, František a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.
- MARINA, José Antonio, de la VÁLGOMA, María. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. ISBN 978-84-8346-592-9.
- MATA, Francisco. S. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid: EOS, 2008. ISBN 978-84-9727-269-8.
- MATA, Francisco. S. *Cómo prevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe, 2000. ISBN 84-95212-54-4.
- MATHESIUS, Vilém. *Řeč a sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1966.
- MATHESIUS, Vilém. *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha: Melantrich, 1947.
- МЕЩЕРЯКОВ, Валентин Николаевич. *Учимся начинать и заканчивать текст*. Москва: Флинта наука, 2004. ISBN 5-89349-624-8.
- MIKULA, Dominik, BARKAROVÁ, Antónia. *Písemný projev v ruštině a jeho komunikativní funkce*. Praha: SPN, 1989.
- МОРОЗОВ, Валерий Эдгартович. *Методика урока русского языка как иностранного*. Москва: ВК, 2012. ISBN 978-5-98405-105-7.
- МОСКОВКИН, Леонид Викторович, ШУКИН, Анатолий Николаевич *История методики обучения русскому языку как иностранному*. Москва, Русский язык 2013. ISBN 978-5-88337-331-1.

- MOTHEJZLÍKOVÁ, Jarmila. Didaktika cizích jazyků v novém evropském kontextu II. In: *Cizí jazyky*, r. 49, č. 5, s. 172. ISSN 1210-0811.
- NATION, Paul. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-98968-8.
- НАХАБИНА, М. М. и др. *Стандарт по русскому языку как иностранному, базовый уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-101-5.
- NEBESKÁ, Iva. *Úvod do psycholingvistiky*. Praha: H+H, 1992. ISBN 80-85467-75-5.
- ОДИНЦОВ, Виктор Васильевич. *Стилистика текста*. Москва: Либроком, 2010. ISBN 978-5-397-01374-1.
- PALMER, Graham. *Writing Extra*. Cambridge: CUP, 2004. ISBN 0-521-53287-6.
- ПАССОВ, Ефим Израилевич и др. *Концепция коммуникативного иноязычного образования (теория и её реализация)*. Санкт Петербург: Златоуст, 2007. ISBN 978-5-86547-409-8.
- PERCLOVÁ, Radka. Psaní – text, pisatel a čtenář. In: *Cizí jazyky*. r.40, č. 7- 8, s. 113-115. ISSN 1210-0811.
- ПРЕДЧЕНСКАЯ, Е. А., СОКОЛОВА, Е. В., ШАТИЛОВА, М. О. *Готовимся к тексту*. Москва: Русский язык, 2008. ISBN 978-5-88337-170-6.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
- PURM, Radko a kol.: *Didaktika ruského jazyka*. Hradec Králové: Gaudeamus 2003. ISBN 80-7041-174-0.
- RAIMES, Ann. *Techniques in Teaching Writing*. Oxford: OUP, 1983. ISBN 0-19-434131-3.
- RODARI, Gianni. *Gramátika de la fantasía*. Barcelona: Planeta, 2007. ISBN 978-84-8453-164-7.
- RIES, Lumír. *Didaktika ruštiny 2*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1987.
- SÁNCHEZ LOBATO, Jesús. et al. *Saber escribir*. Madrid: Aguilar, 2006. ISBN 84-03-09723-9.
- SÁNCHEZ LOBATO, Jesús, SANTOS GARGALLO, Isabel et al. *Vademécum para la formación de profesores. Enseñar español como segunda lengua/lengua extranjera*. Madrid: SGEL, 2004. ISBN 84-9778-051-5.
- SHARPLES, Mike. *How We Write. Writing as Creative Design*. London: Routledge, 1999. ISBN 0-415-18587-4.
- СОЛГАНИК, Григорий Яковлевич. *Стилистика текста*. Флинта Наука, Москва 2009. ISBN 978-5-89349-008-4.
- Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0404-4.
- STERNBERG, Robert J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál 2009. ISBN 978-80-7367-638-4.
- ШУКИН, Анатолий Николаевич. *Практическая методика обучения русскому языку как иностранному*. Москва: Русский язык 2003. ISBN 5-200-03233-4.
- ШУКИН, Анатолий Николаевич. *Обучение речевому общению на русском языке как иностранному*. Москва: Русский язык курсы, 2015. ISBN 978-5-88337-285-7.
- ШИБКО, Наталья Леонидовна. *Общие вопросы методики преподавания русского языка как иностранного*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2014. ISBN 978-5-86547-736-5.
- THORNBURY, Scott. *Beyond the Sentence. Introducing Discourse Analysis*. Oxford: Macmillan, 2005. ISBN 978-1-4050-6407-1.
- TIMBAL-DUCLAUX, Louise. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de redacción*. Madrid: Edaf, 2004. ISBN 84-7640-661-4.
- TRIBBLE, Christopher. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996. ISBN 0-19-437141-7.

- ÚCAR, Pilar, OLALLA, Maria A. *Español escrito: idea y redacción*. Madrid: Universidad Pontificia Comillas 2013. ISBN 978-84-8468-468-8.
- VACHEK, Josef. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. r. 25, č. 2, s.117-126. ISSN 0037-7031.
- ВАЛГИНА, Нина Сергеевна. *Теория текста*. Москва, Логос 2004. ISBN 5-94010-187-9.
- VIEIRO IGLESIAS, Pilar. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid: Pirámide, 2007. ISBN 978-84-368-2084-3.
- VESELÝ, Josef. Princip komplexnosti při vyučování cizímu jazyku. In: *Cizí jazyky ve škole*. r. 33, č. 5, s. 193-199. ISSN 0009-8205.
- ВЛАДИМИРОВА, Т. Е. и др. *Стандарт по русскому языку как иностранному, элементарный уровень, общее владение*. Москва-Санкт Петербург: Златоуст, 1999. ISBN 5-86547-100-7.
- VYGOTSKIJ, Lev Semjonovič. *Myšlení a řeč*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.
- WATTS, Eleanor. *Storytelling*. Oxford: OUP, 2006. ISBN 978-0-19-441976-5.
- WRIGHT, Andrew. *Creating Stories with Children*. Hong Kong: OUP, 2000. ISBN 0-19-437204-9.
- WRIGHT, Andrew, Hill, David A. *Writing Stories*. Helbling Languages, 2008. ISBN 978-3-85272-055-5

6.2 Literatura sekundární

6.2.1 Učebnice RJ se zaměřením na PP pro nerodilé mluvčí RJ

- АФАНАСЬЕВА, Н. А., ПОПОВА, Т. И.. *Палитра стилей*. Петербург: Златоуст, 2007. ISBN 978-5-86547-452-4.
- АНОПОЧКИНА, Роза Халяфовна. *Грани текста*. Москва: Русский Язык Курсы, 2010. ISBN 978-5-88337-199-7.
- БЕЛЯЕВА, Галина Владимировна, СИВЕНКО, Людмила Степаненко, ШИПИЦО, Людмила Васильевна. *Пишем правильно*. Москва: Русский язык, 2007. ISBN 978-5-88337-083-9.
- КАГАН, Ольга Е., КУДЫМА, Анна С. *Учимся писать по-русски*. Петербург: Златоуст, 2012. ISBN 978-5-86547-577-4.
- КОЛЕСОВА, Д. В., ХАРИТОНОВ, А. А. *Золотое перо - пособие по развитию навыков письменной речи*. Книга для учащегося. Петербург: Златоуст, 2003. ISBN 5-86547-207-0.
- КОЛЕСОВА, Д. В., ХАРИТОНОВ, А. А. *Золотое перо - пособие по развитию навыков письменной речи*. Книга для преподавателя. Петербург: Златоуст, 2003. ISBN 5-86547-310-7.
- КОЛЕСОВА, Д. В., МАСЛОВА, Н. Н. *Радуга – Практикум по развитию письменной речи*. Санкт-Петербург: МИРС, 2008. ISBN 978-5-91395-033-8.
- КОЛЕСОВА, Д. В., ХАРИТОНОВ, А. А. *Пишем эссе*. Петербург: Златоуст, 2006. ISBN 5-86547-307-7.
- МАКСИМОВ, Владимир Иванович, ЛЕВИНА, Галина Михайловна., ХВАТОВ, Сергей Александрович. *Пишем друзьям*. Москва, Русский язык 1988. ISBN 5-200-00016-5.
- ХАМРАЕВА, Елизавета Александровна, ДРОНОВ, Владимир Васильевич. *Росинка* (для детей соотечественников проживающих за рубежом). Москва: Русский язык, 2004. ISBN 5-88337-004-7.
- ЧУБАРОВА, Ольга Эдуардовна. *Читаем и пишем по-русски (Пишичитайка)* (учебник) Москва: Русский язык, 2006. ISBN 5-88337-114-0.
- ЧУБАРОВА, Ольга Эдуардовна. *Читаем и пишем по-русски (Пишичитайка)* (рабочая тетрадь) Москва: Русский язык, 2006. ISBN 5-88337-122-1.

ПУГАЧЕВ, И. А., ЦАРЕВА, Н. Ю., БУДИЛЬЦЕВА, М. Б. *Пишем изложение, составляем конспект*. Москва: Русский язык, 2003. ISBN 5-200-03117-6.
ЗАХАРОВА, А. И., ЛУКЪЯНОВ, Е. Н., ПАРЕЦКАЯ, М. Э., САВЧЕНКОВА, И. Н., ШАКИРОВА, Г. Р. *Учебно-тренировочные тесты по русскому языку как иностранному. Письмо В2-С1*. Санкт Петербург: Златоуст, 2009. ISBN 978-5-86547-495-1.

6.2.2 Učebnice RJ se zaměřením na PP pro rodilé mluvčí RJ

АЛЕКСЕЕВА, Т. В. *Как научиться писать сочинение на отлично*. Санкт-Петербург: Паритет, 2000. ISBN 5-93437-032-4.
КУЧИНА, Татьяна Геннадьевна., ЛЕДЕНЁВ, Александр Владимирович. *Как написать сочинение и изложение*. Ярославль: Академия развития 2006. ISBN 5-7797-0322-1.
ПАВЛОВА, Татьяна Ивановна, РАННЕВА, Нина Александровна, ВАСИЛЕНКО, Наталья Николаевна. *Учимся писать сочинение-рассуждение 5-7 классы*. Ростов на Дону: Легион, 2009. (рабочая тетрадь) ISBN 978-5-9966-0002-1.
ПОДГОРНАЯ, В. С. *Сочинение – это интересно*. Санкт-Петербург Каро 2000. ISBN 5-89815-054-4.
РОДИН, И. О., ПИМЕНОВА, Т. М. *Сочинения Правила составления текстов Полный курс классы 5-6*. Москва: Астрель, 2003. ISBN 978-5-17-017739-4.
СЕЛЕЗНЁВА, Лариса Борисовна. *Современное русское письмо*. Москва: Высшая школа, 2004. ISBN 5-06-004949-3.
СОЛОВЬЁВА, Наталья Николаевна. *Сочинение без шпаргалки*. Москва: Материк Альфа, 2005. ISBN 5-98466-019-9.
СОЛОВЬЁВА, Наталья Николаевна. *Изложение без шпаргалки*. Москва: Материк Альфа, 2006. ISBN 5-98466-015-6.
ТЕМИЗ, Я. В. *Как писать сочинение*. Москва: Поматур 2000. ISBN 5-86208-037-6.
ТРУНЦЕВА, Т. Н. *Как научиться писать эссе*. Москва: Грамотей 2008. ISBN 978-5-89769-226-2.

6.2.3 Učebnice RJ pro ruské žáky na ZŠ

ЛАДЫЖЕНСКАЯ, Таиса Алексеевна. и др. *Русский язык 5 - учебник для 5 класса общеобразовательных учреждений*. Москва: Издательство Просвещение, 2009. ISBN 978-5-09-023330-9
ЛАДЫЖЕНСКАЯ, Таиса Алексеевна и др. *Русский язык 6 - учебник для 6 класса общеобразовательных учреждений*. Москва: Издательство Просвещение, 2008. ISBN 978-5-09-018473-1.
РАЗУМОВСКАЯ, Маргарита Михайловна и др. *Русский язык 5 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009. ISBN 978-5-358-09786-5.
РАЗУМОВСКАЯ, Маргарита Михайловна и др. *Русский язык 6 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009. ISBN 978-5-3580-4528-6.
РАЗУМОВСКАЯ, Маргарита Михайловна и др. *Русский язык 7 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2002. ISBN 978-5-358-09788-9.
РАЗУМОВСКАЯ, Маргарита Михайловна, ЛЬВОВА, Светлана Ивановна, КАПИНОС, Валентина Ивановна, ЛЬВОВ, Валентин Витальевич. *Русский язык 8 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа 2009. ISBN: 978-5-358-06518-8.
РАЗУМОВСКАЯ, Маргарита Михайловна, ЛЬВОВА, Светлана Ивановна, КАПИНОС, Валентина Ивановна, ЛЬВОВ, Валентин Витальевич. *Русский язык 9 - учебник для общеобразовательных учреждений*. Москва: Дрофа, 2009. ISBN 978-5-358-09790-2.

6.2.4 Učebnice českého jazyka pro české žáky na ZŠ

- STYBLÍK, Vlastimil, ČECHOVÁ, Marie a kol. *Český jazyk pro 6. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1994. ISBN 80-7235-148-6.
- STYBLÍK, Vlastimil, ČECHOVÁ, Marie a kol. *Český jazyk pro 7. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1995. ISBN 80-7235-103-6.
- STYBLÍK, Vlastimil, ČECHOVÁ, Marie a kol. *Český jazyk pro 8. ročník ZŠ*. Praha: Fortuna 1995. ISBN 80-7235-126-5.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TERŠOVÁ, Renata. *Český jazyk učebnice pro 6.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2003. ISBN 80-7238-206-3.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TERŠOVÁ, Renata. *Pracovní sešit Český jazyk pro 6.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2003. ISBN 80-7238-347-7.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TERŠOVÁ, Renata. *Český jazyk učebnice pro 7.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-320-5.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TERŠOVÁ, Renata. *Pracovní sešit Český jazyk pro 7.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-321-3.
- KRAUSOVÁ, Zdena, PAŠKOVÁ, Martina. *Český jazyk učebnice pro 8.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-419-8.
- KRAUSOVÁ, Zdena, PAŠKOVÁ, Martina. *Pracovní sešit Český jazyk pro 8.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-420-1.
- RUDOLF, Stanislav, HRDLIČKOVÁ, Hana, BERÁNKOVÁ, Eva. *Český jazyk – II.díl – Komunikační a slohová výchova 6*. Praha: Alter, 1998. ISBN 80-85775-85-9.
- HORÁČKOVÁ, Miroslava a kol. *Český jazyk – II.díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 7.ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 1999. ISBN 80-7245-002-6.
- HORÁČKOVÁ, Miroslava a kol. *Český jazyk – II.díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 8.ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2000. ISBN 80-7245-012-3.
- HORÁČKOVÁ, Miroslava a kol. *Český jazyk – II.díl – Sdělování a výměna informací. Sloh. pro 9.ročník ZŠ a příslušný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2001. ISBN 80-7245-020-4.

6.2.5 Učebnice RJ pro české žáky ZŠ, studenty SŠ a jazykových škol

- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1*. Plzeň: Fraus, 1996. ISBN 80-85784-70-X.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2*. Plzeň: Fraus, 1997. ISBN 80-85784-73-4.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3*. Plzeň: Fraus, 1999. ISBN 80-7238-035-4.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1996. ISBN 80-85784-71-8.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1997. ISBN 80-85784-74-2.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 1999. ISBN 80-7238-036-2.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1 metodická příručka*. Plzeň, Fraus 1996. ISBN 80-85784-72-6.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 1997. ISBN 80-85784-75-0.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 1999. ISBN 80-7238-037-0.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1*. Plzeň: Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-659-8.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 987-80-7238-700-7.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3*. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 987-80-7238-772-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4*. Plzeň: Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-947-6.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5*. Plzeň: Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-953-7.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-660-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-701-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-773-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-948-3.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5 pracovní sešit*. Plzeň: Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-954-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-661-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-702-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 987-80-7238-774-8.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-949-0.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5 metodická příručka*. Plzeň: Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-955-1.

NEKOLOVÁ, Věra a kol. *Ruština nejen pro samouky*. Praha: Leda, 2002. ISBN 80-85927-96-9.

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 1*. Praha: Klett, 2010. ISBN 978-80-7397-067-3.

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 2*. Praha: Klett, 2011. ISBN 978-80-7397-066-6.

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 3*. Praha: Klett, 2012. ISBN 978-80-7397-032-1.

VACKOVÁ, Jana a kol. *Ruština pro pokročilé*. Praha: Leda, 2003. ISBN 80-7335-013-0.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-29-7.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2*. Praha: Albra, 2004. ISBN 80-86490-88-2.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 3*. Praha: Albra, 2005. ISBN 80-73610-07-8.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4*. Praha: Albra, 2006. ISBN 80-73610-18-3.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-045-6.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-076-0.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-80-7.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2004. ISBN 80-86490-87-4.

ŽOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2005. ISBN 978-80-7361-009-4.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2006. ISBN 978-80-7361-022-1.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-046-3.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6 pracovní sešit*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-077-7.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1 metodická příručka*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-28-9.

ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2 metodická příručka*. Praha: Albra, 2004. ISBN
ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 3 metodická příručka*. Praha: Albra, 2005. ISBN 80-7361-010-8.
ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4 metodická příručka*. Praha: Albra, 2006. ISBN 80-7361-021-3.
ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5 metodická příručka*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-047-0.
ŽOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6 metodická příručka*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-078-4.

Internetové odkazy dostupné 10.6.2016

<http://www.cambridgeenglish.org/exams/>

<http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

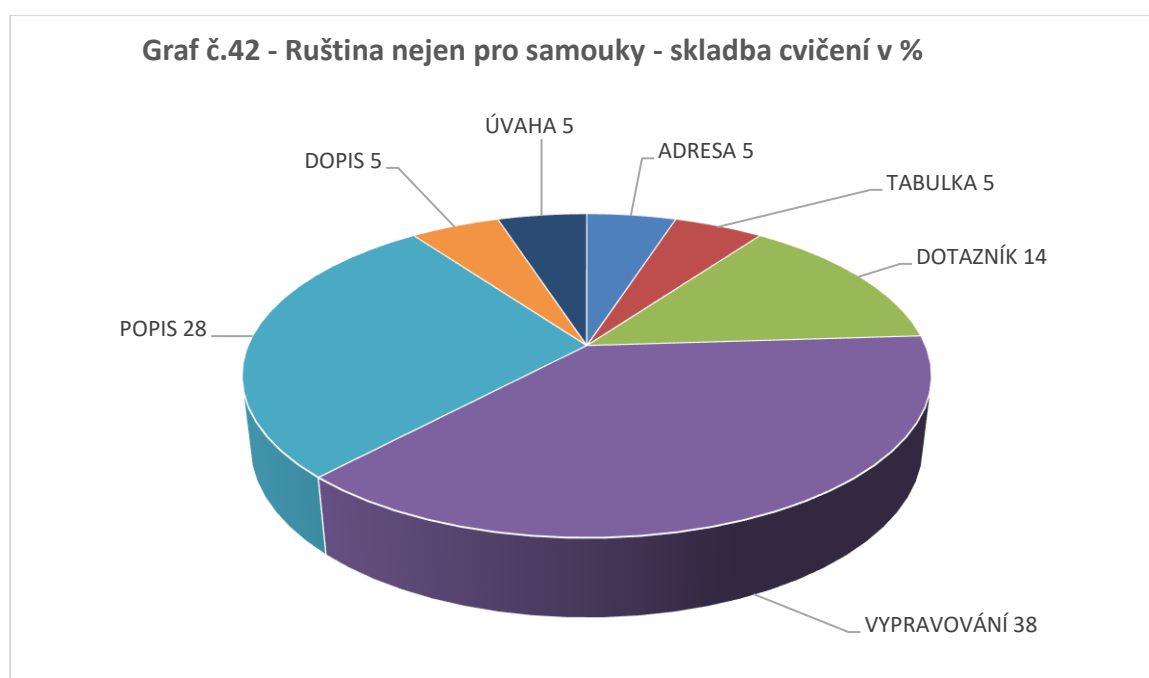
<http://www.novamaturita.cz/publikace-k-maturite-2014-1404036219.html>

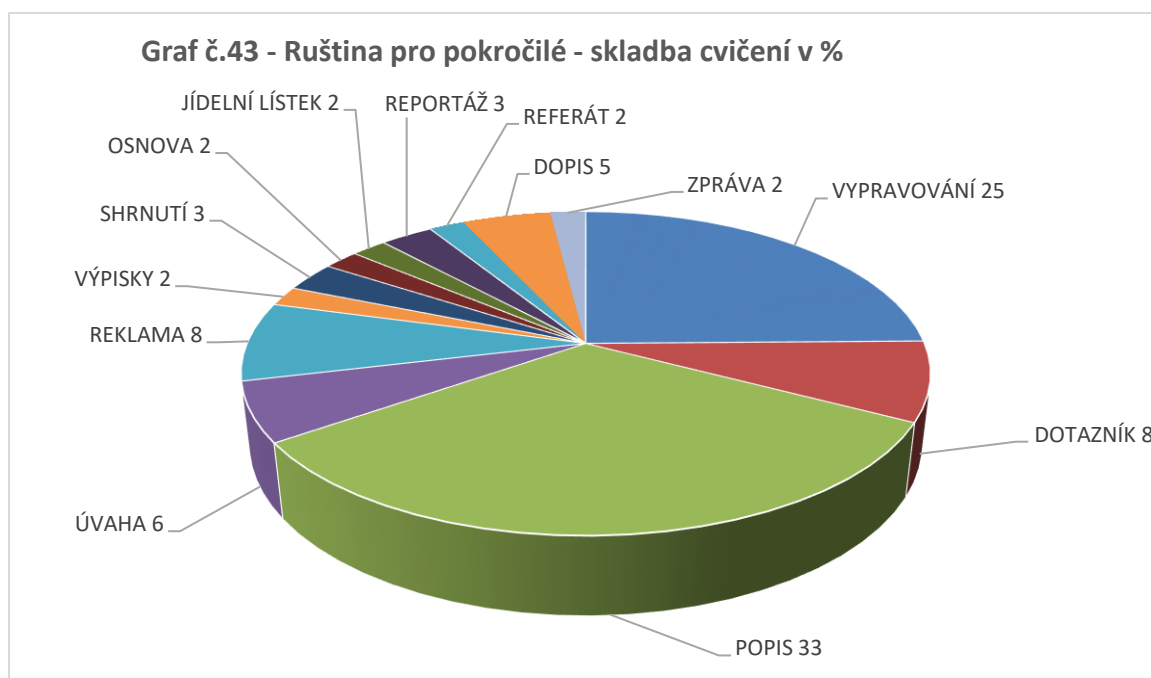
7 Přílohy

7.1 Příloha č. 1 - Analýza jednotlivých učebních souborů RJ s použitím kritéria počtu typů cvičení

Ruština nejen pro samouky / Ruština pro pokročilé (graf č. 42 a , č. 43)

Tyto učebnice pracují s poměrně velkým počtem cvičení i velkým počtem typů cvičení. Ruština nejen pro samouky obsahuje šest různých typů cvičení, přičemž cvičení na vypravování představují 37 % a popis 29 % z celkového počtu. Ruština pro pokročilé zahrnuje téměř dvojnásobný počet typů cvičení. Nejpočetněji zastoupené jsou popis (32 %) a vypravování (25 %). Jejich podíl v učebnici je více než poloviční. Tyto dvě učebnice obsahují oproti dalším sledovaným souborům větší počet cvičení vzhledem k tomu, že nemají pracovní sešity. Navíc učebnice Ruština pro pokročilé dosahuje až úrovně C1/ C2, kdežto ostatní učební soubory pokrývají pouze úroveň B1 s malým přesahem do B2.

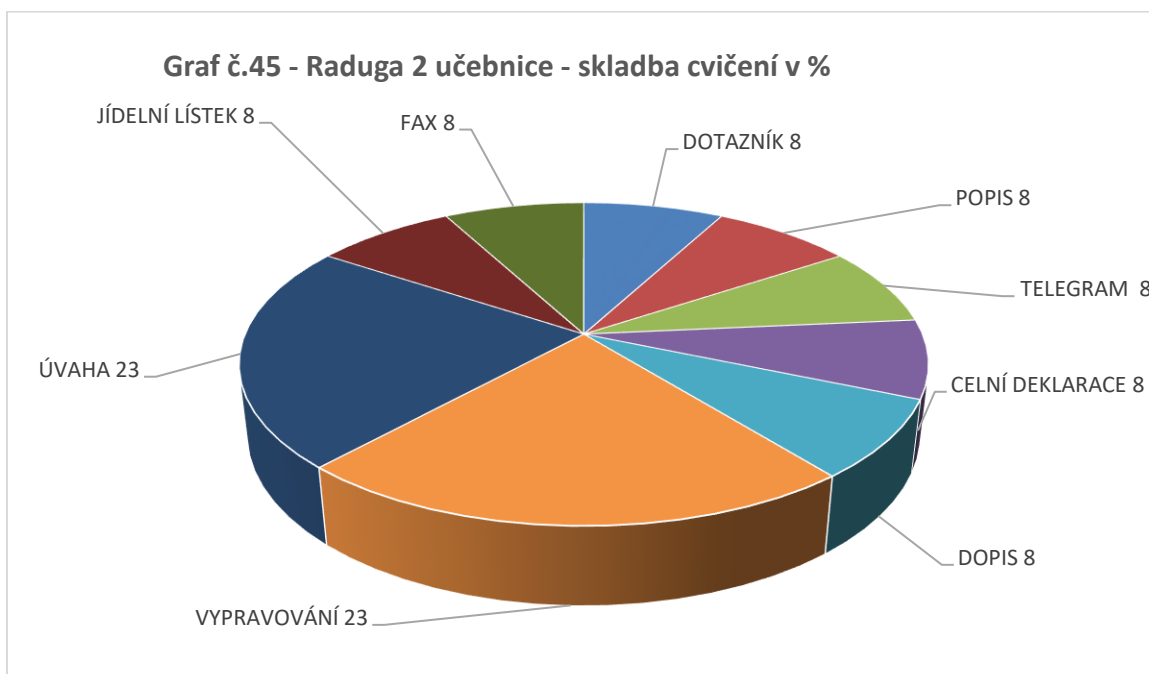
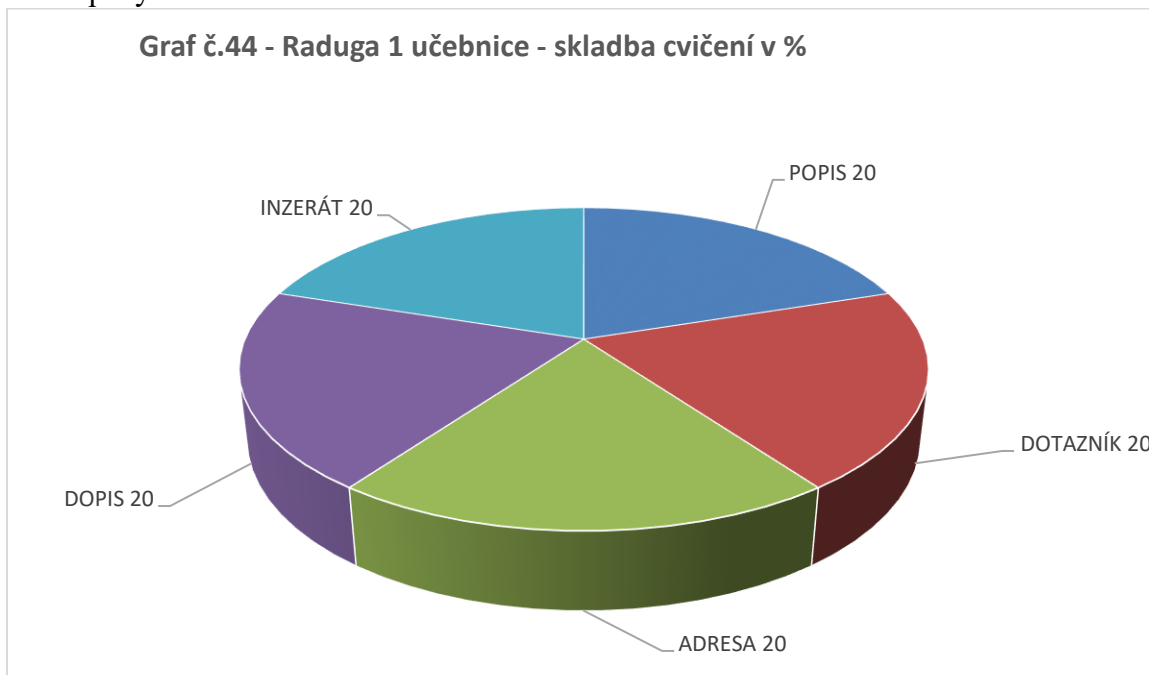

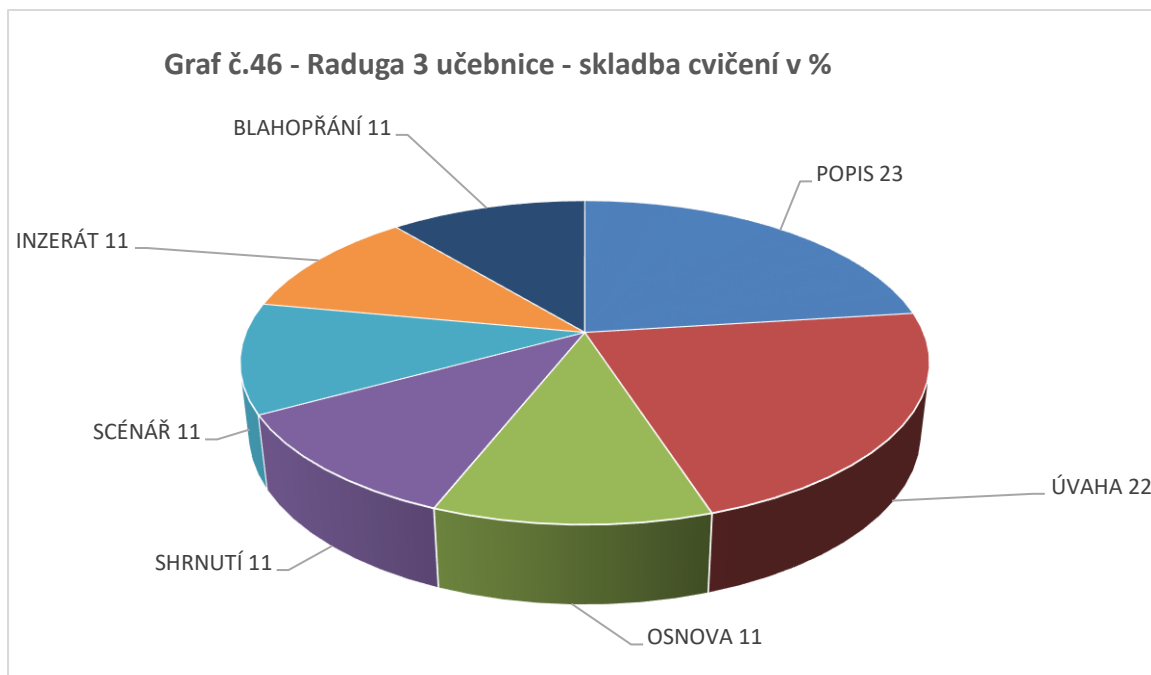

V konečné fázi tyto dvě učebnice nebyly zařazeny do celkové analýzy, jelikož bylo dotazníkovým šetřením mezi studenty a učiteli zjištěno, že se v současné době pro výuku RJ na SŠ již nepoužívají.

Raduga - učebnice (graf č. 44, č. 45 a č. 46)

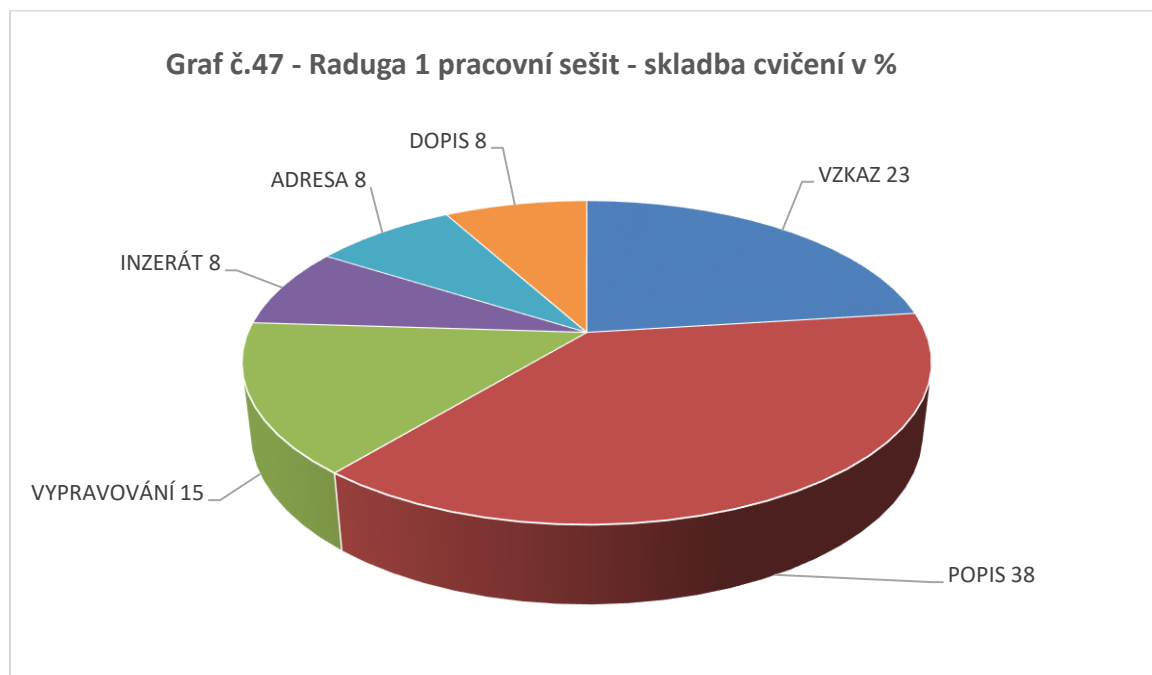
Učebnice Raduga pracuje s malým počtem cvičení, přičemž jednotlivé typy cvičení jsou většinou zastoupeny jedním cvičením. První díl obsahuje pět typů cvičení, vždy s jedním cvičením pro každý typ. Druhý díl nabízí devět různých typů cvičení s převahou vypravování a úvahy (každé 22 %). Ve třetím dílu je sedm typů, přičemž každý je opět reprezentován s výjimkou úvahy (22 %) a popisu (23 %) vždy jedním cvičením. Úvaha a popis jsou zastoupeny dvěma cvičeními.

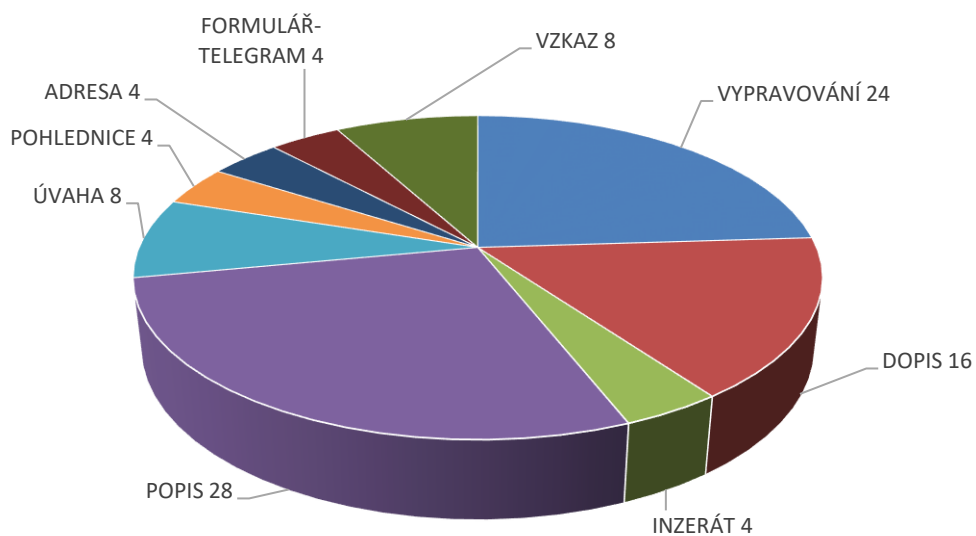

Raduga - pracovní sešit (graf č. 47, č. 48 a č. 49)

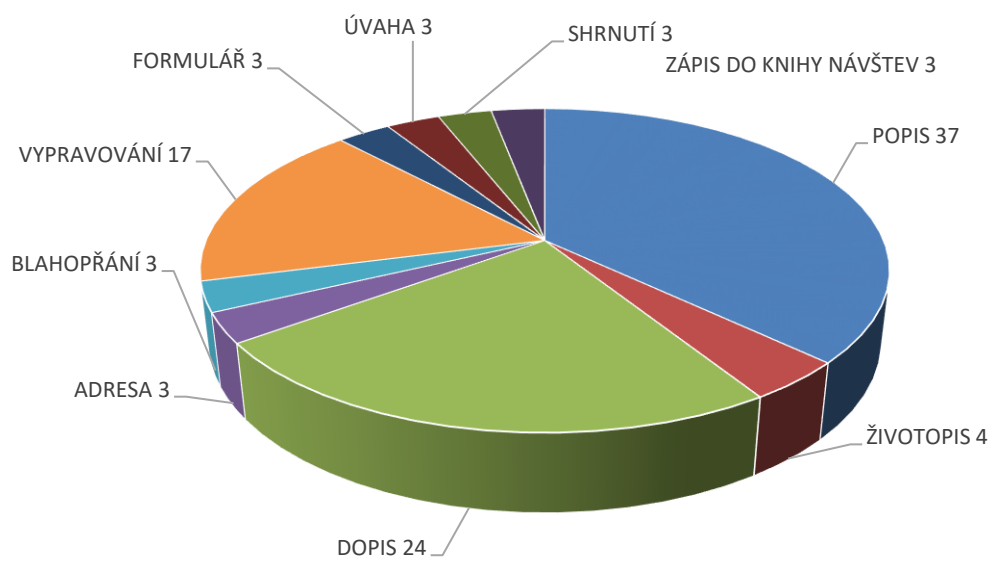
Pracovní sešity již obsahují mnohem větší počet cvičení, než tomu bylo u učebnic. Patrný je i poměrně velký počet typů cvičení rostoucí s pokročilostí výuky. První díl pracuje s šesti různými typy cvičení, přičemž nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na popis (38 %). Ve druhém dílu se již pracuje s devíti různými typy, přičemž je patrné zvýšené zastoupení cvičení na vypravování, které tvoří společně s cvičeními na popis více než 50 % všech cvičení. Ve třetím dílu se počet typů zvyšuje na deset. K převažujícím cvičením na popis a vypravování se přidávají také cvičení na psaní dopisu. Tyto tři typy tvoří téměř 80 % všech cvičení.

Graf č.48 - Raduga 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.49 - Raduga 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

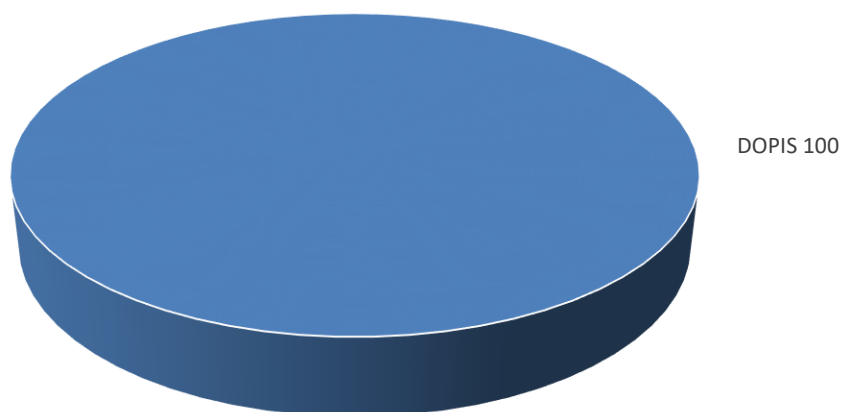
Pojechali - učebnice (graf č. 50, č. 51, č. 52, č. 53, č. 54 a č. 55)

Učebnice pracuje s poměrně malým počtem typů cvičení na úrovni A1. První díl je z hlediska výuky psaní monotematický, žáci píšou pouze dopis/ e-mail. Druhý a třetí díl obsahuje šest resp. osm různých typů cvičení, přičemž převažují cvičení na psaní dopisu (29 % resp. 33 %) a popis (33 % resp. 22 %).

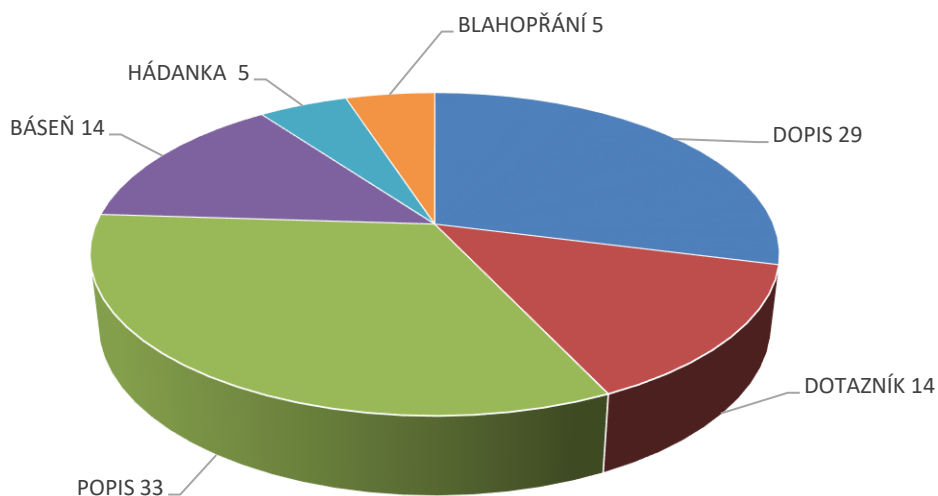
Čtvrtý a pátý díl obsahují pouze čtyři typy cvičení. Ve čtvrtém díle je kladem důraz na psaní dopisu (40 %), popisu a vypravování (oba po 27 %). Pátý díl je zaměřen na vypravování (téměř 50 %).

Šestý díl obsahuje nejvíce typů cvičení z celé série (12 typů cvičení). Největší měrou jsou zastoupena cvičení na psaní dopisu (29 %) a vypravování (21 %).

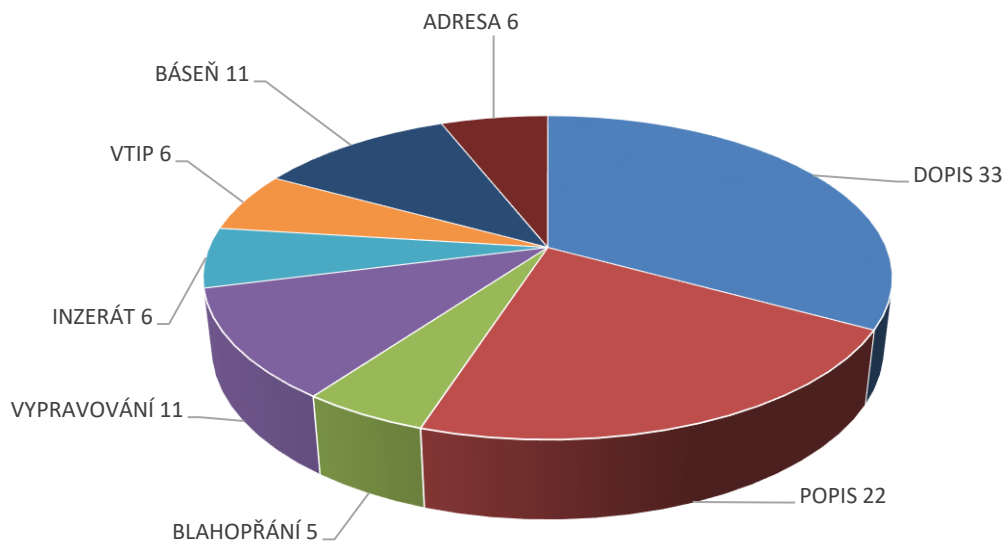
Graf č.50 - Pojechali 1 učebnice - skladba cvičení v %

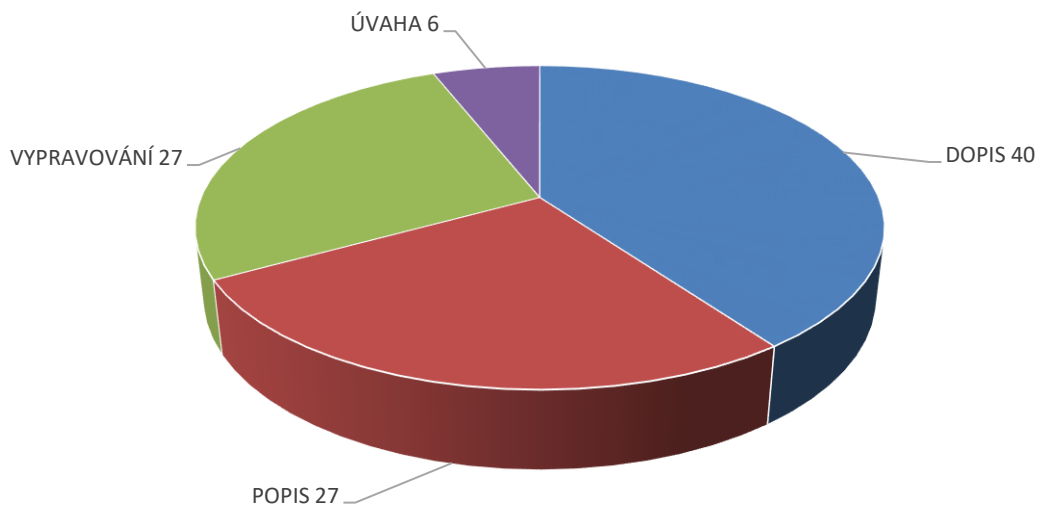
Graf č.51 - Pojechali 2 učebnice - skladba cvičení v %

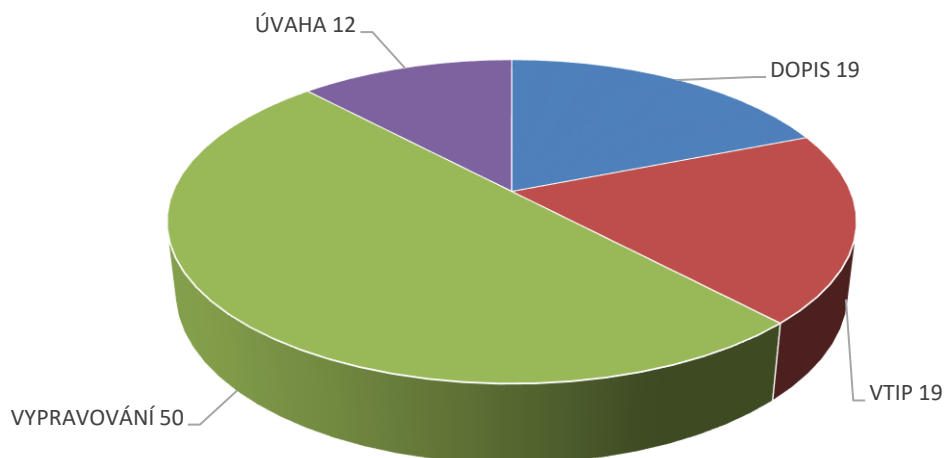
Graf č.52 - Pojehali 3 učebnice - skladba cvičení v %

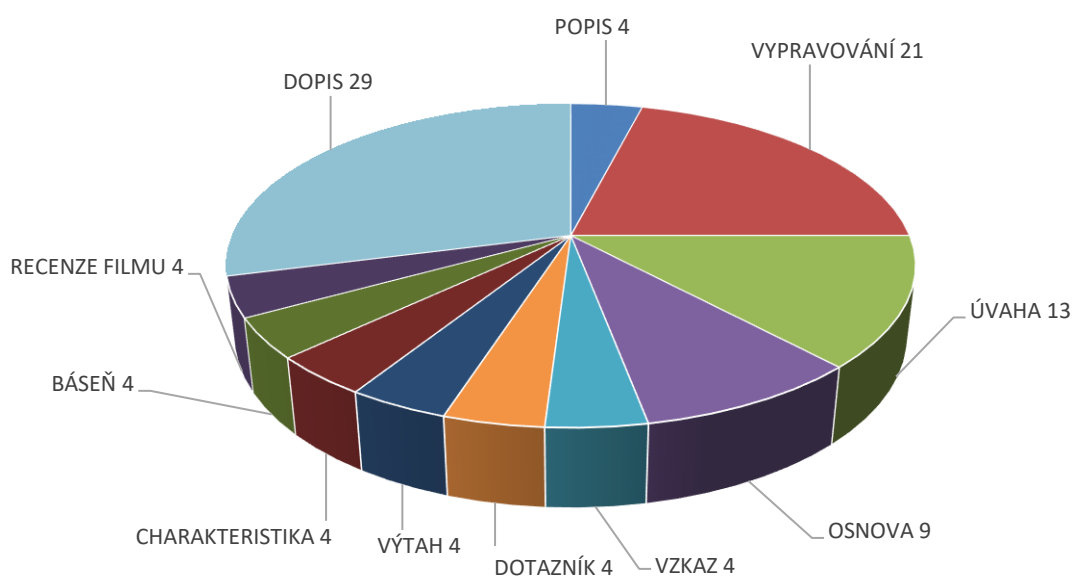
Graf č.53 - Pojehali 4 učebnice - skladba cvičení v %

Graf č.54 - Pojechali 5 učebnice - skladba cvičení v %

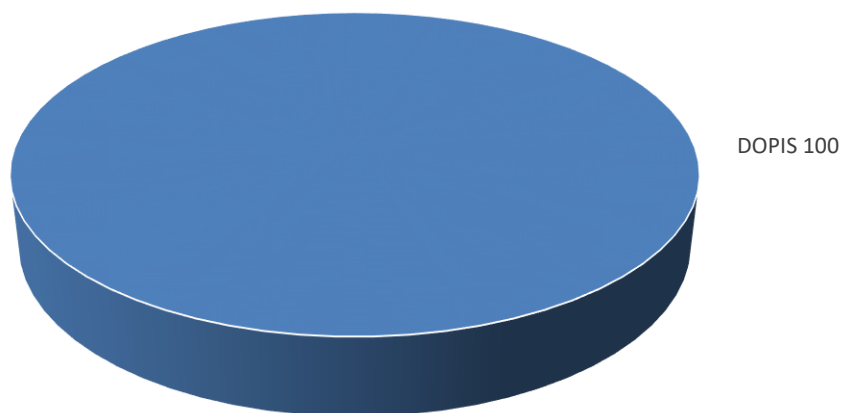
Graf č.55 - Pojechali 6 učebnice - skladba cvičení v %

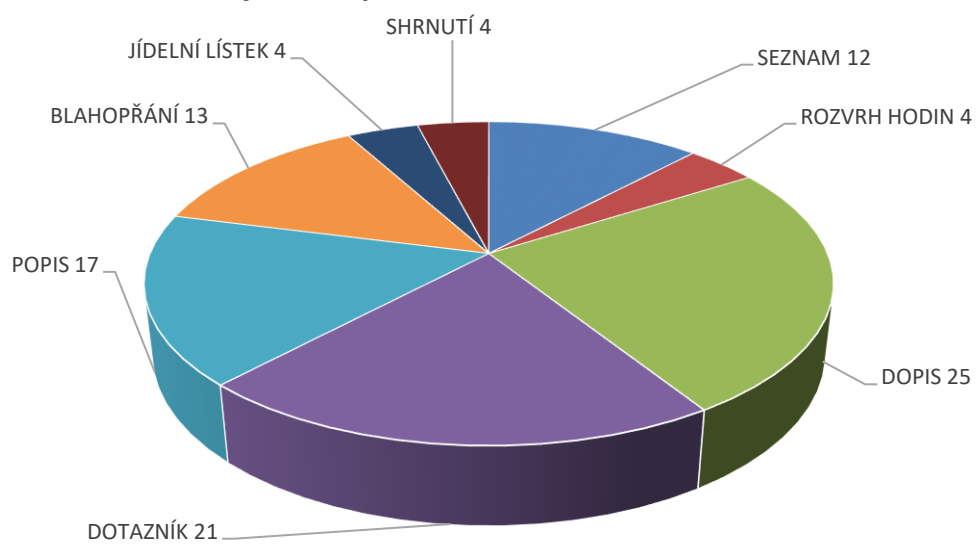
Pojechali - pracovní sešit (graf č. 56, č. 57, č. 58, č. 59, č. 60 a č. 61)

Pro pracovní sešit platí stejné závěry jako pro učebnice. První dva díly obsahují malý počet typů cvičení, zvláště první díl, který je monotematický (pouze dopis). Druhý díl má již šest typů cvičení psaní při zachování převahy cvičení na psaní dopisu (24 %). Třetí díl klade největší důraz na dopis (23 %) a popis (29 %) a dále je doplněn o útvary z lidové tvorby: pohádka a častuška. Ve čtvrtém dílu převládá popis (37 %), zatímco v pátém dílu je nejvíce cvičení na vypravování a dopis (po 27 %). V posledním šestém dílu převažují cvičení na psaní dopisu (41 %).

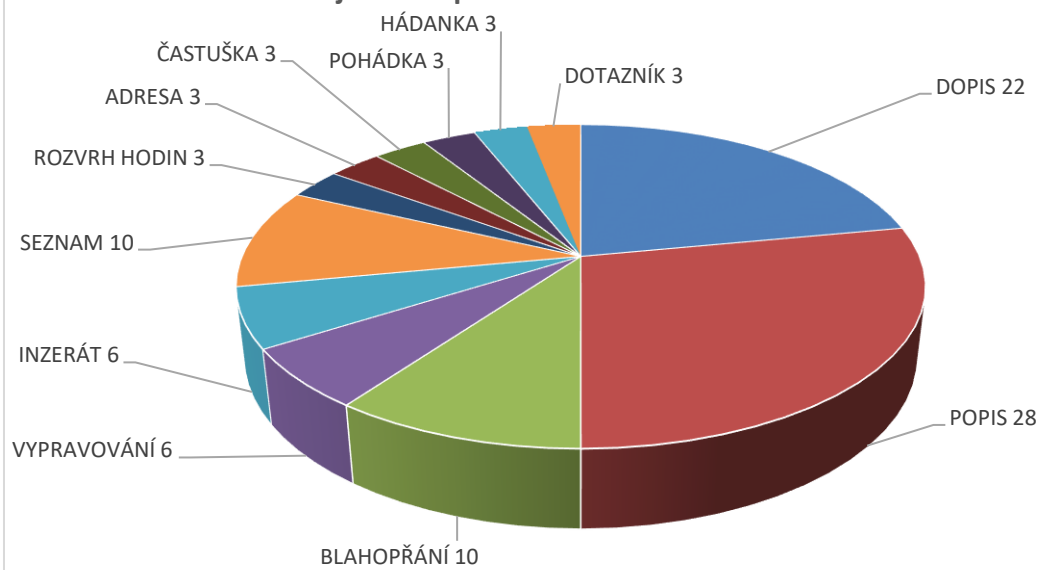
Graf č.56 - Pojechali 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

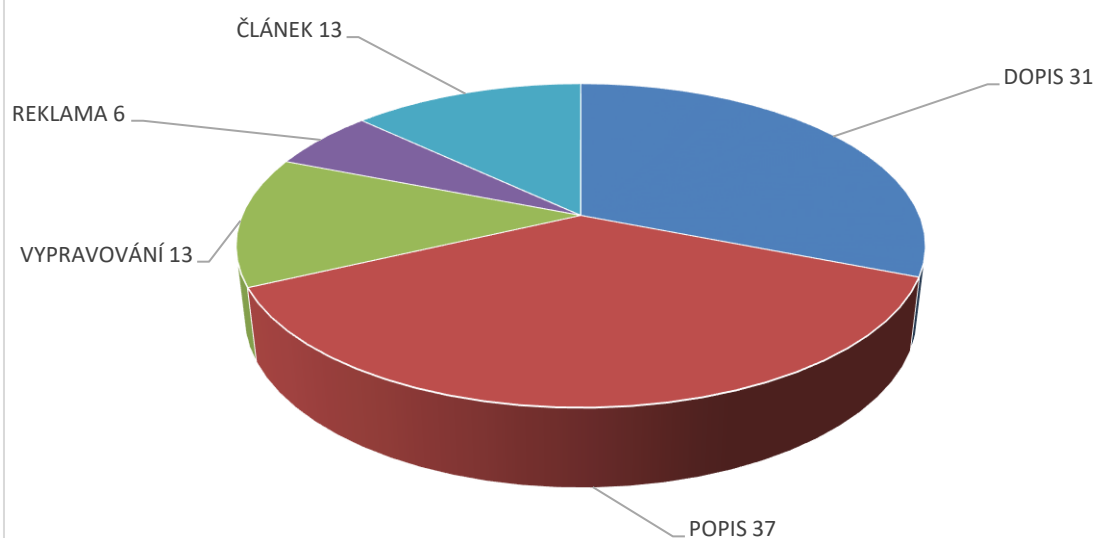
Graf č.57 - Pojechali 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

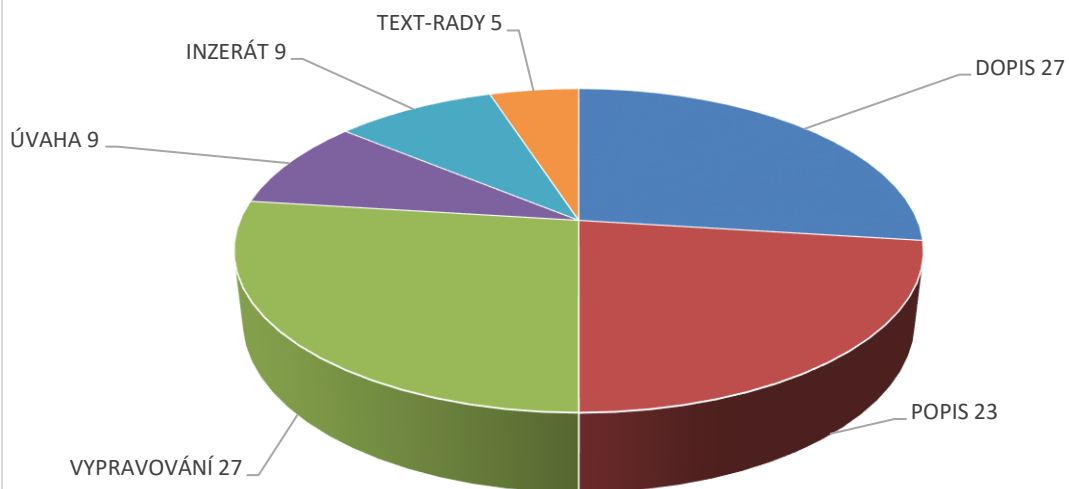
Graf č.58 - Pojehali 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

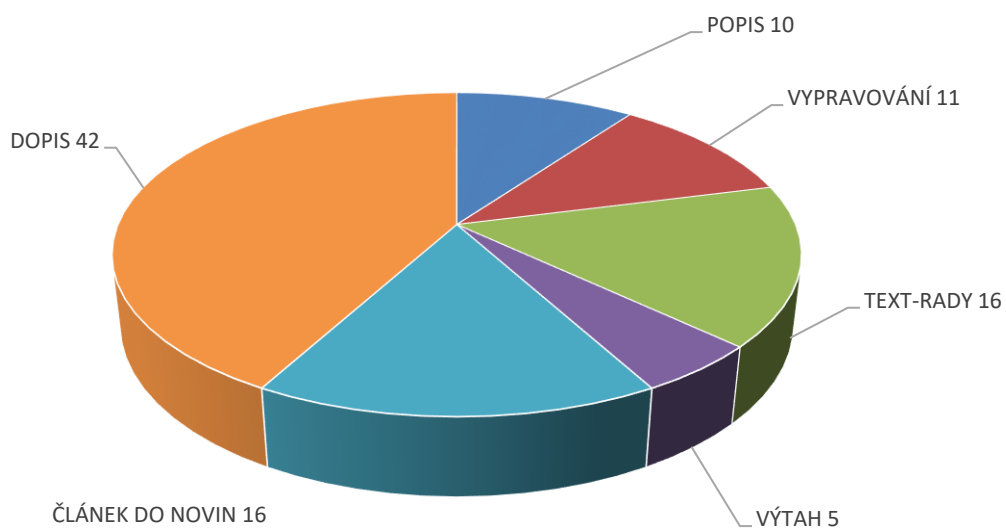
Graf č.59 - Pojehali 4 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.60 - Pojehali 5 pracovní sešit - skladba cvičení v %

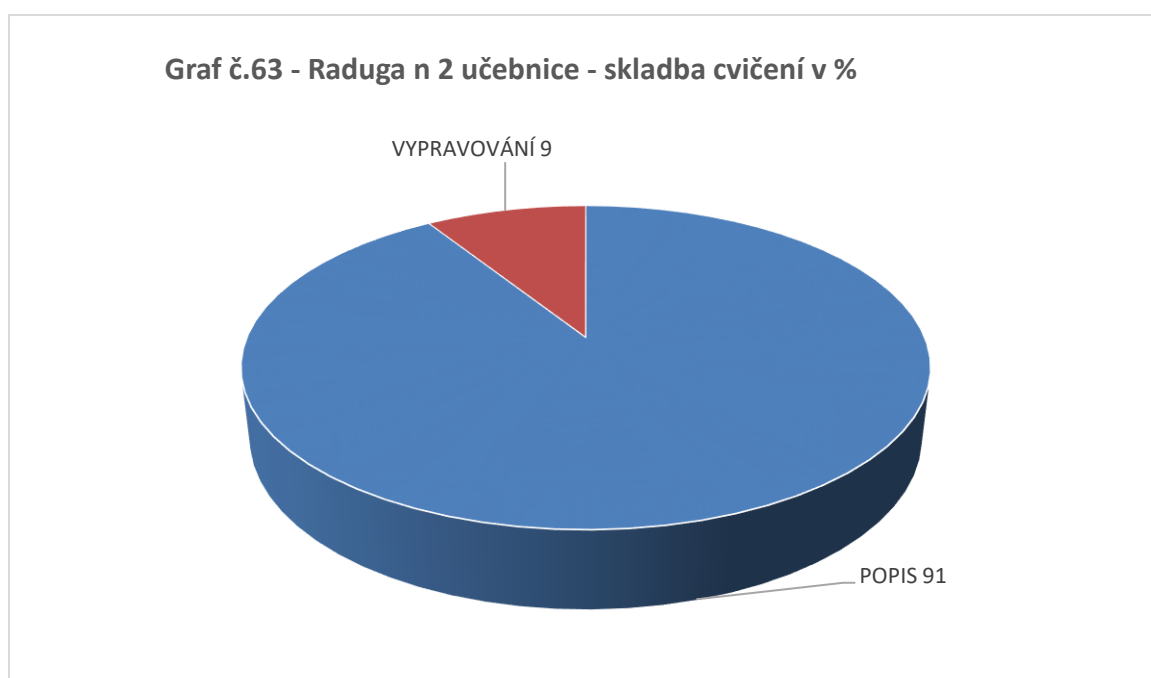
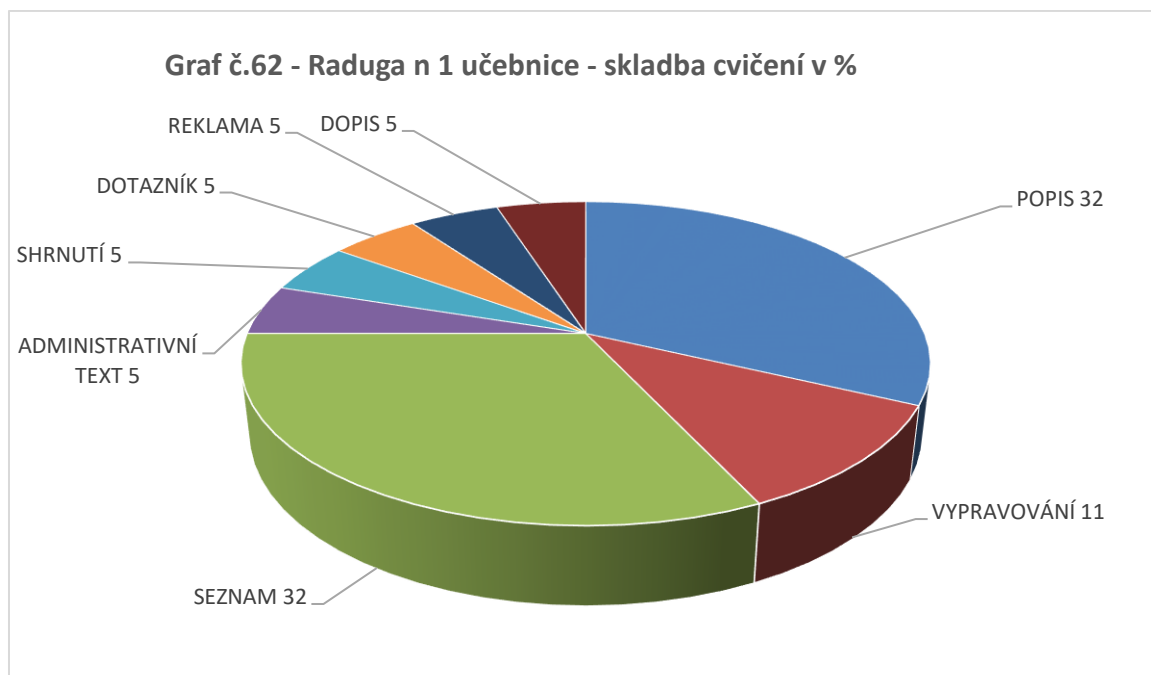

Graf č.61 - Pojehali 6 pracovní sešit - skladba cvičení v %

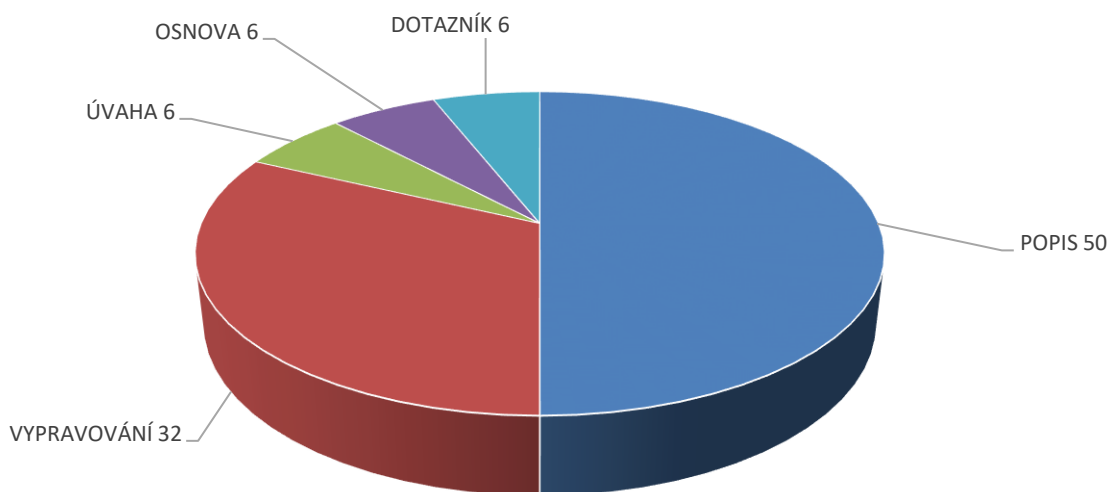

Raduga po novomu – učebnice (graf č. 62, č. 63, č. 64, č. 65 a č. 66)

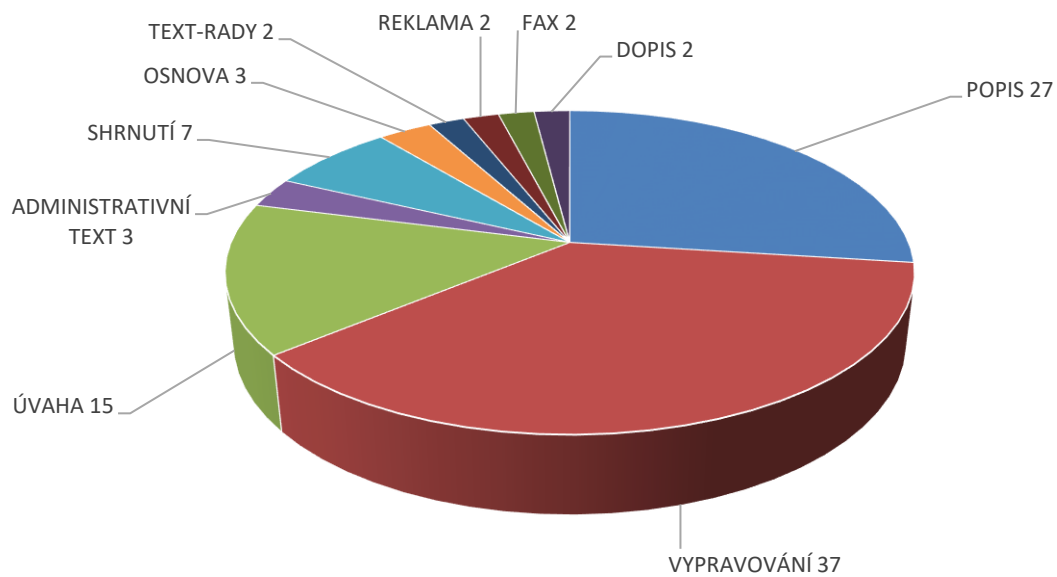
V učebnicích se od prvního dílu vyvíjejí zejména popis (32 %), seznam (32 %) a vypravování (11 %). Ve druhém dílu zcela převládá vypravování (91%) doplněné o popis (9 %). Od třetího dílu se kromě převažujícího popisu (50 %) a vypravování (32 %) objevují i další útvary – dotazník (6 %), osnova (6 %) a úvaha (6 %). Tento trend pokračuje i ve čtvrtém díle, kdy jsou nejčastěji zastoupené typy cvičení na popis (27 %), vypravování (37 %) a úvahu (15 %) doplněny dalšími typy cvičení zastoupenými malým počtem. V pátém díle jsou pouze čtyři typy cvičení: popis (33 %), vypravování (47 %), osnova (7 %) a úvaha (13 %). Ostatní útvary zpravidla kratšího rozsahu se cvičí pouze okrajově, většinou jen jednou v celé učebnici. V prvním dílu je v četnosti na druhém místě za popisem psaní seznamů.

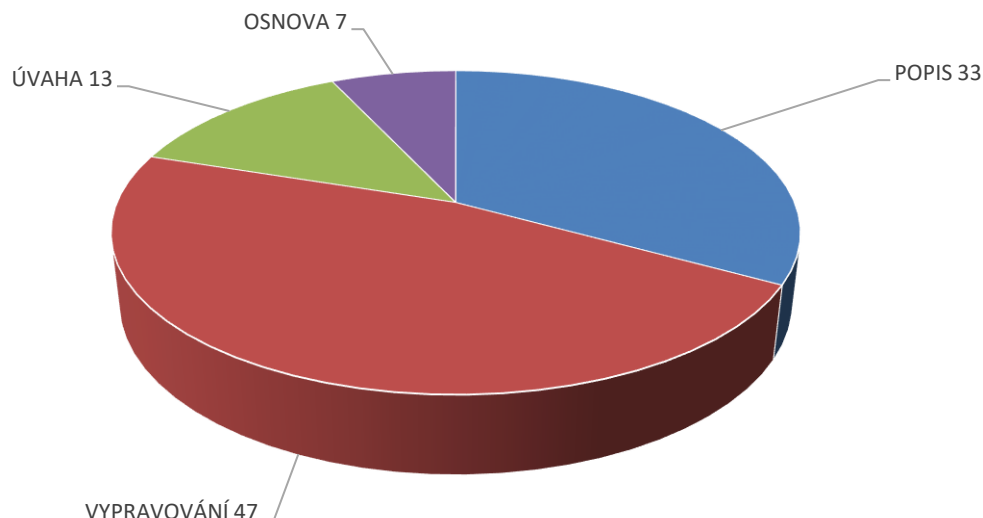
Graf č.64 - Raduga n 3 učebnice - skladba cvičení v %

Graf č.65 - Raduga n 4 učebnice - skladba cvičení v %

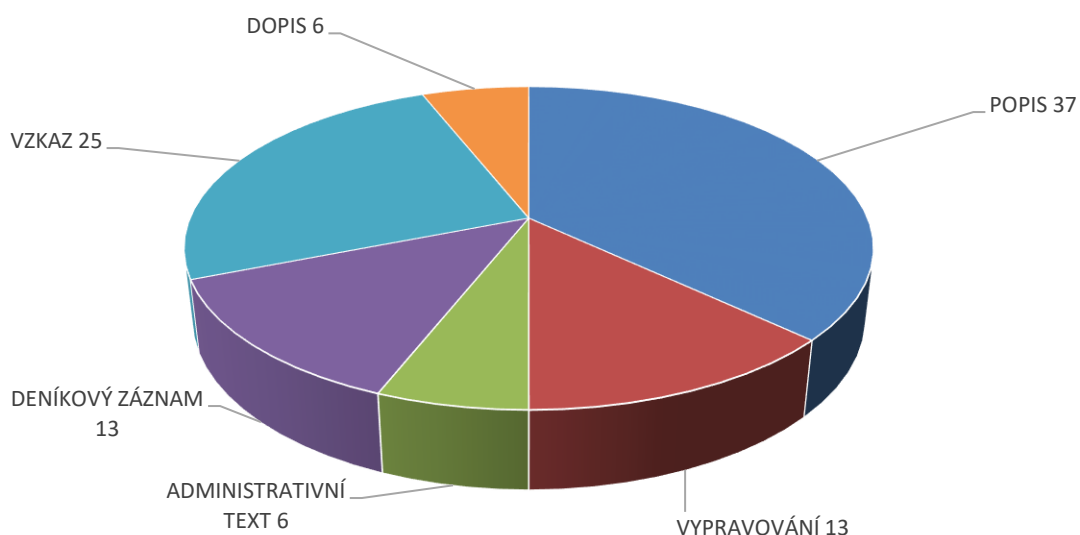
Graf č.66 - Raduga n 5 učebnice - skladba cvičení v %

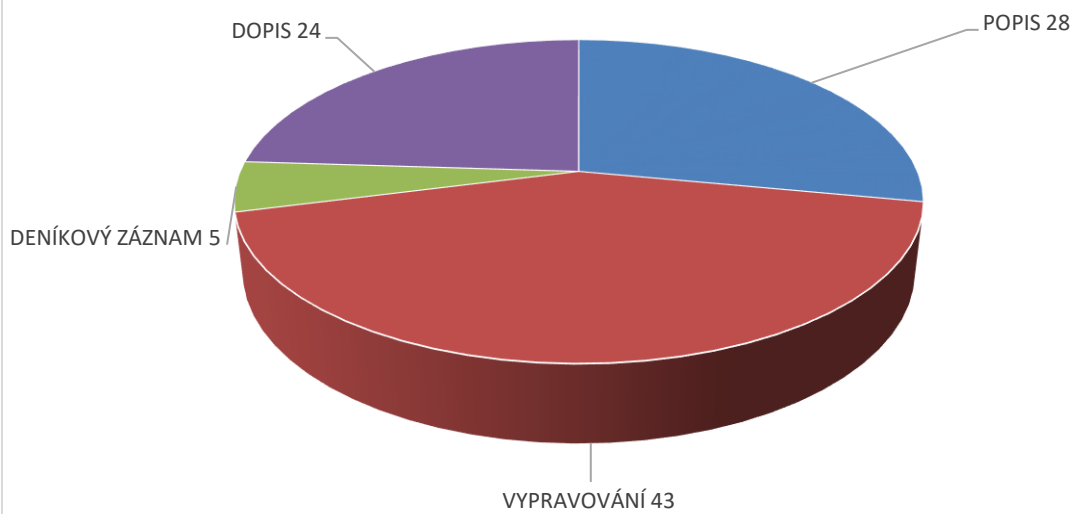
Raduga po novomu – pracovní sešit (graf č. 67, č. 68, č. 69, č. 70 a č. 71)

V pracovních sešitech je rozložení psaní různých útvarů rovnoměrnější. V prvním dílu převažují popis se vzkazem, ve druhém dílu je nejčastější vypravování (42 %), pak popis a dopis. Třetí díl obsahuje nejvíce cvičení na popis (48 %). Na rozdíl od třetího dílu má čtvrtý díl pouze 3 % cvičení na popis a převládají cvičení na psaní vzkazů (58 %). V pátém dílu tvoří více než polovinu cvičení na vypravování a psaní úvahy (56 %).

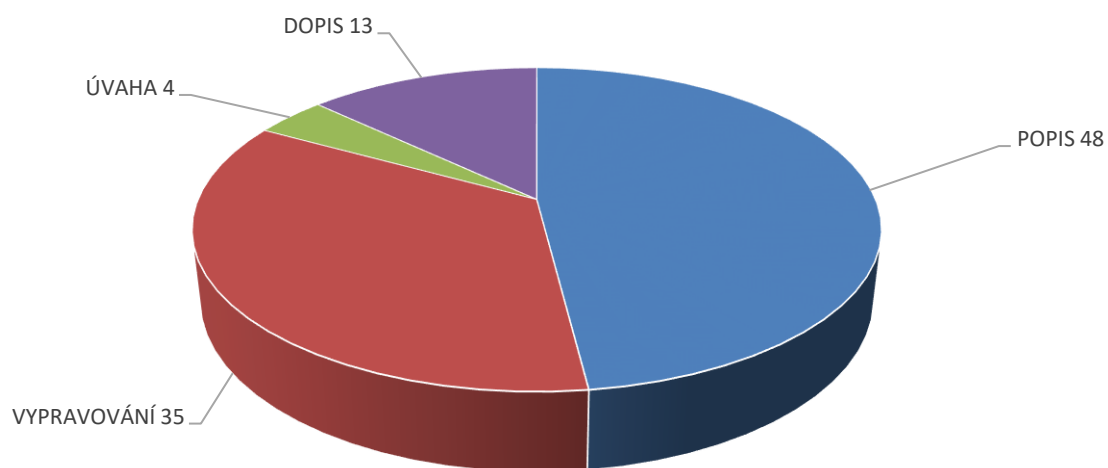
Graf č.67 - Raduga n 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

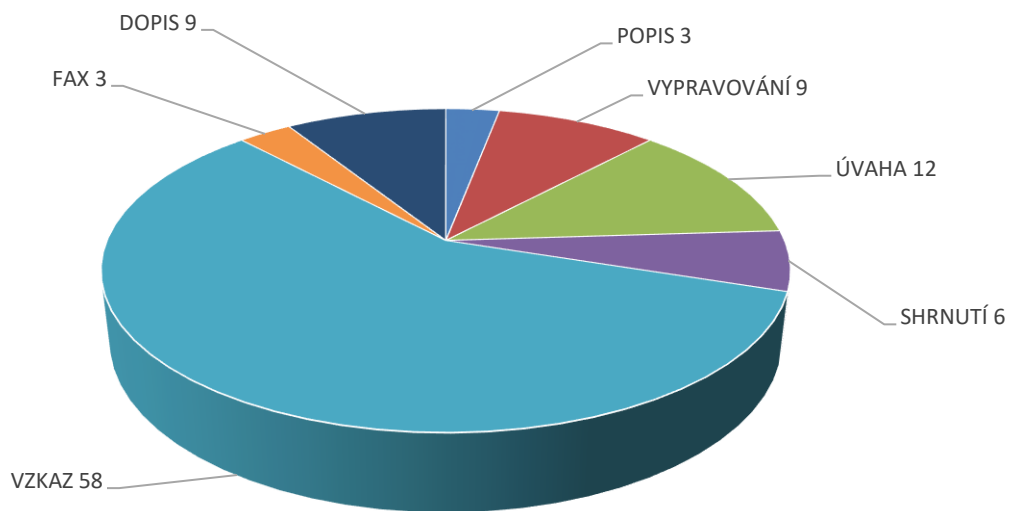
Graf č.68 - Raduga n 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

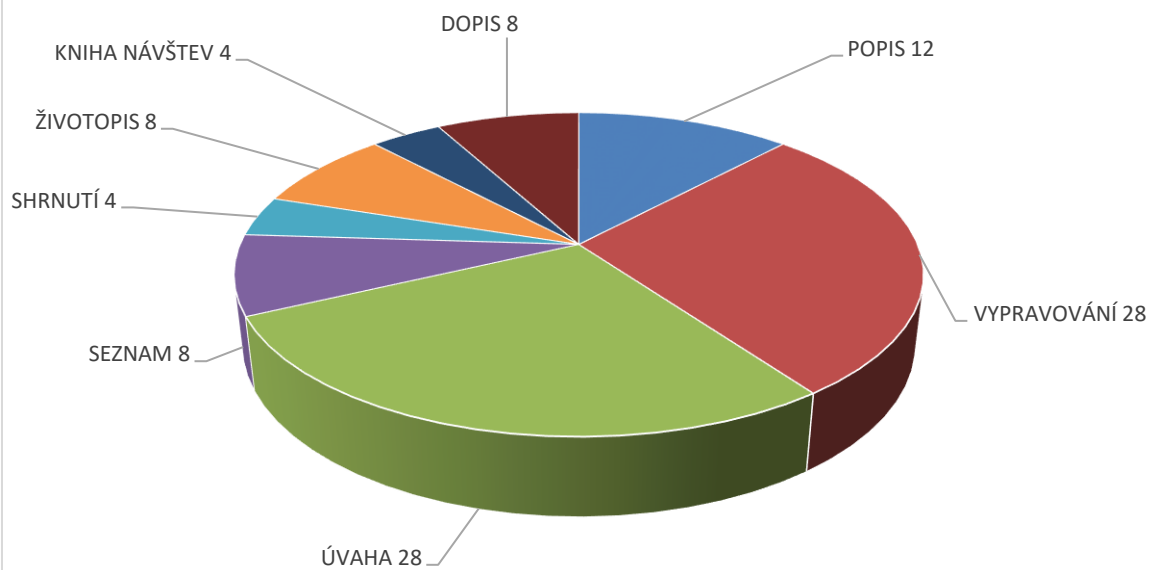
Graf č.69 - Raduga n 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.70 - Raduga n 4 pracovní sešit - skladba cvičení v %

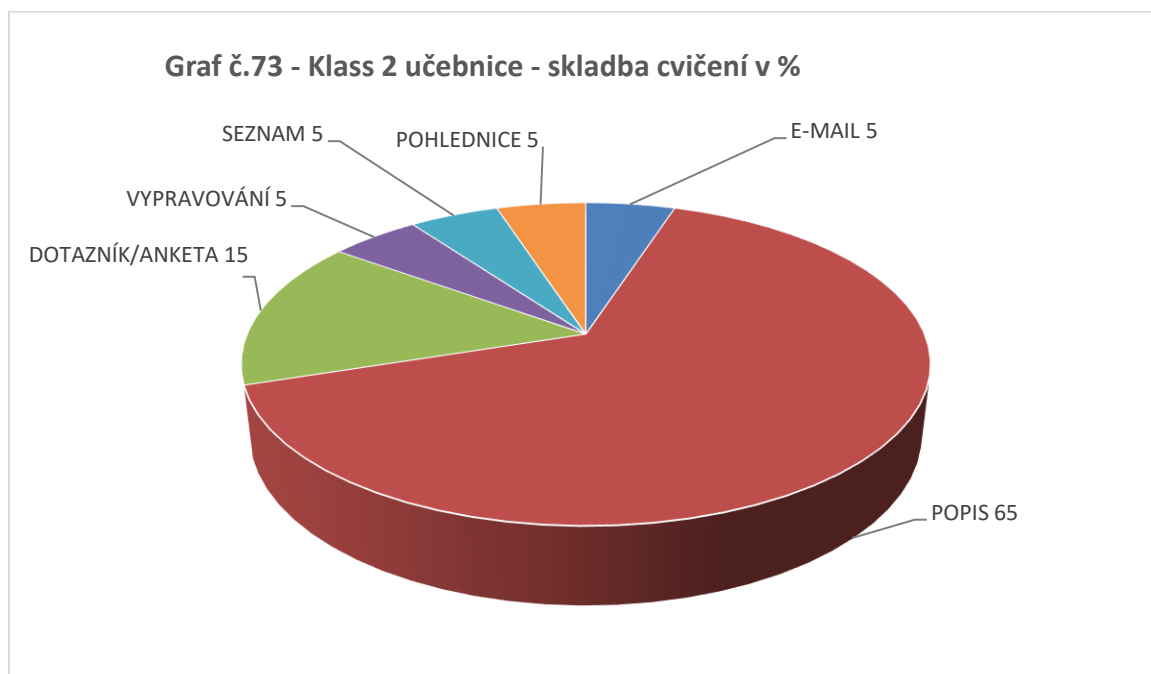
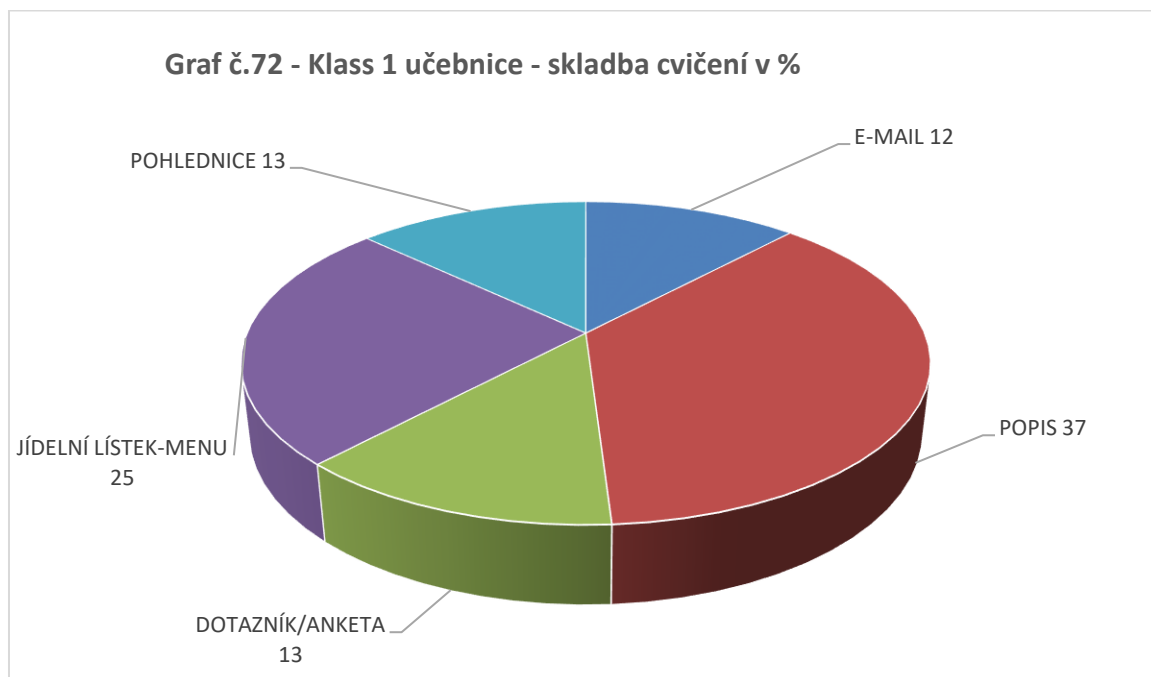

Graf č.71 - Raduga n 5 pracovní sešit - skladba cvičení v %

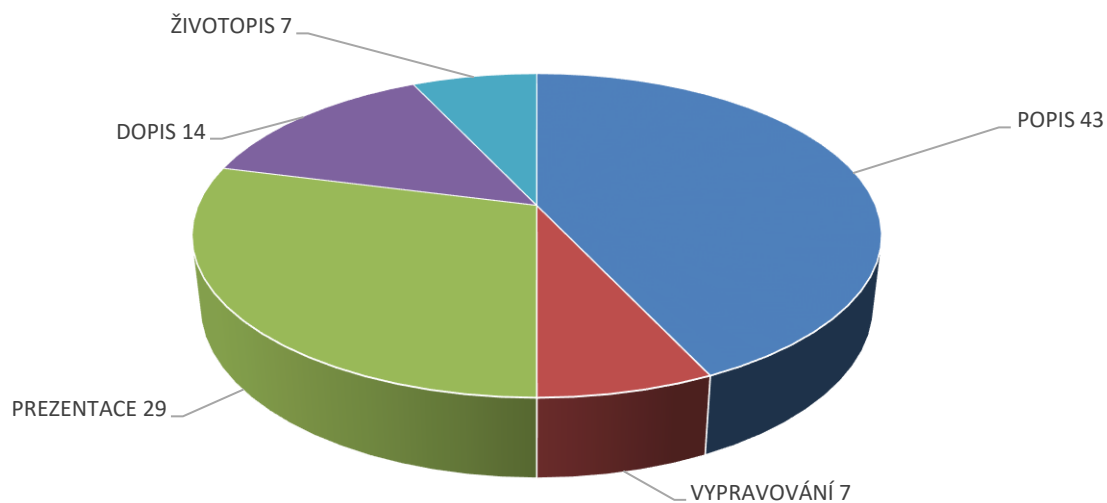

Klass – učebnice (graf č. 72, č. 73 a č. 74)

Učebnice Klass využívá celkově malé množství typů cvičení na psaní, pouze pět v prvním a třetím dílu a šest ve druhém dílu, kde převládá popis a ostatní typy jsou zastoupeny jen jedním cvičením. Popis je jediný útvar, který se nachází ve všech dílech a v závislosti na úrovni se tak častěji procvičuje a jeho text se rozšiřuje. Dá se tak říci, že učebnice studenta rovnoměrně zdokonaluje pouze v popisu. Ostatní útvary se neopakují, nebo se objevují pouze ve dvou dílech a jejich procvičení je minimální.

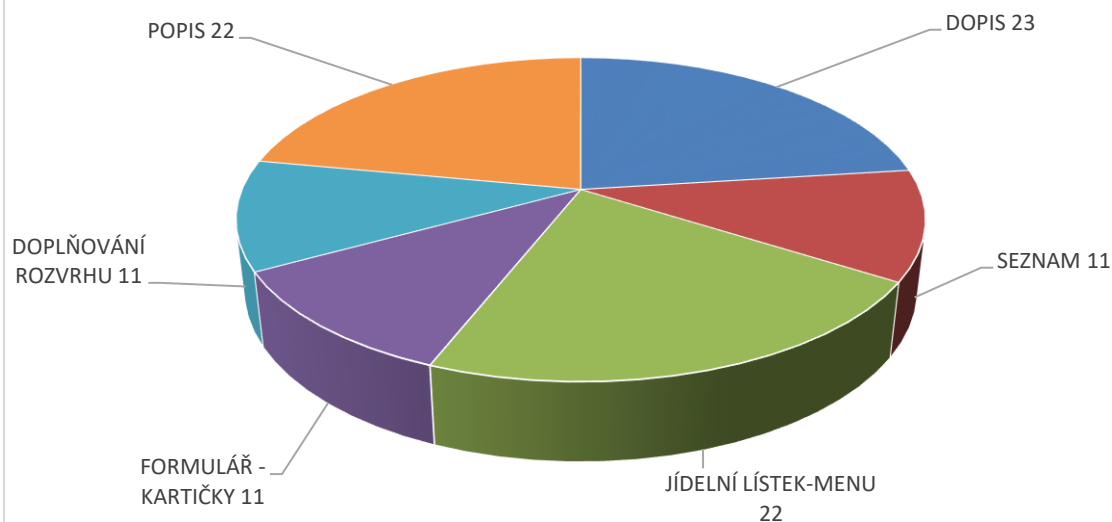
Graf č.74 - Klass 3 učebnice - skladba cvičení v %

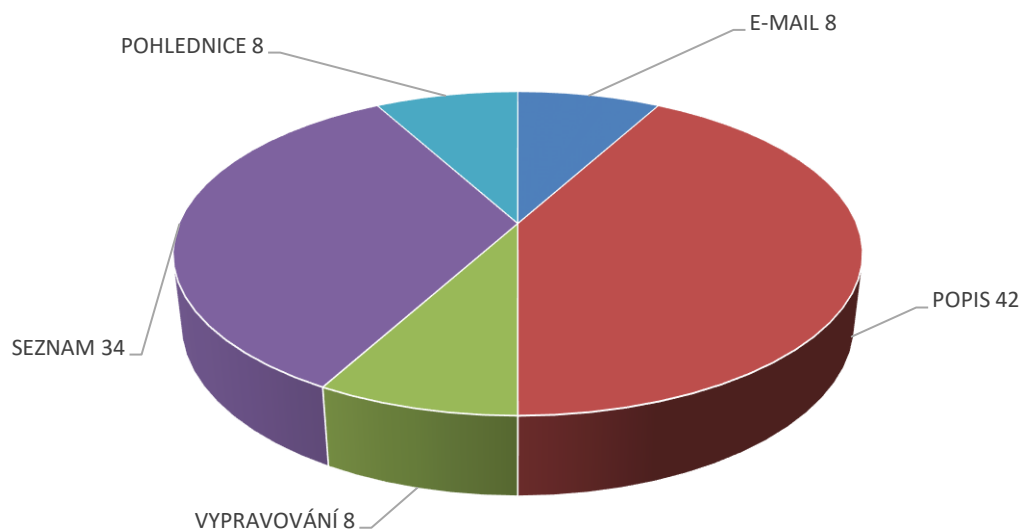
Klass – pracovní sešit (graf č. 75, č. 76 a č. 77)

V pracovních sešitech se nachází více cvičení na PP než v učebnicích. Zejména ve třetím dílu se vyskytuje mnoho typů – celkem 14. Opět se ale řádně cvičí jen popis, protože ostatní útvary se většinou píše v celé učebnici jen jednou.

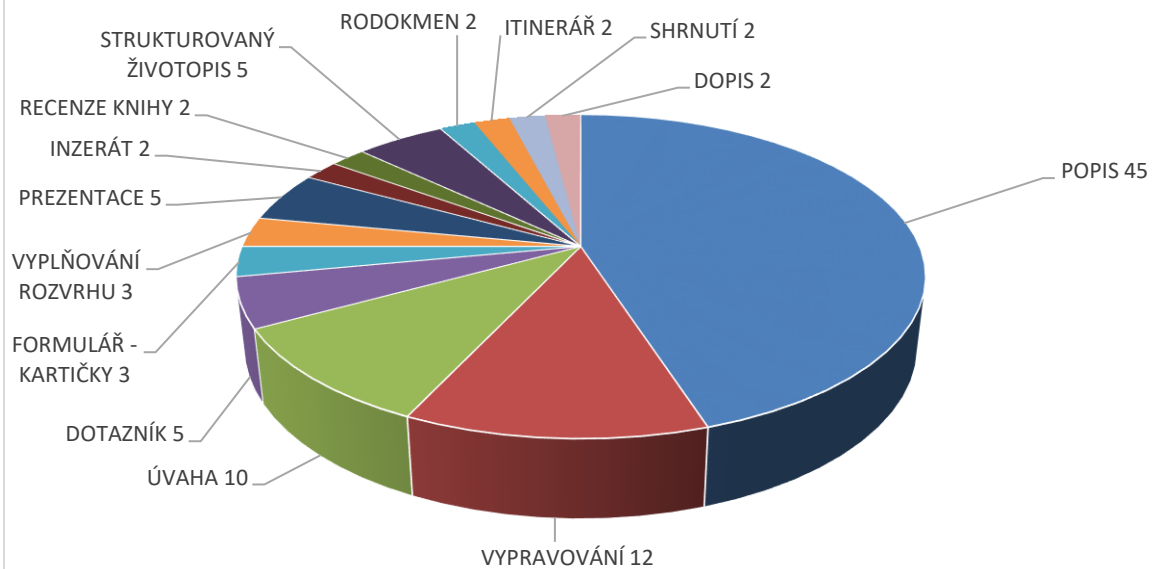
Graf č.75 - Klass 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.76 - Klass 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.77 - Klass 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

7.2 Příloha č. 2 – Dotazník pro studenty

7.2.1 Dotazník k výuce RJ na SŠ a ke vztahu studentů k PP v RJ

Obecné otázky týkající se respondenta

Jsem	muž/žena		
Studuji na ČZU:	v 1.ročníku	ve 2.ročníku	ve 3.ročníku
Věk:	18-20	21-23	24-26

Otázky týkající se studia ruského jazyka na střední škole

- 1) Ruský jazyk jsem studoval/a na střední škole:
 - a) gymnázium
 - b) střední ekonomická škola
 - c) SOŠ
 - d) učiliště
- 2) Ruský jazyk jsem studoval/a: 1 rok 2 roky 3 roky 4 roky 5 let
- 3) Ke studiu ruského jazyka jsem používal/a učebnici:
 - a) Pojechali
 - b) Raduga
 - c) Raduga po novomu
 - d) Klass
 - d) Ruština pro samouky
 - e) jinou – napište jakou
- 4) Využívali jste při výuce/ při domácí přípravě pracovní sešit daného souboru? Ano/ Ne
- 5) Maturoval/a jsem z ruského jazyka Ano/ Ne
- 6) Na hodinách ruského jazyka jste se věnovali písemnému projevu (psaní souvislých textů/ slohových útvarů)
 - a) jednou týdně
 - b) jednou měsíčně
 - c) jednou za půl roku
 - d) vůbec
- 7) Při psaní textů na hodině jste se spolužáky spolupracovali při:
 - a) úvodní diskusi k tématu slohové práce
 - b) při samotném psaní ve dvojici – dvojice tvořila jeden text
 - c) při psaní ve skupince - skupinka tvořila jeden text
 - d) všechny práce jsme vždy psali samostatně, při psaní textu jsme nespolupracovali
- 8) Písemnému projevu jsme se věnovali za domácí úkol:
 - a) jednou týdně
 - b) jednou měsíčně
 - c) jednou za půl roku
 - d) vůbec
- 9) Na hodinách ruského jazyka jsme pracovali s Evropským jazykovým portfoliem pro studenty ve věku 15-19 let: Ano/ Ne
- 10) V odevzdané slohové práci/ souvislém textu nám vyučující opravoval:
 - a) gramatické chyby
 - b) nesprávnou/ nevhodnou slovní zásobu
 - c) chybné spojky
 - d) interpunkci
 - e) slovosled
 - f) pravopisné chyby

Otázky týkající se vztahu studenta k písemnému projevu v ruském jazyce

- 1) Která slohová práce je pro Vás v ruském jazyce nejjednodušší (1) a která nejtěžší (5)?
Označte vše škálou 1-5.

1 - nejjednodušší, 2 - jednoduché, 3 - ani jednoduché, ani těžké, 4 - těžké, 5 - nejtěžší

- a) psaní na obecně dané téma (například „Mé koníčky“)
- b) psaní dopisu jako odpověď na dopis obdržení od kamaráda
- c) psaní dopisu kamarádovi (jako reálná situace, když se sami rozhodnete napsat)
- d) psaní dopisu jako někdo jiný (v nějaké dané roli, situaci, místo někoho)
- e) psaní formou eseje/úvahy
- f) psaní oficiálního dopisu/ textu (do rádia, do časopisu, stížnost adresovaná letecké společnosti, dotaz na informace)

- 2) Odůvodněte svůj výběr z otázky č.1 – proč Vám něco vyhovuje (je pro Vás jednodušší), proč Vám něco nevyhovuje (je pro Vás složitější)?
- 3) Jak při práci obecně postupujete? Vyberte a seřad'te z daných možností. Vybírejte pouze ty možnosti, které pro Vás platí. Počet není omezen.
- psaní bez rozmýšlení
 - promýšlení zadaného tématu
 - napsání osnovy
 - vyhledávání slovní zásoby
 - vyhledání modelového textu
 - jiná možnost v postupu psaní – popište a zařad'te
- 4) Kolikrát svůj napsaný text většinou opravujete? Zaškrtněte variantu, která pro Vás platí.
- vůbec svůj text neopravuji
 - jen jednou bezprostředně po napsání
 - dvakrát – jednou bezprostředně po napsání a podruhé za několik dnů před odevzdáním textu učiteli
 - průběžně vícekrát
 - text mi opravuje kamarád nebo člen rodiny
 - jiná možnost – popište
- 5) Jaké pomůcky při psaní využíváte?
- slovník v tištěné verzi
 - slovník v elektronické verzi
 - přehledy mluvnic, gramatické tabulky
 - texty z internetu – používám jako vzor
 - texty z internetu – části kopírují
 - pomáhá mi kamarád, člen rodiny
 - pomáhá mi rodilý mluvčí
 - píši podle vzorového textu z učebnice/ pracovního sešitu
- 6) Co by podle Vás mělo zadání k úloze psaní obsahovat? Zaškrtněte vše, co byste si v zadání přáli mít. Pokud máte další nápad, prosím dopište jako další možnost/možnosti. Vybrané body **seřad'te** od nejdůležitějšího k nejméně důležitému. Pokud s nějakým bodem nesouhlasíte, vynechejte ho.
- druh výsledného slohového útvaru (například popis, vypravování, úvaha)
 - rozsah práce (počet stran, slov)
 - kdo píše (kdo je pisatel)
 - komu píše (kdo je adresát)
 - proč píše (důvod psaní)
 - situace (v jaké situaci píše, jaký je kontext)
 - jiná možnost – dopište
- 7) Co vám při psaní v cizím jazyce dělá největší potíže? Zaškrtněte, co pro Vás platí.
- nemám dostatečnou slovní zásobu
 - neumím věty vhodně spojovat (neznám spojky a vhodné spojovací výrazy)
 - mám problémy s gramatikou
 - mám problémy s pravopisem
 - neznám pravidla interpunkce
 - nevím, jak má vypadat výsledný text (forma)
 - nemám na psaní dostatek času (mám jiné povinnosti)
 - je pro mne těžké něco vymýšlet
 - nemám fantazii
 - nemám na psaní talent

- j) jiný problém – napište jaký
- 8) Kdy Vás psaní baví? Doplněte větu: *Psaní mne baví, když ...* .
Můžete vybrat několik možností.
- znám slovní zásobu, která se mi hodí
 - napiši text, se kterým jsem spokojen
 - mne napadne něco zajímavého, o čem mohu psát
 - je to pro mne jednoduché
 - mi výsledný text ukáže, co vše již v cizím jazyce dovedu
 - má smysl
 - jiný důvod/důvody – napište
- 9) Od začátku září jsem v ruském jazyce napsal (zaškrtněte a do závorky uveďte kolikrát asi):
- neformální email/ dopis
 - vzkaz
 - popis
 - vypravování
 - úvaha
 - formální email/ dopis
 - chat
 - sms
 - pozdrav na pohlednici (i elektronickou)
 - referát
 - jiné – napište, co
- 10) Co byste se v budoucnu chtěli naučit psát v ruském jazyce?

7.2.2 Výsledky dotazníkového šetření mezi studenty

První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech

Tabulka č. 57a - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty

pohlaví	počet
chlapci	25 (40 %)
dívky	37 (60 %)

Tabulka č. 57b - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty

pohlaví	počet
chlapci	13 (25 %)
dívky	38 (75 %)

Z 62 studentů první skupiny, kteří na dotazník odpovídali, bylo 25 chlapců (40 %) a 37 dívek (60 %). Vzorek byl tak dostatečný k tomu, abychom mohli porovnávat odpovědi mužů a žen a zaměřit se na rozdíly, které mohou být pohlavím podmíněny. Ukázalo se, že 4 chlapci a 5 dívek ruský jazyk na střední škole nestudovali. Jejich odpovědi jsme proto zařadili až do třetí části dotazníku, která se týkala osobního vztahu studenta k psaní. Druhou část dotazníku ohledně výuky písemného projevu v rámci ruského jazyka na střední škole tak zodpovědělo pouze 21 chlapců a 32 dívek.

Dotazníkového šetření druhé skupiny se zúčastnilo 13 chlapců (25 %) a 38 dívek (75 %), celkem 51 studentů. Dívek bylo třikrát více, což by mohlo znamenat, že chlapců je ve vyšších úrovních jako je A2 a B1 méně a raději se zapisují do nižší úrovně A1.

Tabulka č. 58a – Aktuální ročník studia účastníků dotazníkového šetření

Ročník studia na VŠ	chlapci	dívky
1. ročník	18 %	25 %
2. ročník	78 %	67 %
3. ročník	4 %	8 %

Tabulka č. 58b – Aktuální ročník studia účastníků dotazníkového šetření

Ročník studia na VŠ	chlapci	dívky
1. ročník	23 %	50 %
2. ročník	77 %	47 %
3. ročník	0 %	3 %

Studenti povinně studují cizí jazyk na ČZU v prvním a ve druhém ročníku. Výjimečně si neúspěšný student „přetahuje“ jazyk do ročníku třetího. Tabulka č. 58 názorně ukázala, že v našem případě převládali studenti druhého ročníku (78 % resp. 77 % chlapců a 67 % resp. 47 % dívek). To je způsobeno tím, že převážná většina studentů volí v prvním ročníku jazyk anglický, jehož absolvování je na některých fakultách ČZU povinné. Dále je vidět, že v prvním ročníku si zapsalo ruštinu více dívek (25 % resp. 50 %) než chlapců (18 % resp. 23 %).

Tabulka č. 59a – Věkové složení respondentů

věk	chlapci	dívky
18-20	24 %	35 %
21-23	76 %	62 %
24-26	0 %	3 %

Tabulka č. 59b – Věkové složení respondentů

věk	chlapci	dívky
18-20	31 %	55 %
21-23	69 %	45 %
24-26	0 %	0 %

Podle věku jsme všechny studenty mohli rozdělit do tří skupin: do 20 let, 21-23 let a 24-26 let. Starší 23 let byla jen jedna studentka první skupiny (3 %). Získaná informace je v souladu s předchozím údajem ohledně ročníku studia.

Druhá část dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na SŠ

Na úvod druhé části dotazníku znovu opakujeme, že zde jsou zahrnuty odpovědi pouze těch studentů, kteří studovali ruský jazyk na střední škole, tudíž 21 chlapců a 32 dívek (skupina A) a 13 chlapců a 38 dívek (skupina B).

Otázka č. 1 – Na jaké střední škole jste studovali ruský jazyk?

Tabulka č. 60a – Studovaná střední škola

střední škola	gymnázium	střední ekonomická škola	SOŠ	učiliště s maturitou
chlapci	72 %	14 %	14 %	0 %
dívky	42 %	55 %	3 %	0 %

Tabulka č. 60b – Studovaná střední škola

Střední škola	gymnázium	střední ekonomická škola	SOŠ	učiliště s maturitou
chlapci	62 %	31 %	7%	0 %
dívky	50 %	42 %	8%	0 %

V obou dotazovaných skupinách převažovali mezi muži absolventi gymnázií 72 % resp. 62 %. Ve skupině dívek byly zastoupeny přibližně stejnou měrou absolventky gymnázií (42 % resp. 50 %) a střední ekonomické školy (55 % resp. 42 %).

Otázka č. 2 – Kolik let jste studovali ruský jazyk?

Tabulka č. 61a – Počet let studia ruského jazyka

počet let studia ruštiny	1 rok	2 roky	3 roky	4 roky	5 let a více
chlapci	4 %	14 %	23 %	50 %	9 %
dívky	3 %	12 %	24 %	58 %	3 %

Tabulka č. 61b – Počet let studia ruského jazyka

počet let studia ruštiny	1 rok	2 roky	3 roky	4 roky	5 let a více
chlapci	8 %	0 %	23 %	61 %	8 %
dívky	0 %	8 %	3 %	81 %	8 %

Studenti studovali ruský jazyk většinou 3-4 roky (73 % resp. 83 % chlapců a 82 % resp. 84 % dívek). Ojediněle se ve skupinách vyskytovali studenti, kteří ruštinu studovali pouze 1 rok, 2 roky či více jak 5 let.

Otázka č. 3 – Jaký učební soubor jste ke studiu RJ na SŠ používali?

Tabulka č. 62a – Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ

název učebnice využívané v předešlém studiu na SŠ	Pojechali	Raduga	Raduga po novomu	Klass	neví
chlapci	0 %	52 %	44 %	0 %	4 %
dívky	0 %	26 %	71 %	0 %	3 %

Tabulka č. 62b – Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ

název učebnice využívané v předešlém studiu na SŠ	Pojechali	Raduga	Raduga po novomu	Klass	neví
chlapci	0 %	15 %	92 %	0 %	0 %
dívky	5 %	13 %	92 %	5 %	3 %

Chlapci z první skupiny na střední škole využívali hlavní měrou učební soubor Raduga 52 % a také nové vydání Raduga po novomu 44 %. Ve druhé skupině byla Raduga po novomu používána dokonce 92 %, zatímco učební soubor Raduga pouze 15 %.

Dívky obou skupin převážně pracovaly s učebním souborem Raduga po novomu 71 % resp. 92 % a méně také se starou verzí Raduga 26 % resp. 13 %.

Nový učební soubor Klass pro SŠ byl používán minimálně, pouze 5 % dívek ze druhé skupiny, chlapci ho nepoužívali vůbec. Soubor Pojechali, který je určen spíše pro základní školy, byl používán pouze 3 % resp. 5 % dívek z druhé skupiny.

Otázka č. 4 – Využívali jste pracovní sešit daného učebního souboru?

Tabulka č. 63a – Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ

využití pracovního sešitu	ano	ne	pouze dobrovolné
chlapci	82 %	18 %	0 %
dívky	81 %	16 %	3 %

Tabulka č. 63b – Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ

využití pracovního sešitu	ano	ne	pouze dobrovolné
chlapci	92 %	8 %	0 %
dívky	74 %	26 %	0 %

Z odpovědí všech studentů vyplývá, že s pracovními sešity se obecně pracuje ve školách povinně, jsou nedílnou součástí učebních souborů. Potvrdilo to 82 % resp. 92% chlapců a 81 % resp. 74% dívek.

Otázka č. 5 – Maturovali jste z ruského jazyka?

Tabulka č. 64a – Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty

maturita z ruského jazyka	ano	ne
chlapci	18 %	82 %
dívky	30 %	70 %

Tabulka č. 64b – Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty

maturita z ruského jazyka	ano	ne
chlapci	15 %	85 %
dívky	53 %	47 %

Z předchozí tabulky je patrný malý počet studentů s maturitou z RJ v první skupině. U dívek se jedná o 30 % a u chlapců dokonce pouze 18 %. U druhé skupiny je patrný nárůst počtu dívek s maturitou na 53 %, zatímco u chlapců zastoupení studentů s maturitou zůstalo téměř stejné jako u první skupiny (15 %).

Otázka č. 6 – Jak často jste psali slohové práce na hodinách RJ na SŠ?

Tabulka č. 65a – Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ

frekvence psaní slohových prací na hodině ruského jazyka	jednou týdně	jednou měsíčně	jednou za půl roku	nikdy
chlapci	27 %	55 %	13 %	5 %
dívky	31 %	54 %	9 %	6 %

Tabulka č. 65b – Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ

frekvence psaní slohových prací na hodině ruského jazyka	jednou týdně	jednou měsíčně	jednou za půl roku	nikdy
chlapci	23 %	31 %	15 %	31 %
dívky	39 %	42 %	13 %	6 %

V odpovědích týkajících se frekvence psaní slohových prací na hodině ruského jazyka se chlapci i dívky shodli v tom, že nejčastěji psali jednou měsíčně 55 % resp. 31 % chlapců a 54 % resp. 42% dívek. Dále 27 % resp. 23 % chlapců a 31 % a resp. 39 % dívek uvedlo, že psali dokonce jednou týdně. To by znamenalo, že ve školách se píše často. Objevily se ovšem i případy, kdy na školách psali slohovou práci z ruského jazyka jen jednou za půl roku 13 % resp. 15 % chlapců a 9 % resp. 13 % dívek.

Otázka č. 7 – Spolupracovali jste ve třídě při psaní slohových prací z RJ?

Tabulka č. 66a – Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ

spolupráce se spolužáky při psaní slohu ve škole	spolupráce při úvodní diskusi k tématu	dvojice tvoří jeden text dohromady	skupinka tvoří jeden text společně	každý pracuje samostatně	nic nikdy nepsali
chlapci	14 %	14 %	4 %	64 %	4 %
dívky	9 %	26 %	9 %	53 %	3 %

Tabulka č. 66b – Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ

spolupráce se spolužáky při psaní slohu ve škole	spolupráce při úvodní diskusi k tématu	dvojice tvoří jeden text dohromady	skupinka tvoří jeden text společně	každý pracuje samostatně	nic nikdy nepsali
chlapci	15 %	23 %	8 %	39 %	15 %
dívky	11 %	8 %	8 %	69 %	11 %

Chlapci i dívky pracovali při tvorbě textu nejčastěji samostatně, zejména chlapci z první skupiny 64 % a dívky z druhé skupiny 69 %. Studenti také psali ve dvojici, kdy dívky dohromady tvořily jeden text (zejména v první skupině 26 %, ve druhé pouze 8 %), zatímco z chlapců takto pracovalo 14 % resp. 23 %. Pouze jednotlivci zmínili spolupráci na úvodní diskusi k tématu 14 % resp. 15 % chlapců a 9 % resp. 11 % dívek a tvorbu jednoho textu ve skupince 4 % resp. 8 % chlapců a 9 % resp. 8 % dívek. Je tak zřejmé, že psaní slohových prací je na středních školách individuální činností.

Otázka č. 8 – Jak často jste psali slohové práce z RJ za domácí úkol na SŠ?

Tabulka č. 67a - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na SŠ

frekvence psaní slohů za domácí úkol	jednou týdně	jednou měsíčně	jednou za půl roku	vůbec
chlapci	32 %	55 %	9 %	4 %
dívky	56 %	38 %	3 %	3 %

Tabulka č. 67b - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na SŠ

frekvence psaní slohů za domácí úkol	jednou týdně	jednou měsíčně	jednou za půl roku	vůbec
chlapci	46 %	23 %	8 %	23 %
dívky	61 %	18 %	5 %	16 %

V první skupině chlapci psali slohové práce za domácí úkol nejčastěji jednou měsíčně 55 % na rozdíl od dívek, které psaly nejvíce jednou týdně 56 %. Ve druhé skupině psali slohové práce za domácí úkol nejčastěji jednou týdně jak chlapci 46 %, tak i dívky 61 %.

To znamená, že slohové práce za domácí úkol minimálně jednou měsíčně psalo 87 % resp. 69 % chlapců a 94 % resp. 79 % dívek.

Významný je také nárůst počtu studentů ve druhé skupině, kteří nikdy nepsali souvislé texty v RJ za domácí úkol. Zejména u chlapců se jedná téměř o čtvrtinu dotazovaných studentů (23 %) na rozdíl od 4 % v první skupině. U dívek se jednalo o 16 %, což je také značné navýšení oproti první skupině, kde jich bylo pouze 3 %.

Otázka č. 9 – Pracovali jste na SŠ s Evropským jazykovým portfoliem?

Tabulka č. 68a – Práce s Evropským jazykovým portfoliem

práce s Evropským jazykovým portfoliem	ano	ne
chlapci	10 %	90 %
dívky	9 %	91 %

Tabulka č. 68b – Práce s Evropským jazykovým portfoliem

práce s Evropským jazykovým portfoliem	ano	ne
chlapci	8 %	92 %
dívky	11 %	89 %

Z odpovědí na dotaz týkající se Evropského jazykového portfolia vyplynulo, že s Portfoliem na střeni škole pracovalo minimum studentů 10 % resp. 8 % chlapců a 9 % resp. 11 % dívek.

Otázka č. 10 – Co učitelé SŠ v odevzdaných textech opravovali?

Tabulka č. 69a – Zaměření oprav slohových prací

zaměření při opravě slohu:	gramatika	slovní zásoba	spojky a spojovací výrazy	interpunkce	slovosled	pravopis
chlapci	95 %	67 %	76 %	38 %	52 %	76 %
dívky	100 %	66 %	69 %	38 %	53 %	81 %

Tabulka č. 69b – Zaměření oprav slohových prací

zaměření při opravě slohu:	gramatika	slovní zásoba	spojky a spojovací výrazy	interpunkce	slovosled	pravopis
chlapci	77 %	62 %	54 %	54 %	62 %	62 %
dívky	95 %	55 %	55 %	40 %	58 %	82 %

V odpovědích na otázku týkající se opravování mohli studenti volit vše, co učitelé v jejich slohových pracích opravovali, jejich výběr nebyl omezen počtem. Je zajímavé, že chlapci i dívky zvolili stejné pořadí. Podle chlapců učitelé nejvíce opravují gramatiku 95 % resp. 77 %, spojky a spojovací výrazy 76 % resp. 54 % a pravopis 76 % resp. 62 % a pak až slovní zásobu 67 % resp. 66 %, slovosled 52 % resp. 62 % a na posledním místě interpunkci 38 % resp. 54 %.

Podle dívek je také nejvíce opravována gramatika 100 % resp. 95 %, pravopis 81 % resp. 82 % a spojky a spojovací výrazy 69 % resp. 55 %, pak následuje slovní zásoba 66 % resp. 55 %, slovosled 53 % resp. 58 % a jako poslední opět interpunkce 38 % resp. 40 %. Znamenalo by to, že se učitelé při opravě zaměřují hlavní měrou na gramatiku. Zajímavé ovšem bylo zjištění, že například chyby v interpunkci v ruském jazyce učitelé neopravují přísně, anebo studenti v této oblasti chybují minimálně. Pravděpodobnější se zdá být první možnost.

Třetí část dotazníku - otázky týkající se vztahu studentů k PP v RJ

Otázka č. 1 Jednoduchost a složitost při psaní textu

Tabulka č. 70a – Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech

známka	1 nejlehčí		2		3		4		5 nejtěžší	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
pohlaví: chlapci - CH/ dívky - D										
obecné téma	40	61	40	25	15	14	5	0	0	0
dopis kamarádovi jako odpověď na obdržení	10	11	30	53	50	33	10	3	0	0
dopis kamarádovi jako reálná situace	20	19	20	43	45	30	15	8	0	0
psaní dopisu v roli někoho jiného	0	3	22	16	39	43	39	33	0	5
esej/úvaha	0	0	5	3	43	19	33	38	19	40
oficiální dopis/ text	0	0	4	3	17	13	57	38	22	46

Tabulka č. 70b – Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech

známka	1 nejlehčí		2		3		4		5 nejtěžší	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
pohlaví: chlapci - CH/ dívky - D										
obecné téma	31	55	46	29	15	8	0	3	0	3
dopis kamarádovi jako odpověď na obdržení	8	13	31	45	46	26	0	8	0	5
dopis kamarádovi jako reálná situace	8	19	38	53	31	18	8	3	0	5
psaní dopisu v roli někoho jiného	0	3	23	18	23	42	31	29	8	8
esej/úvaha	0	5	0	8	38	13	31	34	15	37
oficiální dopis/ text	0	0	8	0	15	18	31	39	31	39

Pro chlapce je nejjednodušší psaní na obecně dané téma, 80 % resp. 77% chlapců hodnotilo tento typ psaní známkou 1-2, spolu s psaním dopisu kamarádovi jako odpověď na dopis obdržžený, který ohodnotilo 80 % resp. 77 % známkou 2-3.

Jako vůbec nejsložitější bylo hodnoceno psaní oficiálního textu, známkou 4-5 ho ohodnotilo 79 % resp. 62 % dotázaných chlapců.

Pro dívky bylo nejjednodušší psát na obecně dané téma, 86 % resp. 84 % dívek vybralo známkou 1-2. Následuje psaní dopisu kamarádovi jako odpověď na dopis obdržžený, kdy 86 % resp. 71 % dívek zvolilo hodnocení 2-3.

Za nejtěžší považují dívky psát eseje a úvahy, které 78 % resp. 71 % označilo body 4-5, a psaní oficiálního textu, u kterého se 84 % resp. 78 % rozhodlo pro známkou 4-5.

Otázka č. 2 Odůvodnění jednoduchosti a složitosti při psaní textu

V odpovědích na druhou otázku, ve které měli studenti odůvodnit svůj výběr v otázce první týkající se jednoduchosti/ složitosti psaní různých textů, se chlapci vyjadřovali stručně v několika slovech a slovních spojeních a téměř nepsali věty. Jednodušší je pro ně tvořit text na obecné téma. Zdůvodňují to především tím, že u obecného tématu si mohou vymyslet spoustu námětů, volit zaměření textu na témata, která znají a zajímají se o ně. Jedná se zejména o témata, u kterých znají slovní zásobu a mohou v nich využít neformální způsob psaní. Z typů cvičení chlapcům vyhovuje psaní dopisu, zvláště pokud se jedná o psaní neformálních dopisů kamarádům, při nichž je pro ně důležitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty považují za složité i v češtině a v ruštině je někteří z respondentů ani nikdy nepsali.

Dívky se v odpovědích na druhou otázku rozepsaly mnohem podrobněji a psaly souvislé věty, nebo i celé krátké odstavce. Pro dívky bylo opět jednodušší psát o obecných tématech. Zdůvodňují to především tím, že u obecných témat si mohou více vymýšlet a použít svou fantazii a nápady, téma zúžit, nemusí dodržovat předem danou formu a text si mohou upravit podle sebe i své slovní zásoby. Za složitější považují tvorbu delších textů a textů, kvůli kterým je třeba vyhledávat potřebné informace. Psaní esejů, úvah a oficiálních dopisů je složité, protože v nich nemají praxi a jsou pro ně těžké i v mateřském jazyce.

Můžeme tak shrnout, že odpovědi chlapců a dívek na druhou otázku se v mnohém shodují.

Otázka č. 3 Postup při psaní textu v RJ

Tabulka č. 71a – Kroky v postupu psaní v RJ

postup	psaní bez rozmýšlení	promýšlení tématu	napsání osnovy	vyhledávání slovní zásoby	vyhledávání modelového textu
chlapci	20 %	80 %	36 %	68 %	20 %
dívky	14 %	84 %	35 %	86 %	41 %

Tabulka č. 71b – Kroky v postupu psaní v RJ

postup	psaní bez rozmýšlení	promýšlení tématu	napsání osnovy	vyhledávání slovní zásoby	vyhledávání modelového textu
chlapci	38 %	54 %	23 %	54 %	15 %
dívky	21 %	79 %	32 %	74 %	29 %

Nejvíce chlapců o tématu přemýšlí 80 % resp. 54 %, jen 20 % resp. 38 % píše bez rozmýšlení. 68 % resp. 54 % vyhledává vhodnou slovní zásobu. Pouze 36 % resp. 23 % studentů si píše

osnovu. Kdo si osnovu nepíše, musí mít myšlenky uspořádané a pamatovat si, co plánuje napsat v každém odstavci. Modelový text vyhledává pouze 20 % resp. 15 % studentů. Chlapci si převážně vybírali maximálně tři body z nabízených šesti.

Téměř všechny dívky si téma promýšlejí 84 % resp. 79 % a při psaní vyhledávají slovní zásobu 86 % resp. 74 %. Jen 35 % resp. 32 % sestavuje osnovu a 41 % resp. 29 % hledá modelový text jako vzor.

Při PP mohou studenty napadat různé myšlenky, a pokud neznají slova v ruštině, musí si je vyhledat. Procesy psaní a hledání probíhají zároveň a prolínají se. Kdo potřebuje vyhledávat slovní zásobu, může to znamenat, že píše o tématu, k němuž nemá dostatečné znalosti slovní zásoby v cizím jazyce nebo přemýšlí a vše promýšlí v rodném jazyce a hledá co nejpřesnější překlad nebo se snaží psát na vyšší úrovni, než je jeho dosažená úroveň ve studovaném jazyce. Z odpovědí studentů je zřejmé, že slovní zásobu vyhledává 86 % resp. 74 % dívek a 68 % resp. 54 % chlapců.

Otázka č. 4 Počet oprav textu napsaného v RJ

Tabulka č. 72a – Frekvence opravování textu napsaného v RJ

frekvence opravování textu	text neopravuji	text opravuji jednou	text opravuji dvakrát	text opravuji průběžně vícekrát	text opravuje kamarád/ člen rodiny
chlapci	11 %	71 %	4 %	7 %	7 %
dívky	9 %	43 %	16 %	16 %	16 %

Tabulka č. 72b – Frekvence opravování textu napsaného v RJ

frekvence opravování textu	text neopravuji	text opravuji jednou	text opravuji dvakrát	text opravuji průběžně vícekrát	text opravuje kamarád/ člen rodiny
chlapci	15 %	62 %	15 %	15 %	0 %
dívky	5 %	48 %	24 %	18 %	5 %

Chlapci si napsaný text opravují většinou jen jednou po jeho napsání (71 % resp. 62 %). Někteří si text vůbec neopravují (11 % resp. 15 %) a jiným text opravuje kamarád nebo člen rodiny (7 % resp. 0 %).

Většina dívek text opravuje, přičemž nejčastěji opravují jednou (43 % resp. 48 %). Ve srovnání s chlapci je však větší počet dívek opravujících text vícekrát, případně využívajících pomoc jiné osoby.

Otázka č. 5 Pomůcky při psaní textu v RJ

Tabulka č. 73a – Pomůcky využívané při psaní textů v RJ

pomůcky při psaní	slovník tištěný	slovník elektronický	přehledy mluvnice a gramatické tabulky	texty z internetu jako vzor	texty z internetu kopíruji	kamarád/ člen rodiny	rodilý mluvčí	text v učebnici/ pracovním sešitu
chlapci	30 %	78 %	19 %	30 %	0 %	22 %	4 %	26 %
dívky	59 %	81 %	38 %	11 %	3 %	14 %	5 %	43 %

Tabulka č. 73b – Pomůcky využívané při psaní textů v RJ

pomůcky při psaní	slovník tištěný	slovník elektronický	přehledy mluvnice a gramatické tabulky	texty z internetu jako vzor	texty z internetu kopíruji	kamarád/ člen rodiny	rodilý mluvčí	text v učebnici/ pracovním sešitu
chlapci	38 %	85 %	15 %	23 %	8 %	15 %	8 %	23 %
dívky	45 %	87 %	37 %	24 %	3 %	8 %	5 %	45 %

Z odpovědí chlapců plyne, že každý při psaní využívá maximálně dvě pomůcky. Nejvíce používají elektronické slovníky 78 % resp. 85 %, mnohem méně slovníky tištěné 30 % resp. 38 % a ojedinele gramatické přehledy 19 % resp. 15 % či texty z učebnic 26 % resp. 23 % nebo z internetových stránek 30 % resp. 23 %. Toto zjištění odpovídá odpovědím na otázku č. 3 v této třetí části dotazníku, ve které již chlapci jasně vyjádřili, že nepoužívají modelové texty. Přibližně čtvrtina studentů využívá pomoci kamaráda/ rodinného příslušníka 22 % resp. 15 % nebo rodilého mluvčího 4 % resp. 8 %.

Dívky využívají při psaní minimálně tři pomůcky, maximálně čtyři. Valná většina používá elektronické slovníky 81 % resp. 87 %, ale více jak polovina zároveň vyhledává slova i ve slovnících v tištěné verzi 59 % resp. 45 %. Mnohé tak elektronické a tištěné slovníky kombinují. Téměř polovina se řídí vzory modelových textů v učebních souborech 43 % resp. 45 %. Mluvnických přehledů a tabulek využívá 38 % resp. 37 % dotázaných dívek.

Otázka č. 6 Zadání k psaní textu v RJ

Tabulka č. 74a – Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ

zadání k tvorbě textu	slohový útvar	rozsah práce	pisatel	adresát	důvod psaní	kontext psaní	jiná možnost
chlapci	88 %	88 %	76 %	72 %	84 %	68 %	4 %
dívky	92 %	86 %	62 %	73 %	76 %	78 %	3 %

Tabulka č. 74b – Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ

zadání k tvorbě textu	slohový útvar	rozsah práce	pisatel	adresát	důvod psaní	kontext psaní	jiná možnost
chlapci	92 %	77 %	69 %	62 %	62 %	77 %	0 %
dívky	55 %	89 %	66 %	68 %	68 %	68 %	0 %

Chlapci považují za důležitou součást zadání ve cvičení vedoucímu k tvorbě souvislého textu následující body. Na prvních dvou místech uvedli slohový útvar 88 % resp. 92 % a určení rozsahu práce 88 % resp. 77 %, což je praktické a pragmatické. Vysokou měrou pak ohodnotili další čtyři body: důvod psaní 84 % resp. 62 %, určení pisatele 76 % resp. 69 %, adresáta 72 % resp. 62 % a kontext neboli danou situaci psaní 68 % resp. 77 %.

Většina dívek považuje všechny nabízené body v zadání za důležité, jen se liší pořadím důležitosti. Nejvíce dívek z první skupiny volilo shodně s chlapci jako nezbytné určení slohového útvaru 92 % a rozsah výsledného textu 86 %. Na druhé straně 89 % dívek z druhé skupiny volilo rozsah práce, zatímco určení slohového útvaru volilo pouze 55 %. Velkou váhu

dívky přiřadily kontextu 78 % resp. 68 %. Pak je pro ně důležitý důvod psaní 76 % resp. 68 %. Jako poslední zvolily určení adresáta 73 % resp. 68 % a pisatele 62 % resp. 66 %.

Otázka č. 7 Problémy při psaní souvislého textu v RJ

Tabulka č. 75a – Problémy při psaní souvislého textu v RJ

problémy při psaní textu	chlapci	dívky
A - nedostatečná slovní zásoba	72 %	76 %
B - neznalost spojek a spojovacích výrazů	8 %	24 %
C - problémy s gramatikou	56 %	54 %
D - problémy s pravopisem	40 %	35 %
E - neznalost pravidel interpunkce	16 %	5 %
F - neznalost formy textu	8 %	14 %
G - nedostatek času	24 %	22 %
H - namáhavé něco vymýšlet	24 %	22 %
CH - nedostatek fantazie	12 %	19 %
I - nedostatek talentu	16 %	27 %
J - jiný problém	0 %	3 % psaní je nebaví

Tabulka č. 75b – Problémy při psaní souvislého textu v RJ

problémy při psaní textu	chlapci	dívky
A - nedostatečná slovní zásoba	85 %	71 %
B - neznalost spojek a spojovacích výrazů	15 %	18 %
C - problémy s gramatikou	46 %	63 %
D - problémy s pravopisem	15 %	39 %
E - neznalost pravidel interpunkce	8 %	3 %
F - neznalost formy textu	8 %	5 %
G - nedostatek času	23 %	62 %
H - namáhavé něco vymýšlet	23 %	11 %
CH - nedostatek fantazie	8 %	16 %
I - nedostatek talentu	8 %	16 %
J - jiný problém	0 %	0 %

Mezi problémy při psaní chlapci zařadili nedostatečnou slovní zásobu 72 % resp. 85 %, otázky gramatiky 56 % resp. 46 %, problémy s pravopisem 40 % resp. 15 % a málo času 24 % resp. 23 % a námahu něco vymýšlet 24 % resp. 23 %. Nejčastěji volené problémy se tak týkaly neznalosti cizího jazyka, nikoli formy výsledného textu či nedostatku fantazie.

Dívky se také nejvíce potýkají s nedostatečnou slovní zásobou 76 % resp. 71 %, pak mají problémy s gramatikou 54 % resp. 63 %, s pravopisem 35 % resp. 39 %. Ve druhé skupině uvedly dívky také jako významný faktor nedostatek času 62 %, v první skupině ovšem pouze 22 %.

Otázka č. 8 Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Tabulka č. 76a – Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, když ...	chlapci	dívky
A) znám slovní zásobu, která se mi hodí.	56 %	73 %
B) napíši text, se kterým jsem spokojen.	36 %	41 %
C) mne napadne něco zajímavého, o čem mohu psát.	48 %	62 %
D) je to pro mne jednoduché.	24 %	41 %
E) mi výsledný text ukáže, co vše již v cizím jazyce dovedu.	16 %	14 %
F) má smysl.	52 %	30 %
G) jiný důvod/ jiné důvody – napište	12 % z toho: 4 % - má využití v praxi 4 % - má čas 4 %- má dobrou náladu	0 %

Tabulka č. 76b – Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, když ...	chlapci	dívky
A) znám slovní zásobu, která se mi hodí.	54 %	66 %
B) napíši text, se kterým jsem spokojen.	69 %	39 %
C) mne napadne něco zajímavého, o čem mohu psát.	31 %	53 %
D) je to pro mne jednoduché.	8 %	26 %
E) mi výsledný text ukáže, co vše již v cizím jazyce dovedu.	15 %	5 %
F) má smysl.	23 %	39 %
G) jiný důvod/ jiné důvody – napište	0 %	0 %

V odpovědích na osmou otázku byly značné rozdíly jak mezi chlapci a dívkami, tak mezi skupinami. Nicméně chlapci i dívky z obou skupin se shodli na tom, že mají kladný vztah k psaní, když znají potřebnou slovní zásobu. Dalším pozitivním bodem pro chlapce jsou zajímavé myšlenky 48 % resp. 31 % a spokojenost s napsaným textem 36 % resp. 69 %. Pro dívky je také důležité mít zajímavé myšlenky 62 % resp. 53 % a když jsou s textem spokojeny 41 % resp. 39 %.

Otázka č. 9 Napsané typy textů v RJ od začátku akademického roku

Tabulka č. 77a – Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU

Typ textu	neformální email/ dopis	vzkaz	popis	vypravování	úvaha	formální email/ dopis	chat	sms	pozdrav pohlednici	referát
chlapci	36 %	12 %	76 %	52 %	0 %	0 %	16 %	0%	8 %	4 %
dívky	30 %	8 %	57 %	43 %	11 %	5 %	8 %	3%	0 %	8 %

Tabulka č. 77b – Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU

Typ textu	neformální email/ dopis	vzkaz	popis	vypravování	úvaha	formální email/ dopis	chat	sms	pozdrav pohlednici	referát
chlapci	62 %	23 %	31 %	54 %	15 %	31 %	8 %	0%	0 %	15 %
dívky	34 %	24 %	37 %	50 %	13 %	8 %	13 %	5%	13 %	26 %

V odpovědích na devátou otázku se projevily rozdíly mezi skupinami i mezi pohlavími. Nicméně z výsledků je patrné, že jak chlapci, tak dívky nejčastěji píšou **popisy**, **vypravování** a **neformální emaily/ dopisy**.

Chlapci psali během semestru nejčastěji neformální emaily a dopisy 36 % resp. 62 %, popisy 76 % resp. 31 % a vypravování 52 % resp. 54 %.

Dívky psaly během semestru nejčastěji neformální emaily a dopisy 30 % resp. 34 %, popisy 57 % resp. 37 % a vypravování 43 % resp. 50 %.

Otázka č. 10 Přání týkající se psaní textů v RJ v budoucnu

Chlapci by se rádi naučili psát úvahy, technické texty, formální emaily, obchodní dopisy a dopisy obecně. Jeden student projevil zájem naučit se psát články a druhý zmínil úvahy a vypravování s bohatou slovní zásobou. Objevilo se ale i několik negativních názorů na psaní. Někteří psaní nepovažují za důležité, stačí jim, když se v cizím jazyce domluví a nic se psát učit nechtějí.

Dívky by se chtěly naučit psát pokud možno vše, co budou potřebovat v reálném životě, od dopisů a neformálních textů popisů a vypravování přes eseje, referáty a úvahy k textům formálním, zejména obchodní dopisy a dokonce i odborné články. Mají zájem o texty smysluplné a chtějí se naučit psát jakékoli texty (na způsob maturitních otázek) bezchybně.

7.3 Příloha č. 3 – Dotazník pro učitele

7.3.1 Dotazník pro učitele českých SŠ k výuce PP v RJ

část A - Základní všeobecné údaje respondentů

Zaškrtněte prosím všechny údaje, které pro Vás platí.

1. Pohlaví: a) muž b) žena
2. Věk: a) 21-30 b) 31-40 c) 41-50 d) 51 a více
3. Jsme rodilý mluvčí ruského jazyka: a) ano b) ne
4. Střední škola, na které působím:
 a) gymnázium b) střední odborná škola c) učiliště
5. Počet let působení jako učitel/učitelka ruského jazyka na střední škole (přibližný údaj):
 a) do 5 let b) 5-15 let c) 16-25 let d) 26 let a více
6. Úroveň ruského jazyka, které obvykle učím, s kterými mám zkušenosti:
 a) A1 b) A2 c) B1 d) B2
7. Učební soubor/ učební soubory, které k výuce ruského jazyka používám:
 a) Raduga po novomu b) Pojechali c) Klass
 d) jiný – uveďte prosím název
8. Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let využívám:
 a) ano b) ne
9. Své studenty k maturitě z ruského jazyka připravuji:
 a) ano b) ne
- 10: V letošním roce jsem učil/a ruský jazyk následující počet studentů:
 a) do 15 b) 16-30 c) 31-45 d) 46 a více

část B - Dotazy týkající se výuky dovednosti písemného projevu (PP) v ruském jazyce

Za písemný projev považujeme tvorbu souvislých textů, nikoli psaní slov a jednotlivých vět.

Zaškrtněte prosím všechny údaje, které pro Vás platí. V jedné odpovědi můžete zaškrtnout více variant.

- 1) Je podle Vás v učebním souboru, podle kterého učíte, **dostatek** cvičení věnujících se procvičování PP?
 a) ano b) ne c) neumím posoudit
- 2) Kterých cvičení na PP je podle Vás ve Vámi využívaných učebních souborech **nedostatek**?

- a) psaní popisu
- b) psaní vypravování
- c) psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)
- d) psaní dopisů a emailů
- e) psaní úvahy
- f) nic nechybí
- g) neumím posoudit

3) Z jakých **zdrojů** využíváte cvičení, která vedou k procvičování řečové dovednosti PP?

- a) cvičení z učebního souboru, podle kterého se učí
- b) vlastní cvičení, která vymyslím a připravuji
- c) cvičení z jiných učebnic
- d) cvičení z internetových stránek
- e) cvičení k procvičování řečové dovednosti PP nevyžívám

4) Jak často se **na hodinách** a **za domácí úkol** Vaši studenti obecně věnují procvičování PP?

a 1) 1x týdně na hodině	a 2) 1x týdně za domácí úkol
b 1) 1x měsíčně na hodině	b 2) 1x měsíčně za domácí úkol
c 1) 1x za půl roku na hodině	c 2) 1x za půl roku za domácí úkol
d 1) nikdy na hodině	d 2) nikdy za domácí úkol

5) Odhadněte **rozsah textu**, který Vaši studenti ruského jazyka během roku produkují. Zakroužkujte také **v jaké úrovni**.

a) do 100 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
b) 100-200 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
c) 200-300 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
d) více jak 300 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
e) mí studenti nepíší souvislé texty v ruském jazyce	v úrovni	A1	A2	B1	B2

6) Jaké **stimuly** pro nácvik PP využíváte pro své studenty?

- a) psaní textu bez jakékoli úvodní přípravy, bez stimulu, na obecně zadané téma
- b) psaní textu po probrání lekce v učebním souboru
- c) psaní textu podle modelového textu (vzoru)
- d) psaní textu na základě vhodných návodných otázek
- e) psaní textu podle osnovy
- f) psaní textu na základě zadání klíčových slov
- g) psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby
- h) psaní textu po probrání potřebné gramatiky
- ch) psaní textu po prodiskutování tématu
- i) psaní textu na základě obrázků či jiného vizuálního materiálu
- j) psaní textu na základě poslechu/ poslechového cvičení

7) Jak přesně by mělo být **formulováno dobré zadání** ke cvičení vedoucímu k procvičování PP tak, aby vyhovovalo Vaším studentům?

- a) měl by být určen adresát

- b) měl by být určen pisatel
- c) měl by být dán komunikační kontext, komunikační situace
- d) měl by být určen rozsah požadovaného textu (počet slov, vět, stran)
- e) měl by být dán seznam vhodné slovní zásoby
- f) měl by být dán seznam vhodných spojek a spojovacích výrazů
- g) měla by být dána osnova
- h) měl by být určen výsledný slohový útvar

8) Jakým způsobem studenti na Vašich hodinách při procvičování PP **spolupracují**?

- a) každý píše na hodině samostatně
- b) téma je prodiskutováno dohromady v celé třídě, pak píše každý samostatně
- c) téma je prodiskutováno ve dvojicích / skupinách, pak píše každý samostatně
- d) studenti diskutují a píší ve dvojici, navzájem si radí, výsledný text tvoří společně
- e) studenti píší v malých skupinkách – jeden zapisuje, ostatní mu radí
- f) studenti nepíší na hodině, ale doma – každý píše samostatně
- g) jiná možnost – stručně popište

9) Co je pro Vás jako učitele při výuce PP důležité?

- a) výsledný produkt psaní
- b) proces psaní – jak každý student postupoval – jednotlivé kroky
- c) proces psaní i výsledný produkt

10) Jaké materiály by podle Vás měla zahrnovat učební pomůcka zaměřená na procvičování řečové dovednosti PP v ruském jazyce pro Vaše studenty? Jaké typy cvičení k písemnému projevu byste si v ní přáli mít?

7.3.2 Výsledky dotazníkového šetření mezi učiteli

První část dotazníku – zhodnocení obecných údajů

Tabulka č. 78 – Pohlaví

pohlaví	počet
ženy	86 %
muži	14 %

Tabulka č. 79 - Věk učitelů

věk učitelů	počet
nad 50 let	48 %
41-50 let	43 %
31-40 let	3 %
21-30 let	6 %

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 86 % žen a 14 % mužů. Takováto zdánlivá disproporce je dána zastoupením žen a mužů ve školství. Nejvíce odpovědělo učitelů starší generace (nad padesát let), kterých bylo 48 %, pak střední generace 41-50 let, kterých odpovědělo 43 %. Zbývajících 6 % byli mladí učitelé do věku 30 let a 3 % do 40 let. Možné vysvětlení malého zastoupení mladší generace je starost o rodinu, děti a domácnost (případně mateřská dovolená)

a s tím související nedostatek času. Většina respondentů byli nerodilí mluvčí ruského jazyka (95 %).

Tabulka č. 80 – Působíště učitelů RJ

střední škola	počet
gymnázium	61 %
střední odborná škola	35 %
učiliště	4 %

Průzkumu se zúčastnili učitelé působící zejména na gymnáziích (61 %) a středních odborných školách (35 %).

Tabulka č. 81 - Počet let praxe s výukou RJ na SŠ

praxe s výukou RJ na SŠ	počet
do 5 let	18 %
5-15 let	26 %
16-25 let	26 %
26 let a více	30 %

Učitelé měli různou délku praxe s výukou ruštiny: krátkou praxi do 5 let (18 %), od 5 do 15 let (26 %), 16-25 let (26 %) a nejvíce 26 let a více (30 %). Dá se proto říci, že kromě menšího počtu nezkušených učitelů byly ostatní tři skupiny zastoupeny rovnoměrně, s nadpoloviční většinou zkušených.

Tabulka č. 82 – Vyučovaná úroveň RJ na SŠ

vyučovaná úroveň	počet
úroveň A1	27 %
úroveň A2	32 %
úroveň B1	33 %
úroveň B2	8 %

Ve vyučovaných úrovních bylo zjištěno rovnoměrné rozložení A1-B1. Úroveň A1 vyučuje 27 % vyučujících, úroveň A2 učí 32 % a úroveň B1 vzdělává 33 %. Nejméně učitelů vyučuje v kurzech úrovně B2, pouze 8 %. Tato informace podpořila náš plán připravit v rámci doktorské práce cvičení na rozvíjení písemného projevu se zaměřením na úrovně A1-B1 a úroveň B2 zatím do tvorby výukových materiálů nezařazovat.

Tabulka č. 83 – Učební soubory využívané k výuce RJ na SŠ

název používaného učebního souboru	počet
Raduga po novomu	61 %
Klass	22 %
Pojechali	9 %
jiné	8 %

61 % učitelů využívá učební soubor Raduga po novomu. Respondenti dále používali učebnici Klass 22 % a Pojechali 9 %. 8 % učitelů využívá jiné učební materiály jako například učební soubor Vremena, Ruština pro samouky a příručky k přípravě na maturitu z ruského jazyka, například Ruština - maturitní příprava a Ruština - otázky a odpovědi nejen k maturitě.

Tabulka č. 84 - Využití Portfolia v rámci výuky RJ

využití Portfolia	počet
ano	40 %
ne	60 %

Z průzkumu vyplynulo, že 60 % vyučujících na hodinách ruského jazyka nevyužívá „Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let“. V rámci portfolia má student sbírat své úspěšně napsané písemné práce a do portfolia si je zakládat jako důkaz toho, co již umí v cizím jazyce písemně vyjádřit. Pouze 40 % dotázaných učitelů pracuje s portfoliem, a tudíž studenty v rámci portfolia vede také i k psaní.

Tabulka č. 85 - Příprava na maturitní zkoušku z RJ

příprava na maturitu z RJ	počet
ano	83 %
ne	17 %

83 % respondentů připravuje své studenty k maturitě z ruského jazyka. Je zde tak vidět zájem učitelů, kteří mají maturitní ročníky, o další učební materiály, o zpestření výuky a zlepšení přípravy k maturitní zkoušce.

Tabulka č. 86 – Počet studentů RJ na jednoho učitele ve školním roce 2012-13

počet studentů RJ na jednoho učitele ve školním roce 2012-13	počet
více jak 45 studentů	34 %
31-45 studentů	26 %
16-30 studentů	25 %
do 15 studentů	15 %

Z průzkumu vyplývá, že 60 % učitelů učilo více jak 30 studentů. 34 % mělo dokonce několik tříd a dohromady více jak 45 studentů RJ. Výsledek vypovídá o tom, že ruský jazyk se opět začíná mezi studenty těšit popularitě.

Druhá část dotazníku – zhodnocení údajů týkajících se výuky PP

Otázka číslo 1 Je podle Vás v učebním souboru, podle kterého učíte, **dostatek** cvičení zaměřených na procvičování PP a vedoucích k rozvoji PP?

Tabulka č. 87 - Dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech

dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech	počet
ano	46 %
ne	48 %
neumím posoudit	6 %

Na první otázku, zda je v používaném učebním souboru dostatek cvičení věnujících se procvičování písemného projevu, odpovědělo 46 % ano a 48 % ne. Téměř polovina respondentů je tak s materiály spokojena, zatímco druhá polovina je považuje za nedostatečné. Zbytek (6 %) nebyl schopen situaci posoudit.

Otázka číslo 2 - Kterých typů cvičení na rozvoj PP je podle Vás ve Vámi využívaných učebních souborech **nedostatek**?

Tabulka č. 88 – Nedostatek počtu typů cvičení na rozvoj PP v používaném učebním souboru

zaměření cvičení na PP, kterých je nedostatek v používaném učebním souboru	počet
psaní úvahy	25 %
psaní vypravování	18 %
psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)	18 %
psaní popisu	15 %
psaní dopisů a emailů	14 %
nic nechybí	5 %
neumím posoudit	4 %

Ve druhé otázce měli učitelé uvést, kterých typů cvičení na psaní slohových útvarů je podle nich v používaných učebních souborech nedostatek. Nejvíce učitelům chybějí cvičení na psaní úvahy (25 %), pak vypravování (18 %), psaní krátkých útvarů (18 %), psaní popisu (15 %) a dopisů (14 %). Z výsledků tak plyne, že se učitelé neshodli na jednom typů cvičení na rozvoj PP, který by jim v učebních materiálech chyběl.

Otázka číslo 3 - Z jakých zdrojů využíváte cvičení, která vedou k rozvoji PP?

Tabulka č. 89 – Zdroje cvičení k rozvoji PP využívané učitelem

zdroje cvičení na rozvoj PP využívané učitelem	počet
cvičení z učebního souboru, podle kterého učím	35 %
vlastní cvičení, která vymýšlím a připravuji	28 %
cvičení z jiných učebnic	25 %
cvičení z internetových stránek	12 %
cvičení k procvičování řečové dovednosti písemného projevu nevyužívám	0 %

Nejvíce učitelů (35 %) využívá cvičení z daného učebního souboru. 28 % vymýšlí a připravuje cvičení vlastní, 25 % vyhledává cvičení v jiných učebnicích, pouze 12 % hledá na internetu. Je chválné, že 28 % učitelů je tvůrčích a cvičení na písemný projev si vytvářejí sami.

Otázka číslo 4 - Jak často se na hodinách a za domácí úkol Vaši studenti obecně věnují rozvoji PP?

Tabulka č. 90 - Frekvence psaní textů na hodinách RJ

frekvence psaní textů na hodinách RJ	počet
1x týdně na hodině	36 %
1x měsíčně na hodině	54 %
1x za půl roku na hodině	9 %
nikdy na hodině	1 %
1x týdně za domácí úkol	40 %
1x měsíčně za domácí úkol	58%
1x za půl roku za domácí úkol	1 %
nikdy za domácí úkol	1 %

54 % učitelů píše se svými studenty jednou za měsíc na hodině a 58 % jednou za měsíc za domácí úkol. Pravidelně každý týden píše se studenty 36 % učitelů na hodině a 40 % učitelů

zadáva cvičení na rozvoj PP za domácí úkol. Učitelé se psaní se studenty věnují v dostatečné míře, neboť minimálně jednou měsíčně procvičuje psaní 90 % učitelů na hodině a 98 % je zadává za domácí úkol.

Otázka číslo 5 - Jaký by měl být rozsah produkovaného výsledného textu v závislosti na úrovni studentů?

Tabulka č. 91 – Rozsah textu v závislosti na úrovni

rozsah textu -počet slov	úroveň A1	úroveň A2	úroveň B1	úroveň B2
do 100 slov	19 %	13 %	7 %	1 %
101-200 slov	5 %	13 %	15 %	2 %
201-300 slov	2 %	5 %	7 %	2 %
více jak 300 slov	0 %	1 %	2 %	2 %
žádné texty	2 %	2 %	0 %	0 %

V úrovni A1 se nejvíce produkují texty do 100 slov (19 %). V úrovni A2 jsou nejvíce požadovány texty do 100 slov (13 %) a 100-200 slov (13 %). V úrovni B1 převládá rozsah 100-200 slov u 15 % vyučujících. Odpovědi pro B2 jsou zanedbatelné vzhledem k malému počtu vyučujících v těchto úrovních.

Otázka číslo 6 - Jaké stimuly pro nácvik PP využíváte pro své studenty?

Tabulka č. 92 - Stimuly pro nácvik PP

stimuly pro nácvik PP	počet
psaní textu po probrání lekce v učebním souboru	37 %
psaní textu podle modelového textu (vzoru)	21 %
psaní textu podle osnovy	21 %
psaní textu po prodiskutování tématu	28 %
psaní textu na základě obrázků či jiného vizuálního materiálu	19 %
psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby	23 %
psaní textu na základě vhodných návodných otázek	16 %
psaní textu na základě zadání klíčových slov	5 %
psaní textu po probrání potřebné gramatiky	12 %
psaní textu na základě poslechu/ poslechového cvičení	5 %
psaní textu bez jakékoli úvodní přípravy, bez stimulu	3 %

Nejvíce učitelů (37 %) píše cvičení na písemný projev po probrání lekce v učebnici. Mnozí také píše text na základě osnovy, podle modelového textu (vzoru) a po prodiskutování daného tématu – 21 % a 28 % učitelů. Obrázky či jiný vizuální materiál využívá 19 %. Zopakování vhodné slovní zásoby je důležité pro 23 % vyučujících, návodné otázky by uvítalo 16 %. Výzkum neprokázal žádný dominantní stimul pro nácvik písemného projevu. Z odpovědí bylo vidět, že stimuly pro nácvik písemného projevu jsou subjektivní a jejich výběr závisí vždy na vyučujícím.

Otázka číslo 7 - Jak přesně by mělo být formulováno zadání ke cvičení vedoucímu k rozvoji PP tak, aby vyhovovalo Vaším studentům?

Tabulka č. 93 - Obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP

obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP	počet
komunikační kontext/ komunikační situace	21 %
výsledný slohový útvar	20 %
rozsah textu (počet slov, vět, stran)	18 %
osnova	16 %
určen adresát	11 %
seznam vhodné slovní zásoby	8 %
určen pisatel	4 %
seznam vhodných spojek a spojovacích výrazů	2 %

V této otázce se učitelé vyjadřovali k tomu, co by mělo obsahovat zadání ke cvičení na rozvoj PP. Za nejdůležitější považují komunikační kontext (21 %), pak požadovaný výsledný slohový útvar (20 %) a rozsah (18 %). 16 % učitelů také vyžaduje osnovu. 11 % považuje za důležité určit adresáta. Seznam vhodné slovní zásoby by uvítalo 8 % učitelů. Pisatel by měl být určen jen podle 4 %. Pouze 2 % vyučujících se domnívají, že by bylo žádoucí uvést vhodné spojky a spojovací výrazy v zadání.

Tato otázka číslo 7 úzce souvisí s otázkou předchozí (číslo 6). Logicky je pro učitele důležité mít v zadání to, co jako stimul pro své studenty využívá, proto přibližně stejný počet učitelů vybral u obou otázek z nabídky osnovu.

Otázka číslo 8 - Jakým způsobem studenti na Vašich hodinách při procvičování PP spolupracují?

Tabulka č. 94 - Spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP

spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP	počet
téma je prodiskutováno v celé třídě, pak píše každý samostatně	35 %
každý píše na hodině samostatně	19 %
studenti po společné přípravě na hodině píše každý samostatně doma	17 %
studenti diskutují a píše ve dvojici, navzájem si radí, výsledný text tvoří společně	13 %
téma je prodiskutováno ve dvojicích/ skupinkách, pak píše každý samostatně	10 %
studenti píše v malých skupinkách , jeden zapisuje, ostatní mu radí	6 %

Nejčastěji převažuje situace, kdy je téma nejprve prodiskutováno ve třídě, pak píše každý samostatně (35 %). Celkem velké množství studentů píše samostatně na hodině (35 % a 19 %) a také doma (17 %). Z toho vyplývá, že 71 % dotázaných učitelů preferuje samostatné psaní studentů.

V menší míře píše studenti ve dvojicích (13 %) nebo diskutují ve dvojicích/ malých skupinkách, a pak píše každý samostatně (10 %). Minimálně se využívají cvičení, ve kterých studenti pracují ve skupinkách (6 %), kdy pouze jeden píše a ostatní mu radí.

Otázka číslo 9 - Co je pro Vás jako učitele při výuce PP důležité?

Tabulka č. 95 – Na co učitelé kladou důraz při výuce PP

učitel klade důraz na:	počet
výsledný produkt psaní	20 %
proces psaní – jak každý student postupoval – jednotlivé kroky	5 %
proces psaní i výsledný produkt	75 %

Většina učitelů (75 %) považuje za důležité proces psaní i výsledný produkt, pouze 20 % upřednostňuje produkt a jen zanedbatelných 5 % dává přednost postupu psaní.

Otázka číslo 10

Zadání: Jaké materiály by podle Vás měla zahrnovat učební pomůcka zaměřená na procvičování řečové dovednosti PP v ruském jazyce pro Vaše studenty? Jaké typy cvičení k písemnému projevu byste si v ní přáli mít?

Poslední otázka byla s otevřenou odpovědí. Učitelé se rozepsali o tom, jak by měla vypadat učební pomůcka obsahující ideální cvičení na písemný projev pro jejich studenty. Na následujících řádcích jsme si dovoluili vypsát nejzajímavější a pro naši tvorbu nejvhodnější rady a nápady. Rozdělili jsme je do několika skupin.

obrazový materiál

- obrázky a osnova
- obrázková osnova
- obrazový materiál s následnými vhodnými otázkami
- obrázky představující kratší příběh

textový materiál

- otázky, témata, osnovy, doporučená slovní zásoba, spojky a spojovací výrazy
- vzorové práce, modelové vzory odstupňované podle úrovní
- ukázky jednotlivých slohových útvarů a řečové obraty pro dané slohové útvary
- příklady různých typů textů, návody na postupy, další zadání
- slohové útvary, které jsou u maturit, zadání podobná maturitní zkoušce
- texty z originálních ruských zdrojů (časopisy, noviny), autentické dokumenty

cvičení – přípravná práce s textem

- stylizační cvičení na vyjádření stejné myšlenky různými způsoby
- opravování chyb v textu
- skládání jednotlivých částí textu do logického/ chronologického sledu
- vymýšlení titulků a podtitulků k textu a jeho částem
- cvičení na logickou strukturu textu a na prostředky textové návaznosti (PTN), spojky
- doplnění částí písemné práce (například závěr příběhu)

cvičení - tvorba textu

- popis stejné situace z různých úhlů pohledu
- komunikativní situace, konkrétní situace ze života, praktické situace v dané věkové kategorii
- reprodukce textu na základě přečteného nebo slyšeného a osnovy
- různé typy cvičení na různé slohové útvary
- formální dopis a jeho náležitosti, užívaná lexika
- úvahy na atraktivní a zajímavá témata

7.4 Příloha č. 4 – Návrhy cvičení na procvičování dovednosti PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úrovně A1 - B1

7.4.1 Úroveň A1

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 1)
téma	rodina
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Chcete si dopisovat s novým kamarádem/ s novou kamarádkou z Ruska. Popište několika větami svou rodinu. Máte oba rodiče a sourozence? Jak se jmenují? Kde pracují/ studují? Kolik je jim let? Nezapomeňte také napsat sami o sobě a zeptat se na rodinu nového kamaráda/ nové kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Меня зовут Мою маму/ сестру зовут Моего папу/ брата зовут Мой брат/ моя сестра учится Мой папа/ моя мама работает кем + где Пока
návodné otázky	Как тебя зовут? Как зовут твою маму/ сестру? Как зовут твоего папу/ брата? Где учиться твой брат/ твоя сестра? Кем работает твой папа/ твоя мама? Где работает твой папа/ твоя мама?

typ textu	vzkaz - setkání
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 2)
téma	setkání
stimul	slovní zásoba, ukázky krátkých vzkazů, otázky
zadání	Napište vzkaz pro svou ruskou kamarádku/ svého ruského kamaráda o tom, kdy a kde a v kolik se sejdete.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Встретимся завтра, в понедельник, во вторник, в среду, в четверг, в пятницу, в субботу, в воскресенье Встретимся в 1 час/ в 2, 3, 4 часа/ в 5 ... часов Утром, после обеда, вечером Встретимся у нас/ у вас/ на улице/ в школе/ в кафе/ в ресторане Пока До завтра
návodné otázky	Когда мы встретимся, какой день? Во сколько часов мы встретимся? Где мы встретимся?

typ textu	pohlednice s prvky popisu osoby
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 2)
téma	popis osoby
stimul	slovní zásoba a otázky, ukázky textů na pohlednici
zadání	Napište své ruské kamarádce/ svému ruskému kamarádovi pohled, ve kterém představíte svého nového kamaráda/ kamarádku z jiné země.
klíčová slova a slovní spojení	Привет У меня новый друг/ новая подруга Его/ её зовут Он/ он из Он/ она по национальности Он/ он живёт в Он/ она говорит по-английски ... Пока
návodné otázky	Как его/ её зовут? Откуда он/ она? Кто он/ она по национальности? Где он/ она живёт? На каком языке он/ она говорит?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 2)
téma	cizí jazyky
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napište dopis svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, jaké se učíte cizí jazyky a jak dlouho a jaké se chcete učít do budoucna. Zeptejte se, jaké cizí jazyky se učí a se chce učít on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я учу уже/ только 1 год/ 2, 3, 4 года/ 5... лет / 1 месяц/ 2, 3, 4 месяца/ 5 месяцев Я буду учить ... Я хочу учить ... Пока
návodné otázky	Какие языки ты учишь в школе, а какие на курсах? Какие языки ты будешь учить? Какие языки ты хочешь учить?

typ textu	dopis pozvání
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 4)
téma	narozeniny
stimul	slovní zásoba a otázky, ukázky dopisu s pozváním
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, že budete mít narozeniny a že ho/ ji zvete na návštěvu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет У меня в день рождения Мне будет год/ года/ лет Приглашаю тебя в гости в пятницу/ в субботу/ в воскресенье Пока

návodné otázky	Когда у тебя день рождения? Сколько тебе будет лет? Где и когда будешь праздновать свой день рождения? Куда ты пригласишь своего друга/ свою подругу?

typ textu	dopis s prvky popisu místa
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 4)
téma	popis místa bydliště
stimul	slovní zásoba, fotografie, obrázek místa bydliště, plánek, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, kde bydlíte, v jaké ulici, v jakém domě/ bytě, ve městě/ na vesnici a zda se Vám tam líbí, případně, kde byste chtěli žít v budoucnu a zeptejte se ho/ ji, kde a jak bydlí on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я живу в городе/ в деревне В доме/ в квартире номер ... На улице ... номер ... Мне здесь нравится/ не нравится Я хочу жить ... А ты? Пока
návodné otázky	Где ты живёшь? Тебе это место нравится? Где ты хочешь жить?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 5+6)
téma	studium a práce
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, kde studujete a kde byste chtěli studovat a pracovat v budoucnu a zeptejte se ho/ ji na jejich studijní a pracovní plány.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я учусь в на ... курсах английского языка, на первом/ втором/ третьем/ четвертом курсе в средней школе/ в гимназии/ в техникуме/ в училище. Я хочу поступить в ... университет .../ на ... факультет ... Я работаю в/ на Я хочу работать в/ на как и мой папа/ моя мама А ты? Пока
návodné otázky	Где ты учишься? В какой школе, на каком курсе? Где ты хочешь учиться? Где ты работаешь? Кем ты хочешь стать/ работать?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 7)
téma	koníčky a záliby
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, jaké máte koníčky a záliby a zeptejte se ho/ ji na jeho/ její.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю ... Мне нравится/ мне не нравится ... Я собираю ... Я хожу на курсы Я занимаюсь на / чем А ты? Пока
návodné otázky	Что ты любишь делать в своё свободное время? Что тебе нравится? Что ты собираешь? Куда ты ходишь? Чем ты занимаешься?

typ textu	vzkaz - pozvání
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 7)
téma	pozvání na kulturní akci
stimul	slovní zásoba, ukázky vzkazu pozvání, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce vzkaz, ve kterém ho/ ji pozvete do kina/ divadla/ na koncert – upřesněte, kdy a kde se koná a kdy a kde a v kolik se sejdete. Zeptejte se zda má čas a zda s vámi chce jít.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Приглашаю тебя на концерт/ в театр/ в кино. Идёт спектакль/ фильм ... В пятницу, в субботу, в воскресенье в 7 часов. Я куплю билеты. Встретимся в 6 часов у вас/ у нас/ около метро ... Жду твоего ответа Пока
návodné otázky	Куда ты любишь ходить? Куда ты меня приглашаешь? Когда ты меня приглашаешь? У тебя есть время? Ты хочешь идти со мной? Когда и где мы встретимся?

typ textu	vzkaz – omluva, nepřijetí pozvání
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 7)
téma	omluva, zrušení a přeložení setkání
stimul	slovní zásoba, ukázky vzkazu pozvání, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce vzkaz, ve kterém se omluvíte, že s ním/ s ní nemůžete jít do kina/ divadla/ na koncert, protože

	máte důležité povinnosti, vysvětlete jaké. Nabídněte jiný termín setkání, kdy budete mít čas.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я очень занят/а К сожалению, я не смогу с тобой идти в субботу в театр. У меня много работы/ учёбы/ дел ... У меня будут гости У меня будет время в понедельник. Когда и где мы встретимся? Пока
návodné otázky	У тебя есть время? Почему у тебя нет времени? Когда у тебя будет время? Когда и где мы встретимся?

typ textu	vzkaz – přijetí pozvání
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 7)
téma	pozvání na kulturní akci
stimul	slovní zásoba, ukázky vzkazu a kladné odpovědi na pozvání, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce vzkaz, ve kterém souhlasíte s pozváním, poděkujte za pozvání a upřesněte, kdy a kde se sejdete.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Большое спасибо за приглашение Я обязательно приду. Я очень люблю музыку ... Я много слышал про спектакль ... Я с удовольствием посмотрю фильм ... Мы встретимся/ увидимся в ... часов Буду тебя ждать около концертного зала/ театра/ кино/ метро ... До пятницы, до субботы, до воскресенья в ... часов. Ещё раз огромное спасибо. Пока
návodné otázky	Почему ты придёшь? Что ты любишь? Когда вы встретитесь? Где вы встретитесь?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 8)
téma	hudba
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jakou rádi posloucháte hudbu a na jaké chodíte koncerty, jaké navštěvujete hudební festivaly, případně na jaký hudební nástroj hrajete. Nezapomeňte se zeptat na jeho/ její hudební vkus.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я хочу тебе написать о музыке Я люблю слушать Моя любимая певица/ группа ...

	Мой любимый певец ... Я люблю ходить на концерты .../ посещать фестивали ... Я уже 10 лет играю на рояле. Мне очень интересно узнать о тебе. Спасибо за ответ. Пока
návodné otázky	Ты любишь музыку? Какую музыку ты любишь слушать? Кто твой любимый певец/ любимая певица? Ты любишь ходить на концерты? Ты играешь на каком-нибудь инструменте?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 7+8)
téma	film a televize
stimul	slovní zásoba, kulturní přehled, televizní program, populární časopisy o hercích a herečkách, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké filmy, televizní pořady máte rád/ ráda. Kdo jsou vaši oblíbení herci a herečky (české i zahraniční). Zeptejte se kamaráda/ kamarádky na jeho/ její zájmy týkající se filmu a herců.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю смотреть приключенческие фильмы Я смотрю фильмы по телевизору/ на ди-ви-ди Я люблю / не люблю ходить в кино Мой любимый актёр/ моя любимая актриса ... Он снимался/ она снималась в фильме ... А твой/ твоя? Пока
návodné otázky	Ты любишь смотреть телевизор? Что ты любишь смотреть? Ты любишь ходить в кино? Какие фильмы тебе нравятся? Кто твой любимый актёр/ твоя любимая актриса? В каком фильме он снимался/ она снималась?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 7+8)
téma	divadlo
stimul	slovní zásoba, programy divadel, kulturní přehled, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rád/ ráda chodíte do divadla nebo na operu. Jaké představení máte rád/ ráda, jaké divadlo, jaké herce a herečky? Jak často chodíte do divadla? Zeptejte se svého kamaráda/ své kamarádky na jeho zájem o divadlo.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю ходить в театр Мне очень нравится театр в Праге. Я там смотрел/а спектакль ... Последний спектакль, который я видел/а, это был ... Мой любимый театральный актёр ...

	Моя любимая театральная актриса ... Какой театр ты любишь? Пока
návodné otázky	Ты любишь ходить в театр? Что ты любишь смотреть? Какие спектакли тебе нравятся? Кто твой любимый актёр/ твоя любимая актриса? Какой твой любимый театр?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 7+8)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, časopis o sportu, sportovní noviny, sport v televizním programu, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda sportujete, jak často a kde (co praktikujete v létě a co v zimě) a na jaké sporty se rád/a díváte v televizi. Napište, kdo je vaším oblíbeným sportovcem, sportovkyní. Zeptejte se svého kamaráda/ své kamarádky na sport.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю заниматься спортом Я часто занимаюсь спортом Я хожу плавать в бассейн, играю в теннис три раза в неделю. Зимой езжу в горы, где катаюсь на беговых или горных лыжах. По телевизору я люблю смотреть хоккей ... Мой любимый спортсмен ... Моя любимая спортсменка ... Ты любишь заниматься спортом? Жду твоего ответа. Пока
návodné otázky	Ты любишь заниматься спортом? Как часто ты занимаешься спортом? Где ты занимаешься спортом? Куда ты ходишь? Что делаешь зимой/ летом? Ты смотришь спорт по телевизору? Кто твой любимый спортсмен? Кто твоя любимая спортсменка?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 7+8)
téma	tanec
stimul	slovní zásoba, fotografie tanečníků různých tanečních stylů, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rádi tancujete, chodíte do tanečního kroužku, na kurzy nebo na diskotéku a jaké tance znáte. Zeptejte se jaké tance jsou u mládeže populární v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю танцевать классические танцы Я люблю смотреть балет Я хожу/ ходил/а на курсы бального танца Я люблю ходить на дискотеку

	Я не люблю танцевать ... Мой любимый танцор ... Моя любимая танцорка ... А ты? Пока
návodné otázky	Ты любишь танцевать? Что ты любишь танцевать? Куда ты ходишь танцевать? Ты часто танцуешь? Ты смотришь танцы по телевизору? Кто твой любимый танцор? Кто твоя любимая танцорка?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 7)
téma	týdenní program
stimul	slovní zásoba, kalendář, rozvrh hodin, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce Váš program na příští týden, zeptejte se na jeho program a nezapomeňte si rezervovat místo na Vaše setkání.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я хочу с тобой встретиться ... Вот моя программа на следующую неделю В понедельник я .../ Во вторник .../ В среду ... / В четверг ... / В пятницу ... / В субботу .../ В воскресенье ... У меня свободное время в ... Мы можем встретиться в пятницу в 6 часов. У тебя будет время? Пока
návodné otázky	Какая твоя программа на следующую неделю? Что ты делаешь каждый день? У тебя будет время встретиться?

typ textu	inzerát - seznámení
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, лексе 8)
téma	seznámení na inzerát
stimul	slovní zásoba, ukázky krátkých inzerátů, otázky
zadání	Napište o sobě inzerát. Rádi byste se seznámili s někým z Ruska, aby si s Vámi dopisoval v ruštině.
klíčová slova a slovní spojení	Мне ... год/ года/ лет Я учусь ... Я люблю ... (что) Я увлекаюсь ... (чем) Я занимаюсь ... (чем) Я хочу познакомиться с ...(кем) Пишите по адресу: ... (Кому)
návodné otázky	Как тебя зовут? Сколько тебе лет? Где ты учишься? Что ты любишь делать?

	Чем ты увлекаешься? Чем ты занимаешься? С кем ты хочешь познакомиться?

typ textu	dopis odpověď na inzerát o seznámení
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 8)
téma	seznámení
stimul	slovní zásoba, inzerát, otázky
zadání	Odepište na inzerát, napište základní údaje o sobě.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Отвечаю на твоё объявление. Меня зовут ... Мне ... год/ года/ лет Я люблю ... (что) Я увлекаюсь ... (чем) Я занимаюсь ... (чем) Будем дружить? Будем переписываться? Пока
návodné otázky	Как тебя зовут? Сколько тебе лет? Где ты учишься? Что ты любишь делать? Чем ты увлекаешься? Чем ты занимаешься? Будем дружить? Будем переписываться?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 1, lekce 7+8)
téma	sběratelství
stimul	slovní zásoba, ukázky toho, co se dá sbírat (předměty, fotografie, obrázky), otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co kdo u vás v rodině sbírá, co sbírají vaši přátelé (nebo co dříve sbírali). Nezapomeňte napsat také o sobě. Zeptejte se, co sbírá váš kamarád/ vaše kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я люблю собирать Раньше я собирал/а ... До сих пор я собираю ... Мой папа/ брат собирал ... Моя мама/ сестра собирала ... Теперь мой папа/ брат собирает ... Теперь моя мама/ сестра собирает ... А что ты собираешь? Я собираю открытки/ марки ... пришли мне, пожалуйста, из России одну открытку, наклейте красивую марку. Спасибо. Пока.
návodné otázky	Что ты собираешь? Что ты раньше собирал/а? Что собирает твой папа/ брат? Как долго?

	Что собирает твоя мама/ сестра? как долго? У тебя/ у него/ у неё/ у них большая коллекция? Что ты хочешь собирать? Что ты попросишь у своего друга/ своей подруги?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 1)
téma	škola
stimul	slovní zásoba, rozvrh hodin, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, jaké předměty máte ve škole, jaké předměty vás baví, jaké ne. Jaký máte rozvrh. Zeptejte se kde a co studuje váš kamarád/ vaše kamarádka a jaký má ve škole rozvrh.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... У меня такое расписание уроков: в понедельник ..., во вторник ..., в среду ..., в четверг ..., в пятницу ... Мой любимый предмет это ... Мой любимый преподаватель ... Он/она преподаёт ... У меня хорошие отметки по ... (какому предмету) А что ты мне напишешь про свою школу? Пока
návodné otázky	Тебе нравится твоя школа? Когда у тебя начинаются и кончаются занятия? Какое твоё расписание уроков? Какие предметы ты любишь? Ты любишь делать уроки? Ты любишь заниматься? Какие у тебя отметки?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 1)
téma	minulý víkend
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co jste dělali minulý víkend a zeptejte se, co dělal on/ dělala ona?
klíčová slova a slovní spojení	Привет В пятницу после школы я ... В субботу я ... В воскресенье я ... А ты? Пока
návodné otázky	Что ты делал на прошлые выходные? Что ты делал в пятницу/ в субботу/ в воскресенье? Чем ты занимался? Как ты провёл время? Куда ты ходил/ ездил? Какая была погода?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 1)
téma	budoucí víkend
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co budete dělat příští víkend a zeptejte se, co bude dělat on/ ona?
klíčová slova a slovní spojení	Привет В пятницу после школы я ... В субботу я ... В воскресенье я ... А ты? Пока
návodné otázky	Что ты будешь делать на следующие выходные? Что ты будешь делать в пятницу/ в субботу/ в воскресенье? Чем ты будешь заниматься? Как ты проведёшь время? Какие у тебя планы? Куда ты пойдёшь/ поедешь?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1
téma	poslední dovolená
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste strávili vaši poslední dovolenou. Zeptejte se ho/ ji na jeho/ její dovolenou. Kde byl/a, co tam dělal/a, jak dlouho tam pobýval/a, s kým dovolenou trávil/a.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я был в ... с родителями/ с братом и сестрой/ с друзьями. Я много ... плавал/a в море/ загорал/a на пляже/ ходил/a в лес за грибами/ в поход/ по горам. Мне отпуск очень понравился. Жду твоего ответа. Пока
návodné otázky	Как ты провёл свои последние каникулы? Где ты был/a? Куда ты ездил/a? Чем ты занимался/ занималась?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1
téma	budoucí dovolená
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak se chystáte strávit vaši příští dovolenou. Zeptejte se ho/ ji na jeho/ její dovolenou. Kam pojedete, co tam bude dělat, jak dlouho tam bude a s kým.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я поеду ... с родителями/ с братом и сестрой/ с друзьями.

	Я буду много ... плавать в море/ загорать на пляже/ ходить в лес за грибами/ в поход/ по горам. Мне отпуск всегда очень нравится. Пока
návodné otázky	Какие планы у тебя на каникулы? Где ты будешь отдыхать? С кем? Куда ты поедешь? Чем ты будешь заниматься? Что ты будешь делать?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, лексе 1)
téma	škola - budova
stimul	slovní zásoba, pláněk školy, procházka po škole, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, kde se nachází vaše škola a jak vypadá, kolik je tam tříd, žáků a učitelů, je kolem park, hřiště, máte tělocvičnu a jídelnu? Nezapomeňte se zeptat na jeho/ její ruskou školu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Моя школа маленькая/ большая, она находится в центре города на улице ..., номер ... Моя школа находится на окраине города, около школы ... В моей школе 1 этаж, 2, 3, 4 этажа, 5 этажей. На первом этаже находится/ находятся ... На втором этаже находится/ находятся ... На третьем этаже находится/ находятся ... На четвёртом этаже находится/ находятся ... На пятом этаже находится/ находятся ... В моей школе учится 500 студентов и преподаёт 50 преподавателей. Напиши о своей школе. Пока
návodné otázky	В какой школе ты учишься? Где находится твоя школа? Тебе нравится здание твоей школы? Как она выглядит? Сколько в школе этажей? Что находится на первом/ втором/ третьем/ четвёртом/ пятом этаже? Сколько студентов учится в школе? Тебе в школе нравится?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, лексе 2)
téma	škola – školní potřeby
stimul	slovní zásoba, školní brašna a její obsah, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co musíte každý den nosit do školy a na co každou věc potřebujete. Zeptejte se, co nosí do školy on/ ona a zda si musí oblékat uniformu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... У меня всегда очень тяжёлый ранец/ рюкзак/ портфель. Например в понедельник у меня учебник по ...

	Каждый день у меня: ручка, карандаш, резинка, фломастер, линейка, микрокалькулятор, мобильник ... У нас форму не носят. А как это у вас? Спасибо за ответ. Пока
návodné otázky	Ты носишь много учебников каждый день в школу? Что у тебя в ранце/ рюкзаке/ портфеле? Ты должен ходить в школу в форме? В какой?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1
téma	domácí zvíře/ domácí mazlíček
stimul	slovní zásoba, fotka domácího zvířete, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaká máte domácí zvířata a jak se o ně staráte. Zeptejte se ho/ ji na jeho/ její domácí mazlíčky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... У меня ... Его/ Её/ Их зовут ... Он/ она живёт/ они живут в квартире/ в комнате/ в клетке/ в коробке/ в аквариуме ... Я каждый день ему/ ей / им даю еду, его/ её/ их кормлю. Я очень люблю мою/ моего/ моих ... Посылаю тебе его/ её/ их фотографию ... А у тебя есть зверёк? Пока
návodné otázky	У тебя есть домашнее животное, например, кошка или собака? (хомяк, папугай, крыса, кролик, белочка ...) Как его/ её/ их зовут? Где он/ она живёт/ они живут? Что ты для него/ неё/ них делаешь?

typ textu	dopis s prvky popisu cesty
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 3)
téma	cesta domů
stimul	slovní zásoba, plánek, mapa, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce v dopise, jak se k vám dostane. Popište cestu různými dopravními prostředky z letiště v Praze – Ruzyni.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... К нам ехать из аэропорта очень просто/ довольно трудно. Сначала ты поедешь на автобусе номер ... Потом сделаешь пересадку на метро. Доедешь до станции ... Наконец пешком пять минут. Я тебе нарисовал схему. Ты не заблудишься. До встречи. Пока
návodné otázky	Как можно ехать из аэропорта?

	На каком транспорте? Какой номер автобуса? Какая линия метро? Надо сделать пересадку? Где надо выйти? Как долго надо идти пешком?

typ textu	dopis s prvky popisu cesty
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 3)
téma	cesta z jednoho místa na druhé
stimul	slovní zásoba, plánek, mapa, krátký dopis s dotazem na cestu, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce v dopise odpověď na jeho/ její dotaz, jak se dostane z jednoho místa na druhé (sami si zvolte, odkud kam se chce dostat). Popište cestu různými dopravními prostředky nebo pěšky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Чтобы попасть в ... из ... Сначала надо идти прямо, ... Потом свернуть налево/ направо ... Затем продолжать по улице ... Место, куда ты идёшь, находится на улице ... Это напротив ... Тебе надо перейти улицу ... Пока
návodné otázky	Как можно ехать? На каком транспорте? Надо сделать пересадку? Как долго надо идти пешком?

typ textu	dopis s prvky popisu cesty a vypravování
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 3)
téma	cesta – jak jsem zabloudil
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste zabloudili, jak jste nakonec našli cestu a kdo vám v tom pomohl. Zeptejte se ho/ jí, zda také někdy zabloudil/a a kdo mu/ jí pomohl a jak to dopadlo.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... На прошлой неделе я заблудился в центре ... (Прага). Я хотел идти в .../на ..., но я попал в незнакомую улицу/ незнакомый район. Я не знал, как дойти до ... Я долго не мог найти ... Я спросил одного мужчину и он мне объяснил/ посоветовал ... Я спросил одну женщину и она мне объяснила/ посоветовала ... Наконец я пришёл ... Я был очень рад, что наконец всё нашёл. Ты когда-нибудь заблудился/ заблудилась? Напиши мне об этом. Пока
návodné otázky	Куда ты хотел/а идти? У кого ты спросил/а дорогу?

	Куда ты попал/а? Как ты шёл/шла? На каком транспорте ты ехал/а? Как долго ты шёл/шла пешком? Куда ты наконец попал/а?

typ textu	dopis s prvky popisu činnosti
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 4)
téma	nakupování dárků
stimul	slovní zásoba, reklamní letáky z různých obchodů, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak (ne)rád/(ne)rada chodíte po obchodech a nakupujete dárky a co jste naposledy koupili nebo obvykle kupujete rodičům/ sourozencům/ prarodičům k narozeninám/ na Vánoce.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я не люблю покупать вещи, ходить по магазинам, но люблю дарить. Ходить по магазинам, это моё хобби. На день рождения или на Рождество ... Папе/ маме/ сестре/ брату я куплю/ купил/а ... А ты? Пока
návodné otázky	Ты любишь покупать подарки? Ты любишь ходить по магазинам? Какие магазины ты любишь? Что ты купишь в подарок маме/ сестре/ папе/ брату/ дедушке/ бабушке на день рождения или на Рождество/ Новый год?

typ textu	dopis s prvky popisu místa
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 4)
téma	nakupování v místě bydliště
stimul	slovní zásoba, plánek okolí bydliště, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké obchody a služby jsou v místě vašeho bydliště a kvůli čemu/ pro co musíte jet do centra města. Zeptejte se na jeho/ její situaci.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... В близости от нашего дома находится/ находятся ... На углу ... Направо/ Налево/ В конце улицы ... Супермаркет, обувной магазин, книжный магазин, ювелирный магазин, булочная, кондитерская, овощной магазин, рынок, киоск ... Прачечная, химчистка, парикмахерская, банк, почта, аптека, ателье... Я люблю/ не люблю ходить по магазинам. А ты? Пока
návodné otázky	Какие магазины близко от вашего дома? Ты любишь ходить по магазинам? Ты едешь в центр города за покупками?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 4)
téma	oblečení - móda
stimul	slovní zásoba, obrázky oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co je teď moderní a co rádi nosíte doma, do školy, na koncert. Zeptejte se, jak se rád obléká on/ ona a jakou má oblíbenou barvu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Дома я люблю одевать спортивные штаны и майки ... В школу я хожу в джинсах и футболке/ кофточке. На концерты одеваю платье. Оно мне очень идёт./ На концерты одеваю костюм. Он мне очень идёт. Мой любимый цвет – синий. А твой? Пока
návodné otázky	У тебя есть любимый стиль одежды? Что у вас модно? Что ты любишь носить в школу/ на концерт/ на работу/ дома? Какой твой любимый цвет?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 4)
téma	oblečení - zima
stimul	slovní zásoba, obrázky zimního oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co rád nosíte v zimě, když je velká zima a jedete lyžovat. Zeptejte se na jeho/ její oblíbené zimní oblečení.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Зимой я надеваю тёплую зимнюю куртку/ тёплое зимнее пальто, шапку, шарф и перчатки. Я предпочитаю На лыжах катаюсь в спортивной одежде. Комбинезон, сапоги, валенки Мой любимый цвет – синий. А твой? Пока
návodné otázky	Что ты любишь одевать зимой, когда холодно? Ты любишь кататься на лыжах? Что ты одеваешь, когда занимаешься зимним спортом? Какой твой любимый цвет?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, lekce 4)
téma	oblečení - léto
stimul	slovní zásoba, obrázky letního oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co rád nosíte v létě, když je teplo a trávíte dovolenou u vody nebo na horách, a jakou máte oblíbenou barvu. Zeptejte se na jeho/ její oblíbené letní oblečení.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Летом я предпочитаю Когда тепло, я одеваю короткие юбки и майки/ блузки или платье. Когда иду в лес, надеваю майки и шорты или длинные штаны.

	Купаюсь в купальнике. Мой любимый цвет – синий. А твой? Пока
návodné otázky	Что ты любишь одевать летом, когда тепло? Ты любишь купаться в море и загорать на пляже? Что ты одеваешь, когда занимаешься летним спортом? Ты любишь ездить летом в горы или на море? Какой твой любимый цвет?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, лексе 4)
téma	stravování
stimul	slovní zásoba, obrázky potravin, reklamní letáky ze supermarketu, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké potraviny většinou nakupujete a kdo u vás doma vaří. Zeptejte se, jak je to u nich.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... У нас готовит мама, но в магазин хожу я. Я покупаю фрукты, овощи, мясо и мясные продукты, сыр, масло, молоко (молочные продукты: йогурты, сыры, сметану, масло), хлеб, но тоже макаронные изделия, рис, муку, сахар и соль. Банки, консервы, пакеты Я хожу в супермаркет и на рынок. Готовить я (не) умею. Я могу приготовить ... яичницу. А ты? Пока
návodné otázky	Кто у вас дома готовит? Кто ходит в магазин/ на рынок за продуктами? Что ты покупаешь? Куда ты ходишь за покупками? Ты умеешь готовить?

typ textu	dopis s prvky popisu místa
jazyková úroveň	A1 (Радуга по-новому 2, лексе 5-6)
téma	Praha (nebo město, kde student žije a které zná)
stimul	slovní zásoba, fotografie Prahy, plánek Prahy, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o Praze, jaké zde máme významné památky, jak je Praha stará, kolik v ní žije obyvatel, jaké jsou tu dopravní prostředky. Zeptejte se kamaráda/ kamarádky na Moskvu nebo Petěrburg nebo na jiné město, ve kterém žije.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Прага столица Чехии, в ней живёт 1 200 000 жителей, территория Праги ... квадратных метров. Главная достопримечательность Праги – это Пражский Град, где работает президент. В центре Града возвышается кафедральный собор Святого Вита. В Праге находятся известные куранты на Староместской площади в здании ратуши. Также известный знаменитый Карлов мост через реку Влтаву.

	В Праге много дворцов, площадей, парков и красивых мест. Всем туристам в Праге нравится. Приезжай и тоже всё посмотришь. Напиши мне про Москву или Петербург и пришли, пожалуйста, открытки или фотографии. Пока
návodné otázky	Где находится Прага? Это большой город? Какие в Праге достопримечательности? Что можно в Праге посмотреть? Что ты рекомендуешь посмотреть? Куда ты возьмёшь своего друга/ свою подругу? Что ты им покажешь?

7.4.2 Úroveň A2

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 1)
téma	novinky
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, zeptejte se, co je u nich nového a napište novinky o sobě.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Как твои дела? Я долго тебе не писал/а, что у тебя нового? У меня в основном всё по старому. Я всё учусь в школе, но уже во втором/ в третьем/ в четвертом классе. Я всё учусь в университете, но уже на первом/ втором/ третьем/ четвертом курсе. Я начал/а немного работать по субботам в гостинице. Каждый день гуляю со своей собакой. Три дня в неделю занимаюсь спортом, хожу бегать. Напиши мне, пожалуйста, новости о себе. Что у тебя нового? Пока
návodné otázky	Как твои дела? Что у тебя нового? Где ты учишься/ работаешь? Чем занимаешься в свободное время?

typ textu	dopis s prvky popisu osoby
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 2)
téma	přátelství, popis kamaráda/ kamarádky
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete svého nového kamaráda, svou novou kamarádku, s kterým/ kterou jste se nedávno seznámili na diskotéce/ v knihovně. Zeptejte se, zda váš ruský kamarád /vaše ruská kamarádka také potkali někoho zajímavého/ s někým zajímavým se v poslední době seznámili.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Недавно я познакомился/ась с ... Его/ Её зовут ... Он/ Она очень симпатичный/ симпатичная

	Мы встретились в/ на ... У него/ У неё ... фигура ... он высокий/ она высокая Он/ она высокого/ маленького роста У него/ У неё ... глаза ... волосы ... Он / Она хорошо одевается, на нём/ ней были ... его/ её любимый цвет Он/ Она учится/ работает/ занимается ... Мне он понравился/ мне она понравилась и мы будем дружить/ мы подружили. У тебя тоже недавно появился новый друг? Как и где вы познакомились? Пиши. Пока
návodné otázky	С кем ты познакомился/ась? Как его/ её зовут? Какой он/ какая она? Где вы встретились? Как он/ она выглядит и как одевается? Чем он/ она занимается?

typ textu	dopis s prvky popisu osoby
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, лексе 2)
téma	rodina
stimul	slovní zásoba, rodinná fotografie, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak vypadají členové vaší rodiny a kdo se komu podobá a zeptáte se na jeho/ její rodinu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Моя семья это мама, папа и младший/ старший брат // младшая/ старшая сестра. Моя мама/ Мой папа ... У него/ у неё ... фигура ...он/ она высокий/ высокая//маленького роста У него/ у неё ... глаза ... волосы ... Он/ она хорошо одевается, он/ она любит носить ... его/ её любимый цвет ... Он/ она учится/ работает/ занимается ... Я похож на папу и на дедушку. Моя сестра похожа на маму. Я очень люблю свою семью. А как это у тебя? Пока
návodné otázky	У тебя большая семья? Как зовут твоих родителей? Как зовут твоего брата/ твою сестру? Где он/ она работает/ учится? Как он/ она выглядит? Как он/ она одевается? Чем они занимаются? На кого кто похож?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, лексе 3)
téma	zimní dovolená, zimní oblečení
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, že pojedete v zimě na hory a co vše si potřebujete s sebou vzít za oblečení, co už máte připraveno a co si budete muset jít koupit. Zeptejte se, kam pojedete v zimě on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я поеду в горы кататься на горных/ беговых лыжах на одну неделю Я поеду с ... Я там буду ... (одну неделю/ 2/ 3/ 4 недели) Мне надо/ Мне нужно ... Я уже приготовил/а ... Я ещё должен/ должна ... Лыжи, перчатки, шапка, шарф, комбинезон, тёплые носки Куда ты собираешься поехать зимой? Пока
návodné otázky	Куда ты поедешь зимой? Чем ты будешь там заниматься? С кем ты будешь проводить отпуск? Как долго ты там будешь? Что ты возьмёшь с собой? Что у тебя есть и чего пока ещё нет?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, лексе 3)
téma	letní dovolená, letní oblečení
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, že pojedete v létě k moři a co vše si potřebujete s sebou vzít za oblečení, co už máte připraveno a co si budete muset jít koupit. Zeptejte se, kam pojedete v létě on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... Я поеду на море, буду плавать, загорать, отдыхать ... Я поеду с ... Мне надо/ Мне нужно ... Я уже приготовил/а ... Я ещё должен/ должна ... Купальник, солнечные/ тёмные очки, полотенце, крем, шляпа Куда ты собираешься? Пока
návodné otázky	Куда ты поедешь летом? Чем ты будешь там заниматься? С кем ты будешь проводить отпуск? Как долго ты там будешь? Что ты возьмёшь с собой? Чем ты будешь заниматься? Что у тебя есть и чего пока ещё нет?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 3)
téma	tanec
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, že jste byli s přáteli na plesu. Popište, kdo měl co na sobě a jak mu/jí to slušelo. Nezapomeňte zmínit, co a jak často jste tancovali. Zeptejte se, zda se v Rusku také konají plesy.
klíčová slova a slovní spojení	Привет, ... На прошлой неделе я был/а на балу. Все были очень красиво одеты. Блузка, платье, костюм, юбка Мотылёк, галстук Украшение: бусы, серёжки, кольца ... Теперь модны ... цвета Мы танцевали много ... Мой любимый танец это танго/ вальс/ ... Мои друзья любят танцевать ... А в России тоже организуют балы? Пока
návodné otázky	Где ты был танцевать? Как ты был одет и как были одеты остальные? С кем и что ты танцевал? Какой твой любимый танец?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	malířství
stimul	slovní zásoba, reprodukce obrazu portrétu, otázky
zadání	Vyberte si známý (váš oblíbený) portrét od nějakého českého malíře a popište ho v dopise svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce. Napište, proč se vám portrét líbí. Poproste, aby vám kamarád/ kamarádka popsal/a nějaký známý portrét od ruského malíře.
klíčová slova a slovní spojení	Привет На картине изображен/ находится Справа/ Слева Сзади/ Спереди На первом плане/ На фоне... Лицо, глаза, нос, уши, волосы, усы Одежда Фигура у него/ у неё характер: у него/ у неё настроение: хорошее, ... Впечатление от картины Мне нравится портрет. Мне нравится художник. Пока
návodné otázky	Кто на портрете? Как он выглядит? Как он/ она одет/а?

	Какой у него/ неё характер? Что на первом/ втором плане? Тебе нравится портрет? Почему?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	пřátelství
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém vysvětlíte, proč je pro vás a obecně pro lidi důležité mít přátele. Zeptejte se ho/ ji, zda s vámi souhlasí.
klíčová slova a slovní spojení	Привет По-моему Мне кажется Я думаю По моему мнению Потому что Поэтому Друг/ подруга мне всегда поможет Друг/ подруга мне верит и я верю ему/ ей Я могу ему/ ей всё рассказать Мы вместе ... Я могу на неё/ него положиться Мой лучший чешский друг/ моя лучшая чешская подруга ... Пока
návodné otázky	Кто для меня друг? Почему? Почему мне нужны друзья? Кто мой лучший друг? Почему?

typ textu	dopis s prvky popisu osob nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	významní/ známí lidé, osobnosti ze současnosti
stimul	slovní zásoba, fotografie známých lidí, otázky, články z českých časopisů
zadání	Vyberte si fotografii dvou českých známých lidí (herci/ sportovci/ zpěváci - ze současnosti), (například kteří jsou manželé) a popište, jak vypadají a jací jsou. Zdůvodněte, proč jste si je k popisu vybrali. Proč chcete, aby se o nich váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka něco dozvěděli.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Он известный/ она известная Он играл в/ снимался в/ исполнял роль ... Она играла в/ снималась в/ исполняла роль ... Он пел/ поёт ... Она пела/ поёт ... Он добился успеха на олимпиаде/ на чемпионате Европы/ мира. Она добилась успеха на олимпиаде/ на чемпионате Европы/ мира. С ним/ с ней можно встретиться в театре/ на стадионе/ на концерте/ на соревнованиях/ на фестивале ... А кто известный в России? Пока

návodné otázky	Почему ты выбрал его/ её фотографию? Кто он/ она по профессии? Почему он известный/ она известная? Каких успехов он добился/ она добилась? Где с ним/ с ней можно встретиться?

typ textu	dopis s prvky popisu osob nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	významní/ známí lidé, osobnosti z minulosti
stimul	slovní zásoba, fotografie známých lidí, otázky, články z českých časopisů
zadání	Vyberte si fotografii dvou známých českých lidí (herci/ sportovci/ zpěváci/ panovníci – z historie), (například kteří jsou manželé) a popište, jak vypadají/li a jací jsou/ byli. Zdůvodněte, proč jste si je k popisu vybrali. Proč chcete, aby se o nich váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka něco dozvěděli.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Он известный/ она известная Он играл в/ снимался в/ исполнял роль ... Она играла в/ снималась в/ исполняла роль ... Он пел ... Она пела ... Он добился успеха на олимпиаде/ на чемпионате Европы/ мира. Она добилась успеха на олимпиаде/ на чемпионате Европы/ мира. Он был королём/ принцем в веке. /Она была королевой/принцессой в веке. Пока
návodné otázky	Почему ты выбрал его/ её фотографию? Кто он был/ она была по профессии? Почему он известный/ она известная? Где с ним/ с ней можно было встретиться?

typ textu	dopis s prvky popisu osob
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	пřátelství - reálné
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete vašeho současného partnera/ nejlepšího kamaráda/ kamarádku. Vyzdvihněte všechny pozitivní vlastnosti a uveďte příklady. Zeptejte se na přítele/ přítelkyni svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мой друг/моя подруга Фигура, рост, глаза, волосы, лицо Поведение Умный, интеллигентный, уверенный, добрый, честный, верный, нежный, симпатичный А какой твой лучший друг/ твоя лучшая подруга? Пиши. Пока
návodné otázky	Как зовут твоего друга/ твою подругу?

	Как он/ она выглядит? Как он/ она одевается? Чем он/ она занимается? Какой его/ её характер?

typ textu	dopis s prvky popisu osob
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	пřátelství - ideální
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete dívku/ chlapce svých snů. Vyzdvihněte všechny pozitivní vlastnosti a uveďte příklady. Zeptejte se na ideálního přítele/ ideální přítelkyni svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мой идеальный друг/ моя идеальная подруга Фигура, рост, глаза, волосы, лицо Поведение Умный, интеллигентный, уверенный, добрый, честный, верный, нежный, симпатичный Пока
návodné otázky	Как зовут твоего идеального друга/ твою идеальную подругу? Как он/ она выглядит? Как он/ она одевается? Чем он/ она занимается? Какой его/ её характер?

typ textu	dopis s prvky popisu činností
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti – v dětství a nyní
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co vše jste museli dělat doma, když jste byli malí a co musíte dělat teď. Jak se změnila vaše povinnosti. Zeptejte se, jak je to v ruských rodinách.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне надо было/ нужно было/ пришлось Теперь мне надо/ нужно / придётся убирать, мыть посуду, ходить за покупками, выносить мусор, ухаживать за младшим братом/ за младшей сестрой, ходить на прогулки с собакой, поливать цветы, гладить бельё, пылесосить, вытирать пыль ... Какие у тебя обязанности? Пиши. Пока
návodné otázky	Как ты помогал, что ты делал раньше? Как ты дома помогаешь? Что ты делаешь теперь? Что делает мама/ папа/ брат/ сестра? Тебе это нравится? Что бы ты хотел изменить?

typ textu	dopis s prvky popisu činností
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti – minulý týden
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co vše jste museli udělat minulý týden. Zeptejte se svého kamaráda, zda mají děti v Rusku také tolik povinností a mimoškolních aktivit.
klíčová slova a slovní spojení	Привет На прошлой неделе мне ... надо было/ нужно было/ пришлось убираться, мыть посуду, ходить за покупками, выносить мусор, ухаживать за младшим братом/ за младшей сестрой, ходить на прогулки с собакой, поливать цветы, гладить бельё, пылесосить, вытирать пыль ... ходить на курсы ... языка ходить в кружок пения ходить на тренировку по футболу посетить бабушку/ дедушку/ друга А как ты? Всё успеваешь? Пока
návodné otázky	Чем ты занимался/ чем ты занималась на прошлой неделе? Что делал брат/ делала сестра? Какие курсы/ кружки/ тренировки ты посещал/а?

typ textu	dopis s prvky popisu činností
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti – příští týden
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co vše musíte udělat příští týden. Zeptejte se svého kamaráda, zda mají děti v Rusku také tolik povinností a mimoškolních aktivit.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне надо будет/ нужно будет/ придётся Я буду убираться, мыть посуду, ходить за покупками, выносить мусор, ухаживать за младшим братом/ за младшей сестрой, ходить на прогулки с собакой, поливать цветы, гладить бельё, пылесосить, вытирать пыль ... ходить на курсы ... языка ходить в кружок пения ходить на тренировку по футболу А как ты? Всё успеваешь? Пока
návodné otázky	Чем ты будешь заниматься? Что ты будешь делать на следующей неделе? Что будет делать брат/ сестра? Какие курсы/ кружки/ тренировки ты посетишь?

typ textu	dopis s prvky popisu činností
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	dovolená - povinnosti před odjezdem

stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co vše musíte udělat před odjezdem na dovolenou. Zeptejte se, zda se v Rusku na dovolenou také tak řádně připravují.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне надо будет/ нужно будет/ придется купить билеты на автобус/ поезд/ самолёт поменять валюту собрать чемодан позвонить в гостиницу забронировать номер в гостинице купить путеводитель составить программу путешествия Пока
návodné otázky	Что ты должен сделать перед отъездом в отпуск? Что делает папа/ мама/ брат/ сестра? Кто собирает чемодан? Кто бронирует номер в гостинице? Кто купит билеты на автобус/ поезд/ самолёт? Кто меняет валюту? Как долго вы готовитесь к отпуску?

typ textu	dopis s prvky popisu činností
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 4)
téma	školní povinnosti
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co je u vás povoleno dělat ve škole a co je zakázáno. Zeptejte se, jak je to v ruských školách.
klíčová slova a slovní spojení	Привет У нас в школе ... Можно Сидеть за партой, слушать преподавателя, отвечать на вопросы преподавателя, писать на доске, ... Нельзя Разговаривать с соседом за партой Куриль Есть во время урока Выйти из класса во время урока Говорить по мобильнику во время урока Играть с компьютером Бегать, громко разговаривать, кричать, ругаться, драться Пока
návodné otázky	Какие правила в вашей школе? Что можно делать? Что нельзя делать? С чем ты согласен и что тебе не нравится?

typ textu	dopis – rady ke studiu cizího jazyka
jazyková úroveň	A2

téma	studium cizího jazyka
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu/ jí poradíte, co by měl dělat, aby se dobře naučil cizí jazyk. Zeptejte se, jaké rady má on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Тебе надо будет/ нужно будет/ придётся/ нельзя заниматься каждый день много читать и слушать кассеты/ диски/ си-ди смотреть фильмы в оригинале, с субтитрами/ без субтитров переписываться с иностранцами иметь много друзей за границей путешествовать говорить по телефону/ по скайпу посещать курсы Пока
návodné otázky	Как лучше всего учить иностранный язык? Как можно лучше говорить, слушать, читать и писать на иностранном языке? Как часто надо заниматься? Кто тебе поможет?

typ textu	dopis rady nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	dovolená
stimul	slovní zásoba, fotografie památek v ČR, mapa ČR, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce, který/á má stejné nebo podobné záliby a koníčky jako vy, dopis, ve kterém mu/ jí poradíte, co by měl/a určitě během svého týdenního pobytu v České republice navštívit. Zeptejte se, co opravdu stojí za návštěvu v Rusku, kam se vy také chystáte na týden.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Тебе надо будет обязательно посетить/ посмотреть/ съездить в/ на Тебе нужно будет поехать в стоит посмотреть такие города как: Прага, Кутна Гора, Карловы Вары, Чешский Крумлов съездить в замок: Карлштейн, Леднице-Валтице, Глубока ... В понедельник, во вторник, в среду, в четверг, в пятницу, в субботу, в воскресенье ... Пока
návodné otázky	Что надо обязательно посетить/ посмотреть? Куда надо съездить/ поехать? Что ты мне рекомендуешь посмотреть в твоём городе/ районе/ окрестностях? На сколько дней?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	počasí

stimul	slovní zásoba, fotografie za různého počasí/ kalamit, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete jak se mění v České republice počasí a klima v souvislosti s globálním oteplováním (zimy jsou delší a chladnější, léto je horké, jsou časté deště a záplavy). Zeptejte se, zda se také mění počasí a klima v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Весна, лето, осень, зима Глобальное потепление Жители пострадали Наводнения, сильные дожди, град, гроза, сильный ветер Дома затоплены Засуха, жара, пожары, сильный ветер Дома сгорели У вас тоже возникают проблемы? Пока
návodné otázky	Какая у вас погода летом/ осенью/ зимой/ весной? Как у вас проявляется глобальное потепление? Есть много проблем? Какая теперь погода?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	příhoda – letní dovolená
stimul	slovní zásoba, fotografie z dovolené, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete jednu příhodu z vaší letní dovolené (například jak jste se ztratili/ polekali, jak vás překvapilo špatné počasí, jak jste někomu pomohli/ někoho zachránili, něco našli). Poproste svého kamaráda/ svou kamarádku, aby vám také popsal/a nějakou zajímavou příhodu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет В горах, в лесу, на море, на озере, на реке, в городе, в деревне Поехать на экскурсию/ в поход Спать в палатках, на даче, в гостинице Загорать, купаться, тонуть, спасать Заблудиться/ найти дорогу Встретить кого Найти грибы Найти зайца/... то, что кто-то потерял Погода была прекрасная, светило солнце Погода была ужасная, шёл дождь, гремел гром, сверкала молния Я очень рад, что всё закончилось благополучно. А какие твои приключения? Пока
návodné otázky	Что случилось? Где и когда? Что ты делал/а? Что ты сделал/а? Какая была погода? Чем всё закончилось?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)

téma	příhoda – minulý týden nebo víkend
stimul	slovní zásoba, fotografie z místa příhody, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete jednu příhodu z minulého týdne/ víkendu (například jak jste se ztratili/ polekali, jak vás překvapilo špatné počasí, jak jste někomu pomohli/někoho zachránili, něco našli). Zeptejte se svého kamaráda/své kamarádky na nějakou zajímavou příhodu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет В горах, в лесу, на море, на озере, на реке, в городе, в деревне Поехать на экскурсию/ в поход Спать в палатках, на даче, в гостинице Загорать, купаться, тонуть, спасать Заблудиться/ найти дорогу Встретить кого Найти грибы Найти зайца/... то, что кто-то потерял Погода была прекрасная, светило солнце/ погода была ужасная, шёл дождь, гремел гром, сверкала молния Я очень рад, что всё закончилось благополучно. А какие были твои приключения? Пока
návodné otázky	Что случилось? Где и когда? Что ты делал/ а? Что ты сделал/ а? Какая была погода? Чем всё закончилось?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	činnosti v závislosti na počasí
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co obvykle děláte v závislosti na počasí. Zeptejte se, jak ovlivňuje počasí jeho/ ji.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Когда идёт снег и ... градусов мороза, я катаюсь на лыжах. Когда идёт дождь, я дома читаю или смотрю телевизор. Когда светит солнце и тепло, я гуляю или катаюсь на велосипеде. Когда светит солнце и очень жарко, я купаюсь/ плаваю и загораю. Больше всего мне нравится, когда ... А что ты делаешь в зависимости от погоды? Пока
návodné otázky	Что ты делаешь/ чем ты занимаешься, когда идёт снег и ... градусов мороза? Что ты делаешь/ чем ты занимаешься, когда идёт дождь? Что ты делаешь/ чем ты занимаешься, когда светит солнце и тепло? Что ты делаешь/ чем ты занимаешься, когда светит солнце и очень жарко? Как на тебя влияет погода? Какая погода тебе нравится?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	malířství, krajinomalba
stimul	slovní zásoba, reprodukce obrazu krajinomalby, otázky
zadání	Vyberte si známou krajinomalbu od českého malíře a popište ji v dopise svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce. Poproste, aby vám popsal nějakou známou krajinomalbu od ruského malíře. Nezapomeňte, že v krajinomalbě hraje svou roli nejen samotná krajina, ale také počasí. Na závěr popište dojem, který ve vás krajina zanechala, jak na vás zapůsobila.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне очень нравится картина чешского пейзажиста , которая называется ... и я решил её описать. На первом плане мы видим На втором плане находится Справа, слева, по середине, на горизонте Картина мне очень нравится. Я люблю лесные пейзажи. лес, поляна, деревья, кусты, цветы ручей, река, озеро, море холм, гора, горы дорога, дорожка, тропинка дом, замок, кремль, костёл, церковь, монастырь солнце, дождь, гроза, пасмурно, тучи А какой пейзаж тебе нравится? Пока
návodné otázky	Почему тебе нравится пейзаж? Какое место картина изображает? Что на первом/ втором плане? Что справа/ слева/ по середине/ на горизонте? Какая погода? Кто художник?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	krajina
stimul	slovní zásoba, fotografie, otázky
zadání	Popište v dopise svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce krajinu, kam rád/a chodíte/ jezdíte. Popište dojem, který ve vás krajina zanechala, jak na vás působí a proč se vám líbí. Požádejte svého ruského kamaráda/ svou ruskou kamarádku, aby vám popsal/a svou oblíbenou krajinu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Посылаю тебе фотографию На первом плане мы видим На втором плане находится Справа, слева, по середине, на горизонте Я люблю лесные/ горные пейзажи. лес, поляна, деревья, кусты, цветы ручей, река, озеро, море А какое место на природе тебе нравится?

	Пока
návodné otázky	Почему тебе нравится эта фотография? Какое место она изображает? Что на первом/ втором плане? Что справа/ слева/ по середине/ на горизонте? Почему тебе нравится место на фотографии? Какое у тебя от него впечатление?

typ textu	reklama
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	dovolená
stimul	slovní zásoba, ukázky reklamních letáků, otázky
zadání	Napište reklamu (reklamní leták) na zájezd pro ruské turisty na týdenní pobyt v České republice. Představte si, že děláte brigádu/ pracujete v cestovní kanceláři, kde vás úkolem pověří.
klíčová slova a slovní spojení	Добро пожаловать в Чехию Экскурсии на русском языке Гиды, экскурсоводы ежедневно в любую погоду Скидки для групп Гостиницы, рестораны, чешская и европейская кухня Приезжайте, не пожалеете!!! Вы обязательно должны посетить/ рекомендуем посетить
návodné otázky	Что можно посетить в Чехии? Куда можно поехать на экскурсию? Где можно остановиться? Где можно хорошо поесть? Какие скидки/ выгоды/ льготы предлагаются?

typ textu	itinerář
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	dovolená
stimul	slovní zásoba, ukázky itinerářů, otázky
zadání	Napište itinerář zájezdu pro ruské turisty (mládež/ rodiny s dětmi/ důchodci) na týdenní pobyt v České republice. Představte si, že děláte brigádu/ pracujete v cestovní kanceláři, kde vás úkolem pověří.
klíčová slova a slovní spojení	Программа В понедельник, во вторник, в среду, в четверг, в пятницу, в субботу, в воскресенье Прибытие в гостиницу Завтрак, обед, ужин Начало/ конец экскурсии Поездка за город на автобусе Замок, руины, парк, музей, выставка, галерея Ресторан, пивная Питание, чешские блюда, чешская кухня
návodné otázky	Какая программа на каждый день? Когда завтрак, обед и ужин? Какие экскурсии предлагаются? Что и где будут каждый день есть на завтрак, обед, ужин?

typ textu	popis místa – krátký článek do časopisu pro ruské turisty
jazyková úroveň	A2
téma	město
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, fotografie, otázky
zadání	Vyberte si jedno město v České republice a napište o něm stručný popis do časopisu pro ruské turisty.
klíčová slova a slovní spojení	Город находится Город расположен на реке ... В городе много достопримечательностей, например: Город очень старый/ старинный, он был основан в ... Город является курортом/ историческим центром ... области Население города ... человек/ жителей Рекомендуем посетить
návodné otázky	Где находится город? Сколько там живёт людей? Что там можно видеть/ посетить? Чем известный этот город? Почему ты его выбрал/ а?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	поčasí
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co si myslíte o počasí, jaké počasí je nejvhodnější pro výlety a cestování. Zeptáte se na jeho/její názor.
klíčová slova a slovní spojení	Привет По-моему По моему мнению Я думаю Мне кажется Я люблю Мне нравится Когда солнечно/ когда светит солнце Когда безоблачная погода и безветренно Когда идёт дождь и сильный ветер Когда идёт снег Пока
návodné otázky	Какую погоду ты любишь и почему? Когда ты путешествуешь, ты всегда смотришь, какая будет погода? Какая теперь у вас погода?

typ textu	dopis s prvky popisu cesty
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 3, lekce 5)
téma	cesta
stimul	slovní zásoba, mapa města se zámkem, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak se od vás dostane na zámek, který se nachází za městem (jak se

	dostane na nádraží a jakým vlakem/ autobusem pojedě, kde bude muset předsnout ...)
klíčová slova a slovní spojení	Привет Идти пешком Дойти до Перейти Купить билет на автобус/ на поезд Ехать на автобусе номер ... Ехать до остановки ... Ехать на поезде ... минут Выйти на станции ... Пока
návodné otázky	Как мне пройти/ проехать к замку? На каком транспорте мне ехать? До какой остановки/ станции мне ехать? Как долго ехать? Где мне выйти?

typ textu	životopis nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2
téma	známé osobnosti
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete životopis známého (vašeho oblíbeného) českého spisovatele/ básníka a zeptáte se na život jednoho ruského spisovatele/ básníka, o kterém jste slyšeli.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне нравится Я читал/ а Родился/ родилась Жил/а Написал/а Стал известным/ стала известной Был удостоен премии/ была удостоена премии Умер/ла У тебя есть любимый русский писатель? Напиши мне про него. Спасибо. Пока
návodné otázky	Кто твой любимый чешский писатель/ поэт? Когда и где он родился? Где он жил/ она жила? Что он написал/ она написала? Когда он стал известным/ она стала известной? Какой премии он был удостоен/ она была удостоена? Он/ она ещё живёт?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, лексе 1)
téma	přírodní bohatství
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, mapa přírodního bohatství, otázky

zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete o přírodních bohatstvích České republiky. Zeptejte se na přírodní bohatství Ruska.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Горы Реки Длина рек Озёра север, юг, восток, запад/ на севере, юге, востоке, западе/ в северной области ... Расстояние ... километров Соединяет Леса Природные богатства Уголь Континентальный климат Средняя температура Самая высокая гора Самая длинная река Как это в России? Пока
návodné otázky	Какие в Чешской Республике горы/ реки/ озёра? Как называется и где находится самая высокая гора? Как называется и где находится самая длинная река? Как называется и где находится самое глубокое озеро? Какие в Чешской Республике природные богатства? Какой в Чешской Республике климат?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 2)
téma	ochrana přírody
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, mapa, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém se zmíníte o ochraně přírody v ČR, o národních parcích a rezervacích a co v nich mají turisté povoleno. Zeptejte se na národní parky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Национальный парк Можно Нельзя ... ставить палатки и ночевать Надо собирать мусор Не бросать мусор на дорогу/ на траву Не выбрасывать еду Не шуметь, не разговаривать громко по мобильнику, не включать музыку, вести себя тихо Не пугать зверей Ходить только по обозначенным тропам для туристов Не заводить костёр А как это у вас? Пока
návodné otázky	Какие в Чешской Республике национальные парки?

	Что можно в парке делать? Что нельзя в парке делать? Как надо охранять природу?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 2)
téma	ekologie a já
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak se snažíte žít ekologicky, aby vaše domácnost co nejméně zatěžovala přírodu. Zeptejte se, zda také v Rusku se snaží žít ekologicky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Экономить воду Экономить электричество/ газ Экономить еду сортировать мусор (стекло, бумага, пластмасса, экологический мусор) как можно меньше загрязнять Не выбрасывать, пользоваться вещами пока можно, дарить более бедным Покупать то, что нужно, а не то, что не нужно Соблюдать экологию Соблюдать/ охранять природу Охранять растения и охранять животных/ вести себя бережно Пока
návodné otázky	Как в Чехии живут экологично? Что ты делаешь, чтобы жить экологично? Как в России живут экологично?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 1+2)
téma	пříroda
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete, jaká žijí v Česku typická zvířata v lesích, jaké tam jsou druhy stromů, a jakým rostlinám se zde daří s ohledem na klima. Zeptejte se, co roste a žije v oblasti, odkud pochází váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Дикие животные и птицы Заяц, кролик, фазан, олень Растения и деревья Дуб, сосна, ель, ... Цветы: ромашка, ландыш, василёк, ... Ухаживать за животными, растениями, деревьями Пока
návodné otázky	Какие дикие животные живут в твоей области? Какие растения растут в месте, где ты живёшь? Какой у вас климат?

typ textu	dopis s prvky popisu

jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 1+2)
téma	zemědělství a živočišná produkce
stimul	slovní zásoba, články z internetu v češtině, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete, jaká se chovají v Česku typická zvířata a jaké plodiny se pěstují s ohledem na klima. Zeptejte se, co se pěstuje, chová, roste v oblasti, odkud pochází váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Домашние животные и птицы кролик, курица, петух, гусь, корова, коза, овца Растения и деревья Цветы: роза, подснежник, гвоздика, ... овощи: морковка, петрушка, укроп, сельдерей, ... фрукты: яблоки, груши, черешни, вишни, абрикосы Ухаживать за животными, растениями, деревьями Пока
návodné otázky	Что растёт на твоём огороде/ в твоём саду? Какие у тебя домашние животные? Что типично для Чехии, для сельского хозяйства и животноводства?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 2)
téma	ekologie – v ČR
stimul	slovní zásoba, články z internetu v češtině, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete o straně zelených a o ekologických organizacích působících v místě vašeho bydliště a obecně s čím bojují v ČR (atomové elektrárny, těžba uhlí ...). Zeptejte se na existenci ekologických organizací a problémů v Rusku, v oblasti, kde bydlí váš kamarád/ vaše kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Член организации Принимать участие Беседовать со специалистами Охранять Помогать Выступать за что Выступать против чего Сохранять чистоту Атомная электростанция Добыча угля, нефти, сырья А как это в России? Пока
návodné otázky	Какие экологические организации существуют в Чехии? Какие экологические политические партии ты знаешь в Чехии? За что и против чего они выступают? Ты являешься членом экологической организации? Какие экологические проблемы в Чехии? Из-за чего организуются протесты?

typ textu	dopis s prvky popisu

jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 3)
téma	cestování – rady pro turistu v Čechách
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém poradíte, na co si má v Praze jako turista dávat pozor. Zeptejte se, jak by se měl turista chovat v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Не менять валюту на улице, а в специальных пунктах обмена Быть осторожным в транспорте, чтобы вас не обокрали, именно когда выходите и входите Лучше ехать на автобусе/ трамвае/ метро чем на такси, которые очень дорогие А что опасно для иностранного туриста в России? Пока
návodné otázky	Какие неприятности могут возникнуть у туриста в Чехии? Что туристу не надо делать и что надо?

typ textu	formální dopis - rezervace hotelu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište email do ruského hotelu, kde si chcete rezervovat pokoj. Nezapomeňte napsat pro kolik osob, na kdy a zeptejte se na cenu a kde přesně se hotel nachází a jak se tam nejlépe dostanete.
klíčová slova a slovní spojení	Здравствуйте, ... Забронировать номер в гостинице для одного/ двоих/ троих/ ... на сутки/ на двое/ трое суток/ на четыре сутки Стоимость номера в сутки Где находится гостиница? Как лучше всего попасть в гостиницу/ добраться до гостиницы? Спасибо С уважением,
návodné otázky	Для кого нужно забронировать гостиницу? На сколько суток? Какова стоимость номера в сутки? Где находится гостиница? Как лучше всего попасть в гостиницу?

typ textu	formulář celního prohlášení
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, autentický formulář celního prohlášení
zadání	Doplňte celní prohlášení.

typ textu	formální dopis - rezervace dopravy
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napište email do cestovní kanceláře, že si chcete rezervovat letenku/ jízdenku na vlak do Moskvy. Nezapomeňte uvést na kdy a zeptejte se na časy odletů/ odjezdu, na cenu a zda vám kancelář zajistí vízum.
klíčová slova a slovní spojení	Здравствуйте, ... Забронировать билет на самолёт/ на поезд День, время Время отправления поезда и прибытия Как долго длится дорога Время полёта, время прибытия самолёта Получить визу, приглашение, билет Какова стоимость билета? Спасибо. С уважением,
návodné otázky	Куда вы хотите поехать, когда и с кем? Можете мне, пожалуйста, забронировать билет на поезд/ самолёт в Москву? Во сколько часов самолёт вылетает и приземляется? Какой рейс? Во сколько часов поезд отправляется и прибывает? Вы можете мне тоже сделать визу? Что для этого надо и сколько она стоит?

typ textu	formální dopis - rezervace exkurze
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, лексе 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, internetové stránky cestovních kanceláří v ruštině, otázky
zadání	Napište email do cestovní kanceláře, že si chcete rezervovat exkurzi po Moskvě. Napište, jaká místa chcete navštívit a jestli máte zájem o pěší trasu nebo o okružní cestu autobusem.
klíčová slova a slovní spojení	Здравствуйте, ... Забронировать экскурсию по Москве Автобусную, обзорную, пешеходную Места посещения: Кремль, Красная площадь, храм Христа Спасителя, ... Спасибо. С уважением,
návodné otázky	Какую экскурсию вы хотите забронировать? На какой день, какое время и для сколько человек? Можете мне, пожалуйста, забронировать автобусную/ пешеходную экскурсию по Москве? Во сколько начинается и как долго длится/ продолжается/ Во сколько заканчивается? Что можно посетить в рамках экскурсии?

typ textu	formální dopis reklamace – ztráta zavazadla
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, лексе 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napište reklamaci, protože se vám ztratilo zavazadlo cestou z Prahy do Moskvy. Nezapomeňte uvést konkrétní údaje vašeho letu a druh, barvu a rozměry zavadla a adresu, kam má být nalezené zavazadlo dopraveno.
klíčová slova a slovní spojení	Здравствуйте, ... Потерять чемодан, рюкзак, сумку Рейс номер Размер багажа Цвет багажа Адрес для доставки багажа Спасибо. С уважением,
návodné otázky	Какой рюкзак/ чемодан ты потерял? Какого цвета? Какого размера? На каком рейсе? Откуда и куда ты летел/ а? Куда/ по какому адресу надо твой багаж доставить?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování – ve městě
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu/ jí poradíte, jak a kde se dá ve vašem městě dobře najíst. Můžete doporučit školní jídelnu, hospodu, restauraci nebo kavárnu či bar. O každém místě napište, kde se nachází a stručně informujte o nabídce. Zeptejte se, jaká místa poskytují stravování v ruském městě, odkud pochází váš kamarád/ vaše kamarádka a co by vám doporučil/a.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Находиться Столовая, ресторан, бар, бистро, кафе, закусочная, буфет Плотно/ хорошо пообедать Перекусить Быстро поесть Бизнес ланч Национальные блюда Типичные чешские блюда А как это в твоём городе? Пока
návodné otázky	Где находится столовая, ресторан, бар, бистро, кафе, закусочная, буфет? Где можно плотно пообедать? Где можно быстро поесть? Где можно заказать бизнес ланч? Где можно попробовать типичные чешские блюда? Что ты мне посоветуешь?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování – česká kuchyně
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o české národní kuchyni, jaké jsou typické polévky, druhá jídla a zákusky. Zeptejte se na typické jídlo v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Есть и пить На закуску На первое – супы (суп из грибов, из картошки) На второе – мясо (свинина, говядина, курица) и гарнир (картошка, рис, кнедлики) Десерт Салаты Горячие напитки – кофе, чай Холодные напитки – вода, сок, лимонад, пиво, вино Какие типичные русские блюда и напитки? Пока
návodné otázky	Какие типичные чешские блюда? Какие супы? Какие десерты? Как они называются и из чего они сделаны? Какой типичный напиток?

typ textu	dopis - recept nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování - recept
stimul	slovní zásoba, kuchařka, recepty na internetu, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu napíšete recept na přípravu jednoho českého jídla a poprosíte o recept na jedno ruské jídlo, o kterém jste slyšel/a.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Рецепт Продукты Сначала, потом, после, под конец Помыть, почистить, порезать, мешать/ помешать, варить/ сварить, жарить/ поджарить, печь/ спечь, добавить, насыпать Класть на стол А) суп Б) второе (мясо) В) десерт Какое твоё любимое русское блюдо? Напиши мне, пожалуйста, рецепт. Спасибо Пока
návodné otázky	Какое твоё любимое блюдо? Что для него нужно? Как его готовить? Как долго? С чем его есть? Чем запивать?

typ textu	jídelní lístek

jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování – jídelní lístek na jeden den
stimul	slovní zásoba, vzorový jídelní lístek
zadání	Napište typické české menu pro restauraci, kam jezdí turisté z Ruska, nezapomeňte uvést ceny.
klíčová slova a slovní spojení	На закуску На первое - супы На второе - мясо и гарнир Дессерты Салаты Гарниры Горячие напитки – кофе, чай Холодные напитки – вода, сок, лимонад, пиво, вино, Бехеровка

typ textu	jídelní lístek
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování – jídelní lístek na tři dny
stimul	slovní zásoba, kuchařka, ukázky jídelních lístků z českých restaurací
zadání	Sestavte jídelníček na tři dny (snídaně, obědy, večeře) pro své ruské hosty tak, aby ochutnali co možná nejvíce typických českých jídel.
klíčová slova a slovní spojení	Пятница, суббота, воскресенье На закуску На первое - супы На второе - мясо и гарнир Дессерты Салаты Гарниры Горячие напитки – кофе, чай, какао Холодные напитки – вода, сок, лимонад, пиво, вино, Бехеровка

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 4)
téma	stravování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu/ jí napíšete o zvycích týkajících se jídla v Česku, v kolik se snídá, obědvá, večeří a jaká jídla jsou typická. Zeptejte se na zvyky spojené s jídlem v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Завтракать В зависимости от того, когда человек должен быть в школе/ на работе Обедать (дома, в столовой, в ресторане) Ужинать Что и во сколько часов (в 1 час, в 2, 3, 4 часа, в 5 часов) Принято/ не принято Что типично для русских? Что русские едят и пьют? Пока
návodné otázky	Когда ты обыкновенно завтракаешь/ обедаешь/ ужинаешь?

	Что ты любишь завтракать/ обедать и ужинать? Что типично для чехов? Что чехи пьют?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	volný čas
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co děláte, aby váš život nebyl tak jednotvárný, co vám dělá radost, čím se zabýváte ve svém volném čase. Zeptejte se na názor/ radu/ zkušenosti vašeho kamaráda/ vaší kamarádky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Встречаться с друзьями Ходить на выставки/ посещать галереи Ходить на концерты Ходить в кино/ в театр Ходить в кафе/ в рестораны/ в пабы Ходить на стадион/ смотреть спортивные соревнования Покупать себе подарки Читать, рисовать Заниматься спортом Ездить на природу Ухаживать за собакой, кошкой Пока
návodné otázky	Что ты любишь делать? Чем ты любишь заниматься в своё свободное время? Что ты мне посоветуешь?

typ textu	dopis s prvky úvahy
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	volný čas
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis-úvahu, zda máte raději všední den nebo víkend a proč, uveďte příklady. Zeptejte se, jak je to u nich.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Рабочий день, выходные В понедельник В субботу и в воскресенье Мало времени Программа Выполнять обязанности Заниматься тем, чем хочу Мне нравится .../ Я люблю, потому что Есть свободное время Отдыхать А какой твой любимый день? Пока
návodné otázky	Что ты любишь делать в понедельник/ во вторник/ ...?

	Чем ты любишь заниматься в выходные? Какой твой любимый день? Почему?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2
téma	civilizace
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis-úvahu o vymoženostech civilizace, bez kterých se nedokážete obejít. Zeptejte se, jaké vymoženosti civilizace pociťují v Rusku, a zda jsou pouze kladné, nebo i záporné.
klíčová slova a slovní spojení	Привет По-моему Мне кажется Я думаю По моему мнению Потому что Поэтому Холодная и тёплая вода в квартире, водопровод Электричество Газ Плита электрическая или газовая Отопление Лифт Телевизор Телефон, мобильник, МПЗ, си-ди, проигрыватель Интернет, компьютер Холодильник Стиральная машина Транспорт: машины, автобусы, поезда, самолёты Лекарства Достаток еды/ нет голода Пока
návodné otázky	Что тебе дома нужно для комфорта? Без чего ты не можешь себе представить свою жизнь? Что из достижений цивилизации вредит здоровью/ может быть плохим для здоровья? Что нашу жизнь улучшает?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	radost
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co vše vám během posledního týdne/ měsíce udělalo radost.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Радоваться, порадоваться Встретить кого Найти что/ кого Купить что (подарок)

	Сделать, закончить, сдать что (экзамен по ...) Дописать что Получить что (письмо/ открытку/ диплом) Выиграть что (соревнование по .../ матч по ...) Выздороветь Вернуться Пока
návodné otázky	Что тебя порадовало? Что случилось? Когда и где? Почему ты радовался/ радовалась?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	závislost - drogy
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jsou pro mládež nebezpečné drogy, pokud se konzumují v nadměrném množství. Napište o svých zkušenostech. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku, zda mnoho mladých lidí propadá drogám.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Принимать наркотики, колоться Остаться без денег Быть плохо, рвать Не мочь перестать, остановиться Заболеть чем Лечиться в больнице, в санатории Выздороветь Бросить курить Иметь проблемы со здоровьем Рак Умереть молодым А какая ситуация в России? Пока
návodné otázky	Чем опасны для молодёжи наркотики? У тебя есть личный опыт? Твои друзья попробовали/ начали принимать наркотики? Что может случиться? Надо лечиться? Можно вылечить?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	závislost - kouření
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak je pro mládež nebezpečné kouření, pokud se kouří v nadměrném množství. Napište o svých zkušenostech. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku, zda je kouření mezi mládeží populární.

klíčová slova a slovní spojení	Привет Куриль сйгареты Остаться без денег Быть плохо, рвать Не мочь перестать, остановиться Заболеть чем Лечиться в больнице, в санатории Выздороветь Бросить курить Иметь проблемы со здоровьем Рак Умереть молодым Какая ситуация в России? Пока
návodné otázky	Чем опасно для молодежи курение? У тебя есть личный опыт? Твои друзья попробовали/ начали курить? Что может случиться? Надо лечиться? Можно перестать курить?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	závislost – alkoholické nápoje
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jsou pro mládež nebezpečné alkoholické nápoje, pokud se konzumují v nadměrném množství. Napište o svých zkušenostech. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku, zda mladí lidé rádi pijí alkoholické nápoje.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Пить алкогольные напитки, пиво, вино, водку Остаться без денег Быть плохо, рвать Не мочь перестать, остановиться Заболеть чем Лечиться в больнице, в санатории Выздороветь Перестать пить Иметь проблемы со здоровьем Рак Умереть молодым Какая ситуация в России? Пока
návodné otázky	Чем опасно для молодежи пить алкогольные напитки? У тебя есть личный опыт? Что может случиться? Надо лечиться? Можно вылечиться?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu

jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	čas, životní rytmus
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, proč si myslíte, že mnozí mladí lidé v dnešní době žijí rychlým tempem a mají na všechno málo času. Zeptejte se, zda je rytmus života v Rusku také tak uspěchaný.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Все спешат Нет времени Много работать, много зарабатывать Не иметь возможности тратить свои деньги Появляются новые хобби, новые виды спорта Люди много и далеко путешествуют – на другие континенты Развивается/ популярен туризм Появляются новые болезни Как живут молодые в России? Пока
návodné otázky	Каким образом жизни ты живёшь? Почему? Ты учишься или/ и работаешь? У тебя есть свободное время/ нет свободного времени? Чем ты занимаешься?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	svátky
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké svátky se slaví v ČR, kdy a jak. Zeptejte se na svátky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет декабрь Рождество: ёлка, младенец Иисус, подарки, нарядить ёлку, печь печенье январь Новый год – пить шампанское, праздновать, радоваться, веселиться февраль Святой Валентин март-апрель Пасха – пасхальные яйца с разноцветными узорами Международный женский день май Первое мая – праздник работы Восьмое мая – освобождение, последний день войны июль День святого Кирилла и Мефодия День сожжения Яна Гуса сентябрь День святого Вацлава октябрь День возникновения Чехословакии

	ноябрь Международный день студентов Какие праздники празднуют в России? Пока
návodné otázky	Какие праздники празднуют в Чехии? Каким образом? Что люди делают? Что делаешь ты? Как их празднуют в твоей семье?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo krátký článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	zdraví
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co si myslíte, že je dobré dělat proto, aby byl člověk zdravý a v dobré fyzické kondici. Zeptejte se na radu/ názor svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Регулярно заниматься спортом Не сидеть всё время за компьютером Не смотреть много часов в день телевизор Ходить на прогулки в парк/ в лес Есть здоровую пищу, не объедаться Хорошо спать Ходить пешком Есть молочные продукты, рыбу, овощи, фрукты А что ты думаешь? Пока
návodné otázky	Что можно делать для того, чтобы быть здоровым? Что ты делаешь для того, чтобы быть здоровым? Что делают члены твоей семьи и друзья?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	život
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda jste spokojen s místem a dobou, ve které žijete, a s tím, co děláte/ jak žijete. Zeptejte se na názor svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky, zda je také spokojen či nikoliv a proč.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мне нравится жить/ не нравится жить в ... Каждый день я ... Заниматься чем Учиться, работать, иметь семью Я бы хотел изменить ... А что тебе нравится/ не нравится? Пока
návodné otázky	Тебе нравится твоя жизнь? Тебе нравится место, где ты живёшь?

	Тебе нравится твоя работа? Тебе нравится твоя школа? Тебе нравится твоя семья? Что ты хочешь изменить в своей жизни?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy
jazyková úroveň	A2 (Радуга по-новому 4, lekce 5)
téma	ideální život, sny
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, kde byste ideálně chtěli žít, v jaké době a čím byste se chtěli zabývat. Zeptejte se na vysněné místo a dobu svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я хотел бы жить в (в какой стране, в какой области, в каком городе, в каком доме) В каком веке до нашей эры или нашей эры Учиться, работать, иметь семью, заниматься чем, путешествовать ... А ты? Какие твои мечты? Пока
návodné otázky	Где бы ты хотел/а жить? Почему? В каком столетии ты бы хотел/а жить? Почему? Что бы ты хотел/а делать? Почему? Ты бы хотел/а иметь семью? Почему?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A2
téma	řešení problému - rady
stimul	slovní zásoba, dopis od kamaráda/ kamarádky, otázky
zadání	Dostali jste od svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky dopis s žádostí o radu. Dopis si přečtete a napište odpověď - problém logicky rozeberte nebo se řiďte vlastním citem a poraďte, jak vše řešit.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я прочитал о твоей проблеме Я думаю, что ты должен ... Я тебе советую ... По моему ... Тебе надо/ нужно ... Надеюсь, я тебе смог немножко помочь. Пока
návodné otázky	Как можно решать проблему? Что надо делать?

7.4.3 Úroveň B1

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy (odůvodnění, příčina) nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky - proč se učit
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, proč se učíte cizí jazyky a proč jste si vybrali právě ruštinu. Je podle vás studium cizích jazyků v dnešní společnosti důležité? Zeptejte se ho/ ji, jaké jazyky zná/ studuje on/ ona a proč.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я учу русский язык потому что ... Я учил язык 1 год/ 2, 3, 4 года/ 5 лет в школе/ на курсах Я учу языки чтобы договориться, понять, познакомиться с культурой, найти новых друзей ... Языки нужны, когда ты путешествуешь или когда хочешь прочитать книгу в оригинале/ посмотреть фильм в оригинале/ понимать песни Языки важны для моей будущей работы/ профессии Языки мне помогут найти новых друзей Какие языки ты учишь и почему? Спасибо за ответ. Пока
návodné otázky	Почему ты учишь иностранные языки? Какие иностранные языки ты учишь? Как долго ты их учишь и с каким результатом? Ты будешь использовать свои знания иностранных языков в будущем?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1
téma	cizí jazyky - hodiny ve škole
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak probíhají vaše hodiny ruštiny, co se vám na nich líbí a co byste rádi zlepšili. Zeptejte se na jejich hodiny cizího jazyka.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Русский язык у меня ... раз в неделю На уроках русского языка мы ... Читаем Слушаем Пишем Разговариваем Играем Слушаем и поём песни Смотрим русские фильмы А что вы делаете на уроках иностранного языка? Пиши. Жду ответа. Пока
návodné otázky	Как проходит твой урок иностранного языка? Какие имеет части?

	Что ты делаешь на уроке сначала, по середине урока и в конце? Что делают твои одноклассники? Что делает преподаватель? Для тебя уроки интересные? Ты много научишься? Что тебе нравится и что не нравится и ты бы хотел это изменить?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky – učení se
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak se učíte cizí jazyky, co vám pomáhá, co byste mohli doporučit. Zeptejte se na jeho/ její zaručené metody studia cizích jazyků.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Ходить на курсы Делать домашние задания Слушать радио/ кассеты/ си-ди Смотреть телевизор/ ди-ви-ди/ фильмы в оригинале/ с субтитрами Читать в интернете Читать иностранные книги, газеты, журналы Переписываться Пользоваться словарём Переводить Учить иностранный язык много лет Поехать на летние курсы языков за границу Заниматься иностранным языком каждый день А как ты учишь иностранные языки? Пиши. Пока
návodné otázky	Как ты учишь иностранный язык? Что ты делаешь на уроках и что ты делаешь дома? Что тебе помогает? У тебя есть специальная система повторения? Как часто ты занимаешься? Ты любишь заниматься сам или с друзьями или с частным преподавателем? Ты был на интенсивных летних курсах иностранного языка? Что тебе помогло выучить язык больше всего?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	škola
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké předměty studujete ve škole, co vás baví a zajímá a co naopak vás nudí/ nebaví. Zeptejte se na jeho/ její studium a plány do budoucna.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я учусь в классе Мои любимые предметы это: Я люблю потому что,

	Мне нравится / не очень нравится / не нравится потому что, ... Мы часто/ мы никогда Продолжать учиться Начать работать Планы на будущее Какие у тебя предметы, какие тебе нравятся? Чем ты хочешь заниматься в будущем? Пиши, мне очень интересно. Пока
návodné otázky	Какие у тебя предметы в школе по расписанию? Какие предметы в школе тебе нравятся? Почему? Что тебе не интересно? Почему? Что тебе даётся легко/ что трудно? Какие у тебя результаты? Какие у тебя планы на будущее, чем хочешь заниматься?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	B1
téma	rodina - prarodiče
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak tráví svůj volný čas vaši prarodiče. Život starší generace se dnes obecně mění, prarodiče nemají na starosti jen vnoučata, ale věnují se i svým koníčkům. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мой дедушка Моя бабушка На пенсии Много хобби/ увлечений Проблемы со здоровьем Читать книги Смотреть телевизор Работать в саду Ездить в курорт Путешествовать по Чехии и за границу А чем занимаются твои бабушка с дедушкой? Пиши. Пока
návodné otázky	У тебя есть дедушка и бабушка? Чем они занимаются? Они уже на пенсии? Где они живут? У них много свободного времени? Что они делают, когда у них свободное время?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky – mezinárodní zkoušky
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste skládali nebo jak chcete složit nějakou mezinárodní nebo státní

	jazykovou zkoušku. Jaké měla části? Jak dlouho trvala? Byla těžká? Zeptejte se, jaké existují mezinárodní zkoušky z ruštiny a zda váš kamarád také skládal mezinárodní zkoušku z nějakého cizího jazyka v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Экзамен по ... Письменная часть Устная часть Два часа Слушание, диктант Грамматический тест Проверка лексики Письмо другу Монолог по теме Диалог с экзаменатором Какой уровень (пороговый, ...) Получить сертификат Сдать экзамен Какой экзамен по иностранному языку ты сдавал? Пиши. Пока
návodné otázky	Какой международный экзамен по иностранному языку ты хочешь сдать или ты уже сдал? Какие имеет экзамен части? Как долго он длится? Когда ты узнаешь результат? Тебе удалось сдать экзамен? Ты получил сертификат?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky – porovnání studia slovanských a germánských jazyků
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, že pro Čechy je/ není jednodušší/ lehčí studovat ruštinu než angličtinu. Svě tvrzení odůvodněte. Zeptejte se na názor ruského kamaráda/ kamarádky: jak je to pro Rusy, je těžší, když se učí jiný slovanský jazyk nebo jazyk germánský či románský?
klíčová slova a slovní spojení	Привет Учить славянский язык (похожие слова, многое понятно) Учить германский язык (совсем другая система) Учить азбуку Учиться склонять имена существительные/ прилагательные и местоимения и числительные Учиться спрягать глаголы Время настоящее/ прошедшее и будущее Понимать язык на слух Правописание Знаки препинания Произношение Структура предложения

	Что тебе легче и что труднее? Пиши Пока
návodné otázky	Что для тебя легко, когда ты учишь словянский иностранный язык, например русский? Что для тебя трудно? В чём делаешь много ошибок? Что для тебя легко, когда ты учишь германский иностранный язык, например английский? Что для тебя трудно? В чём делаешь много ошибок? Какие иностранные языки тебе нравятся?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky - studium v ČR
stimul	slovní zásoba, otázky, statistické údaje z internetu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké cizí jazyky většinou studenti studují na základní a střední škole v Čechách a od jakého ročníku a jak často, kolik mají hodin týdně. Zeptejte se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет учить первый/ второй иностранный язык заниматься на курсах уроки 2-3 раза в неделю преподаватель чех или иностранец/ носитель языка большой популярностью пользуется английский язык, он обязательный у школ есть бмен/ дружба со школами за рубежом используются учебники чешского и иностранного происхождения популярно/ модно изучать 2-3 иностранных языка находиться на начальном/ на среднем/ на продвинутом этапе Какая ситуация с изучением иностранных языков в русских школах? Пиши, жду ответа. Пока
návodné otázky	Какие языки студенты изучают в начальной школе и почему? Какие языки изучал ты в начальной школе? Какие языки студенты изучают в средней школе и почему? Какие языки изучаешь ты в средней школе? На каком уровне владения у тебя иностранные языки? Какие языки важны для чехов в зависимости от географии и развивающегося бизнеса? Какие языки ты хочешь изучать в будущем?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	škola - školné
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda je podle vás dobré/ špatné muset za vzdělání platit a proč. Zeptejte se na situaci v Rusku.

klíčová slova a slovní spojení	Привет Право на образование должны/ не должны иметь все Когда студент платит, он клиент Не у всех есть деньги для оплаты По-моему, я думаю, я (не) знаю, я не согласен, я другого мнения, мне кажется, на самом деле ... Бедные и богатые Социальная несправедливость Зарабатывать деньги Недостаток времени и сил для учёбы Какая ситуация в России? Пиши. Пока
návodné otázky	Ты учишься бесплатно, или твои родители должны платить за твою учёбу? Ты думаешь, что это правильно? Ты бы хотел это изменить? Какое образование в Чехии надо оплачивать и какое нет? Ты с этим согласен? Это справедливо?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, лексе 2)
téma	byt/ bydlení/ ubytování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, že byste si rádi na měsíc pronajali s přáteli byt v Moskvě, kde budete studovat na kurzech ruštiny. Popište, jaký byt by vám vyhovoval a zeptejte se ruského kamaráda/ ruské kamarádky, zda o nějakém neví.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я собираюсь с друзьями на курсы русского языка в Москву Нас будет трое, четверо, пять человек Нам будет нужна квартира со всеми удобствами Тёплая вода, ванная, душ Электричество, газ Стиральная машина, утюг Кухня с посудой и всеми остальными приборами Телевизор, интернет В квартире обязательно должно быть ... Квартира должна иметь ... Светлые комнаты Лампочка, письменный стол Мы сможем заплатить ... рублей. Ты не знаешь никого, кто сдаёт квартиру? Спасибо за ответ. Пока
návodné otázky	С кем ты хочешь ехать в Москву и почему? Какая квартира тебе нужна? В каком районе? Как долго вы хотите в Москве остановиться? Сколько вы сможете заплатить?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	rodinné vztahy a mládež
stimul	slovní zásoba, otázky, články na internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda se mladí v Česku brzy žení a mají děti, nebo spolu nejprve žijí a ožení se, až když čekají rodinu, nebo se vůbec nežení a jaké je k tomu podle vás vedou důvody. Také zmiňte situaci ohledně rozvodů. Uveďte příklady z vaší rodiny/ z vašeho okolí. Zeptejte se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Жениться/ вступить в брак Выйти замуж Жить вместе без брака Родить ребёнка, иметь детей Развестись Иметь квартиру/ дом Иметь машину Быть обеспеченным Незамужняя, холост x замужняя, женат Познакомиться Иметь любовника Организовать свадьбу – это дорого обойдётся Какая ситуация в Москве/ Санкт Петербурге/ России? Пиши, мне интересно. Пока
návodné otázky	Ты знаешь молодых людей, которые рано поженились? Как у них сложилась семья? Ты знаешь молодых людей, которые живут вместе и не женятся? Как их принимают в обществе? Когда у молодых людей появятся дети, какая тенденция? Они женятся? Как часто люди разводятся? По каким причинам?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 2)
téma	bydlení - bytová výstavba
stimul	slovní zásoba, otázky, články o bydlení z internetu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké jsou tendence v bytové výstavbě v Čechách. Souhlasíte s tím, že mladí lidé si kupují byty/ domy daleko za Prahou, a pak dojíždějí za prací do centra města? V okolí velkých měst vznikají umělá satelitní městečka, kam lidé jezdí jen spát? Zeptejte se na situaci a výstavbu nových bytů v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Жить в городе/ в деревне Жить в доме с огородом/ в квартире в многоэтажном доме Район новостроек, микрорайон Посёлок Переехать Дом, сад, бассейн Панельный дом, кирпичный дом

	Центр города, окраина Где покупают квартиры молодые русские? Пиши, это мне интересно. Пока
návodné otázky	Где в Чехии строят новые дома, в центре города или на окраинах? Возникают новые деревни? Где нравится жить молодым? Где бы нравилось жить тебе? Ты предпочитаешь иметь дом с огородом или квартиру в микрорайоне? Какие возникают проблемы, когда человек живёт далеко от центра города, далеко от своей школы или работы? Транспорт обеспечен?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, лекце 2)
téma	bydlení - ideální byt/ dům
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete dům vašich snů. Zeptejte se, kde by ideálně chtěli bydlet oni.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Жить в городе/ в деревне Жить в доме/ в квартире Недалеко от леса/ парка Тихая улица Район новостроек Посёлок Большой дом, сад, бассейн Панельный дом, кирпичный дом, деревянный дом Центр города, окраина Сколько комнат/ этажей Подвал, чердак, гараж Коттедж Общей площадью от ... до ... квадратных метров Спутниковое телевидение, автономное отопление, охранная сигнализация А какие твои идеи? Спасибо за ответ Пока
návodné otázky	Где бы ты хотел жить, в городе или в деревне/ в доме или в квартире? Какое место для тебя является идеальным? Сколько тебе нужно комнат? Какие комнаты обязательны? Какая идеальная площадь (размер)? Что обязательно нужно быть в доме/ квартире? Какие услуги ты хочешь иметь рядом со своим домом/квартирой? Как должны выглядеть окрестности?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 2)
téma	bydlení - kde bydlím
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete dům/ byt, ve kterém bydlíte a také napíšete s kým bydlíte. Zeptejte se, jak bydlí on/ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Квартира одно/двух/трёхкомнатная Квартира со всеми удобствами Прихожая, спальня, кухня, столовая, гостиная, кабинет, детская, ванная, уборная Кладовая, гараж, сауна Уютный, просторный, длинный, большой, светлый, широкий Маленький, мало света, мало места, много вещей Жить с родителями, с бабушкой, с дедушкой, с друзьями Какая твоя квартира и с кем ты в ней живёшь? Пиши. Пока
návodné otázky	Где ты живёшь? Ты живёшь с родителями или с друзьями? Какой твой дом/ какая твоя квартира? Сколько комнат? У тебя есть своя комната? Как комнаты оборудованы? Какая там мебель, из какого материала, какого цвета? В какой цвет разукрашены стены? Тебе нравится твой дом/ твоя квартира?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 2)
téma	bydlení - kde bydlí rodinní příslušníci
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, kde bydlí vaši prarodiče/ rodiče/ sourozenci a zda jsou se svým bytem/ domem spokojeni, nebo se chtějí stěhovat. Zeptejte se na situaci rodiny vašeho kamaráda/ vaší kamarádky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Жить в городе/ в деревне Жить в доме/ в квартире Район новостроек Посёлок Большой дом, сад, бассейн Панельный дом, кирпичный дом, деревянный дом Центр города, окраина Сколько комнат/ этажей Подвал, чердак, гараж, кладовая, сауна Коттедж Общей площадью от ... до ... квадратных метров Квартира одно/двух/трёхкомнатная

	Квартира со всеми удобствами Прихожая, спальня, кухня, столовая, гостиная, кабинет, детская, ванная, уборная Уютный, просторный, длинный, большой, светлый, широкий Дедушка, бабушка, мама, папа, брат, сестра живут ... Хотеть переехать, собираться переехать, переехать Дом находится Как это у вас? Пиши. Пока
návodné otázky	Ты живёшь с родителями или с друзьями? Где живут твои родители/ брат/ сестра/ бабушка/ дедушка? В каких они живут условиях? Ты часто к ним ходишь/ едешь в гости? Тебе у них нравится?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, лексе 2)
téma	bydlení - pokoj
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete do detailů jeden pokoj ve vašem bytě, kde rád trávíte čas. Může to být váš pokoj, ale také například kuchyň nebo obývací pokoj. Zeptejte se, jaký pokoj má nejraději váš kamarád/ vaše kamarádka v Rusku a poproste ho/ ji, ať vám pokoj také popíše.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Моя любимая комната - это Комната находится ... В комнате находится/ есть ... Комната мне нравится, потому что ... В комнате я люблю ... А у тебя есть любимая комната? Пиши Пока
návodné otázky	Какая твоя любимая комната? Какая в ней мебель? Какого цвета стены? Почему в ней уютно? Как ты в ней проводишь своё время и как часто?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1
téma	práce a povinnosti
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, že jste celé léto pracoval/a jako au-pair/ chůva v jedné ruské rodině v Praze/ v Anglii a co vše jste musel/a dělat v jejich domácnosti.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Убирать, пылесосить, подметать, вытирать, стирать, гладить, мыть, стелить кровать, накрывать на стол

	Играть с детьми Ходить с ними на прогулки Читать им сказки Купать их, кормить их, укладывать их спать Ты где-нибудь летом работал/а? Пиши Пока
návodné otázky	Где ты работал/а? В какой семье? Что ты там должен/ должна был/а делать и как часто? Ты много заработал/а? Тебе там нравилось? На что ты потратил/а заработанные деньги?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek/ recenze do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	výstava
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o výstavě z tisku/ internetu/ letáku z výstavy
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete své zážitky z výstavy, kterou jste nedávno navštívili. Zeptejte se ho/ ji, zda také chodí rád/a na výstavy.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Недавно я посетил выставку ... Я видел/ посмотрел/ купил каталог Международная выставка Картины, скульптуры, фотографии, архитектурные проекты Ходить на экскурсию/ выслушать экскурсию Мне понравилось/ не понравилось Могу / не могу рекомендовать Ты посетил/а какую-нибудь выставку? Пиши Пока
návodné otázky	Какую выставку ты посетил? Где она находится и сколько стоит входной билет? Что тебе понравилось, что тебе не понравилось? Ты можешь выставку рекомендовать? Что там можно купить? Есть каталог?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu článku/ recenze do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	film
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o filmu z tisku/ internetu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete své zážitky z filmu, který jste nedávno viděli v kině/ na DVD. Zeptejte se ho/ ji, zda o filmu slyšel/a. Pokud ho viděl/a, zeptejte se na jeho/ její názor.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я недавно смотрел фильм ...

	Замечательный, прекрасный, интересный, ... Приключенческий, триллер, комедия, трагедия, ... Весёлый, грустный, трогательный, ... Актёры, режиссёр Действие происходит в ... веке/ в прошлом/ в будущем Мне фильм очень понравился, потому что ... Мне только не понравилось то, что ... Плохой, занудный, неинтересный, слишком длинный ... Интересный конец фильма, неожиданный, ... Ты уже тоже видел этот фильм? Можешь мне какой-нибудь фильм рекомендовать? Спасибо Пока
návodné otázky	Какой фильм ты смотрел? Какие актёры в нём снимались? Кто режиссёр? Где происходит действие? Что тебе понравилось и что не понравилось? Можешь фильм рекомендовать?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu článku/ recenze do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	divadlo
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o divadelním představení z tisku/ internetu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete své zážitky z divadelního představení, které jste navštívili v divadle. Zeptejte se ho/ ji, zda také rád/a chodí do divadla a zda neviděl/a stejnou hru v ruském provedení.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Замечательный, прекрасный, интересный, ... Спектакль поставленный на пьесу ... (какого автора?) с названием Актёр, актриса, режиссёр, постановщик Постановка Мне спектакль очень понравился, потому что ... Мне не понравилось, что ... Ты тоже любишь театр? Напиши мне, какой спектакль ты смотрел. Тебе он понравился? Пиши Пока
návodné otázky	Какой спектакль ты смотрел? Какие актёры в нём играли? Кто режиссёр/ постановщик? Где происходит действие? Что тебе понравилось и что не понравилось? В каком месте (ряду, партере, на балконе, в ложе) ты сидел? Было всё видно и слышно? Можешь спектакль рекомендовать?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 2)
téma	svatba
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste byli na svatbě příbuzným nebo přátelům. Popište typicky českou svatbu a zeptejte se, jak probíhají svatby v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Венчаться в костёле/ церкви Зарегистрироваться Золотое обручальное кольцо Свадебное путешествие (медовый месяц) Обед/ ужин в ресторане Фотографировать Белое свадебное платье невесты Бросать/ ловить свадебный букет невесты Сыпать рис на молодожёнов – символ плодородия Есть суп из одной тарелки Ты был на русской свадьбе? Какие в России свадебные обычаи? Спасибо за ответ Пока
návodné otázky	У кого ты был на свадьбе? Где и когда свадьба состоялась? Как были одеты невеста и жених? Как ты был/а одет/а? Какие имела свадьба части? Где был свадебный обед/ ужин? Что ты там ел/а? Какие подарки ты дарил/а молодожёнам? Тебе свадьба понравилась?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo článku do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 2)
téma	bydlení - vesnice nebo město
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, zda dáváte přednost bydlení na vesnici nebo ve městě a proč. Zeptejte se na jeho/její názor.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Город - шумно, суэжливо, много людей, стресс, много магазинов, развлечений, культуры (кино, театры, выставки) Городской транспорт, пробки, час пик Деревня – тихо, спокойно, мало народу, природа, домашние животные, огород, сад Междугородний транспорт – мало автобусов, поездов А в каком месте ты бы хотел жить? Пиши. Пока
návodné otázky	Где бы ты хотел жить, в городе или в деревне? Какие позитивы имеет жизнь в городе?

	Какие негативы? Какие позитивы имеет жизнь в деревне? Какие негативы? Что ты предпочитаешь и почему? Какие услуги ты хочешь иметь рядом со своим домом/квартирой?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké sporty vás baví, co praktikujete aktivně (jak často a kde) a čemu se věnujete jen pasivně (sledování v televizi). Zeptejte se na to, jakým sportům se věnuje on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Заниматься спортом Смотреть телевизор Играть в ... В бассейне, на стадионе, в лесу Плавать, бегать, ... Каждый день Во время выходных Летом и зимой Атлетика А каким спортом ты занимаешься? Что ты любишь только смотреть? Пиши Пока
návodné otázky	Какие виды спорта ты любишь? Каким видом спорта ты занимаешься, где и как часто? Какой вид спорта ты любишь смотреть по телевизору? Ты любишь ходить смотреть спортивные соревнования на стадион?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport - známí sportovci
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co jste se dozvěděli o životě vašeho oblíbeného známého českého sportovce/ vaší oblíbené známé české sportovkyně. Zeptejte se na jeho/ její oblíbenou ruskou sportovkyni/ oblíbeného ruského sportovce.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Мой любимый спортсмен/ моя любимая спортсменка ... Тренироваться, заниматься каждый день Иметь семью Участвовать в чём Соблюдать диету Иметь строгий режим дня Добиться успеха Недавно он/ она получил/а золотую/ серебряную/ бронзовую медаль.

	Недавно он/ она выиграл/а чемпионат/ соревнование по ... У тебя есть любимый спортсмен/ любимая спортсменка? Напиши мне о нём/ о ней. Спасибо. Пока
návodné otázky	Кто твой любимый спортсмен/ твоя любимая спортсменка? Каким видом спорта он/ она занимается? Какие у него/у неё результаты и успехи? Что ты знаешь о его/ её личной жизни? Что для тебя интересно?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	nemoc
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce, který/á je momentálně nemocný/á, dopis o tom, co jste dělal/a, když jste byl/a delší dobu nemocný/ nemocná a jak jste se léčili. Byli jste v nemocnici? Popřejte svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce brzké uzdravení.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я болел/а Я был/а в больнице Я лежал/а дома Я принимал/а лекарства Я много читал/а Я смотрел/а телевизор Я слушал/а музыку Я пил/а чай Я чувствовал/а себя плохо Желаю тебе скоро выздороветь Напиши, когда тебе станет лучше. Пока
návodné otázky	Когда ты болел? Как долго ты болел? Что ты должен был делать? Как часто ты ходил к врачу? Или врач приходил к тебе? Ты лежал некоторое время в больнице? Что ты делал, когда должен был лежать в кровати?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport v televizi
stimul	slovní zásoba, otázky, sportovní pořad v televizi
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste sledovali v televizi zajímavý zápas (fotbal, hokej, ...) nebo zajímavé sportovní klání/ zajímavou sportovní soutěž. Zeptejte se ho/ ji, jaký druh sportu ho/ ji baví sledovat v televizi a proč a co viděl/a naposledy.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я смотрел по телевизору очень интересный матч Чемпионат, олимпиада Соревнования по ...

	Сначала ..., потом ..., под конец ... Победил спортсмен из ... Победила команда ... Самый интересный момент был, когда ... Самая интересная часть была, когда ... Золотую/ серебряную/ бронзовую медаль получил/а Напиши мне о том, что ты смотрел/ что ты любишь смотреть. Пока
návodné otázky	Какой вид спорта ты любишь смотреть по телевизору? Что ты смотрел последний раз? Какая часть была самая интересная? Кто победил? Тебе спортивная передача понравилась?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	zdraví
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co vše má podle vás vliv na zdraví člověka a zeptejte se, co si o tom myslí on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Стиль/ образ жизни Занимается ли спортом Делать утреннюю зарядку Правильно питаться Вегетарианец Счастливый, радостный, весёлый Оптимист или пессимист Жить в гармонии или ссориться и ругаться Внутреннее спокойствие и гармония Стресс, спешка, конфликты, перегрузки, быстрый темп жизни Высокие требования Эгоизм А что ты думаешь? Пиши. Пока
návodné otázky	Что влияет на здоровье человека? Что надо делать, чтобы быть здоровым? Что ты делаешь для своего здоровья? Что советуешь друзьям?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport – účast v soutěži
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste se účastnil/a nějaké sportovní soutěže. Zeptejte se ho/ ji, zda se také nějaké soutěže účastnil/a a jaké to pro něj/ ni bylo a jak se umístil/a.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Участвовать в соревнованиях

	Выступать за команду ... Занять место Выиграть у кого, проиграть кому Осталось хорошее впечатление Напиши о себе и своих спортивных успехах. Пока
návodné otázky	Каким спортом ты активно занимаешься? В каком соревновании ты участвовал? Тебе было трудно? Какое место ты занял? Тебе понравилось соревнование? Поедешь снова следующий раз?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké sporty byste si chtěli vyzkoušet, kdybyste měli více času a peněz. Zeptejte se, co by si rád vyzkoušel on/ vyzkoušela ona a proč.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Заниматься чем Попробовать что Летать, прыгать с парашютом Подводное плавание Катайся на роликовых коньках Кататься на лыжах Кататься на велосипеде Кататься на лодке, на яхте, на корабле Лазить по горам А что ты бы хотел попробовать? Пиши Пока
návodné otázky	Какие виды спорта тебе нравятся? Какими видами спорта ты уже занимался? Какие виды спорта ты считаешь рискованными и опасными и почему? Какой вид необыкновенного спорта ты бы хотел попробовать, если бы у тебя были деньги и время?

typ textu	dopis s prvky úvahy
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	sport - jeho role v životě
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jakou roli hraje ve vašem životě sport, zda sportujete, čím se aktivně zabýváte a jak často. Zeptejte se, jakou roli hraje sport u něj/ u ní.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Спорт для меня интересное увлечение Я занимаюсь спортом из-за здоровья Занятия спортом важны для укрепления характера и воли человека Спорт помогает стать здоровым и сильным

	Я не представляю себе жизни без спорта В моей жизни спорт не играет никакой роли Я спортом вообще не занимаюсь Я считаю, что ... Для меня очень важно .../ неважно ... Я думаю, что ... Мне кажется, что ... А какое твоё отношение к спорту? Пока
návodné otázky	Какую роль в твоей жизни имеет спорт? Каким спортом ты занимаешься, как часто и почему? В чём тебе спорт помогает? Ты мог бы жить без спорта?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 3)
téma	zdraví
stimul	slovní zásoba, otázky, články na internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaký je v ČR zájem o tradiční a alternativní medicínu. Napište o vlastních zkušenostech nebo o zkušenostech vašich blízkých. Zeptejte se, zda se Rusové také vrací k tradiční medicíně.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Традиционная медицина Альтернативная медицина Пить травки Верить целителям Вылечиться, выздороветь А что ты думаешь о целителях? Пиши о своём опыте. Пока
návodné otázky	Ты веришь больше врачам или целителям? У тебя есть личный опыт? Целители всегда успешны? Почему возникают проблемы и недоразумения? Что лучше?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга 3, lekce 4)
téma	známá značka
stimul	slovní zásoba, otázky, internetové články v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o nějaké známé české značce, například: pivo (Plzeň), obuv (Baťa), sklo (Moser) ... Zjistěte si o nich základní údaje ohledně historie a současnosti. Zeptejte se, jaké známé firmy jsou v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Фирма, компания была основана/ создана ... в городе Теперь находится в ... Производить что ...

	Приобрести мировую известность Отвечать на потребности мирового рынка Заниматься вывозом/ экспортом/ экспортировать Заниматься продажей/ поставкой Предлагать что ... Стать известной маркой Обувь, стекло, пиво, ювелирные изделия из граната, автомобили Выпускать отечественного производства Развивать сотрудничество Чешские товары Модная обувь Напиши мне о русской фирме/ русских фирмах Спасибо. Пока
návodné otázky	Какую чешскую мироизвестную фирму ты знаешь? Когда она была основана и кем? Каким образом она стала успешной? Что про неё можно сказать сегодня? Тебе нравятся товары, которые она производит?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга 3, lekce 4)
téma	nakupování – slevy – konzumní společnost
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rádi nakupujete a zda vás při nákupu ovlivňují slevy, nebo dáváte přednost kvalitě před nízkou cenou. Zeptejte se na jeho/ její názor a praxi. Myslíte si, že lidé v dnešní době v Evropě nakupují příliš mnoho zbytečností, podléhají nadbytečnému konzumu?
klíčová slova a slovní spojení	Привет Я люблю ходить по магазинам Покупать всё со скидками Скидки на меня не имеют никакого влияния, важно качество Я покупаю, что мне нужно и когда мне это нужно Скидки на еду, на одежду, на технику Цена товара зависит от моды, сезона Напиши, что и как часто ты покупаешь. Жду твоего ответа Пока
návodné otázky	Ты любишь ходить по магазинам? Ты покупаешь всё со скидками или не смотришь на цены? Ты много покупаешь? Как ты выбираешь, что купить? Ты покупаешь только то, что тебе нужно, или всё, что тебе нравится? У тебя дома накопилось много вещей/ много мусора?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга 3, lekce 4)
téma	nakupování - reklamy
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda vás při nákupu ovlivňují reklamy a kde všude se s reklamami setkáváte (obchody, televize, tisk, internet). Můžete popsat nějakou vtipnou reklamu, která se vám líbila. Zeptejte se na situaci reklam v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Рекламы Телевидение, радио, интернет, пресса СМИ (средства массовой информации) Реклама прерывает передачи, надо ждать Магазины Специальные карточки, мелкие игрушки для детей Скидки для постоянных клиентов Хорошая реклама - большой спрос на товары Напиши, какое твоё отношение к рекламе. Пока
návodné otázky	Где ты можешь встретиться с рекламой? Реклама – это хорошая вещь или вмешательство? Кому реклама помогает, кому вредит? Тебе рекламы нравятся? Ты их понимаешь? Рекламы имеют смысла? Ты им веришь? Как по твоему выглядит хорошая реклама? Ты за или против рекламы как потребитель? Рекламы тебе мешают или помогают сделать выбор?

typ textu	reklama
jazyková úroveň	B1 (Радуга 3, lekce 4)
téma	nakupování - reklamy
stimul	slovní zásoba, otázky, vzorové reklamy z ruských novin/ časopisů
zadání	Napište reklamu do časopisu pro mládež na výrobek, s kterým jste velmi spokojen/a a chtěl/a byste ho všem doporučit nebo na výrobek, který zatím neexistuje, ale vy jste ho vymyslel/a a považujete ho za ideální a pro mládež vhodný.
klíčová slova a slovní spojení	Это ... Использовать для ... Выглядеть (форма/ цвет/ размеры) Домашний робот/ кухонный робот Скидка Рекомендовать
návodné otázky	Как выглядит товар, какой он формы и какого размера? Из чего он сделан, из какого материала, какого цвета? Для чего этот товар можно использовать? Что с ним можно делать? Почему он может нравиться и почему и для кого его рекомендуют? Почему он идеальный?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 4)
téma	národnosti - stereotypy
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co se říká v Čechách o Češích a zeptejte se ho/ ji na to, co se říká v Rusku o Rusech. Také napište, co se říká v Čechách o Rusech a zeptejte se ho/ ji, zda je to pravda.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Нельзя делать обобщающие выводы, но ... чехи не сразу дружат с иностранцами, они сдержанные чехи завистливые, недоброжелательные, завидуют соседям/ друзьям чехи всё время всё критикуют и ни с чем не довольны чехи едят кнедлики и пьют пиво русские грустные, скромные, ленивые, дружелюбные, гостепримные, добрые русские едят пироги и пьют водку Какие русские? Что они о себе думают? Пиши, мне интересно. Пока
návodné otázky	Какие чехи? Что они о себе думают? Что о них говорят иностранцы? Что чехи едят и пьют? Что говорят чехи о русских?

typ textu	obchodní dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 4)
téma	obchodování
stimul	slovní zásoba, otázky, ukázky obchodních dopisů
zadání	Představte si, že pracujete pro českou firmu, která chce navázat spolupráci s ruskou firmou. Napište obchodní dopis, ve kterém svou firmu představíte a nabídnete vlastní výrobky a vyjádříte naději na spolupráci.
klíčová slova a slovní spojení	Уважаемые господа Мы предлагаем сотрудничество У нас большой интерес к деятельности вашей фирмы Заклучить сделку на поставку ... Заклучить контракт ... Сотрудничать в области ... Подписать договор Направляем в приложении каталог изделий нашей фирмы С уважением
návodné otázky	Как называется и что производит ваша фирма? Где она находится? Что она предлагает, какой вид сотрудничества? Что требует?

typ textu	vizitka
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 4)
téma	obchodování
stimul	slovní zásoba, ukázky vizitek v ruštině
zadání	Napište si svou vizitku v azbuce.
klíčová slova a slovní spojení	Имя и фамилия Должность Название фирмы и её логотип Адрес Емэйл Телефон и факс Страница фирмы в интернете

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky – ideální učitel
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaký je váš učitel ruského jazyka a jaký by podle vás měl být ideální učitel cizích jazyků. Zeptejte se na jeho/ její názor.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Интеллигентный Хорошо владеющий языком Квалифицированный Терпеливый Дружеский Знать и хорошо объяснять грамматику и новые слова Симпатичный Понимающий своих учеников А что ты думаешь, каким должен быть хороший преподаватель? Пока
návodné otázky	Какой твой учитель русского языка? Какая у него внешность? Какие черты характера? Что ты в нём ценишь? Каким должен быть идеальный преподаватель иностранных языков?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 4)
téma	obchodování – popis kanceláře
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie kanceláří
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak by podle vás měla vypadat dobře zařízená kancelář ředitele firmy. Využijte vlastní pracovní zkušenost z brigády. Zeptejte se, jak jsou kanceláře obvykle vybavené v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Большой стол Компьютер, интернет Телефон с автоответчиком

	Ксерокс Копировальная техника Кофеварка, холодильник Диван и кресла Большие окна, достаток света Симпатичная секретарша Какая ситуация в России? Пока
návodné otázky	Как выглядит обыкновенный кабинет директора в Чехии? Что там имеется? Как должна быть комната оборудована?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 4)
téma	rodina a kariéra
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda v ČR pracují ženy na vysokých manažerských postech a zda jsou stejně platově ohodnoceny jako muži. A považujete-li za správné, aby se žena věnovala kariéře nebo zda by podle vás měla dát přednost rodině. Zeptejte se na situaci žen v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Права женщин Работать директором, менеджером Хорошо зарабатывать Получать меньше чем мужчина Это несправедливо Работать много часов Не иметь времени для семьи Не иметь детей Мужчины не любят слушать женщину Мужчинам не нравится, когда женщина более успешна Как к этому вопросу относятся в России? Пиши. Пока
návodné otázky	В Чехии равноправие женщин и мужчин на работе? На каких высоких постах работают женщины? Они хорошо справляются? Таких женщин много? Какая у них зарплата по сравнению с мужчинами? У женщин бизнесменок есть время для семьи? Женщина сможет совместить карьеру и семью? Что важнее?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického časopisu v ruštině
jazyková úroveň	B1
téma	globalizace
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o vlivu globalizace v Česku. Zeptejte se na vliv globalizace v současném Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Люди живут хорошо

	Везде супермаркеты и большие гипермаркеты, всего достаток Продукты и товары со всего мира, марки Машины иномарки Международные фирмы находятся везде, имеют свои филиалы Многие люди путешествуют за границу Сильное влияние имеет интернет Мгновенная доступность и распространение информации В Европе нет границ Мода в мировом масштабе Культура в мировом масштабе Безработица, бедность Чешская культура постепенно исчезает Как влияет глобализация на жизнь в России? Пиши Пока
návodné otázky	Что такое глобализация? Чем проявляется глобализация в Чехии? Какое имеет влияние в торговле, на путешествия туристов? Каким образом распространяется информация и рекламы? Как влияет то, что Чехия является членом Европейского Сообщества? Что можно сказать о мировой моде и культуре в Чехии? Есть негативные черты глобализации?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 5)
téma	Moskva
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, průvodce, internetové stránky o Moskvě
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o Moskvě z hodin ruského jazyka a co dalšího byste se rádi dozvěděli.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Столица России Кремль Красная площадь ГУМ Храм Василия Блаженного Большой театр Третьяковская галерея Метро Напиши мне больше. Пока
návodné otázky	Какие в Москве достопримечательности? Что ты о них знаешь? Где они находятся? Что ещё стоит в Москве посмотреть?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 5)
téma	Petěrburg
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, průvodce, internetové stránky o Petěrburgu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o Petěrburgu z hodin ruského jazyka a co dalšího byste se rádi dověděli.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Петропавловская крепость Зимний дворец - Эрмитаж Невский проспект Адмиралтейство Алекса́ндро-Невская лавра Памятник Петру Первому Напиши мне больше. Пока
návodné otázky	Какие в Петербурге достопримечательности? Что ты о них знаешь? Где они находятся? Что ещё стоит в Петербурге посмотреть?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 5)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, průvodce, internetové stránky o Praze
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké služby mohou využít turisté při návštěvě ČR/ Prahy a zeptejte se na služby v Rusku/ v Moskvě/ v Petěrburgu.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Услуги для туристов Обмен валюты Бюро путешествий Экскурсии, экскурсионное бюро, развлекательные программы Гостиницы Прогулки на катере Входной билет, скидка для студентов/ пенсионеров/ детей/ групп Выставки, концерты, спектакли, картинные галереи, Достопримечательности Памятники, музеи, дворцы, церкви, архитектурные ансамбли, женские и мужские монастыри Транспорт: автобусы, поезда, такси, троллейбусы, трамваи, метро Питание, рестораны, бары, пабы Напиши, какими услугами может пользоваться турист в России. Спасибо. Пока
návodné otázky	Какие существуют услуги для туристов? Что можно посетить? Каким образом перемещаться?

	Какие выгоды/ скидки представляются для студентов, пенсионеров и групп?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 5)
téma	cestování - hotel
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaká jsou v ČR většinou pravidla pobytu v hotelu. Zeptejte se na pravidla v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет В Чехии следующие правила ... Заказать номер Заплатить за номер вперед Уходя из номера, закрыть окна Не курить в лифте Не двигать с мебелью/ не переставлять мебель Не воровать полотенца Не приглашать гостей По всем вопросам обращаться к администратору Как это в России? Пока
návodné otázky	Какие правила бронирования номера в гостинице? Какие правила поведения гостей в гостинице? Когда надо всё оплатить?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	lidská práva
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, jaká jsou v Čechách dodržována lidská práva a zda není omezováno právo na svobodu vyjádření a zeptejte se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Учитывать права человека Право человека на жизнь Право на свободу и личную неприкосновенность Право на справедливый суд Право на неприкосновенность жилища и тайну переписки Право на образование Право на свободу выбора места жительства Свобода мысли, совести и религии Свобода слова и информации Свобода собраний и ассоциаций Избирательное право Какая ситуация в России? Напиши. Спасибо. Пока
návodné otázky	Какие права человека в Чехии соблюдаются? Можешь привести примеры? Когда возникают проблемы? Что вызывает контroversию? Какие случаи нарушения прав человека в Чехии ты знаешь?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	náboženství
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaká je náboženská situace v ČR a proč. Zeptejte se na stav náboženství a víry v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Религия играет/ не играет важную роль в чешском обществе Католическая вера/ Протестантская вера/ Мусульманская вера Соблюдать религиозные праздники Пост, поститься Костёлы, храмы, монастыри Монахи и монахини, паломники, верующие, неверующие Какая ситуация в области религии в России? Пиши. Пока
návodné otázky	Религия для чехов важна или нет? Вера в Чехии имеет сильную позицию? Какая вера в Чехии имеет больше всего верующих и почему? Сколько процентов населения без веры/ неверующие/ атеисты? В Чехии много действующих монастырей? Люди ходят часто в храм на богослужения? Вы лично верующие? Кто повлиял/ что повлияло на ваше принятие/ не принятие веры? В Чехии соблюдают/вы соблюдаете религиозные праздники? Какие и почему? Религия имеет будущее?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	kriminalita
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o kriminalitě v ČR/ Praze a zeptejte se na stav věcí v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Тюрьма, рабочая колония Быть в заключении, осудить, наказать кого за что Вор, убийца, рекетёр, мафия, насилие Брать взятки, коррупция, взяточничество Террорист, терроризм, теракт Пострадали несколько человек Преступление против детей Преступность, преступление и наказание Компьютерная преступность, скачивание файлов с интернета (фильмы, музыка, книги) Какая ситуация с преступностью в России? Пока
návodné otázky	О каком виде преступности в Чехии больше всего говорится?

	Что опасно для туристов? Какое ваше мнение о компьютерной преступности, когда воруют, например, фильмы и музыку?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo článek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (Радуга по-новому 5, lekce 5)
téma	rusko-české vztahy
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o rusko - českých vztazích a jak si představujete budoucí vývoj vztahů mezi ČR a Ruskem.
klíčová slova a slovní spojení	Привет Экономика Бизнес, бизнесмен Договоры Отношения наладятся Газ, сырьё, нефть Чешские промышленные товары Машины, стекло, обувь, пиво Политика Россия - сильное и огромное государство Чехия – маленькая страна Что будет дальше? Пиши. Пока
návodné otázky	Что ты знаешь про политические и экономические связи между Чехией и Россией? Что может предложить Чехия России? Что может предложить Россия Чехии? Что ты думаешь, как будет сотрудничество дальше развиваться?

7.5 Příloha č. 5 - Vhodné fráze v dopisech

Tato příloha obsahuje v přehledných tabulkách vhodné fráze pro různé situace, ke kterým se studenti budou vyjadřovat v dopisech (*фразы для использования в письме*). Mohou informovat, argumentovat, souhlasit či nesouhlasit s určitým názorem, radit a naopak odrazovat, radu a pozvání přijímat anebo odmítat, žádat, prosit, nabízet a zvat, gratulovat a děkovat za gratulaci, reagovat na poděkování, omluvit se a přijmout omluvu. V tabulce je vždy věta nebo její nedokončená část v ruském jazyce a zároveň v českém jazyce. Věty jsou dále rozděleny na vyjádření neformální (tykáni) a formální (vykáni). Někdy je forma stejná, jelikož se dá využít pro obě situace.

Tabulka č. 96 – Vhodné fráze – informovat, oznamovat, vysvětlit

informovat, oznamovat, vysvětlit (информировать, сообщать, объяснять)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Хочу тебе написать, что ...	Chci Ti napsat, že ...	Я хотел бы Вам написать, что ...	Chtěl bych Vám napsat, že ...
Хочу тебе объяснить, что ...	Chci Ti vysvětlit, že ...	Я хотел бы Вам объяснить, что ...	Chtěl bych Vám vysvětlit, že ...
Хочу тебе рассказать, что ...	Chci Ti vyprávět, že ...	Я хотел бы Вам рассказать, что ...	Chtěl bych Vám vyprávět, že ...
Хочу поделиться с тобой своими мыслями.	Chci se s Tebou podělit o své мысли.	Я хотел бы поделиться с Вами своими мыслями.	Chtěl bych se s Вами подělit o své мысли.
Хочу сообщить тебе, что ...	Chci Ti sdělit, že ...	Я хотел бы сообщить Вам, что ...	Chtěl bych Vám sdělit, že ...
Хочу показать/ доказать тебе, что ...	Chci Ti ukázat/ dokázat, že ...	Я хотел бы показать/ доказать Вам, что ...	Chtěl bych Vám ukázat/ dokázat, že ...
Хочу проинформировать тебя о том, что ...	Chci Tě информировать о том, že ...	Я хотел бы проинформировать Вас о том, что ...	Chtěl bych Vás информировать о том, že ...

Tabulka č. 97 – Vhodné fráze – přesvědčit, argumentovat, vyjádřit vlastní názor

пřесvědčit, аргументоват, выјадрит властні назор (аргументировать, выражать свои мысли, своё мнение)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
По-моему, ...	Podle mne	По-моему, ...	Podle mne
По моему мнению, ...	Podle mého mínění	По моему мнению, ...	Podle mého mínění
Я думаю, что ...	Мyslím si, že ...	Я думаю, что ...	Мyslím si, že ...
Мне кажется, что	Здá se mi, že ...	Мне кажется, что	Здá se mi, že ...
Я согласен с тем, что ...	Сouhlasím s tím, že ...	Я согласен с тем, что ...	Сouhlasím s tím, že ...

Хочу высказать своё мнение о ...	Chci vyjádřit svůj názor na ...	Я хотел бы высказать своё мнение ...	Chtěl bych vyjádřit svůj názor na ...
Я уверен, что ...	Věřím, že ...	Я уверен, что ...	Věřím, že ...
Я убеждён, что ...	Jsem přesvědčen o tom, že ...	Я убеждён, что ...	Jsem přesvědčen o tom, že ...
Я разделяю следующую точку зрения ...	Sdílím následující úhel pohledu ...	Я разделяю следующую точку зрения ...	Sdílím následující úhel pohledu ...
Я считаю, что ...	Domnívám se, že ...	Я считаю, что ...	Domnívám se, že ...
Хочу тебе показать/ доказать, что ...	Chci Ti ukázat/ dokázat, že ...	Я хотел бы Вам показать/ доказать, что ...	Chtěl bych Vám ukázat/ dokázat, že ...

Tabulka č. 98 – Vhodné fráze - souhlasit

souhlasit s názorem (соглашаться с мнением)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
По-моему, ты прав.	Podle mne máš pravdu.	По-моему, Вы правы.	Podle mne máte pravdu.
Я того же мнения.	Mám stejný názor.	Я того же мнения.	Mám stejný názor.
Я тоже думаю, что ...	Také si myslím, že ...	Я тоже думаю, что ...	Také si myslím, že ...
Мне также кажется, что ...	Také se mi zdá, že ...	Мне также кажется, что ...	Taktéž se mi zdá, že ...
Я абсолютно согласен с тобой, что ...	Absolutně s Tebou souhlasím, že ...	Я абсолютно согласен с Вами, что ...	Absolutně s Vámi souhlasím, že ...
Хочу поддержать твоё мнение.	Chci podpořit Tvůj názor.	Хочу поддержать Ваше мнение.	Chci podpořit Váš názor.
Я тоже уверен в том, что ...	Také věřím, že ...	Я тоже уверен в том, что ...	Také věřím, že ...
Я также убеждён, что ...	Také jsem přesvědčen, že ...	Я также убеждён, что ...	Taktéž jsem přesvědčen, že ...
Я полностью разделяю твою точку зрения.	Plně sdílím Tvůj úhel pohledu.	Я полностью разделяю Вашу точку зрения.	Plně sdílím Váš úhel pohledu.
Я считаю, как и ты, что ...	Domnívám se stejně jako Ty, že ...	Я считаю, как и Вы, что ...	Domnívám se stejně jako Vy, že ...
Я думаю/ уверен/ убеждён, что ты прав.	Myslím si/ věřím/ jsem přesvědčen, že máš pravdu.	Я думаю/ уверен/ убеждён, что Вы правы.	Myslím si/ věřím/ jsem přesvědčen, že máte pravdu.

Tabulka č. 99 – Vhodné fráze - nesouhlasit

nesouhlasit s názorem (не соглашаться с мнением)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
По-моему, это не так.	Podle mého to tak není.	По-моему, это не так.	Podle mého to tak není.

По моему мнению, ты не прав.	Podle mne nemáš pravdu.	По моему мнению, Вы не правы.	Podle mne nemáte pravdu.
Я не думаю, что ...	Nemyslím si, že ...	Я не думаю, что ...	Nemyslím si, že ...
Мне не кажется, что ...	Nezdá se mi, že ...	Мне не кажется, что ...	Nezdá se mi, že ...
Я не согласен с тем, что ...	Nesouhlasím s tím, že ...	Я не согласен с тем, что ...	Nesouhlasím s tím, že ...
Я другого мнения.	Mám jiný názor.	Я другого мнения.	Mám jiný názor.
Я не уверен, что ...	Nevěřím, že ...	Я не уверен, что ...	Nevěřím, že ...
Я не убеждён, что ...	Nejsem přesvědčen o ...	Я не убеждён, что ...	Nejsem přesvědčen o ...
Я не разделяю твою точку зрения.	Nesdílím Tvůj úhel pohledu.	Я не разделяю Вашу точку зрения...	Nesdílím Váš úhel pohledu.
Я не считаю, что ...	Domnívám se, že ne...	Я не считаю, что ...	Domnívám se, že ne...
Я не понимаю, почему ...	Nerozumím, proč ...	Я не понимаю, почему ...	Nerozumím, proč ...

Tabulka č. 100 – Vhodné fráze – radit, doporučit

radit, doporučit (советовать)			
neformálně		formálně	
ruský	česky	ruský	česky
Хочу тебе посоветовать ...	Chci Ti poradit ...	Я хотел бы Вам посоветовать ...	Chtěl bych Vám poradit ...
Хочу тебе предложить ...	Chci Ti nabídnout ...	Я хотел бы Вам предложить ...	Chtěl bych Vám nabídnout ...
Хочу тебе рекомендовать ...	Chci Ti doporučit ...	Я хотел бы Вам рекомендовать ...	Chtěl bych Vám doporučit ...
Я на твоём месте бы это сделал.	Na Tvém místě bych to udělal.	Я на Вашем месте бы это сделал.	Na Vašem místě bych to udělal.
Позволь посоветовать тебе ...	Dovol mi, abych Ti poradil ...	Позвольте посоветовать Вам ...	Dovolte mi, abych Vám poradil ...
Советую тебе ...	Radím Ti ...	Советую Вам ...	Radím Vám ...

Tabulka č. 101 – Vhodné fráze - nedoporučovat

nedoporučovat, zrazovat od něčeho (не советовать)			
neformálně		formálně	
ruský	česky	ruský	česky
Не могу тебе посоветовать.	Nemohu Ti poradit.	Не могу Вам посоветовать.	Nemohu Vám poradit.
Не рекомендую тебе ...	Nedoporučuji Ti ...	Не рекомендую Вам ...	Nedoporučuji Vám ...
Я на твоём месте бы этого не делал.	Na Tvém místě bych to nedělal.	Я на Вашем месте бы этого не делал.	Na Vašem místě bych to nedělal.
Тебе ещё надо об этом подумать.	Musíš o tom ještě popřemýšlet.	Вам ещё надо об этом подумать.	Ještě si to musíte promyslet.

Это опасно/ рискованно.	Je to nebezpečné/ riskantní.	Это опасно/ рискованно.	Je to nebezpečné/ riskantní.
Это не получится/ не выйdet.	Nepodaří se to/ nevyjde to.	Это не получится/ не выйdet.	Nepodaří se to/ nevyjde to.
Этим не стоит заниматься.	Nestojí za to se tím zabývat.	Этим не стоит заниматься.	Nestojí za to se tím zabývat.

Tabulka č. 102 – Vhodné fráze – přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání

přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání (принять совет, рекомендацию, просьбу, приглашение)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Большое тебе спасибо за совет/исполнение моей просьбы/приглашение.	Velké díky za radu/splnění mé prosby/ pozvání.	Большое Вам спасибо за совет/исполнение моей просьбы/приглашение.	Velké díky za radu/splnění mé prosby/ pozvání.
Благодарю тебя за совет/ выполнение моей просьбы/ помощь.	Děkuji Ti za radu/splnění mé prosby/ pomoc.	Благодарю Вас за совет/ выполнение моей просьбы/ помощь.	Děkuji Vám za radu/splnění mé prosby/ pomoc.
Я согласен с тобой, что ...	Souhlasím s Tebou, že ...	Я согласен с Вами, что ...	Souhlasím s Vámi, že ...
Я не могу отказать тебе в помощи.	Nemohu Ti odmítnout pomoc.	Я не могу отказать Вам в помощи.	Nemohu Vám odmítnout pomoc.
С большим удовольствием приду.	Velmi rád přijdu.	С большим удовольствием приду.	Velmi rád přijdu.

Tabulka č. 103 – Vhodné fráze – odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání

odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání (отказаться от совета, от рекомендации, от выполнения просьбы, от принятия приглашения)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
К сожалению, не могу воспользоваться твоим советом.	Bohužel nemohu využít Tvou radu.	К сожалению, не могу воспользоваться Вашим советом.	Bohužel nemohu využít Vaši radu.
Я вынужден отказать от твоего предложения, потому что ...	Jsem nucen odmítnout Tvůj návrh, protože ...	Я вынужден отказать от Вашего предложения, потому что ...	Jsem nucen odmítnout Váš návrh, protože ...
К сожалению, я вынужден отказать тебе в просьбе.	Bohužel jsem nucen Tvou prosbu odmítnout.	К сожалению, я вынужден отказать Вам в просьбе.	Bohužel jsem nucen Vaši prosbu odmítnout.
Я бы с удовольствием, но	Udělal bych to velmi rád, ale nemohu splnit Tvou prosbu.	Я бы с удовольствием, но	Udělal bych to velmi rád, ale nemohu splnit Vaši prosbu.

не могу выполнить твою просьбу.		не могу выполнить Вашу просьбу.	
Как бы я ни хотел, но ничего не могу для тебя сделать.	I kdybych chtěl sebevíc, nic pro Tebe nemohu udělat.	Как бы я ни хотел, но ничего не могу для Вас сделать.	I kdybych chtěl sebevíc, nic pro Vás nemohu udělat.
Мне очень жаль, но ничем не могу помочь тебе.	Je mi velmi líto, ale nemohu Ti nijak pomoci.	Мне очень жаль, но ничем не могу помочь Вам.	Je mi velmi líto, ale nemohu Vám nijak pomoci.
К сожалению, не могу принять твоё приглашение/ приехать к тебе.	Bohužel nemohu přijmout Tvé pozvání/ nemůžu k Tobě přijet.	К сожалению, не могу принять Ваше приглашение/ приехать к Вам.	Bohužel nemohu přijmout Vaše pozvání/ nemohu k Vám přijet.
Я не могу выполнить твою просьбу, потому что ...	Nemohu splnit Tvou prosbu, protože ...	Я не могу выполнить Вашу просьбу, потому что	Nemohu splnit Vaši prosbu, protože ...

Tabulka č. 104 – Vhodné fráze – žádat, prosit

žádat, prosit (просить, требовать)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Не знаю, как мне быть.	Nevím, jak dál.	Обращаюсь к Вам с просьбой.	Obracím se na Vás s prosbou ...
Не знаю, что мне делать.	Nevím, co dělat.	Обращаюсь к Вам за советом.	Obracím se na Vás pro radu ...
Ты мог бы мне помочь?	Mohl bys mi pomoci?	Вы могли бы мне помочь?	Mohl byste mi pomoci?
Ты можешь мне посоветовать?	Můžeš mi poradit?	Вы могли бы мне посоветовать?	Mohl byste mi poradit?
Обращаюсь к тебе с просьбой/ предложением ...	Obracím se na Tebe s prosbou/ s návrhem ...	Обращаюсь к Вам с просьбой/ предложением ...	Obracím se na Vás s prosbou/ s návrhem ...
Я хочу попросить тебя ...	Chci Tě poprosit ...	Я хочу попросить Вас ...	Chci Vás poprosit ...
Я хотел бы попросить тебя ...	Chtěl bych Tě poprosit ...	Я хотел бы попросить Вас ...	Chtěl bych Vás poprosit ...
У меня к тебе большая просьба.	Mám k Tobě velkou prosbu.	У меня к Вам большая просьба.	Mám k Vám velkou prosbu.
Ты не мог бы выполнить мою просьбу, пожалуйста?	Nemohl bys prosím splnit mou prosbu?	Вы не могли бы выполнить мою просьбу, пожалуйста?	Nemohl byste prosím splnit mou prosbu?

Tabulka č. 105 – Vhodné fráze - nabízet

nabízet (предлагать)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
У меня для тебя несколько предложений.	Mám pro Tebe několik návrhů.	У меня для Вас несколько предложений.	Mám pro Vás několik návrhů.
Хочу тебе предложить ...	Chci Ti nabídnout ...	Хочу Вам предложить ...	Chci Vám nabídnout ...
У тебя найдётся время встретиться?	Budeš mít čas se sejít?	У Вас найдётся время встретиться?	Budete mít čas se sejít?
Ты не хочешь/ не хотел бы ...	Nechceš/ Nechtěl bys ...	Вы не хотите/ не хотели бы ...	Nechcete/ Nechtěli byste ...
Давай вместе ...	Pojďme spolu ...	Давайте вместе ...	Pojďme spolu ...

Tabulka č. 106 – Vhodné fráze - zvat

zvat (приглашать)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Приглашаю тебя в гости/ на банкет/ на вечеринку/ в кино/ в театр/ на концерт.	Zvu Tě na návštěvu/ na banket/ na večírek/ do kina/ do divadla/ na koncert.	Приглашаю Вас в гости/ на банкет/ на открытие выставки/ в кино/ в театр/ на концерт.	Zvu Vás na návštěvu/ na banket/ na vernisáž/ do kina/ do divadla/ na koncert.
Разреши мне пригласить тебя ...	Dovol mi pozvat Tě ...	Разрешите мне пригласить Вас ...	Dovolte mi pozvat Vás ...
Я хочу пригласить тебя ...	Chci Tě pozvat ...	Я хотел бы пригласить Вас ...	Chtěl bych Vás pozvat ...
Я буду очень рад, если ты придёшь/ примешь моё приглашение.	Budu velmi rád, když přijdeš/ přijmeš mé pozvání.	Я буду очень рад, если Вы придёте/ примете моё приглашение.	Budu velmi rád, když přijdete/ přijmete mé pozvání.
Я буду счастлив, если ты придёшь/ примешь моё приглашение.	Budu šťastný, jestli přijdeš/ přijmeš mé pozvání.	Я буду счастлив, если Вы придёте/ примете моё приглашение.	Budu šťastný, jestli přijdete/ přijmete mé pozvání.

Tabulka č. 107 – Vhodné fráze – gratulovat, blahopřát, přát

gratulovat, blahopřát, přát (поздравлять, желать)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
С Новым годом! С днём рождения! С праздником!	Všechno nejlepší v Novém roce! Všechno nejlepší k narozeninám!	Разрешите/ Позвольте поздравить Вас с Новым годом/ с днём рождения/	Dovolte poblahopřát Vám k Novému roku/ k narozeninám/ k svátku!

	Všechno nejlepší k svátku!	с праздником!	
Прими наши поздравления в связи с ...	Přijmi naše blahopřání k ...	Примите наши поздравления в связи с ...	Přijměte naše blahopřání v souvislosti s ...
Желаю тебе ...	Přeji Ti ...	Разрешите/позвольте пожелать Вам ...	Dovolte mi popřát Vám ...
Поздравляю тебя с ...	Gratuluji Ti k ...	Поздравляю Вас с ...	Gratuluji Vám k ...
Я хочу тебя поздравить с ...	Chci Ti blahopřát k ...	Я хотел бы поздравить Вас с ...	Chtěl bych Vám blahopřát k ...
Желаю тебе успехов, здоровья и счастья.	Přeji Ti úspěchy, zdraví a štěstí.	Желаю Вам успехов, здоровья и счастья.	Přeji Vám úspěchy, zdraví a štěstí.
Прими мои самые хорошие пожелания.	Přeji Ti všechno nejlepší.	Примите мои наилучшие пожелания.	Peji Vám všechno nejlepší.
Надеюсь, что у тебя всё будет благополучно.	Doufám, že u Tebe bude vše v pořádku/ dobře to dopadne.	Надеюсь, что у Вас всё будет благополучно.	Doufám, že u Vás bude vše v pořádku/ dobře to dopadne.
Скорее тебе выздороветь / поправиться.	Co nejdříve se uzdrav/ zotav.	Скорейшего Вам выздоровления.	Přeji Vám brzké uzdravení.

Tabulka č.108 – Vhodné fráze - poděkovat

poděkovat za gratulaci, blahopřání, pomoc (благодарить за поздравление, помощь)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Благодарю тебя за ...	Děkuji Ti za ...	Благодарю Вас за ...	Děkuji Vám za ...
Я тебе благодарен за ...	Jsem Ti vděčný za ...	Я Вам благодарен за ...	Jsem Vám vděčný za ...
Заранее благодарю тебя за ...	Předem Ti děkuji za ...	Заранее благодарю Вас за ...	Předem Vám děkuji za ...
Прими мою благодарность за ...	Přijmi mé poděkování za ...	Примите мою благодарность за ...	Přijměte mé poděkování za ...
Ты не представляешь, как я тебе благодарен за ...	Ani si neumíš představit, jak jsem Ti vděčný za ...	Вы не представляете, как я Вам благодарен за ...	Ani si neumíte představit, jak jsem Vám vděčný za ...
Ты очень любезен/ любезна.	Jsi velmi laskav/a.	Вы очень любезны.	Jste velmi laskav/a.
Ты очень внимателен/ внимательна.	Jsi velmi vnímavý/á//pozorný/á.	Вы очень внимательны.	Jste velmi vnímavý/á//pozorný/á.

Это очень мило с твоей стороны.	Je to od Tebe velice milé.	Это очень мило с Вашей стороны.	Je to od Vás velice milé.
Спасибо за ...	Děkuji za ...	Спасибо за	Děkuji za ...

Tabulka č. 109 – Vhodné fráze – odpovědět na poděkování

odpovědět na poděkování (ответить на благодарность)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Не стоит благодарить меня.	Nestojí za to mi děkovat.	Не стоит благодарить меня.	Nestojí za to mi děkovat.
Не надо/ не нужно благодарить меня.	Není třeba mi děkovat.	Не надо/ не нужно благодарить меня.	Není třeba mi děkovat.
Не за что благодарить меня.	Není za co mi děkovat.	Не за что благодарить меня.	Není za co mi děkovat.
Я всегда счастлив/ рад помочь тебе.	Vždy Ti rád pomohu.	Я всегда счастлив/ рад помочь Вам.	Vždy Vám rád pomohu.
Я всегда готов помочь тебе.	Jsem vždy připraven Ti pomoci.	Я всегда готов помочь Вам.	Jsem vždy připraven Vám pomoci.
Мне было очень приятно помочь тебе.	Velmi rád jsem Ti pomohl.	Мне было очень приятно помочь Вам.	Velmi rád jsem Vám pomohl.
Мне было приятно выполнить твою просьбу.	Rád jsem splnil Tvou prosbu.	Мне было приятно выполнить Вашу просьбу.	Rád jsem splnil Vaši prosbu.
Я не мог отказать тебе.	Nemohl jsme Ti odmítnout.	Я не мог отказать Вам.	Nemohl jsem Vám odmítnout.
Я сделал для тебя только то, что было в моих силах.	Udělal jsem pro Tebe jen to, co bylo v mých silách.	Я сделал для Вас только то, что было в моих силах.	Udělal jsem pro Vás jen to, co bylo v mých silách.

Tabulka č. 110 – Vhodné fráze – omluvit se

omluvit se (извиниться)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky
Извини меня за ...	Omluv mne za ...	Извините меня за ...	Omluvte mne za ...
Прошу извинения за ...	Prosím za prominutí za ...	Приношу свои извинения за ...	Přináším svou omluvu za ...
Прими мои извинения за ...	Přijmi mou omluvu za ...	Примите мои извинения за ...	Přijměte mou omluvu za ...
Я хочу/ должен извиниться за ...	Chci/ musím se omluvit za ...	Я хотел бы извиниться за ...	Chtěl bych se omluvit za ...

Tabulka č. 111 – Vhodné fráze – přijmout omluvu

přijmout omluvu (принять извинения)			
neformálně		formálně	
rusky	česky	rusky	česky

Я принимаю твоё извинение.	Přijímám Tvou omluvu.	Я принимаю Ваше извинение.	Přijímám Vaši omluvu.
Тебе незачем извиняться.	Nemáš proč se omlouvat.	Вам незачем извиняться.	Nemáte proč se omlouvat.
Я прощаю тебя.	Odpouštím Ti.	Я прощаю Вас.	Odpouštím Vám.
Я извиняю тебя.	Omlouvám Tě.	Я извиняю Вас.	Omlouvám Vás.

7.6 Příloha č. 6 - Spojky, spojovací výrazy a vsuvky na úvod vět

V této příloze jsou do přehledných tabulek umístěny spojky, spojovací výrazy a vsuvky a slova, která se používají na úvod vět (союзы, союзные сочетания, вводные слова). Slovo nebo slovní spojení je nejprve v ruském jazyce, pak v českém překladu a ve třetím sloupci je vzorová věta v ruském jazyce kvůli praktické názornosti. V předposlední tabulce jsou slova uspořádána abecedně.

Tabulka č. 112 – Spojení slučovací, odporovací, vylučovací

Souřadná spojení - slučovací, odporovací, vylučovací (сочинительные союзы)		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Překlad do ČJ	Příklad ve větě v RJ
и	a	В доме стало тихо, и мы заснули.
также	rovněž, taktěž	Не беспокойся, он также мне звонил.
а также	a také	У него есть дом, а также сад около дома.
ни, ни	ani - ani	У него нет ни денег, ни времени.
не только, но и	nejen, nýbrž i	Он мне не только позвонил, но и пришёл лично попроситься.
а	ale, nýbrž	Он не русский, а чех.
но	ale, avšak, nicméně	Он чех, но живёт в Москве.
однако	avšak	У нас было много проблем, однако мы добились своей цели.
или	nebo	Летом я поеду на море или буду ходить в турпоходы по горам.
а то	jinak, nebo	Не надо говорить громко, а то дети проснутся.

Tabulka č. 113 – Vyjádření časových okolností

vyjádření časových okolností (выражение временных отношений)		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Překlad do ČJ	Příklad ve větě v RJ
во-первых	za prvé	Во-первых , нам надо подумать.
во-вторых	za druhé	Во-вторых , надо принять решение.
в-третьих	za třetí	В-третьих , надо ему помочь.
наконец	konečně	Наконец она дописала письмо.
в конце концов	наконец	Наконец / В конце концов он пошёл спать.

потом	potom	Потом он пошёл в магазин.
затем	potom, pak	Затем он встретился с другом.
позже	později	Позже он вернулся домой.
как только	jakmile	Как только я пришла домой, сразу ему позвонила.
как вдруг	když, najednou	Он уже лёг спать, как вдруг услышал звонок.
после того как	potom/ poté, co	После того как я пришла домой, сразу ему позвонила.
перед тем как	dříve než	Я сделаю ужин, перед тем как ты придёшь.
прежде чем	předtím než, dříve než	Прежде чем принять решение, надо хорошо подумать.
только что	právě když, sotvaže	Он только что открыл дверь, как услышал звонок телефона.
в то время как	tou dobou, co když	В то время как я ему звонил, он был в кино.
до сих пор	dosud	Мы ничего не можем сделать, он до сих пор не был у врача.
с тех пор как	od té doby, co	С тех пор как он уехал, не прислал нам ни одного письма.
через некоторое время	za nějakou dobu, po chvíli	Через некоторое время гости ушли.
сначала	zpočátku/ ze začátku	Сначала это всем нравилось, но потом начали бояться.
одновременно	současně zároveň	Мы хотим смотреть телевизор и одновременно выполнять домашнее задание.
в то же время	zároveň	В то же время мы ей помогли.
в то время как	mezitím co v době, když v tu dobu, kdy	В то время как мы играли в футбол, наша сестра сдавала вступительные экзамены.

Tabulka č. 114 – Vyjádření příčiny, podmínky, účelu, důsledku, přípustky

vyjádření příčiny, podmínky, účelu, důsledku a přípustky (выражение причины, условия, цели, следствия и уступительной связи)		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Překlad do ČJ	Příklad ve větě v RJ
потому что	protože	Уроки отменили, потому что профессор заболел.
поэтому	proto	Автобус не пришёл вовремя, поэтому я опоздал.
так что	tudíž, takže	Было темно, так что мы ничего не видели.
так как	jelikož	Так как профессор заболел, уроки отменили.
зачем	proč/ za jakým účelem	Он не понимает, зачем ты это делаешь.
почему	proč	Я не знаю, почему они всё время ругаются.
чтобы	aby	Он хотел, чтобы она его подождала.
для того чтобы	za účelem, aby kvůli tomu, aby	Она начала краситься и хорошо одеваться для того, чтобы он её заметил.
вместо того чтобы	místo toho, aby	Вместо того, чтобы помочь мне, он ушёл на работу.
из-за того что	kvůli tomu, že	Из-за того, что у меня было мало времени, я не успел выполнить задание.
благодаря тому что	díky tomu, že	Благодаря тому, что он мне помог, я успешно сдал экзамены.
вследствие чего	v důsledku čeho následkem čehož	Водитель за рулем разговаривал по мобильному телефону, вследствие чего попал в аварию.
вследствие того что	v důsledku toho, že	Вследствие того, что экскурсия не состоялась, у меня появилось много свободного времени. Он не мог закончить работу вследствие того, что в лаборатории произошла авария.
в результате (чего)	následkem čeho (jako důsledek)	Несколько дней шли проливные дожди, в результате чего случилось наводнение.

в связи с тем, что	v souvislosti s tím, že	В связи с тем, что началось наводнение, мы никуда не поехали.
следовательно	proto, tedy, tudíž	Эта задача трудная, следовательно не все ученики смогут её решить.
если	když, jestliže	Если у меня будет время, я обязательно к тебе зайду.
если бы	kdyby	Было бы прекрасно, если бы он смог приехать.
ли	zda-li, zda	Он не знает, придёт ли она.
хотя	ač, ačkoli, i když, třebaže, přestože	Хотя он был опытным педагогом, он не смог ей помочь.
несмотря на то что	nehledě na to, že bez ohledu na to, že	Несмотря на то что он очень старался, у него ничего не вышло.

Tabulka č. 115 – Vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen

vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen (выражение при помощи относительных и вопросительных местоимений)		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Překlad do ČJ	Příklad ve větě v RJ
как	jak	Мы не знаем, как его зовут.
где	kde	Они не знают, где он живёт.
куда	kam	Ты не слышал, куда он поехал?
откуда	odkud	Я не знаю, откуда они в школе появились.
кто	kdo	Я не знаю, кто он по профессии.
который/ая/ое	který/á/é	Я нашёл дом, который тебе понравится.
сколько	v kolik (hodin), kdy	Я не помню, сколько остановок мы проехали.
во сколько	v kolik	Ты знаешь, во сколько начинается спектакль?
тогда	tak	Если всё помнишь, тогда можешь написать мне об этом подробнее.
когда - тогда	jestliže, tak, pak, potom když, tak	Когда всё выучишь, тогда сдашь экзамен на отлично.
когда	až, kdy	Я тебе позвоню, когда буду дома. Я не знаю, когда точно приеду.
что	co	Ты слышал, что она сказала?

какой/ая/ое ...	jaký/á/é	Я не знаю, какой подарок ей купить.
чем	než	Она моложе, чем я.

Tabulka č. 116 – Vsuvky a slova na úvod věty

Vsuvky a slova na úvod věty (Вводные слова)		
Slova na úvod věty v RJ	Překlad do ČJ	Příklad ve větě v RJ
Безусловно	Rozhodně	Безусловно , это была ошибка.
Более того	A navíc	Более того , мы с ним хорошо знакомы.
В заключение	Na závěr	В заключение он произнёс речь.
В общем	Nakonec	В общем всё закончилось благополучно.
В отличие от	Na rozdíl od	В отличие от наших учеников, они ничего не знали.
В частности	zvláště, zejména	В частности , мне она очень нравится.
Важно	Je důležité	Важно , чтобы она его подождала.
Верно	To se rozumí/ jasně	Верно , это будет большой праздник.
Возможно	Je možné	Возможно , что она потерялась.
Вряд ли	Sotva/ stěží	Вряд ли он её найдёт.
Говорят	Říká se, že	Говорят , он очень скромный человек.
Действительно	Opravdu/ skutečně	Действительно , это правда.
Дело в том	Jde o to	Дело в том , что вы забыли выключить воду.
Другими словами	Jinými slovy	Другими словами , мне здесь совсем не нравится.
Естественно	Přirozeně	Естественно , что никто не ответил.
Замечательно	Skvěle, znamenitě Je to skvělé, znamenité	Замечательно , я обязательно приду.
Значит	To znamená	Значит , экскурсия в музей не состоялась?
Интересно	Je zajímavé	Интересно , что он ей скажет.
Итак	Tedy, tak	Итак , сегодня у нас состоится собрание.
К сожалению	Bohužel	К сожалению , я сегодня опоздал на работу.

К счастью	Naštěstí	К счастью , мой шеф проспал и пришёл позже меня.
К радости	K radosti všech	К радости , мы все сдали экзамены благополучно.
К удивлению	Kupodivu	К удивлению , мы его не узнали.
Кажется	Zdá se, že	Кажется , будет гроза.
Как правило	Většinou, obvykle, zpravidla	Как правило , он всегда садился за последнюю парту.
Как известно	Jak je známo	Как известно , они прилетают завтра.
Конечно	Ovšem	Конечно , я его знаю.
Кроме того	Kromě toho, a navíc	Кроме того , она хочет поспать.
Кстати	Mimochodem/abych nezapomněl	Кстати , торт был очень вкусным.
Между прочим	Mimochodem	Между прочим , мы вам звонили.
Может быть	Možná	Может быть , он мне напишет.
Наверное	Asi, pravděpodobně	Наверное , он забыл дома свой мобильник.
Наоборот	naopak	Наоборот , мы очень хорошо её понимаем.
Например	Například	Например , эта книга мне очень понравилась.
Напротив	naopak	Напротив , мне здесь очень нравится.
Неудивительно	Není divu	Неудивительно , что она не пришла.
Неужели	Skutečně/ opravdu	Неужели , они про нас забыли?
Обязательно	Určitě	Обязательно , не беспокойся.
Откровенно говоря	Uprímně řečeno	Откровенно говоря , я такого не ожидал.
Очевидно	Očividně	Очевидно , всем будет интересно посмотреть новый фильм.
По-моему	Podle mě	По-моему , всё скоро наладится.
По моему мнению	Podle mého mínění	По моему мнению , он ошибается.
Прежде всего	Především	Прежде всего , надо ей позвонить.
Разумеется	To se rozumí, že	Разумеется , я с ним встретился.

С одной сторны	Na jednu stranu, jednak	С одной стороны , он мне нравился, но с другой стороны, он много пил.
С другой сторны	Na druhou stranu Jednak - jednak	С одной стороны, мы хорошо отдохнули, но с другой стороны , мы потратили много денег.
Сомнительно	Je sporné, že Pochybuji, že	Сомнительно , что они нам позвонят.
Странно, что	Je divné, že	Странно , что он мне не позвонил.
Таким образом	Takovým způsobem, tak, takže	Таким образом , всё будет в порядке.
Хорошо	Dobře	Хорошо , договорились, я тебе сразу напишу, когда всё узнаю.

Tabulka č. 117 – Vyjádření vlastního názoru

Vhodné úvodní části vět pro vyjádření vlastního názoru:		
Я считаю, что	Myslím si, že	Я считаю, что это не так.
Я убеждён, что	Jsem přesvědčen, že	Я убеждён, что она вернётся.
Мне не верится, что	Nechce se mi věřit, že	Мне не верится, что такое могло случиться.
Трудно сказать/ понять,	Je těžké říci/ pochopit	Трудно сказать/ понять, почему он это сделал.
Насколько мне известно	Pokud je mi známo	Насколько мне известно, она уехала за границу.
Насколько я знаю	Pokud vím	Насколько я знаю, он сидит дома и смотрит телевизор.
Ты ведь знаешь	Vždyť přece víš, že	Ты ведь знаешь, он всегда возвращается домой поздно.
Это верно,	To je správně/ Je to tak	Это верно, мы согласны.

7.7 Příloha č. 7 - Metodické pokyny pro učitele

Tato příloha obsahuje metodické rady pro učitele středních škol, kteří chtějí své studenty naučit psát texty v ruském jazyce na odpovídající dosažené úrovni A1-B1. Nechceme zde opakovat veškerou teorii, která je vysvětlena v teoretické části naší práce, ale zaměříme se na praktické rady.

Učitel si musí uvědomit, jací jsou jeho studenti, jaké má k dispozici pro psaní na hodinách podmínky, kolik času může psaní zasvětit a jakých cílů chce u svých studentů v psaní dosáhnout. Pokud mají studenti o psaní zájem, jedná se o ideální situaci, kdy učitel nemusí studenty k psaní speciálně motivovat. Taková situace ale v praxi není běžná, proto bychom na úvod chtěli uvést pár návrhů k motivaci.

Motivace

Psaní obsahuje tři důležité prvky. Psáním si studenti procvičují daný jazyk, své myšlení a zároveň se psaní učí. Cvičí se ve slovní zásobě, v logickém uspořádání myšlenek a stavbě vět a odstavců. Tím, že píšou, si upevňují své znalosti a učí se nejen jazyk, ale i postup psaní a samotnou řečovou dovednost psaní. Psaní tak má významnou funkci – je prostředkem (podporuje učení) i cílem (naučení se).

Studentům je třeba vysvětlit, že nepíšou za trest, nebo aby se trápili a následně pak byli učitelem pouze negativně hodnoceni, kritizováni a obdrželi svůj text červeně „proškrtný“. Učitel by měl umět ocenit hlavně snahu a vyzdvihnout pozitivní prvky textu napsaného studentem. Není dobré se zaměřit pouze na negativní stránku. Přílišná kritika studenta nepovzbudí, spíše naopak odradí a může vést k přesvědčení, že psaní textů se nikdy student nedokáže naučit, že je neschopný a že je lepší se raději věnovat něčemu jinému. Cíl je přesně opačný, je třeba studenta přesvědčit o tom, že se PP dokáže na úrovni odpovídající jeho dosažené jazykové a myšlenkové úrovni naučit. Někomu ovšem cesta k úspěchu trvá déle a musí vynaložit větší úsilí a více času. Učitel by měl studenta v cestě k úspěchu pozitivně podporovat.

Dalším bodem motivace je přesvědčit studenta o smysluplnosti psaní. K tomu nejvíce napomohou cvičení psaní, ve kterých studenti tvoří reálné smysluplné texty, které mohou využít i v praktickém životě. Kromě těchto textů občas neuškodí zkusit psát text jen pro pobavení, s využitím fantazie a kreativity. Tvorba zábavných textů by měla napomoci odbourat strach z psaní a negativní emoce. Studenty by psaní mělo bavit. Texty vzniklé k pobavení by neměly být známkovány, ale studenti by za ně měli být pochváleni. Zvláště zdařilé texty by mohly být dostupné ke čtení i spolužákům.

Adresát textu

Otázkou adresáta textu se zatím v praxi zadání ve cvičení na rozvoj PP běžně nezabývá. Ve škole studenti většinou píšou svůj text pouze pro učitele. To by se mělo změnit. Studenti by si měli vyzkoušet psát o jednom tématu různým adresátům. Například mohou o výletě vyprávět (vypravování) někomu z rodiny (mamince/ babičce/ sestře) nebo kamarádovi či učiteli. Tím si uvědomí, že svůj text upravují v závislosti na tom, komu je určen.

Napsaný text by měl být dostupný přinejmenším všem spolužákům. Studenti se tak naučí psát pro různé čtenáře, přestanou se za svůj text stydět a naučí se být na něj hrdí. V dnešní době internetu je velice snadné založit internetovou stránku dané třídy, na které mohou studenti svou

tvorbu publikovat. Jinou možností je psát články do mládežnického časopisu v ruštině, pokud nějaký na dané škole existuje.

Pisatel textu

Dalším málo se vyskytujícím určením v zadání ke cvičení na rozvoj PP je role pisatele. Ve cvičeních se jakoby automaticky předpokládá, že pisatel je student. Pisatel ovšem na sebe může brát nespočet rolí (*role play*). Například při vyprávění nebo převyprávění příběhu se může stát jedním z protagonistů a vyprávět z vybraného úhlu pohledu. Může vyjadřovat názory vlastní nebo názory smyšlené postavy.

Základní fáze postupu psaní

Při psaní se mnozí úspěšní pisatelé řídí určitým postupem, který v jednoduchosti sestává z následujících bodů:

- 1) přípravné přemýšlení o zadaném tématu
- 2) výběr a uspořádání myšlenek
- 3) psaní osnovy
- 4) první psaní textu - nanečisto
- 5) čtení napsaného a oprava
- 6) druhé psaní textu – nanečisto
- 7) čtení podruhé napsaného a oprava
- 8) přepsání textu načisto do finální podoby
- 9) závěrečná kontrola
- 10) výsledný/ finální text

Studenti by měli být s postupem psaní seznámeni a alespoň jednou si ho pod vedením učitele po krocích vyzkoušet při psaní různých slohových útvarů (zejména dopis, popis, vypravování, úvaha). Měli by si uvědomit, že první verze textu většinou není finální.

Organizace psaní na hodinách

Učitel rozhoduje, jak budou studenti při psaní spolupracovat a jak dlouho budou psát. Studenti mohou psát úplně samostatně. Takové psaní je vhodné přesunout za domácí úkol. Na hodině je výhodné využít spolupráce mezi studenty.

organizační formy

- 1) dohromady celá třída
- 2) ve dvojici
- 3) ve skupince
- 4) psaní samostatně

Studenti mohou spolupracovat při jednotlivých fázích postupu psaní. Všichni dohromady se zamyslí nad daným tématem a s využitím různých vyvolávacích technik (například brainstorming) může učitel organizovat spolupráci v celé třídě. Všechny nápady se zapíší na tabuli, pak přijde na řadu výběr a uspořádání. Poté se vymyslí osnova a následně začnou všichni společně tvořit text, který několikrát opraví, až jsou s výsledkem spokojeni.

Poprvé je nutno kvůli ukázce pracovat společně, ale při psaní dalšího textu již mohou být studenti rozděleni do skupin a tvořit text po daných krocích v malých skupinkách či ve dvojicích. Když už mají v psaní praxi a znají vhodný postup, mohou pracovat samostatně doma, kde budou mít dostatek času a budou moci využít slovníky a jiné příručky.

Opravy textu

Učitel není povinen opravit všechny texty, které studenti v cizím jazyce napíší. Není to fyzicky reálně možné, pokud učitel učí na plný úvazek a má na starosti několik početných tříd. Učitel může opravovat texty pouze výběrově, ale studenti by měli psát pravidelně. Tím, že píšou, se procvičují a není podstatné, že všechny jejich texty nejsou odborně opraveny. Hlavní je mít s psaním nejlépe každodenní praxi. Postupem času si studenti díky častému psaní vytvoří vlastní styl a naučí se sebehodnocení, když vědí, na co se mají při kontrole textu zaměřit.

Opravy mohou být trojího druhu:

- 1) samostatná oprava studentem na základě otázek pro sebehodnocení
- 2) oprava spolužákem na základě otázek k hodnocení
- 3) oprava učitelem

Cíle v psaní

Cílem každého učitele je naučit studenty psát to, co mají umět v závislosti na dosažené úrovni podle SERR a Portfolia. Maturanti by měli být připraveni splnit požadavky k maturitě. Případně se mohou mezi studenty nalézt zájemci o složení mezinárodní zkoušky z ruštiny. Veškeré požadavky jsme detailně popsali v kapitole 2. 4, proto se nyní zaměříme pouze na doporučení pro učitele.

V závislosti na cíli se musí učitel rozhodnout a naplánovat, jaké slohové útvary je třeba se studenty cvičit, jakým způsobem, jak často budou psát a jak a jak často bude prováděna oprava napsaného. Také je vhodné zeptat se svých studentů, co by se rádi naučili psát, a možná tím začít, aby se využilo přirozené motivace.

Učitel by měl zjistit, jaké stimuly k psaní studentům vyhovují, anebo nabídnout stimuly různé a každý student si vybere takový, který mu nejvíce pomůže.

stimuly:

- 1) slovní zásoba
- 2) spojky a slovní spojení
- 3) vzorový text/ model
- 4) návodné otázky
- 5) osnova
- 6) obecná struktura textu
- 7) pomocná kostra textu
- 8) obrázky

Vhodná cvičení k psaní

Učitel by se měl sám naučit vytvářet vhodná cvičení psaní pro své studenty. Podle tématu lekce lze určitě vymyslet řadu různých cvičení v závislosti na vybraném slohovém útvaru, adresátovi i pisateli v daném komunikačním kontextu.

Ve čtvrté kapitole naší práce (4. 1 a 4. 2) jsme se snažili středoškolskému učiteli ruského jazyka pomoci a nabídnout návrhy cvičení na psaní pro úroveň A1-B1. Vymysleli jsme co možná nejvíce cvičení v závislosti na probíraných tématech učebnice Raduga po novomu. Převážná většina jsou dopisy, jelikož, cílem bylo připravit cvičení pro reálnou komunikaci, kdy by student prakticky mohl poslat svůj dopis kamarádovi do Ruska. U dopisů je vždy uvedeno, jaké je jejich zaměření (většinou s prvky popisu, vypravování, úvahy nebo s jejich kombinací). Dále jsou k dispozici návodné otázky a vhodná slova a slovní spojení. Vzorové texty je třeba vyhledat v učebnici nebo na internetu, kde je také nutné zjistit informace týkající se různých

témat (zejména reálií Ruska a České republiky). Bylo by žádoucí, aby učitel našel odpovídající aktuální internetové odkazy v češtině a studentům je doporučil.

Musíme ovšem učitele upozornit na to, že některá témata jsou vhodná spíše pro dívky a jiná více pro chlapce. Velmi také záleží na zájmech studentů. Studenti by neměli být nuceni psát o tématech, o kterých mnoho nevědí a která je nezajímají. Je tak například možné zadat psaní ve třídě tak, že každý píše podle svých zájmů popis: někdo si vybere kino, jiný divadlo, další sport. Anebo v závislosti na jednom obecném tématu lekce (například jídlo) někdo píše recept, jiný se rozepíše o dietě a třetí o zdravé výživě.

Rady pro tvorbu cvičení

Na závěr této přílohy bychom uvedli pár rad pro učitele, kteří se rozhodnou sestavit vhodná cvičení na psaní sami. Je to postup, který jsme sami využili při přípravě návrhů cvičení k rozvoji PP.

Učitel musí znát úroveň znalostí svých studentů. Podle tématu lekce v učebnici vybere, jaké texty by bylo možné vytvořit. Má na výběr ze tří klasických: popis, vypravování a úvaha, které se všechny dají zakomponovat do dopisu a na vyšších úrovních do článku pro mládežnický časopis. Kromě těchto základních útvarů je možné psát útvary kratšího rázu: seznamy, vzkazy, zprávy/ oznámení, ...

Například pro téma oblečení je možné psát v reálných situacích:

- a) Seznam oblečení do školy/ na koncert/ na výlet/ na zimní prázdniny/ na letní prázdniny
- b) Co kdo rád nosí? (popis)
- c) Jaká je současná móda, co se nosí? (popis)
- d) Jak jsem se umazal (vypravování)
- e) Jak jsem kupovala poslední šaty/ sukni (vypravování)
- f) Je důležité oblékat se podle poslední módy? (úvaha)
- g) Co vyjadřují mladí lidé svým stylem oblékání? (úvaha)

Mnohdy stačí jen upravit či doplnit cvičení, která se v učebních souborech nacházejí. Učitel se musí rozhodnout, jaké kroky a jaké stimuly jsou pro jeho studenty vhodné. Je třeba odpovědět na následující otázky:

- 1) kdo je adresát
- 2) kdo je pisatel, z jakého úhlu pohledu se píše
- 3) jaký slohový útvar vznikne (pokud je třeba, tak zopakovat základní strukturu)
- 4) jakou slovní zásobu studenti potřebují (a zda ji znají nebo je nutné ji doplnit)
- 5) napomoci návodnými otázkami
- 6) zopakovat vhodná spojení a spojovací výrazy
- 7) ukázat modelový text v učebnici či z jiného zdroje

Dobře připravené cvičení k psaní lze využít pro různé úrovně. Studenti budou na nižší úrovni tvořit texty jednodušší a kratší, na vyšší úrovni delší a komplexnější. Bude u nich docházet k postupnému rozvoji dovednosti psaní v závislosti na zvyšující se znalosti slovní zásoby, gramatiky a cizího jazyka obecně.

Nejlepší cvičení navrhne pro své studenty učitel, protože své svěřence dobře zná, ví, co studenty zajímá a může připravit témata v závislosti na aktuálním dění, která vzhledem k aktuálnosti nemohou být nalezena v žádné učební pomůcce.

7.8 Příloha č. 8 - Přehled grafů

- Graf č. 1 - Celkové počty cvičení na rozvoj PP v jednotlivých dílech učebnic a PS
- Graf č. 2 - Celkové počty cvičení na rozvoj PP v jednotlivých dílech učebních souborů
- Graf č. 3 - Celkové počty cvičení na rozvoj PP v učebních souborech podle úrovní
- Graf č. 4 - Zastoupení cvičení na psaní vzhledem k celkovému počtu cvičení v procentech
- Graf č. 5 - Počet typů cvičení na rozvoj PP v jednotlivých dílech učebnic a PS
- Graf č. 6 - Počet typů cvičení na rozvoj PP
- Graf č. 7 - Zastoupení cvičení na psaní popisů v učebních souborech v procentech
- Graf č. 8 - Zastoupení cvičení na psaní dopisu v procentech
- Graf č. 9 - Zastoupení cvičení na psaní vypravování v procentech
- Graf č. 10 - Zastoupení cvičení na psaní úvahy v procentech
- Graf č. 11 - Raduga po novomu 1 a 2 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 12 - Raduga po novomu 3 a 4 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 13 - Raduga po novomu 5 a 6 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 14 - Pojehali 1 a 2 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 15 - Pojehali 3 a 4 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 16 - Pojehali 5 a 6 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 17 - Klass 1 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 18 - Klass 2 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 19 - Klass 3 zastoupení jednotlivých typů cvičení v procentech
- Graf č. 20 - Pohlaví studentů
- Graf č. 21 - Ročník na VŠ
- Graf č. 22 - Věk studentů
- Graf č. 23 - Vystudovaná SŠ
- Graf č. 24 - Délka studia RJ
- Graf č. 25 - Maturita z RJ
- Graf č. 26 - Pohlaví učitelů
- Graf č. 27 - Věk učitelů
- Graf č. 28 - Působíště učitelů
- Graf č. 29 - Počet let praxe
- Graf č. 30 - Nejvyšší vyučovaná úroveň
- Graf č. 31 - Používané učební soubory
- Graf č. 32 - Využití EJP
- Graf č. 33 - Počet studentů ve třídě
- Graf č. 34 - Příprava studentů k maturitě
- Graf č. 35 - Zdroje cvičení na rozvoj PP
- Graf č. 36 - Jiné zdroje cvičení na rozvoj PP
- Graf č. 37 - Rozsah produkovaného textu v závislosti na úrovni
- Graf č. 38 - Používaný učebnicový soubor pro výuku RJ na SŠ
- Graf č. 39 - Zkušenosti s používáním EJP při výuce RJ na SŠ
- Graf č. 40 - Frekvence psaní slohových prací
- Graf č. 41 - Spolupráce mezi studenty při PP
- Graf č. 42 - Ruština nejen pro samouky – skladba cvičení
- Graf č. 43 - Ruština pro pokročilé – skladba cvičení
- Graf č. 44 – Raduga 1 – učebnice – skladba cvičení
- Graf č. 45 - Raduga 2 – učebnice – skladba cvičení
- Graf č. 46 - Raduga 3 – učebnice – skladba cvičení
- Graf č. 47 - Raduga 1 – pracovní sešit – skladba cvičení
- Graf č. 48 - Raduga 2 – pracovní sešit – skladba cvičení
- Graf č. 49 - Raduga 3 – pracovní sešit – skladba cvičení

Graf č. 50 – Pojechali 1 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 51 – Pojechali 2 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 52 – Pojechali 3 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 53 – Pojechali 4 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 54 – Pojechali 5 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 55 – Pojechali 6 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 56 – Pojechali 1 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 57 – Pojechali 2 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 58 – Pojechali 3 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 59 – Pojechali 4 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 60 – Pojechali 5 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 61 – Pojechali 6 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 62 – Raduga po novomu 1 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 63 – Raduga po novomu 2 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 64 – Raduga po novomu 3 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 65 – Raduga po novomu 4 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 66 – Raduga po novomu 5 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 67 – Raduga po novomu 1 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 68 – Raduga po novomu 2 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 69 – Raduga po novomu 3 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 70 – Raduga po novomu 4 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 71 – Raduga po novomu 5 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 72 – Klass 1 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 73 – Klass 2 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 74 – Klass 3 – učebnice – skladba cvičení
Graf č. 75 – Klass 1 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 76 – Klass 2 – pracovní sešit – skladba cvičení
Graf č. 77 – Klass 3 – pracovní sešit – skladba cvičení

7.9 Příloha č. 9 - Přehled tabulek

Teoretická část

Tabulka č. 1 - Charakteristiky psaní v Portfoliu pro studenty od 15 do 19 let a pro dospělé
Tabulka č. 2 - Bodové ohodnocení testů TPKII
Tabulka č. 3 - Obsah písemné části zkoušek TPKII
Tabulka č.4 - Požadavky na PP v základní úrovni obtížnosti maturitní zkoušky
Tabulka č.5 - Požadavky na PP ve vyšší úrovni obtížnosti maturitní zkoušky
Tabulka č. 6 - Shrnutí témat a slohových útvarů pro úrovně A1-B2
Tabulka č. 7 - **Popis** v českých učebnicích češtiny
Tabulka č. 8 - **Vypravování** v českých učebnicích češtiny
Tabulka č. 9 - **Úvaha** v českých učebnicích češtiny
Tabulka č. 10 - **Výklad** v českých učebnicích češtiny
Tabulka č. 11 - **Zpráva, oznámení** v českých učebnicích češtiny
Tabulka č. 12 - **Funkční styly** v českém jazyce
Tabulka č. 13 - **Popis** v ruských učebnicích pro Rusy
Tabulka č. 14 - **Vypravování** v ruských učebnicích pro Rusy
Tabulka č. 15 - **Úvaha** v ruských učebnicích pro Rusy
Tabulka č. 16 - Funkční styly v ruském jazyce

Praktická část

- Tabulka č. 17 - Dělení cvičení na rozvoj PP
Tabulka č. 18 - Kritéria pro hodnocení cvičení na rozvoj PP
Tabulka č. 19 - Úroveň jednotlivých dílů
Tabulka č. 20 - Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ
Tabulka č. 21 - Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ
Tabulka č. 22 - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
Tabulka č. 23 - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ
Tabulka č. 24 - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací v RJ na hodinách na SŠ
Tabulka č. 25 - Postup při psaní textu v RJ
Tabulka č. 26 - Počet oprav textu napsaného v RJ
Tabulka č. 27 - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ
Tabulka č. 28 - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
Tabulka č. 29 - Pomůcky využívané při psaní textů v RJ
Tabulka č. 30 - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
Tabulka č. 31 - Zaměření oprav slohových prací
Tabulka č. 32 - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
Tabulka č. 33 - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU
Tabulka č. 34 - Dostatek cvičení na rozvíjení PP ve využívaných učebních souborech
Tabulka č. 35 - Nedostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech
Tabulka č. 36 - Frekvence tvorby textu na hodinách a za domácí úkol
Tabulka č. 37 - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ
Tabulka č. 38 - Důraz při psaní textu
Tabulka č. 39 - Využívání návaznosti a stimulů ve cvičení na rozvíjení PP
Tabulka č. 40 - Vyhovující formulace zadání ke cvičení vedoucímu k rozvíjení PP
- Tabulka č. 41 - úroveň A1 – slohový útvar: vyplňování a tvorba formulářů
Tabulka č. 42 - úroveň A1 – slohový útvar: seznam
Tabulka č. 43 - úroveň A1 – slohový útvar: pohlednice
Tabulka č. 44 - úroveň A1 – slohový útvar: vzkaz
Tabulka č. 45 - úroveň A1 – slohový útvar: inzerát nebo reklama
Tabulka č. 46 - úroveň A1 – slohový útvar: popis
Tabulka č. 47 - úroveň A1 – slohový útvar: dopis/ email
Tabulka č. 48 - úroveň A2 – slohový útvar: vzkaz
Tabulka č. 49 - úroveň A2 – slohový útvar: vypravování
Tabulka č. 50 - úroveň A2 – slohový útvar: popis
Tabulka č. 51 - úroveň A2 – slohový útvar: dopis/ email
Tabulka č. 52 - úroveň A2 – slohový útvar: formulář
Tabulka č. 53 - úroveň B1 – slohový útvar: zpráva
Tabulka č. 54 - úroveň B1 – slohový útvar: článek (popis, vypravování, úvaha)
Tabulka č. 55 - úroveň B1 – slohový útvar: úvaha
Tabulka č. 56 - úroveň B1 – slohový útvar: dopis/ email

Přílohy

Příloha č. 2 - Dotazník pro studenty

- Tabulka č. 57a - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty
Tabulka č. 57b - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty
Tabulka č. 58a - Aktuální ročník studia účastníků dotazníkového šetření

Tabulka č. 58b - Aktuální ročník studia účastníků dotazníkového šetření
 Tabulka č. 59a - Věkové složení respondentů
 Tabulka č. 59b - Věkové složení respondentů
 Tabulka č. 60a - Studovaná střední škola
 Tabulka č. 60b - Studovaná střední škola
 Tabulka č. 61a - Počet let studia ruského jazyka
 Tabulka č. 61b - Počet let studia ruského jazyka
 Tabulka č. 62a - Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ
 Tabulka č. 62b - Používaný učební soubor pro výuku RJ na SŠ
 Tabulka č. 63a - Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ
 Tabulka č. 63b - Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na SŠ
 Tabulka č. 64a - Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty
 Tabulka č. 64b - Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty
 Tabulka č. 65a - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ
 Tabulka č. 65b - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na SŠ
 Tabulka č. 66a - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ
 Tabulka č. 66b - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na SŠ
 Tabulka č. 67a - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na SŠ
 Tabulka č. 67b - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na SŠ
 Tabulka č. 68a - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
 Tabulka č. 68b - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
 Tabulka č. 69a - Zaměření oprav slohových prací
 Tabulka č. 69b - Zaměření oprav slohových prací
 Tabulka č. 70a - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech
 Tabulka č. 70b - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech
 Tabulka č. 71a - Kroky v postupu psaní v RJ
 Tabulka č. 71b - Kroky v postupu psaní v RJ
 Tabulka č. 72a - Frekvence opravování textu napsaného v RJ
 Tabulka č. 72b - Frekvence opravování textu napsaného v RJ
 Tabulka č. 73a - Pomůcky využívané při psaní textů v RJ
 Tabulka č. 73b - Pomůcky využívané při psaní textů v RJ
 Tabulka č. 74a - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
 Tabulka č. 74b - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
 Tabulka č. 75a - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
 Tabulka č. 75b - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
 Tabulka č. 76a - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
 Tabulka č. 76b - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
 Tabulka č. 77a - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU
 Tabulka č. 77b - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ČZU

Příloha č. 3 - Dotazník pro učitele

Tabulka č. 78 - Pohlaví učitelů
 Tabulka č. 79 - Věk učitelů
 Tabulka č. 80 - Střední škola, na které učitelé RJ působí
 Tabulka č. 81 - Počet let praxe s výukou RJ učitelů na SŠ
 Tabulka č. 82 - Vyučovaná úroveň RJ na SŠ
 Tabulka č. 83 - Učební soubory využívané k výuce RJ na SŠ
 Tabulka č. 84 - Využití Portfolia v rámci výuky RJ
 Tabulka č. 85 - Učitelé, kteří připravují své studenty na maturitní zkoušku z RJ
 Tabulka č. 86 - Počet studentů RJ na jednoho učitele ve školním roce 2012-13

Tabulka č. 87 - Dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech
Tabulka č. 88 – Nedostatek počtu typů cvičení na rozvoj PP v používaném učebním souboru
Tabulka č. 89 - Zdroje cvičení k rozvíjení PP využívané učitelem
Tabulka č. 90 - Frekvence psaní textů na hodinách RJ
Tabulka č. 91 - Rozsah textu v závislosti na úrovni
Tabulka č. 92 - Stimuly pro nácvik PP
Tabulka č. 93 - Obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP
Tabulka č. 94 - Spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP
Tabulka č. 95 - Na co učitelé kladou důraz při výuce PP

Příloha č. 5 - Vhodné fráze do dopisů

Tabulka č. 96 - Vhodné fráze – informovat, oznamovat, vysvětlit
Tabulka č. 97 - Vhodné fráze – přesvědčit, argumentovat, vyjádřit vlastní názor
Tabulka č. 98 - Vhodné fráze – souhlasit
Tabulka č. 99 - Vhodné fráze – nesouhlasit
Tabulka č. 100 - Vhodné fráze – radit, doporučit
Tabulka č. 101 - Vhodné fráze – nedoporučovat
Tabulka č. 102 - Vhodné fráze – přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání
Tabulka č. 103 - Vhodné fráze – odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání
Tabulka č. 104 - Vhodné fráze – žádat, prosit
Tabulka č. 105 - Vhodné fráze – nabízet
Tabulka č. 106 - Vhodné fráze – zvat
Tabulka č. 107 - Vhodné fráze – gratulovat, blahopřát, přát
Tabulka č. 108 - Vhodné fráze – poděkovat
Tabulka č. 109 - Vhodné fráze – odpovědět na poděkování
Tabulka č. 110 - Vhodné fráze – omluvit se
Tabulka č. 111 - Vhodné fráze – přijmout omluvu

Příloha č. 6 - Vhodné spojovací výrazy

Tabulka č. 112 - Spojení slučovací, odporovací, vylučovací
Tabulka č. 113 - Vyjádření časových okolností
Tabulka č. 114 - Vyjádření příčiny, podmínky, účelu, důsledku, přípustky
Tabulka č. 115 - Vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen
Tabulka č. 116 – Vsuvky a slova na úvod věty
Tabulka č. 117 - Vyjádření vlastního názoru

8 Summary

Writing texts in foreign languages at Czech secondary schools with a focus on Russian language

Writing texts is considered to be the most difficult language skill and it presents even bigger challenges when conducted in a foreign language. There are many variables that impact the quality of writing, including: motivation, intelligence, critical and creative thinking, experience, patience, ability to concentrate, knowledge of the language, the type of the text, its logical structure, content, etc.

The dissertation focuses on writing texts in Russian language that Czech students have to learn in order to pass the state final leaving exam at the secondary schools („*maturita*“) at B1 level. The aim is to analyse the situation, verify the hypothesis and prepare useful, helpful and appropriate exercises to practise writing texts in Russian.

The **methods** used are:

- Study of available literature on writing texts from different fields (linguistics, psychology, didactics, etc.)
- Study of official documents and tests while concentrating on writing texts (Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, Test of Russian as a Foreign Language /TORFL/, Czech state „*maturita*“ exams in Russian)
- Comparison of basic types of texts in Czech and Russian mother tongue textbooks for primary schools
- Creation of basic typology of text writing exercises
- Analysis of text writing exercises in selected contemporary Czech teaching sets for Russian language (*Raduga po novomu*, *Pojechali*, *Klass*)
- Questionnaire concerning writing texts in Russian for students who graduated from Czech secondary schools where they studied Russian
- Questionnaire concerning writing texts in Russian for teachers who teach Russian at Czech secondary schools
- Creation of exercises to practise writing texts in Russian at secondary schools for A1-B1 levels that would lead to successful passing of the „*maturita*“ exam

The following **hypotheses** are made:

Hypotheses about the textbooks and workbooks (teaching sets):

1. The workbooks contain **more exercises** on writing texts than the textbooks and there are more exercises in higher levels and approximately similar number of exercises for each level (A1, A2, B1). There are enough exercises for practising writing texts.
2. The workbooks contain **more types of exercises** on writing texts and there are more exercises in higher levels and approximately similar number of exercises for each level (A1, A2, B1).
3. The highest number of exercises on writing texts focuses on writing of **descriptions, letters and narratives**. The teaching sets focus equally on each of the above three areas.

Hypotheses about students at Czech secondary schools:

4. Students work mostly with the teaching sets *Raduga* and *Raduga po novomu* and the sets are used as a whole, the textbooks and the workbooks together, and the European Language Portfolio is also used.
5. Students do not have enough space for writing texts in Russian and they do not work in groups while practicing writing texts as text writing is taught as an individual activity.

6. Students are not familiar with the process of writing and thus they do not correct their texts enough.
 7. Students enjoy writing mainly on general or informal topics.
- Hypotheses about teachers of Russian at Czech secondary schools:
8. The teaching materials on the Czech market do not contain sufficient quality materials for practising writing of texts and teachers would like to get supplementary teaching materials focusing on writing texts.
 9. Teachers do not spend enough time with their students writing texts in the class. They assign writing exercises as homework, students are not asked to work in groups and teachers stress the final product, not the process of writing.
 10. Teachers ask the students to write texts once each unit in a textbook is covered, they use different stimulations based on the topic of the unit and the required text gets longer with the higher language level.

The dissertation consists of **five main parts**.

The **first** part is a general introduction.

The **second** part is theoretical and it maps out the present situation in writing of texts. It explains the general linguistic, psychological and didactic basics of writing texts. It also speaks about the role of writing texts in important documents such as Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, Test of Russian as a Foreign Language and Czech state final leaving secondary school exams („*maturita*“).

The **third** part is empirical, it focuses on comparing exercises on writing texts in Czech and Russian textbooks for mother tongue at primary schools. It is then followed by suggested basic text writing exercise typology. After that comes the analysis of selected Russian teaching sets for Czech students at primary and secondary schools, also focusing on text writing exercises.

The secondary school graduates who studied Russian and teachers of Russian from secondary schools answered questions concerning their experience with writing text in Russian. Their answers are analysed in this section of the dissertation.

The **fourth** part contains practical examples of general text writing exercises for levels A1-B1 in a foreign language for secondary school students. Additional exercises for Russian to accompany the textbook *Raduga po novomu* are set out in the Supplement.

The **fifth** part is the conclusion. In the generally prevailing communicative method of foreign language teaching nowadays text writing has its own place, even though there is lack of unity in how to teach it. There are several different approaches and it is up to the teacher to decide what he/she will do so that his/her students learn writing of texts at the level that is required from them at the final *maturita* exam.

The first two hypotheses were not confirmed in *Raduga po novomu* and *Pojechali*, but were confirmed for *Klass*. In general, there were enough exercises to practise writing of texts especially in *Raduga po novomu* and *Pojechali*. The third hypothesis was correct in its first part, there were mostly exercises to practise descriptions (*Klass*), letters (*Pojechali*) and narratives (*Raduga po novomu*) but the teaching sets do not work with them to the same extent and each one concentrates on a different type of writing exercise.

The fourth hypothesis was confirmed, students mostly use the teaching set *Raduga po novomu* (both the textbooks and the workbooks), but they do not use European Language Portfolio. The first part of the fifth hypothesis was not confirmed, according to the students there is sufficient foreign language writing of texts but they write mostly individually, there is not enough practice in pairs or in groups. The sixth and seventh hypotheses were confirmed. Students are not very familiar with the process of writing and they do not correct their texts enough. They prefer writing texts on general topics in an informal way.

The eighth hypothesis was not confirmed as almost half of the teachers agreed and another half disagreed. As to the ninth hypothesis teachers disagreed with the first part as they think that they ask their students to write enough texts but they agreed with the fact that writing is mostly individual and majority of the respondents consider both the process and the product of writing to be important. They agreed with the tenth hypothesis that their students always write texts at the end of the unit. The teachers use different ways to stimulate and help their students. Written texts tend to be longer if the language level is higher.

The final practical outcome of the work is a set of newly created exercises to practise writing of texts in Russian to accompany the textbook *Raduga po novomu* for levels A1, A2 and B1. It reflects the requirements of Common Framework for Languages, European Language Portfolio and final state *maturita* exams.

9 Резюме

Проблематика письма как речевой деятельности на иностранном языке в чешских средних школах при обучении русскому языку

Письмо является самой сложной речевой деятельностью, и оно ещё сложнее на иностранном языке. На письмо влияет много переменных, например: мотивация, интеллект, критическое и творческое мышление, опыт писателя, терпеливость, внимание, знание языка, тип текста, его логическая структура, содержание и т.д. Диссертация посвящена проблематике создания русскоязычного текста, который чешские студенты должны написать в рамках государственного экзамена на аттестат зрелости в средних школах ("Maturita") на уровне B1.

Цель работы – проанализировать ситуацию теоретически и практически, проверить гипотезы и подготовить полезные упражнения для тренировки и последующего написания текста на русском языке.

Используемые методы:

- Изучение имеющейся литературы по письму как речевой деятельности из различных научных областей (языкознания, психологии, дидактики и т.д.)
- Изучение официальных документов и тестов с акцентом на проблеме письма как речевой деятельности (Общеввропейские компетенции владения иностранным языком, Европейский языковой портфель, Тест по русскому языку как иностранному /ТРКИ/, чешский экзамен на аттестат зрелости "Maturita" по русскому языку)
- Сравнение основных типов текста в чешском и русском языках как родных в учебниках для основной школы
- Создание базовой типологии упражнений для письма как речевой деятельности
- Анализ упражнений для письма как речевой деятельности в нескольких современных чешских учебно-методических комплексах по русскому языку (*Raduga po novomu, Pojechali, Klass*)
- Анкета, касающаяся письма как речевой деятельности, на русском языке для студентов, окончивших чешскую среднюю школу, в которой они изучали русский язык
- Анкета, касающаяся письма как речевой деятельности на русском языке для учителей, преподающих русский язык в чешских средних школах
- Создание упражнений для практики написания текста на русском языке в средних школах для уровней A1-B1, которые помогут студентам успешно сдать экзамен по русскому языку (его письменную часть) на аттестат зрелости.

Выдвигаемые гипотезы:

Гипотезы об учебниках и рабочих тетрадях (учебно-методических комплексах):

1. Рабочие тетради содержат **больше упражнений** для письма как речевой деятельности, чем учебники, и на более высоком уровне находится большее количество упражнений и примерно одинаковое количество упражнений для каждого уровня (A1, A2, B1). В учебных комплексах достаточное количество упражнений для практики написания текста.

2. Рабочие тетради содержат **больше разных типов** упражнений для написания текста, чем учебники, и на более высоком уровне находится большее количество упражнений и примерно одинаковое количество упражнений для каждого уровня (A1, A2, B1).

3. Наибольшее количество упражнений по написанию текста касается **описания, письма и повествования**. Учебно-методические комплексы с ними работают примерно в такой же степени.

Гипотезы о студентах средних школ и их отношении к письму как речевой деятельности на русском языке

4. Студенты работают в основном с учебно-методическими комплексами *Радуга* или *Радуга по-новому*, и наборы используются целиком (учебники и рабочие тетради), Европейский языковой портфель также используется.

5. Студенты не тренируются достаточно в письме как речевой деятельности на русском языке, они не сотрудничают при написании текстов, так как написание текстов является индивидуальной деятельностью.

6. Студенты не знают этапов процесса письма и, таким образом, они не достаточно работают над своими текстами и мало их исправляют.

7. Студенты любят писать в основном на общие темы или неформальные письма.

Гипотезы об учителях русского языка в чешских средних школах и их отношении к письму как речевой деятельности на русском языке

8. Учебные пособия на чешском книжном рынке не содержат достаточного количества качественных материалов для практики написания текста, и учителя бы хотели получить дополнительный учебный материал, посвящённый написанию текста.

9. Учителя пишут мало текстов со своими учениками в классе, они задают написание текста в качестве домашнего задания, студенты не сотрудничают в процессе письма, и преподаватели оценивают окончательный вариант, не вмешиваясь в процесс создания работы.

10. Учителя задают своим студентам написать текст после того, как в учебнике пройдена вся лексика изучаемой темы, для письма используются разнообразные стимулы, и текст становится длиннее на более высоком уровне владения языком.

Диссертация состоит из пяти основных частей.

Первая часть представляет собой общее введение.

Вторая часть является теоретической и описывает нынешнюю ситуацию, касающуюся письма как речевой деятельности, объясняет общие лингвистические, психологические и дидактические основы написания текста. Также говорит о роли написания текста в важных документах, таких как Общеευропейские компетенции владения иностранным языком, Европейский языковой портфель, Тест по русскому языку как иностранному (ТРКИ) и чешский экзамен на аттестат зрелости ("Maturita").

Третья часть имеет эмпирический характер, она в первую очередь сосредоточена на сопоставлении упражнений для письма текстов в чешских и русских учебниках по родному языку в основной школе. За ней следует типология упражнений для письма. После этого включён анализ упражнений для письма в отдельных учебно-методических комплексах, используемых в основных и средних школах (*Радуга по-новому*, *Поехали*, *Класс*) для чешских студентов.

Затем были проанализированы ответы выпускников средних школ, которые изучали русский, и учителей русского языка из средних школ, которые ответили на вопросы анкеты, касающейся их опыта работы по написанию текста на русском языке.

Четвёртая часть содержит практические примеры общих упражнений по написанию текста для уровней A1-B1 на иностранном языке для учащихся средних школ. Более

конкретные упражнения для русского языка, которые сопровождают по темам учебник *Радуга по-новому*, находятся в Приложении.

Пятая часть является заключением.

Было установлено, что в настоящее время в чешских средних школах преобладает коммуникативный метод преподавания иностранного языка и письмо как речевая деятельность в нём имеет своё место. Несмотря на это, нет единой точки зрения по вопросу преподавания письма. Есть несколько различных подходов, и задача учителя решить, что он сделает, чтобы его студенты смогли написать хороший текст соответствующий уровню и успешно сдали письменную часть экзамена на аттестат зрелости на русском языке (*Maturita*).

Первые две гипотезы не были доказаны в учебно-методических комплексах *Радуга по-новому* и *Поехали*, но были доказаны в учебно-методическом комплексе *Класс*. В общем, было достаточно упражнений для практики написания текста, особенно в *Радуге по-новому* и в *Поехали*. Третья гипотеза верна в своей первой части, в комплексах были в основном упражнения для практики описания (*Класс*), письма (*Поехали*) и повествования (*Радуга по-новому*), но учебные комплексы не работают со всеми ними в одинаковой степени, а каждый из них концентрируется на каком-то одном.

Четвёртая гипотеза была подтверждена, студенты в основном используют учебно-методический комплекс *Радуга по-новому* целиком (учебники и рабочие тетради), но они не используют Европейский языковой портфель. Первая часть пятой гипотезы не подтвердилась, по мнению студентов, они пишут достаточно часто, но в основном самостоятельно, не хватает сотрудничества. Шестая и седьмая гипотезы были верны. Студенты не знают этапов процесса письма, а также они не работают достаточно над своими текстами. И они подтвердили, что предпочитают писать текст на общие темы в неформальной обстановке.

Восьмая гипотеза не была ни доказана, ни опровергнута, так как почти половина учителей согласилась, а вторая половина была не согласна. В девятой гипотезе учителя не согласны с первой частью, они думают, что они задают студентам писать тексты достаточно часто, но они согласились с тем, что письмо в основном является самостоятельной работой студента и для большинства учителей имеет важное значение не только написанное произведение, но и процесс его возникновения. Они согласились с десятой гипотезой, что их студенты всегда пишут тексты после изучения темы, лекции в учебнике. Учителя используют различные способы стимулирования и стараются помочь своим студентам. Письменные тексты становятся длиннее, когда уровень языка выше.

Практический результат работы представляет собой набор созданных упражнений для практики написания текста на русском языке как дополнительный материал к учебно-методическому комплексу *Радуга по-новому* для уровней A1, A2 и B1. При составлении упражнений были учтены требования официальных документов, таких как: Общеευропейские компетенции владения иностранным языком, Европейский языковой портфель и экзамены на аттестат зрелости *Maturita*.

В заключение автор выражает надежду, что внесла свой вклад в исследование и дидактику письма как речевой деятельности на русском языке в чешских средних школах.